

काव्यमाला ९०.

समरपुंगवदीक्षितविरचितो

यात्राप्रबन्धः ।

जयपुरमहाराजाश्रितेन महामहोपाध्यायपण्डितश्रीदुर्गाप्रसाद-
तनयेन पण्डितकेदारनाथेन च संशोधितः ।

द्वितीयावृत्तिः ।

स च

मुम्बय्यां

पाण्डुरङ्ग जावजी

इत्येतैः स्वीये निर्णयसागरालयमुद्रणालये

मुद्रयित्वा प्रकाशितः ।

शकाब्दा १८५८, सनाब्दा १९३६.

मूल्यं १ रूप्यकः ।

N.S. Book Press
Revised Price Rs. 1.00

(अस्य ग्रन्थस्य पुनर्मुद्रणादिविषये सर्वथा निर्णयसागरमुद्रायन्त्रालयाधिपते-
रेवाधिकार ।)

परिग्रहण सं 1111 .....
ग्रन्थालय, क उ त शि संस्थान
सारनाथ, वाराणसी

समरपुंगवदीक्षितः, तदीयो यात्राप्रबन्धश्च ।

अतिरात्रयज्वा वाधूलकुलजलधिकौस्तुभः कनकाठपाठविरुदाङ्कः
श्रीसमरपुगवदीक्षितनामाय कविः षोडश्याः ख्रिस्तशताब्द्या (१५७४
ख्रिस्ताब्दात् परम्) अन्ते दक्षिणदेशे बटवनाभिधाननाम्नि नगरे
श्रीवेङ्कटेशादनन्तम्माया जन्म लेभे इति तदीये यात्राप्रबन्धे लिखितया
ग्रन्थनायकजननकालिकया ग्रहस्थित्या, द्वितीयाश्वासे 'सौभागिनेयः
स तदा शोभायै श्रुतिसपदाम् । असेवत शिवाकल्पकल्पमप्पय्यदीक्षि-
तम् ॥' इत्यादिना कृतेन तदात्व एव वर्तमानस्य सुप्रसिद्धस्य विद्वद्वरे-
ण्यस्य श्रीरङ्गराजाध्वरेस्तनूद्भवस्य चित्रमीमांसाद्यनेकनिबन्धरचयितुः
श्रीमदप्पयदीक्षितस्य वर्णनेन च सुस्पष्टमभ्युपगम्यते ।

सा ग्रहस्थितिर्यथा—

‘अथाध्युषितकेसरिण्यहिमभासि मेषं गते

कलावति तुलाधरोदयमुपेयुषि स्वामिनि ।

स्वतुङ्गजुषि वाक्पतौ मकरभाजि मित्रात्मजे

शुभैकजनने दिने सुतमसूत शातोदरी ॥

सिंहिकातनुभुवा सह योगः सांप्रत मृगपतेरजनीति ।

स्पर्धमान इव पुत्रमुदारं प्रत्यपद्यत स पूरुषसिंहः ॥’ इति ।

श्रीमदप्पयदीक्षितस्य समुद्भवसमयस्तु संस्कृतचन्द्रिकायाः षष्ठे खण्डे
तदीयजीवनचरितोपन्यासेऽस्मत्प्रियसुहृत्प्रवरैः श्रीमद्विर्विद्यावाचस्पतिभिः
श्रीमदप्पाशास्त्रिभिर्बहुभिः प्रमाणैः श्रीमदीक्षितवशोद्भवैः श्रीवैद्यनाथशा-
स्त्रिभिः प्रेषितैस्तत्स्थितिमूचकश्लोकैश्च १५५४ ख्रिस्ताब्दो निर्णीत

एव । उपरितना ग्रहस्थितिरप्यदीक्षितजन्मनो विंशतेर्वर्षेभ्यः परमासी-
दिति नातिरोहितं ग्रहस्थितिविदाम् । एतावता पर्यवसितं यत्किल कवि-
रय १५७४ ख्रिस्ताब्दात्परं बभूवेति ।

कवेरस्य अनन्ताम्मा श्रीवेङ्कटेशश्च पितरौ । द्राविडजातीय एवाय
भवेदिति तदीयविरुदावल्या तन्नाम्ना चानुमीयते ।

ग्रन्थोऽयं समरपुगवदीक्षितेन स्वस्य ज्येष्ठभ्रातुस्तीर्थयात्रामधिकृत्य
विरचित इति दक्षिणेषु तीर्थयात्राप्रबन्धनाम्नाप्यस्य प्रसिद्धिः ।

ग्रन्थस्यास्य पुस्तकमेकमध्यर्धसप्तमाश्वासपर्यन्तं स्वर्गवासिभिः श्री-
काशीनाथपरबमहोदयैः प्रेषितम् । अध्यर्धसप्तमाश्वासात् समाप्तिपर्यन्तं
मद्रपुरस्थराजकीयपुस्तकालयात् श्रीमता रावबहादुरपदविभूषिताना
श्रीरङ्गाचार्यमहोदयानामनुज्ञया श्रीवरदाचार्यमहोदयैः प्रेषितमिति तयोः
कृतज्ञाः स्मः । शेमुषीदोषादक्षरयोजकदोषाद्वा यदत्र स्वलितं स्यात्त-
त्क्षाम्यं श्रीमद्भिरिति शम् ।

केदारनाथशर्मा

काव्यमालासपादकः ।

यात्राप्रबन्धस्य विषयक्रमः ।

प्रथम आश्वासे (पृ. १—१९ पृ)

मङ्गलाचरणादिकम्, वटवनाभिधानाया राजधान्या वर्णनम्, तत्रत्य धर्मशिवयोगिन स्वस्त्रा सह ग्रन्थकर्तृजनकस्य श्रीवेङ्कटेशस्य परिणय । तस्या पुत्रप्राप्त्यर्थं शिवाराधनम्, विमुक्तिकासारज्ञानम्, सूर्यस्तुति, कात्यायनीदर्शनम्, कात्यायनीस्तुति, द्विपास्यदर्शनम्, द्विपास्यस्तुति, नन्दिकेश्वरस्तुति, शिवस्तुति, गौरीस्तुतिश्च । तत्प्रसादात् गर्भधारणं चेत्येते विषया ।

द्वितीय आश्वासे (पृ. २०—३२ पृ.)

पुत्रोत्पत्ति, पुत्रस्य विद्याभ्यासादिकम्, पाणिग्रहणम्, सोदर्याभ्यां समरपुत्रवगसूर्यनारायणाभ्या सह श्रीमदप्पयदीक्षितसविधे विद्याभ्यासश्चेत्येते विषया ।

तृतीय आश्वासे (पृ. ३२—५७ पृ.)

वसन्तवर्णनम्, तीर्थयात्रार्थं ग्रस्थानम्, प्रथम काञ्चीपुरीगमनम्, काञ्चीपुरीवर्णनम्, एकाग्रेश्वरवर्णनम्, एकाग्रेश्वरस्तुति, कामाक्षीस्तुति, विष्णुदर्शनम्, विष्णुस्तुतिश्चेत्येते विषया ।

चतुर्थ आश्वासे (पृ. ५७—७६ पृ.)

सूर्योदयवर्णनम्, उद्यानवर्णनम्, सूर्यास्तमनवर्णनम्, चन्द्रोदयवर्णनम्, प्रसङ्गवशाद्दूतीप्रेषणम्, सभोगवर्णनम्, चेत्येते विषया ।

पञ्चम आश्वासे (पृ. ७६—९३ पृ.)

कावेरीवर्णनम्, सेतुवर्णनम्, सेतुस्तुति, गन्धमादनपर्वतीयशिवस्तुति, पाण्ड्यदेशगमनम्, तत्र हालास्यपुरे मीनाक्षीस्तुति, शिवस्तुति, ग्रन्थनायकस्य द्वितीय उद्वाहश्चेत्येते विषया ।

षष्ठ आश्वासे (पृ. ९४—१२४ पृ.)

ग्रीष्मवर्णनम्, गयातीर्थगमनोपक्रम', मध्येमार्ग स्वामिकार्तिकस्तुति', माकट-
पावलोकनम्, वेङ्कटेशदर्शनम्, कालहस्तिपतिशिवस्तुति अम्बिकास्तुति., श्रीपर्व-
तगमनम्, अहोबलपतिदर्शनम्, पुनश्चण्डीस्तुतिश्चेत्येते विषया ।

सप्तम आश्वासे (पृ. १२४—१४४ पृ.)

गोकर्णगमनम्, कतिपयनदीवर्णनम्, तदनुषक्तकतिपयपुर्यादिवर्णनम्, मधुरा-
पुरीस्थमुकुन्दस्तुति , गङ्गास्तुतिश्चेत्येते विषया ।

अष्टम आश्वासे (पृ. १४४—१६३ पृ.)

केदारेश्वरदर्शनम्, बदर्याश्रमविलोकनम्, कामरूपकामाक्षीस्तुति , कपिलाश्र-
मदर्शनम्, नीलगिरिगमनम्, तत्र जगन्नाथस्तुति , ततो गयाक्षेत्रगमनम्, ततश्च
विविधतीर्थावगाहनानन्तर विन्ध्येश्वरीस्तुति , प्रयागे स्रोतस्त्रिनीत्रिकसमागम-
स्तुति , साकेतगमनम्, तत्र रामभद्रस्तुतिश्चेत्येते विषयाः ।

नवम आश्वासे (पृ. १६३—१७६ पृ.)

वाराणसीगमनम्, वाराणसीस्तुतिः, विश्वेशस्तुतिः, ईश्वरीस्तुतिः, ग्रन्थसमाप्ति-
श्चेत्येते विषया ।

काव्यमाला ।

श्रीसमरपुंगवदीक्षितविरचितो

यात्राप्रबन्धः ।

प्रथम आश्वास ।

श्रियं स पुष्पातु वृषध्वजो मे जिगीषतो यस्य पुरानुपूर्वीम् ।
चक्रीभवद्भूधरचापसङ्गी बाणोऽपि चक्री भवति स्र जैत्रः ॥ १ ॥
पौलोम्यर्पितपादुका चरणयोः पाणिस्फुरद्वेत्रया
भारत्या पुरतो निवारितजना पद्माकरालम्बिनी ।
प्रक्रान्तस्तुतिरद्विराजतनया प्राचीनवाचा गणै-
रायान्ती पतिमन्दिरं निजगृहादन्तर्मम द्योतताम् ॥ २ ॥
वामस्तनवलदाननमन्यकुचादानतरलहस्ताग्रम् ।
आत्मजमवलोकयतोः शिवयोरेकः स्मिताङ्कुरो जयति ॥ ३ ॥
विरलीभवद्विलोकनतरलीकृतगोपभीरुचैतन्यम् ।
करलीलया मुखार्पितमुरलीवादनपरं महः सेवे ॥ ४ ॥
आनन्दायास्तु कालिन्दी पुरः स्तान्मे सरस्वती ।
निह्रुता जह्रुतनया रंहसा राशिमंहसाम् ॥ ५ ॥
काञ्चीमुखानि परमावधिकाशिकानि
पुण्यस्थलानि कतिचित्क्षितिभूषणानि ।
चारूणि योजयितुमग्रजसत्कथायां
कुर्वे मति गुणतताविव मौक्तिकानि ॥ ६ ॥

देशिकस्य कृपया हि देहिनामापतन्ति पुरुषार्थसंपदः ।

तत्कथारसनिमज्जन विना मत्कृतेरनघता कथ भवेत् ॥ ७ ॥

कल्याणनिधिमाचार्यकटाक्षं किमिति स्तुमः ।

ईश्वराणां प्रसादोऽपि यस्यावसरमीक्षते ॥ ८ ॥

कालिदासकविमुख्यभारतीपारणाकृतिन एव पण्डिताः ।

भाषिते मम भजेयुरादरं स्वादुसेविन इवाम्लवस्तुनि ॥ ९ ॥

फाणिताञ्चितपयःसहोदरे गद्यपद्यमयकाव्यगुम्फने ।

चापल किमपि मे रसज्ञया स्वानुरूपमनयानुभूयते ॥ १० ॥

पद्येषु बाहुल्यमिह प्रबन्धे मितानि गद्यानि तु तावतापि ।

अस्येव लक्ष्मानुगमो रसज्ञैर्विच्छित्तिभेदाः परमीक्षणीयाः ॥ ११ ॥

महाकविसरस्वती मधुरकाव्यनिर्वर्तने

प्रसन्नपदलिप्सया परमुखानि नापेक्षते ।

अलंकृतिविधौ मणेरधिगमाय कि गाहते

भुव त्रिदशधाम वा भुजगराजसीमन्तिनी ॥ १२ ॥

अस्ति समस्तविध्यण्डरञ्जनोच्चण्डताण्डवोदञ्चितचरणकंजनखमयूख-
शशाङ्कोदयसकोचितभद्रकालीमुखनालीकस्य भ्रमणाटोपपर्यस्तजटाजूट-
गभस्तिज्ञाटघटनाग्रेडिततडि पुञ्जपिञ्जरिग्णो डामरडमरुडात्कारप्रतिरवपू-
रितामरालयस्य भ्रमरालकानुरागसृमरापाङ्गभृङ्गास्वादितवदनारविन्दसौन्द-
र्यमकरन्दस्य चिरंतननर्तकशिखामणेरानर्तकभूमिरभूमिरापदामनेकलो-
काशयविभक्तरागाभिनिवेशविलासिनीकुचपीठमर्दकपीठमर्दकविटविदू-
षकजनावटवनाभिधाना राजधानी ।

यस्या वचःस्वादिमभिक्षुरिक्षुर्यानप्रशंसाकृत एव हंसाः ।

वन्दी मुखस्येन्दुरणूदरीणामिन्दीवरश्रीर्नयनांशुवन्दी ॥ १३ ॥

तत्र जयति विचित्रतरचरित्रातिशयसपत्राकृतात्रिमुखतपोधनानुभावः स्वभावविमलमनीषादर्शदर्शनीयषड्दर्शनीरहस्यः प्रशस्यतरप्रादेशनयशोदेशिकान्तेवसदरविन्देशसुतमन्दारजलदचिन्तामणिः शैवागमजैवातृकोदयशैवालिनीपतिनैष्ठिकाचारप्रतिष्ठापनगरिष्ठापदानो मन्मथविजयकर्मण्यपर इव पिनाकी धर्मशिवयोगी ।

व्यत्यास व्याससूनोर्विनिमयममराचार्यवर्यस्य वीप्सा

पाराशर्यस्य मैत्रावरुणिगुणनिका धर्मसूनोर्विभाषाम् ।

प्रत्यादेश दधीचेः सनकपरिणति नामभेद मृकण्डो-

स्तण्डोः पर्यायमत्रैर्यमकमिह सुधीधुर्यमाहुर्यमार्याः ॥ १४ ॥

कलानिधेरस्य विधोरिव श्रीः कापि स्वसा काञ्चनपेशलाङ्गी ।

श्रीवेङ्कटेशव्यपदेशभाजो वरस्य जाया हृदयगमासीत् ॥ १५ ॥

अस्याः किल रमणीमणेरपरगृहिणीसमाजदुरवापा गुणकलापास्तरुणिमारम्भ एव जजृम्भरे ।

तस्याश्चङ्कमणे विलम्बनमभूत्तन्व्या न दीनावने

तारल्य दृशि नेन्द्रियेषु तनुता मध्ये न नित्योत्सवे ।

वामत्व श्रुवि न प्रियानुमरणव्यापारलीलाविधौ

काठिन्यं च कुचे न चेतसि कचे नाभाषणे वक्रिमा ॥ १६ ॥

एना भरद्वाजकुलैकभूषामनन्तमाख्यामधिगम्य योषाम् ।

वाधूलवशप्रभवोऽनुरूपां सुधीमणिः सोऽयमवाप शोभाम् ॥ १७ ॥

निरतिशयानुकूल्यनिष्ठागरिष्ठयोररुन्धतीवसिष्ठयोरिव परस्परानुभूति-सुभगभावबन्धमेदुरमनुपलम्भसरणिगोचरविप्रलम्भरसोदयमलघुविसम्भ-भरनिवारितरहस्यार्थनिगूहनमनिवेदितोपपादितहिताहितविधिप्रतिकार-मखिलगृहमेधिपरिषदननुकरणीयसांगत्यमनयोरजायतानुकूलदांपत्यम् ।

नारीललाञ्जश्चरितैरुदारैर्दूरीकृतस्वर्गसुखाभिलाषः ।

प्रज्ञाधिभूरेष पिनाकपाणेराज्ञा धिया कर्म समाचचार ॥ १८ ॥

एष पुनरशेषधर्माचरणकर्मणि साचिव्यमाचरन्त्या नितान्तमसितेक्ष-
णया प्रतिक्षणमापादितमनःसभाजनः सदनवर्तनमेव सकलपुरुषार्थमव-
धारयन्कदापि न वाराणसीप्रभृतिसेवासु भावमाबबन्ध ।

सेयमविमुक्तरूपा श्रीपर्वतनिर्विशेषवक्षोजा ।

पुष्करमुखी न कस्यै बभूव कान्तस्य कामनासिद्धयै ॥ १९ ॥

तस्य च सुमेघस. प्रबोधतरङ्गिणीपतिकुरङ्गलाञ्छने वाञ्छितवरप्रदान-
सतानशाखिनि मन्दाकिनीतरङ्गमालतीदामशेखरे सागरमेखलाशताङ्ग-
संचारकारिणि वारिधरमेचकांशुवास्तव्यकन्धरे सिन्धुरधूर्वहाजिननिर्व्यू-
ढचेलकर्मणि सहधर्मिणीविवर्तभेदशरीरार्धमनोहरे वनेरुहभवादिशस्त-
चरितस्तोमशालिनि केलीविटावलेपनिर्वापणनिरीक्षणे सरीसृपाभरणघा-
रिणि वरीयसि महसि गरीयसी भक्तिरभूत् ।

वेधःशौरी मुकुटचरणौ वीक्षितुं यस्य नालं

प्राप्तो युद्धे यदुपकरणीभावमेष प्रपञ्चः ।

यस्मिन्विश्वाधिक इति पदं याति विश्रान्तिमुद्रा

कण्ठेकालः स खलु भुवने कस्य न स्यादुपास्यः ॥ २० ॥

मानं यस्य निवेदिताक्षिकमलो माहानुभाव्ये पुमा-

न्दातृत्वे वपुरर्धलाभसुखिता दाक्षायणी साक्षिणी ।

त्रातो दण्डधरान्मृकण्डुतनुभूर्द्रष्टा दयागौरवे

सेव्यश्चन्द्रशिखामणिः स हि कृतश्रेयोभिलाषैर्जनैः ॥ २१ ॥

सप्रदायसुगम निगमानां तं प्रपद्य तरुणेन्दुकिरीटम् ।

देवतान्तरगिरापि दरिद्रां भावयन्स जगती प्रजहर्ष ॥ २२ ॥

तस्य च सदनान्तरे हृदन्तरालविहरदीशानमुकुटभूषामणीकृतसोद-
र्यप्रीतिपरवशेव सरसिजालया चिरमुवास । कुमारिकावलोकनकुतूहल-
समागतः कलशतरङ्गिणीपतिरिव तदीयशृङ्गिणीनां परिणाहमेदुरेषु पर-
मूधःप्रकरेषु विरेजे पयोतिरेकः । तस्य तपस्विजनभागधेयस्य दयावि-
धेयमतेरधिनिकेतनमत्यादरोपनीतमभिजातगुणकरम्बितव्यञ्जनपरम्परा-
ञ्चितमतिबहुलहैयगवीनधारानुषङ्गसुरभिलं करनखपचस्पर्शकमनीयभाव-
संभृतममृतरसातिशायिमाधुरीविशेषसंपन्नमनैषमस्त्यशाह्यमवनीमख-
भुजो बुभुजिरे ।

भूसुरेषु गृहे तस्य भुञ्जानेषु न केवलम् ।

असख्यानमभूत्तेषामवस्थानदिनेष्वपि ॥ २३ ॥

महीसुरातिथ्यमहोत्सवेषु समेधमाने श्रमगौरवेऽपि ।

प्रभातपद्मप्रतिम प्रियाया मुख स पश्यन्मुमुदे मनीषी ॥ २४ ॥

ऋतुभिरिहान्नदानविभवैरपि कन्दलितै-

रनुदिवसोऽवकृत्तविबुधावलितृप्तिविधेः ।

न खलु निकाममस्य हुतशेषमभूदमृत

विघसपदाभिधेयमपि भोजनशेषमहो ॥ २५ ॥

उपासनामुक्तिरकृत्रिमेव प्रसूय कांचित्प्रथमं कुमारीम् ।

पुत्रोदये प्रत्ययजन्मनीव कुटुम्बिनी तस्य विलम्बते स्म ॥ २६ ॥

अथ कदाचिदपरिणतमणिसमूहामिव रोहणमहीधरतटीम्, अज-
नितपटीरसालामिव मलयशैलमेखलाम्, अपरिफुल्लरुचिरपल्वामिव
सुरविपिनवल्लरीम्, अनङ्कुरितपतङ्गकिरणजालामिव प्रभातवेलाम्, अन-
धिगतकनकारविन्दामिव मन्दाकिनीम्, अनासादितसुघांशुबिम्बामिव
जम्भारिककुभम्, अनवकृत्तभाव्यनिर्वर्तनामिव यजनभावनाम्, अवि-

भातव्यङ्ग्यामिव काव्यभङ्गीम्, अघटितसुखप्रकाशामिव ब्रह्मविद्याम्,
अनासादितसमीरसारथिमेव वितानवेदिम्, अनुपनततनयजननामसि-
तनयनामवेक्ष्य हृदयसरणिधृतव्यथः परिणीरिदमभाणीत् ।

आह्लादावहमञ्जन नयनयोरङ्गे सुधालेपन

धैर्यं चेतसि खेदनामनि गदे तत्तादृशं भेषजम् ।

क्रीडापोतमिह प्रसूतिजलधौ गेहे प्रकाशोदय

पुण्यैरायतलोचने परिणतैः पुत्रं लभन्ते जनाः ॥ २७ ॥

उरोरुहादुद्गमितैः पयोभिरापूर्य केल्या निजमास्यगर्भम् ।

फूत्कृत्य मातुर्वदने हसन्तं तनूभवं पश्यति कोऽपि धन्यः ॥ २८ ॥

सप्तद्वीपवसुधराधिपतिना सक्रन्दनेनाथवा

पाथोजातभवेन कैटभजिता पश्यन्निटालेन वा ।

पुंसां केनचिदन्तरेण भुवने पुत्राभिधानं धनं

शक्या किं द्रविणान्तरैर्निरसितुं सा सपदि न्यूनता ॥ २९ ॥

किं बहुना ।

वाधूलवाचयमशैलवर्यात्सभूय सतानलता प्रवृद्धा ।

नवाङ्कुरोद्भेदविलम्बिनीयं न साप्रत मे हृदयं धिनोति ॥ ३० ॥

श्रीसनाथमपि मे निकेतनं बालकेन रहितं न भासते ।

कंसशासनभुजान्तरं यथा कौस्तुभेन मणिना विनाकृतम् ॥ ३१ ॥

रङ्गवल्लिरचनादि भवत्या प्रस्तुतं किमपि पाणितलेन ।

अन्यथा विरचयन्पृथुको मे हा कदा भवतु लोचनलेह्यः ॥ ३२ ॥

अथवा हरिणाक्षि चिन्तया कृतयैतर्हि कृतं दुरन्तया ।

विभुरेव विधास्यति प्रियं मदिराक्षीमयवामविग्रहः ॥ ३३ ॥

अद्यप्रभृति समाराध्यतां कुमारावतरणाय वटवनीनिकेतनो भगवा-
न्वृषभकेतनः ।

मृकण्डुनाम्ने मुनिपुंगवाय दीर्घायुषं दत्तवतस्तनूजम् ।

सपर्यया यस्य रमाकुटुम्बी साम्बेन लेभे सह शम्बरारिम् ॥ ३४ ॥

इति प्रियतमादेशमिन्दीवरविलोचना ।

निशम्य परिजग्राह नियमाचरणक्रियाम् ॥ ३५ ॥

तथा हि । अहरहरियमवगाहनाय निर्गत्य निवासभवनादवनीविलासमुकुरशेमुषीगोचरमरविन्दकरनिष्यन्दमानमकरन्दसलिलदानमन्दीकृतभसलपान्थकुलपरिश्रान्तिगौरव सरसबिसभङ्गभोजनसभाजितविशदद्विजपरिषदनुवेलपरिशीलित तरलतरपवनकीर्णतामरसपरागपालिकात्रेडितमज्जनागतनागरमत्तकाशिनीकुचकलशकुङ्कुमाङ्गरागमम्भोजसौधबिम्बोकलालसकलशजलधिकन्यकाजघनमेखलाकलापकलकलानुसारिसारसनिनादमेदुरम्, अन्तरङ्गमिव तरङ्गिणीपतेः, प्राणसहायमिव मानसस्य, सोदर्यमिव पृथूदकस्य, पृथक्करणभेदमिव पुष्करस्य, विलासविशेषमिव प्रभासस्य, बिम्बान्तरमिव पम्पाया, सगन्धमिव स्यमन्तपञ्चकस्य, सामन्तमिव बिन्दुसरस, दुरन्तदुरितधोरणीनिवारणनिपुणशीकरासारमाससाद् विमुक्तिकासारम् ।

व्यालेन्द्रनिर्धार्यगभीरभावो विभाव्यते यः परिणाहशाली ।

त्रासादगस्त्यप्रभवात्कुतोऽपि तरङ्गमालीव निलीनमूर्तिः ॥ ३६ ॥

पयोमृणालीप्रमुखेन वर्तन वितन्वती भूतिविलेपनिर्मला ।

अनेहसो यापनकर्म यत्र सा तनोति हंसावनिरात्मचिन्तया ॥ ३७ ॥

अस्तातप क्षितिरुहैरधिगम्य तीरं

यस्याध्वनीनसुदृशो दिनयौवनेषु ।

कान्तोपनीतमधिपत्रपुट नलिन्या

कह्लारकैरवसुगन्धि पयः पिबन्ति ॥ ३८ ॥

अथ तथात्वभवैरघसहतिग्रहनिवारणयन्नगणैरिव ।

उपनतावृतिरूर्मिकदम्बकैरकृत तत्र निमज्जनमङ्गना ॥ ३९ ॥

कल्लोलगतिभिरुल्लोलमम्बुजनिकुरुम्बमपहाय समुच्चरन्ती षट्चरण-
पङ्क्तिरखिलजनपावनजलावगाहनसुकृतभयपलायमाना कुमारोदयविघात-
दुरक्षरावलिरिव मृगेक्षणयास्तत्क्षणमलक्ष्यत ।

कृतेऽपि कैवल्यसरोवगाहे पश्चाद्भूद्वन्धविधिर्ममेति ।

पयःकणव्याजविमुक्तबाष्पा स्नातोत्थिता सा कवरी वभार ॥ ४० ॥

अनन्तरं सा हरिचन्दनाद्यैरर्क समभ्यर्च्य तटे सरस्या ।

धरातलस्थापितजानुहस्ता स्तुत्यानया स्यूतमुखी ववन्दे ॥ ४१ ॥

त्रय्यात्मा त्रिगुणमयास्त्रमूर्तिरूप. सृष्टिस्थित्यवधिकरो जगत्रयस्य ।

कालेषु त्रिषु विधिकल्पितोपचारस्तापाना सृजतु शम रविस्त्रयाणाम् ॥ ४२ ॥

यत्सत्ताव्यपगमयोरिहाखिलार्थप्रत्यक्षीकृतिपटिमा पटुत्वलाभः ।

भक्त्या मत्परिकलितेयमस्तु तस्यै देवाय त्रिभुवनचक्षुषे नमस्या ॥ ४३ ॥

घसान्ते घनतिमिरोदयापदेशादाकाशे निपतति सत्यवाप्तमोहान् ।

कार्ये तत्करनिकैरुदस्यलोकान्भास्वन्त भजत पुनः प्रबोधयन्तम् ॥ ४४ ॥

नैराश्यादसुषु निजप्रवासरूढादालेढुं कमलकरोदरार्पितानि ।

व्याधूय भ्रमरविषाणि यः कराग्रैः प्रत्यूषे रमयति पद्मिनीस्तमीडे ॥ ४५ ॥

भारत्या घृतिमुषि भासि केऽपि लीनाः श्रीनीविद्रुहि महसीतरे निमग्नाः ।

सक्तोऽयं जन इह तेजसि त्रिवेदीसीमन्तारुणमणिमण्डनायमाने ॥ ४६ ॥

आलीभिरवनीदेवकेलीसहचरी ततः ।

कालीनिकेतनं भक्तिव्यालीढहृदया ययौ ॥ ४७ ॥

तत्र च नृशंसतरकसहृदन्तरालसताडनपाटलीकृतपदारविन्दां मधु-
कैटभतमिस्रहारिविधुपाटवविशेषदानविशदपक्षविभावरिं सैरिभदानवा-

बलेपसरसिजावसादतुषारधारां शुम्भनिशुम्भदनुजकुम्भिनीधरविभेदनद-
म्भोलिकेलिका निरवधिभुजप्रतापदीपशलभीकृतरक्तबीजपुरोगमदैत्याव-
लिमलोकतकात्यायनीम् ।

निद्रा हरेरमरशक्तिनिकायमूर्ति-

रङ्गादगेन्द्रजनुषः कृतसन्निधाना ।

दुर्गेति पद्मनिलयेति सरस्वतीति

शब्दैरनन्यविषयैरनुभूयते या ॥ ४८ ॥

प्रणिपत्य भगवती परमाणुमध्यमेयमित्यवादीत् । 'अविमृश्यकारिणी
हरिणीदृशां प्रकृतिः' इति निरपवाद एष निखिलजनवादः ।

विश्वत्रयाशयविमोहनताण्डवेन

केलीसखेन कृतविग्रहया भवत्या ।

विघ्ने विभाविनि तदात्वविकारजन्ये

प्रस्तावि महो बत साहसेन ॥ ४९ ॥

महिषदनुजेन्द्रमस्तकनृत्तभवा देवि निपुणता कि ते ।

नटनायकेन साक नाट्यविधाने ततान वैयात्यम् ॥ ५० ॥

अनन्तरमियमहरन्तविहरमाणखण्डपरशुताण्डवावलोकनसमयसमञ्ज-
सादरोद्धाटयोर्मुञ्चिकेशकार्कोटयोराविष्कृतनमस्कृतिरदसीयसप्रदायपर
स्परान्तेवासिनमनघचरितानुबन्धभासिन धर्मशिवदेशिकाभिधानमखिल-
निर्ममजनप्रधान प्राणसीत् ।

पन्नग इव भयम भक्तिं भगवानिवेश्वरः साक्षात् ।

स्त्रीणा पितेव विनयं दर्शनमात्रेण यः स्मरविजेता ॥ ५१ ॥

तदनु तदनुमदगजगतिरवनिसुरयुवतिरियमचलपतिदुहितृसखभव-
नमुखसदनविहितरतिमवनतपरिषदभिलषितफलवितरणसुरविपिनतरुमु-

रुकरटतटगलितमदलहरिपरिमलमिलदलिनिकरमुखरमतिविमलवमथुस-
मुद्यकपटनटदुडुपटलविहितगगनपथमिभवदनमभजत ।

क्रीडाविधौ यः कलधौतशैले रन्ध्राणि दन्ताहतिभिस्तनोति ।
पौरस्त्यविश्लेशितसधिवन्धदाढ्याय शङ्कनिव दातुकामः ॥ ५२ ॥

द्विल्लेधा वक्रमम्भोरुहपरिहसनारम्भलोल प्रवाल-
त्रीलानिर्माणलीलाचतुरमपि करास्त्रिश्चतुर्धा वहन्ती ।
उत्तुङ्गे पश्चिमाङ्गे मरकतसुषमागर्हिणो बर्हिणस्य
क्रीडामाग्नेडयन्ती ततिरिह महसा कापि भेजे कृशाङ्ग्या ॥ ५३ ॥

तदनु सुतनुरिय परिजनकरापवर्जितभाजनसलिलकृतचरणनिर्णेजना
निटिललोचनभवनकक्ष्यान्तरमुपेत्य दाक्षायणी यवाधिरोहणविधिपूततर-
मतितुङ्गशृङ्गभासुरमपरमिव रजतभूधरं महोक्षाधिराजमद्राक्षीत् ।

यदीयनासाविवरोपरूढप्रौढानिलावर्तजुषो भजन्ते ।
वातूलवेगाकुलतूलरीति सेवागतब्रह्मविमानहसाः ॥ ५४ ॥
कृत्स्नानतिर्गिरिशशाकरयोरथाग्रे

भक्त्या प्रदक्षिणपरिक्रमणानि सापि ।
सा तन्वती तनयसम्भवकारणानि
विद्योतते स सुकृतानि विचिन्वतीव ॥ ५५ ॥

अथाभिधानान्तरमन्तकारेरन्त पुरद्वारि कृताधिकारम् ।
नाथं गणानां सुयशा सनाथ ननाम सा नन्दिनमानताङ्गी ॥ ५६ ॥
अजोऽहमीशोऽहमह मुरारिर्विज्ञापनीयो विभवे त्वयेति ।
याच्ञावचो यं प्रति देवतानामुदेति सेवार्थमुपागतानाम् ॥ ५७ ॥

अथ तदानीम्

उर्व्या न्यस्यापसव्य चरणसरसिजं सव्यमुत्क्षिप्य कुर्व-
न्पाणि तस्योपरिष्ठात्परिकलिततिरोबाहुविक्षेपशालि ।

त्वङ्गद्गङ्गातरङ्ग तरलतरजटाजूटरिङ्गन्मृगाङ्गं

भ्राम्यद्भूषाभुजग पयसिरुहदृशादर्शि नृत्यन्नटेण ॥ ५८ ॥

दृष्ट्वा च तमष्टमूर्तिमादराविष्टमतिरवनतशिरःस्पृष्टभूतला हरिणशा-
वदृष्टिरभितुष्टाव ।

पञ्चायुघालम्बनवामभागं पायादिदं वस्तु भवाभिधानम् ।

वस्त्रे यदीये बलशासनाद्या दिवौकसश्चित्रदशामयन्ते ॥ ५९ ॥

सोऽय मदीयाशयरङ्गमध्ये सायनटस्ताण्डवमातनोतु ।

पदारविन्दाभरणे यदीये दधाति नीलोपलता मुरारिः ॥ ६० ॥

शीकरकणैरार्द्रा न चेज्जित्वर-

स्फीतालीकदृगर्चिषा कथमसौ चान्द्री कला जीविता ।

तत्तादृक्षफणीन्द्रपक्षमलविषज्वालावलि वा भवा-

न्सोढा किं शिव कालकूटकलनापाण्डित्यमालम्ब्यते ॥ ६१ ॥

अस्याङ्घ्रिरम्भोजममुष्य बन्धु समुद्यतं चण्डकरं च जित्वा ।

तन्नन्दनं दण्डधरं जघान व्यथावहो विक्रमिणा विरोधः ॥ ६२ ॥

चेतः कदाचिदपि मुञ्च न मुञ्जकेश-

कार्कोटकव्रतिमनःकमलोदयार्कम् ।

चञ्चन्नखांशुशशिमुद्रितभद्रकाली-

वक्राम्बुजं वटवनेशितुरङ्घ्रिपद्मम् ॥ ६३ ॥

अनन्तरमसौ निरन्तरपरिष्क्रियमाणपश्यदलीकवामपार्श्वं कलधौत-

भूधरावलम्बिनीमिव कादम्बिनीमगराजनन्दनामभिवन्द्य वसुंधरासुरचको-
रलौचना वाचमेवमवोचत ।

निखिलचराचरपटलीनिर्माणमहेन्द्रजालशीलस्य ।

चण्डि शशिखण्डमौलेर्भवती शिखिपिञ्छमालिकां मन्ये ॥ ६४ ॥

छायेव चण्डघाम्ना ज्योत्स्नाकलिकासुधाकरेणेव ।

मणिना प्रभेव मातर्दीव्यसि मिलितादरेन्दुचूडेन ॥ ६५ ॥

तीव्रतप स्फारदिने गतया पार्श्वस्थितिं गिरीशस्य ।

हरकोपातपपीडा चित्तभुवः कालिके त्वया जहे ॥ ६६ ॥

प्रेङ्खदपाङ्गितबाणा वेल्लङ्गुवलिक्कामुकोपेता ।

सेनेव चित्तयोनेरह्न विभोरङ्गमम्बिके भवती ॥ ६७ ॥

शिखरितनये भवत्या स्वीकृतमविचार्य पशुपतेरर्धम् ।

शिरसि तदूढसपत्नीचरणाहतिरम्ब न खलु सहनीया ॥ ६८ ॥

दुरक्षराणि द्रुहिणार्पितानि संमार्जयन्तीव सरोरुहाक्षी ।

भूर्ति तदा पूजकलोकदत्ता हस्तेन फाले स्वयमाततान ॥ ६९ ॥

आबद्धखेलनमथो निगमाटवीषु

रूपश्रिया हिमरुचेरपि लोभनीयम् ।

रंहोनिवारितरतीशगजावलेप

सिहोदरी शिवमसेवत देवासिहम् ॥ ७० ॥

समाचरितनमस्या मनस्येवमकरोत्सा

गङ्गानीरतरङ्गहारिशिरसे गोहीकृतच्छन्दसे

सध्यानर्तनसाक्षिलेखसदसे सत्यां नटचेतसे ।

तत्ताहगरलान्धसे निट्टिलहृद्गद्गद्घाङ्गजातैघसे

सिद्धश्रेणिशिखाद्वताङ्घ्रिरजसे सेयं नतिस्तेजसे ॥ ७१ ॥

अथ कमपि सा जटाल हीरच्छायालमिन्दुचूडालम् ।
 श्रितवटमूलमविद्याजृम्भणमूर्च्छालभेषज भेजे ॥ ७२ ॥
 नानाशाखाविवृतमहिमा नाटितश्रान्तहर्षो
 मौनालम्बी प्रविततजटामण्डलोदारपार्श्वः ।
 न्यग्रोधोऽयं विलसति वियन्निम्नगासङ्गिमूर्धा
 प्रत्यासत्तेरिव पशुपतेः प्राप्य सारूप्यलक्ष्मीम् ॥ ७३ ॥
 विश्वोन्मेषप्रभृतिरचनां व्यापरीत धुरीणै-
 राद्यैर्विद्यागुरुभिरभितो भूषितान्तेवसद्भिः ।
 धन्यामाशामभिमुखतया तन्वती कुम्भयोने-
 रीशस्याव्यादिह वटतले भद्रपीठासिका माम् ॥ ७४ ॥
 अध्यासीना वटतरुतल हासदिग्धारुणोष्ठी
 शार्दूलस्य त्वचमधिकटि श्लाघनीया वसाना ।
 बद्धैणाङ्गा शिरसि दधती पाणिना बोधमुद्रा
 कण्ठे श्यामा जयति करुणा कापि पश्यन्निटाला ॥ ७५ ॥
 अङ्गस्थायाः किमपि वलता हैमवत्याः कुचाग्रे
 व्याचक्षाणं मदननिगमान्वामहस्ताम्बुजेन ।
 अन्येनार्थानकृतकगिरामञ्चता बोधमुद्रा-
 मेक्षे साक्षादखिलजगतामीशमाद्य गुरुणाम् ॥ ७६ ॥
 साक्षात्कृत्य श्रवणमननोपासनाभिर्भवन्तं
 द्रक्ष्यन्त्यन्यत्किमिह यमिनस्तावकीनोपदेशैः ।
 चिन्तारूढां शिव तव चिदानन्दसत्तादिरूपा-
 माकाशाख्यामखिलजननीमद्रिजामन्तरेण ॥ ७७ ॥

मोहातीतस्त्वमिह भगवन्मूर्तिमास्थाय तां तां
 वेलालङ्घिव्यवहृतिरतो मूढवन्नानटीषि ।
 आत्मत्राणं भवजलनिधेरात्मनैव प्रणेतु
 वाटे मूले वससि यदिय भाति ते कापि लीला ॥ ७८ ॥
 दूरीकर्तुं प्रभवति तवोपासनैव प्रजाना-
 मेनोराशीनिति पशुपते वक्ति वाणी पुराणी ।
 ध्वस्ताहयुद्गुहिणवदनस्त्व वटद्रोरधस्ता-
 दातः क्वा सृजसि भगवन्नीदृशीमात्मचिन्ताम् ॥ ७९ ॥
 शान्तेरेक सदनममृतासारशीत प्रकृत्या
 हन्तेदानी भवति भवतो रूपमालोकनीयम् ।
 ब्रह्माण्डाना प्रसभकवलीकारकाले तु तस्मि-
 न्द्रष्टु दृष्ट्या त्रिनयन भवानेव शक्तो भवन्तम् ॥ ८० ॥
 बिम्बोष्ठीनामिव बहुविधाकूतपारिप्लवाना-
 मात्मायत्तीकरणघुटिकापङ्क्तिमास्त्रायवाचाम् ।
 पाणेरस्य प्रसवकलिकां पल्लवस्य सरारे
 स्तौमि ज्योतीरसमणिकृता तावकीमक्षमालाम् ॥ ८१ ॥
 पाणिच्छायाततिभिररुणा स्फाटिकीनाक्षमाला
 बीजश्रेणी परिणतिमती दाडिमस्येयमास्ते ।
 चिन्मुद्गैषा शिव तव समादाय तत्रैकमेकं
 हस्तोपान्तस्थितशुकमुखेष्वर्पयन्तीव भाति ॥ ८२ ॥
 प्रज्ञावल्लीपरिणतिकृते भक्तिबीजव्रजानां
 पुष्यन्तीव व्रतिजनमनोभूमिषु न्यासलीलाम् ।
 अर्थान्दातुं समभिलषितानाददानेव मह्यं
 भावत्कीय त्रिभुवनगुरो भासते बोधमुद्रा ॥ ८३ ॥

पाठीनाङ्कप्रमथनविधिप्रेष्ठ गीर्वाणमध्ये
 सद्योजात सकलनिगमाः सगिरन्ते भवन्तम् ।
 सत्यप्येव कथमिव पुनः साधवस्त्वामजातं
 निश्चित्यैक निरवधिभवक्लेशभीत्या भजन्ते ॥ ८४ ॥
 दारान्बन्धूनपि तनुभुवस्तावकीनैर्वचोभिः
 सन्तस्त्यक्त्वा सकलमपरावृत्तयः कापि यान्ति ।
 कृत्वा कण्ठे गरलमलघुव्याहृतोदारसूक्तै-
 विन्दन्त्येते न खलु भवतो विप्रलम्भ पुरारे ॥ ८५ ॥
 विश्वस्य वेषविवृताममिता विरक्ति
 पार्श्वं तपस्विजनता भजते गुरोस्ते ।
 त्वं दक्षिणाभिमुखतामुपदेशकाले
 पुष्पासि चेत्पुररिपो किमिय विधत्ताम् ॥ ८६ ॥
 विलसति वटमूले व्यञ्जितज्ञानमुद्रा-
 मतिशयरमणायामासिकामादधाना ।
 अनिशमुपदिशन्ती योगिनामागमार्था-
 न्द्रहिमकरचूडा देवता सावतान्माम् ॥ ८७ ॥
 ओमित्यक्षरलक्ष्यमैन्दवकलामाभिभ्रतं मौलिना
 नद्या कल्पितशेखरं मरकतच्छाया दधानं गले ।
 क्लींकारार्थविद् शिलीमुखपदन्यस्तारविन्देक्षणं
 वासःस्थानकृताजिन यतिमनःसौघस्थमीशं भजे ॥ ८८ ॥
 कमपि जटालंकरण मुक्तेर्वटमूलमणितटालंकरणम् ।
 श्रयत महासमयानां जनकं निगमागमेतिहासमयानाम् ॥ ८९ ॥

नियतवचा रुद्राक्षस्रगलकरणो गुणास्तचारुद्राक्षः ।
 आर्तसमाजपवटभागवतु गुरुर्यस्य हिमसमा जपवटभा ॥ ९० ॥
 महती काचिन्मुद्रा करगतरुद्राक्षमालिकाचिन्मुद्रा ।
 निगमादिव्याख्यानस्वातन्नयवती पुनातु दिव्याख्या नः ॥ ९१ ॥
 पुररिपवे भसितेन स्फुरता लिप्ताय वासवेभसितेन ।
 घटजन्माशास्याय क्रियता प्रणतिर्महत्तराशास्याय ॥ ९२ ॥
 शान्त्या परमो दान्तः स गुरुर्जगतां चकास्ति परमोदान्तः ।
 शाम्यति तापः स्मारं स्मारं चरतां यमर्दितापस्सारम् ॥ ९३ ॥
 अञ्चितहासाननया रक्षन्त्या जातजनिजिहासाननया ।
 अस्मि भृश पावन्या धन्या कृपया जटास्तशम्पावन्या ॥ ९४ ॥
 पावनपादपरागः फलघटनधृताक्षकल्पपादपरागः ।
 इह महसामतिरेकः क्रीडति हृतनम्रतापसामतिरेकः ॥ ९५ ॥
 स्मरभेदि प्रकटाक्षस्रगुपेतकरः प्रसादप्रकटाक्षः ।
 जगदधिक पाति शयस्थायि सुधागुण्डिकोऽनुकम्पातिशयः ॥ ९६ ॥
 जननरुजातापघनश्रेणिशरण्यः सुधाभिजातापघनः ।
 स्वदते मायातीतः शिव एव वरोरुचित्तमायातीतः ॥ ९७ ॥
 एष महीयानवतान्निपुरं जिग्ये यतो महीयानवता ।
 यस्य च पञ्चाक्षरतस्तरति भयं विषयसप्रपञ्चाक्षरतः ॥ ९८ ॥
 मिलदुमया देवतया जितमधिकसदृक्कथालया देवतया ।
 सृजति च सेवनमस्या द्युसदामखिलापि धृतरसेव नमस्या ॥ ९९ ॥
 इति सभावयामास नुतिगुम्फामृतैरियम् ।
 दक्षिणाभिमुखं दीनरक्षणे रसिकं महः ॥ १०० ॥

चण्डेशमानस्य ततस्तदग्रे चकार तन्वी करतालशब्दान् ।
विवासयन्तीव वृषाङ्कभक्तिशालिद्रुहो दुष्कृतपक्षिसङ्घान् ॥ १०१ ॥

सा मण्डपे शैलभुवो मुहूर्तमतिष्ठदीशानमनुस्मरन्ती ।
पुरारिससेवनपुण्यभारैरासादितैः स्पन्दितुमक्षमेव ॥ १०२ ॥

तदनु मदनाभियातिसदनादधिगम्य निजनिकेतनमनुमेयमध्यमा
सकलभूतसमुदायामोदसमर्पणकोविदमतिमात्रविशदगोत्रैकमण्डनमकु-
ण्ठतरवृषप्रचारमात्मनेतरमपरमिव ताराधिपशेखरमाराधयामास ।

इत्यादिनियमत्रातविध्याहितमहोत्सवा ।
दिनानि कतिचित्साध्वी निनाय निमिषं यथा ॥ १०३ ॥

अथ कदाचिदखिलजनतापातिरेकसमापादनदुरितपरिणतेरिव परि-
क्षीणतामुपेयुषि वासरायुषि, नवकुसुमसभृतकमलिनीपरिरम्भजन्मनो दु-
ष्कृतस्येव निष्कृति विधातुमाचरति चरमसिन्धुसलिलावगाहनमरविन्दि-
नीपतौ, रविपतनवेगदूरापसृतनीरवाराकरोदरकुरुविन्दकिरणसदोह इव
वरुणहरिदन्तरालमुपरुन्धति सध्यारागे, संध्यानलकीलचुम्बितव्योमाटवी-
धूम इव धरणीमण्डलमवकुण्ठयति तिमिरषण्डभावितेजःप्ररोहपटल इव
समुन्मीलति दीपिकाजाले, नटनकेलीविहितोद्यमरजनीनर्तकविमुक्तपु-
ष्पाञ्जलिनिकर इव गगनमञ्चति तारकापुञ्जे, सकलदिक्चक्रवालसमाक्र-
मशीलतमिस्रकोपादिव पाटलवपुषि विजृम्भमाणे विभावरीकुटुम्बिनीव-
हुलान्धकारपरिपन्थिविजयवीततन्द्रस्य चन्द्रमसो यशवृन्द इव भुवनमा-
नन्दयति मरीचिकन्दले, प्रयातैकयामायां त्रियामायामासादितनिद्वारसा-
नुभूतौ परिणेतरी तदीयपदसदेश एव पतिदेवतेयमाशयनिवेशितप-
श्यदलीकचरणा सुष्वाप ।

द्विगुणीकृतदोर्लतोपधाना तरुणी स्थण्डिल एव सा शयाना ।
 निजनेतरि निद्रयोपगूढे विदधानेव रुष तदा व्यलासीत् ॥ १०४ ॥
 ततस्त्रियामासमये तरुण्याः पुण्येन साकं परिपाकभाजि ।
 अगेन्द्रकन्यापरिणीरमुष्याः स्वप्ने स्वयं लोचनगोचरोऽभूत् ॥ १०५ ॥

उच्चावचानां जगतामुपरि स्थितिमानपि ।
 भद्रासनवरं किचिदध्यासीनः सहोमया ॥ १०६ ॥
 मौलिमन्विच्छतो वक्रान्मरालस्य परिच्युतम् ।
 मृणालवलय तत्र मृगाङ्गच्छद्वना वहन् ॥ १०७ ॥
 संबिभ्रदलिके किचिच्चञ्चदग्निशिखाङ्कुरम् ।
 वतंसेन्दुसुधालोभवलज्जिह्वमिवेक्षणम् ॥ १०८ ॥
 कात्यायनीमुखाम्भोजनेत्रोत्पलविकासिकैः ।
 आलोकैः प्रकटीकुर्वन्नक्षणोरर्केन्दुरूपताम् ॥ १०९ ॥
 सहजक्ष्वेलसौहार्दादधिगत्य गलान्तरम् ।
 निःसरन्तीमिव सुधा दधानः स्मितचन्द्रिकाम् ॥ ११० ॥
 केलीपरवशां मूर्ध्नि गङ्गामसहमानया ।
 कण्ठे गाढमिव श्लिष्टः कलिन्दगिरिकन्यया ॥ १११ ॥
 कस्तूरिकाभिरालिप्य कधरामितराङ्गके ।
 परागैरिव कार्पूरैः परिक्लृप्तानुलेपनः ॥ ११२ ॥
 मनोवागपरिच्छेद्यमहिम्नि स्वस्य तादृशे ।
 विश्वविस्रम्भणायेव तन्वन्परशुधारणम् ॥ ११३ ॥
 द्वीपिचर्माम्बरालोकत्रासेन मुकुटीविधोः ।
 निष्क्रान्तमिव सारङ्गमुद्गीव धारयन्करे ॥ ११४ ॥
 आगतं गिरिजोत्सङ्गादङ्गे कृत्वा षडाननम् ।
 कराकृष्टजटाजूटस्वण्डेन्दुमुपलालयन् ॥ ११५ ॥

विततार विभूषणाहिमौलेर्मणिमादाय मृडस्तदा नताङ्ग्यै ।
सुरनाथदिशे सुमेरुपार्श्वार्द्धहरारम्भ इवारविन्दबन्धुम् ॥ ११६ ॥
तादात्विकीभिः प्रमदातिरेकतरङ्गिणीवीचिपरम्पराभिः ।
नीतेव कुत्रापि सुमध्यमाया निद्रा सहैव क्षपया व्यरंसीत् ॥ ११७ ॥
तथा हि ।

भूषामणि दत्तवतः पुरारेश्चूडामणौ स्वार्पणशङ्कयेव ।
शनैर्गलत्यम्बरतो जहास प्राचीदिशा पाण्डुरिमापदेशात् ॥ ११८ ॥
घनकज्जलकर्दमापदेशान्मलिना मन्दिरदीपवर्तिरासीत् ।
प्रमथाधिपतिं विहाय देवं प्रतिभेव श्रितदेवतान्तराणाम् ॥ ११९ ॥
दिशि सांध्यरागमपदिश्य हरेः समये समेधयति वह्निशिखाम् ।
भयसवृताः प्रतिदिशं सपदि व्यघटन्त सतमसगन्धगजाः ॥ १२० ॥
अभ्यस्य ताराकपटाक्षराणा पङ्क्तिं विहायःफलकाधिरूढाम् ।
वर्णान्तरन्यासकृते ममार्ज कालाभिधानः किल कोऽपि बालः १२१ ॥

क्षणदाया प्रयातायामपि तस्या मृगीदृशः ।

सा दिनारम्भवेलैव क्षणदा समवर्तत ॥ १२२ ॥

अनन्तरमरविन्दलोचना सरयमुत्थाय समाचरिततीर्थाभिषेचनविधि-
रपर्णासखवितीर्णमणिसदृक्षतामिव परीक्षितु प्रभातसमयवणिजा विभा-
वितमम्बरमणिं प्रणिपत्य कृतकर्तव्यकलापा स्वापावसरविलोकितशोभ-
नोदन्तभाषणैः प्राणबन्धुमानन्दयामास ।

प्रासादमासेदुषि नीलकन्धरे दुरन्तसतापभिदाधुरंधरे ।

दघार गर्भे तनयं धरेव सा करीरमत्युन्नतवंशवृद्धये ॥ १२३ ॥

इति श्रीसमरपुंगवस्य कृतौ यात्राप्रबन्धचम्पूकाव्ये प्रथम आश्वास ।

द्वितीय आश्वास ।

दिनेषु यातेषु ततोऽमितेषु पचेलिमे तादृशि भागघाये ।
वामालका व्यक्तमुवाह गर्भं निधानमम्भोनिधिमेखलेव ॥ १ ॥

सा कृशाङ्गी शरीरेण शरकाण्डविपाण्डुना ।

अत्यशेत दिशं प्राचीमत्यासन्नविधूदयाम् ॥ २ ॥

आह्लादकारिण्यखिलप्रजाना जैवातृके जग्मुषि गर्भसीमाम् ।

प्रत्यग्रलोध्रप्रसवाभिराममवाप सा रूपमपश्चिमेव ॥ ३ ॥

उदरे किमप्यमृतमुत्पलेक्षणा तपसार्जित तनयनाम विभ्रती ।

अतिसौहितीमधिगतेव भोजने विभराबभूव विगतादरं मनः ॥ ४ ॥

धृत्वान्ववायाभरणा स्वगर्भे दधौ न सा प्रागिव मण्डनानि ।

आसक्तिरर्थेषु शरीरभाजा विशिष्टवस्त्वन्तरलम्भनान्ता ॥ ५ ॥

हन्त मध्यमपरिष्करणार्हं वंशरत्नवरभूषितमासीत् ।

इत्यसोढवदिवाजनि तस्याः श्यामिकाञ्चितमुख स्तनयुग्मम् ॥ ६ ॥

कुलाङ्कुरादर्शनखेदजन्मा वामभ्रुवो वक्रविवर्णभावः ।

गर्भोदयामोदभ्रुवः प्रसादाङ्गीतो नु भेजे कुचभूधराग्रम् ॥ ७ ॥

साधयिन्स्वेदमिथ्यात्वमर्दयन्मध्यशून्यताम् ।

अभर्को गर्भगस्तस्या निर्ममे समदाद्वयम् ॥ ८ ॥

कार्श्यं जहौ गर्भगते कुमारै वल्लभमस्या इति किं विचित्रम् ।

समृद्धिमाघातुमकिचनेषु संतानशाखीव स हि प्रवीणः ॥ ९ ॥

अल्पानामपि च महत्त्वमाशु दातुं सर्वेषा प्रकटयितुं च सूक्ष्ममर्थम् ।

निष्णातं पृथुकमवोचदस्य योगात्तन्मध्ये धृतमहिमप्रकाशभावः ॥ १० ॥

चामभ्रुवो मध्यवलित्रयाभ्या किं व्यत्ययेन खगुणौ द्वाते ।
आद्यं यदत्राजनि दर्शनीय परं तु वीक्षापदवीमहासीत् ॥ ११ ॥

विद्यानिधाने सविधं विभूषयति तादृशे ।
अतिहर्षादिव जहौ नाभिरस्या गभीरताम् ॥ १२ ॥

भक्तिमात्मनि विधास्यतः शिशोः पालनाय परमभ्रगङ्गाया ।
स्थापितेव यमुना तदन्तिके रोमराजिरकुचन्मृगीदृशः ॥ १३ ॥
विरलाभरण विपाण्डुवक्र त्रिवलीभङ्गदरिद्रमध्यभागम् ।
मलिनीकृतचूचुक मृगाक्ष्या वपुरासेचनक बभूव भर्तुः ॥ १४ ॥

जठरविहरमाणमाणवगुणानुसारिः परमाणुमध्यमाया बभूवुरध्य-
वसायाः ।

व्याहर्तु मृदुलाक्षरामपि गिरं वैक्लव्यमुद्रावती
साटोप विवरीतुमैहत वधूः सर्वाणि शास्त्राण्यपि ।
रूढाशक्तिभरापि चत्वरगतिक्रीडासु वाराणसी-
पूर्वाणि स्पृहयाचकार चरितु पुण्यानि तीर्थान्यहो ॥ १५ ॥

पाणिर्बभार किमपि प्रसवापचाये
ग्लानि द्वितीयकुसुमग्रहणेऽपि यस्याः ।
सा बिल्वपत्रनिकरैः स्वकरोपनीतै-
रीशानपूजनमियेष मुहुर्विधातुम् ॥ १६ ॥

किमङ्गरागेषु परिष्क्रियासु वा तवेष्टमालीति धवेन सा रहः ।
कृतानुयोगा निजगाद काङ्क्षितौ विभूतिरुद्राक्षमणी विलासिनी ॥ १७ ॥
प्रियमभिलषितोपहारशीलं निजहृदये नितरामघत्त साध्वी ।
उदरविहरदर्भकोपलम्भव्यतिकरलोभवशादिव प्रविष्टम् ॥ १८ ॥

अथाध्युषितकेसरिण्यहिमभासि मेषं गते
 कलावति तुलाधरोदयमुपेयुषि स्वामिनि ।
 स्वतुङ्गजुषि वाक्पतौ मकरभाजि मित्रात्मजे
 शुभैकजनने दिने सुतमसूत शातोदरी ॥ १९ ॥

सिंहिकातनुभुवा सह योगः सांप्रतं मृगपतेरजनीति ।
 स्पर्धमान इव पुत्रमुदारं प्रत्यपद्यत स पूरुषसिंहः ॥ २० ॥
 तस्योदये दातुरवाप लाभ बुधो न तत्पुष्यति विस्मय नः ।
 स्वयं कुजन्मापि घनाधिनाथो भूत्वा स रामामधिगम्य रेमे ॥ २१ ॥

विशङ्क्य पृथुकात्ततो निजनिकारमास्ता तदा
 कविः स्वभवने हरि शरणमेतु तेजोनिधिः ।
 अजाश्रयणतत्परो भवतु स द्विजाधीश्वरः
 कुलीरसदनान्तरं कथमसौ जगाहे गुरुः ॥ २२ ॥

निजहृदयकण्ठकायमानकुमतमण्डलीसमुद्धरणनिपुणविद्वदवतरणा-
 मोदसमासादितप्रसादशालिनीनामाशाविलासिनीना मुखसरोजनिःसृतो
 निश्वासविसर इव सहजतुषारसौरभासारतुन्दिलो मन्दमन्दमस्पन्दत
 गन्धवाहः ।

अथारविन्दोपममायताक्ष सुतानन सुन्दरमीक्षमाणा ।
 तपांसि सर्वाणि तदात्वहर्षे प्रसूरपर्याप्ततमानि मेने ॥ २३ ॥

क्षणमीक्षणमुद्रणा तदानीं न विमुञ्चन्नयमर्भको व्यलासीत् ।
 निजसूतिविलम्बखेदिताया वदनं मातुरवेक्षितुं विलक्षः ॥ २४ ॥
 सुकुमारपाटलकरं निजोदरादुदित वितीर्णजनलोचनोत्सवम् ।
 अरुणं तमङ्गभुवि पङ्कजेक्षणा दधती पुरंदरदिशैव सा बभौ ॥ २५ ॥

निहिताः पुरतो निविष्टदीपा शुभयष्टीरपदिश्य सूतिगेहे ।
अभजन्फणिनो नु रत्नचूडा हरभूषाहिमणेरमु विवर्तम् ॥ २६ ॥

अथ तदानीमङ्कुरित इव मङ्गलावेदनकुतूहलमन्थरेतरपुरंध्रिकुलस-
जल्पितैः, पल्लवित इव नानाविधदानविस्तारै , कोरकित इव विविधगु-
जयोगविभाजकसैद्धान्तिकलोकसूक्तावलिभि , फलित इव द्विजाशीर्व-
चोभिर्विशेषैरशेषमपि बन्धुजनमानन्दमनयत तनयोत्मव ।

गुरुरादरादथ कुमारमैक्षत प्रमथाधिनाथमिव बालताजुषम् ।
रुरुटङ्कसवहनरूढवासनाकृतमुष्टिवन्धविलसत्कराम्बुजम् ॥ २७ ॥

प्रागेव कण्ठनिन्दैः श्रवणाभिरामै-

रावेदितामथ विलोचनलोभनीयैः ।

आम्नेडितामवयवैरथ भाग्यवत्ता

निर्धार्य तस्य जनको नितरां ननन्द ॥ २८ ॥

स क्षोणीविबुधो मन्त्रै रक्षोनिरसनक्षमैः ।

पूतजन्मभृतस्तस्य जातकर्मविधि व्यधात् ॥ २९ ॥

असौ पुनरवनीसुरकुमारको मुहुः समाराधयिष्यति मामिति हृष्य-
न्मना इव दमुना हविर्ग्रहणकर्मणि तत्क्षणं प्रदक्षिणावर्तशिखः
प्रणनर्त ।

तस्य वाधूलसंतानतपसमुदयाकृतेः ।

धर्माभिधानकरणात्पितृभ्यां दर्शितौचिती ॥ ३० ॥

नयनायुधनर्मगेहमेतत्परिपाल्य भवतीति शार्ङ्गिणेव ।

वहति स निवेदित स धीरो हृदि पञ्चायुधभीषण मनोज्ञम् ॥ ३१ ॥

अमृत नभःसरित एव सूनवे दिशति स सा धृतमुरोजकुम्भयोः ।

स विहाय वारि सकल कथं भवेत्परथा तदेकभजने कृतादरः ॥ ३२ ॥

साधुसंघटितमुष्टिवन्धनं प्रत्यहाञ्चितपयोव्रतक्रियम् ।
 आत्मसूनुमसकृत्प्रसूर्मुदा पश्यति स्म शिशुभावदीक्षितम् ॥ ३३ ॥
 कलिना मलिनीकृता पदाभ्यामवनी स्पष्टमवेक्षितु च दृष्ट्या ।
 घृणया मुहुरुद्यताङ्घ्रिरासीदपि चोत्तानशयः स पूतजन्मा ॥ ३४ ॥

कुत्रापि धामनि कुलार्दिसुतासनाथे
 दृष्टि मुहुस्तरलतारहितां निधातुम् ।
 अभ्यस्यतेव पटुताममुना व्यलोकि
 निष्पन्दपक्ष्मनयनेन निशि प्रदीपः ॥ ३५ ॥

मातृवल्लिकुचमञ्जरीभृता माकरन्दलहरी धयधयम् ।
 पाणिपङ्कजवनीषु योषिता खेलनं व्यधित बालषट्पदः ॥ ३६ ॥
 जनकः कृतजानुयानकेलि तनय वीक्ष्य तमादरोत्तरङ्गः ।
 चतुरश्वरणान्निधाय धात्र्या विहरन्त वृषमेव मन्वते स्म ॥ ३७ ॥
 जानुद्वयीचङ्गमणक्रमेषु रत्नस्थलीलक्षितमात्मबिम्बम् ।
 हस्तेन सताडयति स्म सोऽयमात्मीयसाम्यासह एव बुद्ध्या ॥ ३८ ॥

पञ्चषाण्यथ पदानि निधातुं प्रस्वलच्चरणपल्लवमेषः ।
 प्रा[र]भन्नपरमस्फुटनीयद्वर्णवल्गुतरमप्यभिधातुम् ॥ ३९ ॥
 अजनि खुरलीकेलिस्तीर्थाभिधावनकर्मणि
 त्रिचतुरपदन्यासक्रीडैव तस्य गृहाङ्गणे ।
 फणितिरभवन्नान्दी स्पष्टेतराक्ष[र]मञ्जुला
 विबुधहृदयग्राहिव्याहारनाटकनिर्मितौ ॥ ४० ॥
 तन्वीपयोधरपयःकणिका निपत्य
 तस्याभिरूप्यजलधेर्मुखशुक्तिकायाम् ।

मुग्धद्विजाङ्कुरततिव्यपदेशशालि-

मुक्तात्मना परिणति किल विभ्रते स्म ॥ ४१ ॥

तस्यालकप्रकरकुण्डलपद्मराग-

मन्दस्मितद्युतिभिरुन्मिषिता त्रिवेणीम् ।

पित्रोरजस्रमविगाह्य मनोविषाद

तत्याज ससृतिपथभ्रमणोपजातम् ॥ ४२ ॥

अयं पुनरवनिनिलिम्पशावकः शुभसमयनिर्व्यूढचूडामङ्गलो निरङ्कु-
शविहारकेलिनिर्माणतरुमानस समानवयःसनाथमाणवमनःसभाजन
खेलनापहतगृहोपकरणायासितवामालकाजन वचनसीम्नातिलङ्घितकुतू-
हलं कौमारमभजत ।

सध्रीचीनकुमारकैरभिवृतश्छात्रायमाणैः स्वथ

शास्त्रव्याकरणाभिनीतिमकरोदारोपिताचार्यकः ।

काशीति त्रिदशापगेति कलयन्विश्वेश इत्यप्यसौ

केल्यामाकलयति स्म पासुषु पुरी शैवालिनीदेवताम् ॥४३॥

क्रीडां विधाय पृथुकैर्गृहमापतन्तं

क्लान्तं क्षमातलरजोभरदूषिताङ्गम् ।

आरोप्य वक्षसि कुमारममुं करेण

स्त्रिन्न तदीयवदनं जननी ममार्ज ॥ ४४ ॥

हरस्तुतीनां गुरुकीर्तितानामनूक्तिभिः प्रीणितया जनन्या ।

प्रदिष्टमिष्ट लभते स्म बालः सहैव गण्डस्थलचुम्बनेन ॥ ४५ ॥

कुशाग्रबोधो गुरुणा ततः सकृत्प्रकाशिता वर्णपरम्परामसौ ।

मनोऽप्यनाविष्कृतमस्य किञ्चिन्महीसुराग्रेसरसूनुरग्रहीत् ॥ ४६ ॥

पुनःपुनर्भूमितले स बालो वर्णावलीविन्यसन व्यतानीत् ।

विधाय शङ्के बहुधा परीक्षा पञ्चाक्षरीसग्रहणं प्रणेतुम् ॥ ४७ ॥

अन्वितानि शुभस्पर्शैरन्तरूपमाञ्चितान्यपि ।

व्यञ्जनानि बटोर्जिह्वा सस्वरं समसेवत ॥ ४८ ॥

तदनु निटिलेक्षणाभिधामुपदेक्ष्यमाणमन्नाधिदेवतामिव विभावयितुं
कुबेरदिशामासेदुषि वासराधिपतौ भूसुरापत्यमिदमध्यापयितुमिव कला-
कलापमहाय सगृह्णति द्विजाधिराजे निजापचितिमागामिनीमिव परिग्र-
हीतुमाविष्कृतप्रकाशातिरेकेषु कविगुरुपुरोगेषु समागते च शिवताति-
दिने जनक एष कृपानिधिरेनमुपानयत ।

स निर्मलात्मा गुरुणा समाहित त्रयीनिदानं तदवाप्य वाङ्मयम् ।
अशोभत स्वैरमभीशुमालिना शशीव सचारितमशुमण्डलम् ॥ ४९ ॥
स यज्ञसूत्रच्छलतस्त्रयीमधान्मुखस्फुरन्मात्रसमावृतक्षमाम् ।
पराभिचारप्रतिपादनाविला मृषेतरोक्तिं च मृगत्वचो मिषात् ॥ ५० ॥
तत्तादृशी गामिव तातदत्ता पातु नियन्तु च स बालवर्णी ।
पाणौ दधाति स्म पलाशदण्ड मौञ्जी कटीसीमनि मेखला च ॥ ५१ ॥
शशिपाण्डरेण समिदग्निभस्मना विहितास्त्रिपुण्ड्रविततीर्यं प्रति ।
प्रथमागमे गिरिशभक्तिसंपदो रचिता इवाप(ह)रत रङ्गवल्लिकाः ॥ ५२ ॥

कल्लोलिताद्भजनकर्मविलम्बनेन

कोपादिव प्रकटगुम्फितशोणभावे ।

सप्रीणयन्निव मुहुश्चरणारविन्दे

पित्रोरवन्दत कृती प्रवदन्निजाख्याम् ॥ ५३ ॥

उप्रसग्रहणच्छलादसौ युगलेनात्मकरारविन्दयो ।

स्वकृते बहुतीर्थचारिणी किमु पित्रोः समवाहयत्पदे ॥ ५४ ॥

द्राधिष्ठमायुस्तनये निधातु प्रकाममिच्छाभरितेन पित्रा ।

अस्य पुतालकृतिमौलि नाम प्रायुज्यत प्रत्यभिवादनेषु ॥ ५५ ॥

समाश्रितस्वाङ्घ्रिसरोजनावं कुमारमेन गुरुकर्णधारः ।
प्राचीनवाणीकुहनापयोधेः पारं मितैरेव दिनैरनैषीत् ॥ ५६ ॥

वाक्यैर्विवृण्वती भाव वल्गुस्वरपदक्रमैः ।
कण्ठमेतस्य सुदृढ कान्तेव श्रुतिरग्रहीत् ॥ ५७ ॥

अपि च अस्य निपुणदेशिकोपदेशसलिलविमलीकृतमतिरहिराजव-
चनकुटजाटवीनवजीमूतमालिकां साहित्यवाहिनीपतिशीतद्युति कौमा-
रिलवचोरसालकुसुमाकरश्रिय निगमान्तकुमुदिनीधवदिवसान्तसमयल-
क्ष्मीमक्षचरणपक्षराजीवतापनरोचिश्छटा प्रौढिमाढौकत ।

कविवाचस्पतिबुधा कलयापि न तत्समाः ।
मूढता मुहुरेतेषामापतत्यनियन्त्रणा ॥ ५८ ॥

निःसीमपश्यन्निटिलानुभावप्रकाशन प्रत्युपकारयन्ती ।
स्वशीलिन. सततमस्य मोद वेदादिविद्याविततिर्व्यतानीत् ॥ ५९ ॥

अस्य पुनरभ्यस्यतः कला गुरुतर्कनिवासजनुषमुरुतरक्लेशमसहमान
इव शनै. शनैरपसरति शैशवे सकलकलाधिकारसहकारिवालतापनोद-
परिणतं क्रोधमपनेतुकाम इव कामरिपुचरणपरिचरणोपकरणाना करणा-
नामतिनिपुणिमानमुपपादयन्नवतरुणिमा वपुरसोढकुसुमायुधमसेवत ।

स्वभजनोचितवस्तुविवेचनं समभिलष्य किमस्य विलोचने ।
श्रवणयोरवकर्णितशास्त्रयोः सविधभूमिमभूषयतामुभे ॥ ६० ॥
कलितस्पृहमेव कालकण्ठस्थितिपर्याप्तमावकाशभावे ।
अदसीयहृदन्तरालमासीत्परिणाहातिशयप्रणीतशोभम् ॥ ६१ ॥
बालोऽयमाजानुविलम्बिबाहुरालोकि लोकैरतिरूपशाली ।
आराधनैः प्रीणनमात्मशत्रोः कर्तु क्षितौ काम इवावतीर्णः ॥ ६२ ॥

तदनु द्विजकन्याया धन्यायाः सदृशैर्गुणैः ।
 सतानसपदे तेन पाणिमग्राहयत्पिता ॥ ६३ ॥
 पार्श्वभूषा भवानीव पद्मेव हृदयगमा ।
 सरस्वतीव सा मुख्या भर्तुरासीत्पतिव्रता ॥ ६४ ॥
 अजायत तयाक्रान्तममुष्य हृदयं तथा ।
 यथान्तरं न विन्देरन्नीषदप्यन्ययोषितः ॥ ६५ ॥
 शुभलक्षणशोभिन्या भावनापरिशुद्धया ।
 पुरंध्या सोऽरुचद्वेदः पूर्वमीमासया यथा ॥ ६६ ॥

अहो महीसुरभुवो महाभागस्य भागधेयपरिपाकः, यदेष मदनगज-
 राजमदभेषजे रजोभरविजृम्भमाणमातरिश्चनि विषयमृगतृष्णिकाजलवि-
 भावनोष्णसमये तमोविकारसपादननिशावतारसपदि कुपथावगाहघटन-
 हरिन्मोहगौरवे पटुतरविवेकिशाखिपाटनविधानहस्तिनि तत्तादृशि वयसि
 वर्तमानोऽपि भगवति मृगाङ्कशेखरे समनोन्दीललामनि सुदतीमयार्ध-
 विग्रहे महती भक्तिरजनि ।

चन्द्रमसि चन्दनतरौ सुदृगाश्लेषे सुधांशुभूषे च ।
 स्निह्यति न कस्य चेतः कठोरसतापकन्दलीहरणे ॥ ६७ ॥
 अनूढभसितो मन्त्रैरशीलितषडक्षरः ।
 अपूजितपुरारातिरभुङ्क्त न कदाप्यसौ ॥ ६८ ॥
 आगामिनामङ्गजवैरिमेघे हृदम्बरालम्बिनि हर्षवृष्ट्यै ।
 पौषैकहेतुं पुलकाङ्कुराणामभूषयद्गात्रमसौ विभूत्या ॥ ६९ ॥
 नदी महोक्षं शिशिराशुरेखां वाताशनेन्द्रं यजन च भूतैः ।
 वाञ्छन्स पञ्चाक्षरमन्नलक्ष्यादाचष्ट तद्वाचि पदादिवर्णान् ॥ ७० ॥
 शंभोरजस्रं जलगन्धपुष्पैराप्लावनालेपनमण्डनानि ।
 आत्मीयतापन्नितयापनीतिं विधातुकामः स कथं व्यतानीत् ॥ ७१ ॥

अन्नमर्षितमगात्मजापतेरस्तुतं प्रतिनिलिम्पभोजनम् ।
 अद्भुतं तदनिवेदित त्वभूदोदनोऽयममुनैव सेवित ॥ ७२ ॥
 सरिद्धतंसस्य जलाभिषेको बालेन्दुमौले. प्रसवोपहारः ।
 स्यात्कि मुदे तस्य कृते मयेति समादि(धि)दम्भादकरोत्स चिन्ताम् ७३
 भक्तेषु प्रमथपतेः पदार्चनाया पर्याप्त बलिसुतमेष मन्यते स्म ।
 पौलोमीपरिवृढमुत्सवावलोके व्यालेन्दु विविधगुणप्रशंसनेषु ॥ ७४ ॥
 चेतोनिविष्टस्य सिताशुमौले. परिच्युतं मौलिपदात्स्वगर्भे ।
 प्रालेयधामानमदच्छ(श्छ)लेन प्रासूत धन्या भवन कु(क)लानाम् ॥ ७५ ॥
 अनिशं गिरिशतिवादशील परमेष्ठी किममु प्रणेतुकामः ।
 अपदिश्य घटीभवादिसर्गान्पठिमाभ्यासविधिं परं वितेने ॥ ७६ ॥
 किमेष नन्दी शिवधर्मवक्ता कि वा कुमार. श्रितनीलकण्ठः ।
 आहो मुरारि. कृतदृष्टिरीशे पार्थोऽथवा पाशुपताभिमानी ॥ ७७ ॥
 एवमुत्प्रेक्ष्यत जनैरेधमानकुतूहलैः ।
 बाल एव परा कोटि शिवभक्तेः श्रयन्नयम् ॥ ७८ ॥
 अपि सकलार्थविदोऽभूदर्थत्रयमेव चिन्तनीय मनसि ।
 मोहोच्चाटनमूलिका तनुभृता मुक्तयङ्गना कारणा
 दूती भाग्यवतामधर्मकलमस्तोमावसादस्थली ।
 लीलाताण्डवशालिका पशुपतेर्लक्ष्मीमणीपेटिका
 कस्मिञ्जन्मनि लोचनातिथिदशा गाहेत वाराणसी ॥ ७९ ॥
 कैवल्यामृतकन्दली वसुमतीकान्ताप्रसूनस्रजं
 मौलिक्षौमपटी हरस्य हिमवन्मातङ्गशुण्डालताम् ।
 स्वर्गारोहणमार्गमौक्तिकशिलासोपानपारम्परी
 भाग्यैरभ्यधिका जना भगवती पश्यन्ति भागीरथीम् ॥ ८० ॥

सुखनिधिमपहृत्य मायया स्वयमतिसनिहितोऽप्यलक्षितः ।
सुकृतिभिरधिकाशि गृह्यते श्रुतिकथितः स हि तस्कराग्रणीः ॥ ८१ ॥
अकथयच्च सच्छात्रान् ।

तीर्थावगाहस्थितिकल्पनायामर्चाविधौ वा यदि वोऽभिलाषः ।
नदीषु गङ्गी नगरीषु काशी देवेषु विश्वेश्वरमाश्रयध्वम् ॥ ८२ ॥

जिज्ञासवे श्रुतिशिरोनिकरान्प्रवक्तु-

मादौ यदक्षरमुपाददते महान्तः ।

श्रोत्रे तदेव विनिवेद्य जनान्भवाब्धे-

रुत्तारयन्तमुपधावत विश्वबन्धुम् ॥ ८३ ॥

अधिकाशि देशिकानामवतसमणि तमेव सेवध्वम् ।

यो रहसि किञ्चिदक्षरमुपदिश्य जनान्करोति सर्वज्ञान् ॥ ८४ ॥

अथ भक्तिवशादमुष्य काशीं प्रति यातु स्पृहयालुचेतसोऽपि ।

अभवज्जनकाङ्क्षिपन्नसेवानियमातिक्रमभीतिरन्तरायः ॥ ८५ ॥

असौ पुनरात्मपितरावेव महीधरापत्यकुसुमास्त्रशासिनौ तदधिवास-
वसुमतीमेव सुरस्रवन्तीमनुचिन्तयन्त्यथोदितसमयविधेयनियतकार्यपरा-
यणमनाः सूर्यनारायणसमरपुगवाभिधानाभ्यामसमानविनयधुर्याभ्या सो-
दर्याभ्यामश्रान्तरचितचरणारविन्दपरिचरणो निरवधिस्रेहपरिवाही जन-
कविहिताभिलषितकर्मा सहधर्मिणीप्रणीतसमधिकानुरोधविधिरतिमहा-
न्तमन्वभूदानन्दम् ।

सौभागिनेयः स तदा शोभायै श्रुतिसपदाम् ।

असेवत शिवाकल्पकल्पमप्पद्यदीक्षितम् ॥ ८६ ॥

पुस्तककरा बुधावलिररुचव्याख्याकृतः पुरो यस्य ।

पटुवाङ्मुखप्रवाहप्लवनावष्टब्धपोतफलकेव ॥ ८७ ॥

निन्दति मकरन्दरसं न्यक्कुरुते शर्करां षयो जयति ।
 मोचामदमाचामति वाचामधिपस्य वैखरी यस्य ॥ ८८ ॥
 यन्मुखविगलद्वाङ्मुखसुरपुरतटिनीजडीकृता विदुषाम् ।
 फणितिर्दन्तपटाभ्यामजीघटद्गाढमात्मसवरणम् ॥ ८९ ॥
 वादिमतपुण्ड्रवाटीनिष्पीडननर्मयुक्तियन्त्रेण ।
 भुवि यः सृजन्नजृम्भयदवदातं ख्यातिफाणितत्रातम् ॥ ९० ॥

यस्य च मनीषिणामग्रगण्यस्य शिबिकाग्रसीमनि वैतालिकवदननिः-
 सृता सरस्वती शश्वदेवमश्रौषम् ।

दुरभ्यस्तविद्यालवेनापि केचिद्दुरन्तामहन्तामयन्तां कृत तैः ।
 प्रशस्ते कवित्वे समस्तेऽपि शास्त्रे भवत्यप्पयज्वावतसात्कृती कः ॥९१॥

रे रे मुञ्चत धावनानि विमताः सेवध्वमङ्घ्रिद्वयी-
 मप्पय्याध्वरिणो घटेत भवतामेतत्प्रसादस्तदा ।
 तुष्यन्त्यक्षिगतेष्वपि प्रपतनात्सन्तः समृद्धागसः ।
 काकस्यानतिकारिणो हि दयते किं नो रघूणां प्रभुः ॥ ९२ ॥

यश्च सकलविपश्चिदावलिधुरंधरो वसुंधरोलङ्घनजङ्घालशोभापिचण्डि-
 ल्यैरशोमण्डलैरजगर्हदभिनवकेतकवर्हम्, अनीवलयानन्दसदायकवि-
 लासकैर्गुणविलासैरजिहिपदम्भोजदुर्हदम्, तिवेलकलितसपर्यापरिचर्या-
 भिप्रीणदगराजकन्यकाप्रणयिनम्, अचलगुहाविहरदिभरिपुगर्जितोर्जित-
 प्रणादैवोदविनोदैरततक्षदहितविबुधदाक्ष्यम्, अनवरतायातयाचकप्रियं-
 करणैर्वितरणैरचकम्पदशेषदातृयशःस्तम्भम्, अङ्घ्रिपङ्केरुहसेवाहेवाकम-
 ण्डलितान्पण्डितानलङ्घदागमसागरसागरसधम्, अनवद्यविद्याविशेष-
 भूषणमङ्घ्रुषया मनीषयाचचर्वदमरगुरुगर्वम्,

यस्याजस्रमुदित्वरेण हविषाक्रान्ते दिशामन्तरे
 तस्तम्भे कुमुदस्येन चकृशे ताराधिपच्छायया ।
 सस्रसे शरकाण्डपाण्डुरतया मम्ले मरालश्रिया
 बभ्रशे बिसकान्तिभिर्विजगले डिण्डीरखण्डांशुभिः ॥ ९३ ॥
 यत्कीर्तिप्रकरद्विपस्य विहृतिस्थान जगन्मण्डलं
 घण्टे चण्डमयूखशीतकिरणावालानमद्रीश्वरः ।
 कक्ष्या व्योमतरङ्गिणी वमथवस्तारागणाः सप्तधा
 निर्मुक्ता मदवारिनिर्झरपरीवाहा पयोराशयः ॥ ९४ ॥
 कर्णः श्रीचिन्नबोम्मक्षितिपतिरभितो लम्भयञ्शातकुम्भ-
 स्तोमं हेमाभिषेकप्रणयनसमये यस्य मूर्ति प्रशस्याम् ।
 रेजे श्रीरङ्गराजाध्वरिवरकलशाम्भोधिलब्धप्रसूते-
 विद्याकरुपद्रुमस्य स्वयमिव कलयज्ञातरूपालवालम् ॥ ९५ ॥
 नीलकण्ठमतनिर्वहणोत्कादुक्तिवृष्टिमुपलभ्य तदभ्रात् ।
 ईशयोग्यमयमाशयभूमौ बोधशालिभरमेधयति स्म ॥ ९६ ॥
 अहो विबुधवर्गाय सकलाः सकला अपि ।
 दिशन्ननिशमेताभिर्द्विजाधिपतिरैधत ॥ ९७ ॥

इति श्रीसमरपुगवस्य कृतौ चम्पूकाव्ये द्वितीय आश्वास

तृतीय आश्वास ।

शक्तिमस्याभिरूपस्य सकलागमशोधने ।
 पटीयसीमिवामृष्यन्प्रादुरास मधुस्तदा ॥ १ ॥
 मध्येवनं भूरिदिनोपजातमौनव्रतानां कलकण्ठयूनाम् ।
 समग्रवाग्वैभवसंप्रदायससिद्धिहेतुः समयो जजृम्भे ॥ २ ॥

दिनान्यभूवन्नवशीधुनापि विना जनानां मदसाधनानि ।
 कदर्पबाहाविजयाङ्कगीतसदर्भनिष्णातशिलीमुखानि ॥ ३ ॥
 मधौ मिलत्संपदि क्लृप्तभावा सीदद्वि ति शिशिरं धरित्री ।
 शनैः शनैर्यद्विजहौ वधूनां साधारणीनां प्रकृतिः किलेदम् ॥ ४ ॥
 वियन्महोदन्वति दक्षिणाशाव्यापारभाजस्तरणेर्निवृत्तिम् ।
 तदात्ववातानुगुणा ततान सायात्रिकं किं समयाभिधानं ॥ ५ ॥
 शीघ्रा जडिम्न शिशिरेण दत्तामात्माकृते सकुचितामवस्थाम् ।
 दिनानुपूर्वीं त्यजति स्म जाते सुखैकहेतौ सुभगे वसन्ते ॥ ६ ॥
 स्वीकर्तुमुर्वीं शिशिरर्तुभूपे विजृम्भमाणे भृशविस्तृताभिः ।
 गते तु तस्मिन्क्षणदाभिधाभिर्निर्मिलित नीलपटीकुटीभिः ॥ ७ ॥
 प्रादुर्भवन्ती बहिरब्जिनीना सवर्तिकासहतिरावभासे ।
 नीहारवर्षात्ययनिर्णयाय प्रसारिता पाणिपरम्परेव ॥ ८ ॥
 मनो वशीकुर्वति माधवेन व्यक्तीकृते कोकिलवशनादे ।
 वल्ली मुग्धा बल्लवसुन्दरीणां पटैरिवाभ्रश्यत पाण्डुपर्णे ॥ ९ ॥
 तपोनभस्वत्प्रभवेन क्लृप्ता त्रासेन नीहारसमावृति वा ।
 वसन्तविक्षेपवलक्षपातां जहौ जरत्पत्रमिषेण वल्ली ॥ १० ॥
 समं पुराणच्छदनैर्लतानामण्डूदरीणामतिघैर्यभारम् ।
 बालानिले मुष्णति पल्लवेषु बभूव चित्तेषु च रागबन्धः ॥ ११ ॥
 समीरण चापलक्लृप्तपाण्डुपर्णाशुकाकर्षणपारवश्यम् ।
 वल्ली वलत्पल्लवपाणिनेव निवारयन्ती नितरां चकाशे ॥ १२ ॥
 आरामसीमामधिजग्मुषे नु दातुं वसन्ताय गणैस्तरूणाम् ।
 प्रवालकौसुम्भपटोपहारसनाथशाखाग्रकरैर्बभूवे ॥ १३ ॥

पर्यायतः पाटलमञ्जरीषु चरन्त्यलीनां पटली चकाशे ।
 तत्तन्मधुखादिमतारतम्यविवेचनायै विहितोद्यमेव ॥ १४ ॥
 अनङ्गबाणावलिरध्वनीनवान्तेषु शोकज्वलनाकुलेषु ।
 निपातजात किल नीलिमान निलीनलोलम्बनिभाह्वभार ॥ १५ ॥
 माकन्दवाटीषु मधुव्रतानां कुलं वितेने कलकूजितानि ।
 पिकावलेरञ्चितपञ्चमायास्तानार्पणायैव धृताभिलाषम् ॥ १६ ॥
 गलन्मरन्दप्रमदाश्रु गीतमाकर्णयन्कौकिलमाप्रशाखी ।
 शाखाञ्चलेनानिलचञ्चलेन श्लाघाचलन्मौलिरिव व्यलासीत् ॥ १७ ॥
 क्रोशन्तमिन्दिन्द्रघोषलक्ष्यात्पिकारवालोलितया प्रसाद्य ।
 समीरपोतं सहकारवाटी धन्या मधुस्तन्यरसैरपुष्पात् ॥ १८ ॥
 सकिङ्किणीकः कलचञ्चरीकैः प्रसूनधूलीपरिधूसराङ्गः ।
 अङ्कानुपारुह्य दिगङ्गनानां बालानिलः साधु बबन्ध लीलाम् ॥ १९ ॥
 वने वने वल्गुगिरां पिकाना कलखनाकर्णनकौतुकं वा ।
 परागपालीषु परिभ्रमो वा मरुद्विहारेऽजनि मान्द्यहेतुः ॥ २० ॥
 पिकद्विज च स्पृहणीयवाच मत्तद्विरेफं च मधुः पुपोष ।
 सतो गुणानप्यसतोऽपि दोषाञ्जात्या विहीनो न विवेक्तुमीष्टे ॥ २१ ॥
 वसन्तलक्ष्म्या वनकेलिभाजो लाक्षारसार्द्राः पदपङ्कयो वा ।
 छिन्नस्य वा किंशुककैतवेन शीतस्य रेजुः सरसैकदेशाः ॥ २२ ॥
 पान्थप्रियालस्य भरैकहेतोरपि प्रियालस्य गुणानभिज्ञाः ।
 उत्तानचित्ता भृशमुत्पलाक्ष्यो गानैर्विकासं घटयाबभूवुः ॥ २३ ॥
 दृश्या वधूनां तिलकद्रुमस्य स्वच्छन्दमासीत्सुमनोविलास ।
 सचेतनानां किमु शम्बरारिशरावलीजर्जरिताशयानाम् ॥ २४ ॥

निश्वासवातेन नितम्बिनीनामुद्गावितोपस्कृति सिन्दुवारम् ।
 अलचकार श्रवण यदासा कृतज्ञभावानुगुणः किलेदम् ॥ २५ ॥
 सनर्महासाङ्कुरचन्द्रिकाणामणूदरीणामनुकुर्वतेव ।
 नमेरुणाभूयत सस्मितेन जनस्य चित्तेन तु विस्मितेन ॥ २६ ॥
 स्वस्मिन्वधूभिः सुदृढोपगूढे विटान्प्रहर्तु विहिताभ्यसूयान् ।
 अस्त्रावनि नूनमनन्यजाय कदम्बक कौरवकं व्यतानीत् ॥ २७ ॥
 कङ्कलिसालः कमलेक्षणानामङ्गे. प्रणीताभिहतेर्निपीताः ।
 वमन्प्रवालान्व्यपदिश्य लाक्षा स्पष्टं वितेने निजपादपत्वम् ॥ २८ ॥
 तत्तादृश भाजनमङ्गनाना हस्ताम्बुजस्पर्शनगौरवस्य ।
 तत्पादघातैकपदं प्रसूनैस्तरुं जहासेव रसालसाल. ॥ २९ ॥
 अलिद्विजैरादरणीयनादव्याजेन क्लृप्तस्मरवेदपाठैः ।
 मन्ये न वन्या मदिरानुषङ्गकलङ्किता गन्धफली सिषेवे ॥ ३० ॥
 मधुश्रियः काञ्चनकर्णिकेव मनोभुवो हैममिवातपत्रम् ।
 आलोकिके लोकेरबलाजनोक्तिकार्यस्मितालकृति कर्णिकारम् ॥ ३१ ॥
 नीलालकावक्रनिपीतशेषहालारसापादितहासशाली ।
 मदोदयभ्रान्तमधुव्रताक्षः शाखी जनस्याजनि कामपालः ॥ ३२ ॥
 सेतु प्रति प्रतिष्ठासा शिष्टसूनोरथोदिता ।
 काशीगतिकलाधीतैरादौ प्रणवतामघात् ॥ ३३ ॥
 ग्रहैरशेषैः कलितानुकूल्ये लभ्ये पितृभ्यां रचिताभ्यनुज्ञः ।
 मान्यै कृतस्वस्त्ययनो मनीषी प्रातिष्ठत प्रेक्षितसन्निमित्तः ॥ ३४ ॥
 तमनु प्रस्थिता धन्या तादृशप्रेमशालिनी ।
 व्यद्योतत मनोवृत्तिः पित्रोरिव सहायिता ॥ ३५ ॥

कथाभिधानैः सुहृदामुदारैरसभृताध्वश्रमसपदेष ।

आवासमद्वैतरसालनेतुराकल्पमुर्व्याः पुरमभ्ययासीत् ॥ ३६ ॥

अथ तस्य नयनपथमासीदति शुनासीरवसतिरपि भूषितमहीतला,
समधिगतदक्षिणपथापि सर्वोत्तरस्वभावा, पावनतरानुभावापि पल्लवेषु कृ-
तस्थितिः, अयोध्यापि भोगवती, विशालापि मथुरा, महोदयापि द्वार-
वती, वाराणसीव वरणोपवेष्टिता, वस्त्रोक्तसारेव धनदोषशोभिनी, वार-
वधूटिकेव वशीकृतधूर्तावतसा, कसारिमूर्तिरिव कमलाकरोपगूढा, रू-
पकपरम्परेव रुचिरविधिविराजिता, सगीतविद्येव सारङ्गनाटिकावती,
पार्थसमृद्धिरिव पाञ्चालिकाञ्चिता काञ्चीपुरी ।

स्पर्धा विधाय प्रभुणा गिरीणा सर्वधमानो दिवि यत्र सालः ।

विचिन्त्य विन्ध्याचलशासि शक्ति तिष्ठन्निवाभाति भियार्धमार्गे ॥ ३७ ॥

आनन्दामृतनिधिमर्धचन्द्रमुद्र भोगेन स्फुटमभिवेष्ट्य सालनाम्ना ।

पूर्वार्ध भुजगपतेरिव स्थितस्य प्रोत्तुङ्ग विलसति गोपुरं यदीयम् ३८

यद्गोपुरं निशि समुच्छ्रितशृङ्गसीम-

विश्रान्तशीतकिरणच्छुरितं दधाति ।

पद्मासनस्फटिकपात्रपतज्जलौघ-

सप्लाव्यमानकमलासचिवाङ्घ्रिलीलाम् ॥ ३९ ॥

महीयसा गोपुरमन्दरेण प्रमथ्य सिन्धुं परिखाभिधानम् ।

आसादितस्येव नवामृतस्य तृप्यन्ति यत्र स्थितिमादधानाः ॥ ४० ॥

प्रतप्तजाम्बूनदपेशलाभिः पराजिता यत्प्रमदातनूभिः ।

सौदामिनी साध्वसपारवश्यादश्रान्ततारल्यमहो जिहीते ॥ ४१ ॥

कुचाञ्चले लोचनकोणभागे कचान्धकारेऽपि च कामिनीनाम् ।

जागर्ति यत्राहितसंनिधानात्पिनाकिनो भीतमना मनोभूः ॥ ४२ ॥

शश्वत्प्रतोलीसरणीषु कामं परम्परा भ्राम्यति यत्र यूनाम् ।
शातोदरीलोकदरावलोकसमोहनास्त्राहतिविह्वलेव ॥ ४३ ॥

प्रविश्यतां विपश्चितामपश्चिमोऽयमाश्चर्यवीतमतिरेतदवादीत्—
'अशेषजननयनयोग्यममुष्या. किमपि सौभाग्यम्, यदवलोकनलोलुपत-
या भृशमनेकपशैलराजशिखरमरविन्दलोचनोऽपि भगवान्प्रतिदिवसम-
धिवसति ।

वाणीसहचरस्यास्य वाजिमेघाध्वरक्षितौ ।

गोपुरावलिकूटेन भाति यूपपरम्परा ॥ ४४ ॥

अस्याः प्रभावेण जनस्य वाणी मन्दापि घाटीमधिगन्तुमीष्टे ।
विधेः प्रिधेयोदाहरण किलात्र सा मन्थरा वेगवती भवन्ती ॥ ४५ ॥
प्रसार्य नानाविधपण्यजात प्रातः क्षपायामुपसहरन्ति ।
इय पुरारेरनुयाति लीला प्रपञ्चसर्गप्रलयैकशीलाम् ॥ ४६ ॥
शरीरिणोऽस्या मणिसालगर्भप्रवेशनिष्क्रान्तिशतापदेशात् ।
विवोढुमहाय विमुक्तिकन्यामाकृष्य जन्मान्यनुभुञ्जते किम् ॥ ४७ ॥
कल्याणसतानतरुं कयापि श्लिष्ट जगन्मङ्गलकरपवलय्या ।
आसीनमस्या वरणालवाले फलार्थिनः केऽपि भजन्ति धन्या' ४८

तत्पूर्वतीर्थयानोऽपि तत्र भूसुरनन्दनः ।

समवर्तत निर्व्यूढसर्वतीर्थावगाहनः ॥ ४९ ॥

अथ वेदशिरोनिष्ठानपि तीर्थतटीजुषः ।

अनङ्गीकृतकन्दर्पानपि सत्याञ्चितेक्षणान् ॥ ५० ॥

अपि माधुकरी वृत्तिमञ्चतो भ्रमवर्जितान् ।

अपि निःसामकारुण्यानक्षनिग्रहनिर्दयान् ॥ ५१ ॥

शाम्यद्विषयसचारानपि प्रव्रजनाश्रयान् ।

राजहंससमारब्धसेवानप्यजडाशयान् ॥ ५२ ॥

रुषमहसि विद्यासु लोभमात्मनि रागिताम् ।
 अज्ञत्वमन्यनिन्दासु यतोऽपि जितषड्द्रूपून् ॥ ५३ ॥
 शर्वरीसमयारम्भानिव सभृततारकान् ।
 भीमसेनभुजाटोपानिव दण्डितकीचकान् ॥ ५४ ॥
 अनल्पभसितालेपविलसद्विग्रहाञ्छुचीन् ।
 प्रावृट्प्रशमिताटाट्यान्वरहसधुरंधरान् ॥ ५५ ॥
 असमुत्तम्भितप्राशूनधौतविमलात्मनः ।
 अखातगम्भीरतरानहिमाक्रान्तशीतलान् ॥ ५६ ॥
 कदम्बमुकुलाकारैः कण्टकैरुपशोभितान् ।
 तेरिव ॥ ५७ ॥

तत्र कुत्रचन स्थास्त्रूनवनीपावनाकृतीन् ।
 कर्मन्दिन प्रणम्यैष गाहते स्म महोन्नतिम् ॥ ५८ ॥

भृतकल्याणगुणानपि परकनकरुचित्यजोऽपि सर्वज्ञान् ।
 अपिना . . . . . भवानपि महोराशीन् ॥ ५९ ॥

शैवालापसमग्रान्भ्रमरहितान्प्रकृतिसमधुराजीवान् ।
 विमलान्तरङ्गवार्तान्प्राप्तानिव पुण्यकासारान् ॥ ६० ॥
 उन्मत्तपत्रपुष्पैरुत्पादितविभ्रमादनङ्गरिपोः ।
 आदातुमीहमानानावृतमानन्दमिव च सर्वस्वम् ॥ ६१ ॥
 सकलागममधुदिवसाञ्श्रीकण्ठासक्तकसवैरिभुजान् ।
 नवभूतिश्रीदगृहान्पुरुषानभजत्परत्र सुधी ॥ ६२ ॥
 आर्यसेवी स निध्यातुमगादेकाम्रनायकम् ।
 वर्धते सुकृतश्रद्धावार्धक वरिवस्यताम् ॥ ६३ ॥

ततः क्रमेण समतिक्रम्य कतिचिदेष कक्ष्यान्तराणि साक्षादकृत ।

कृतकेतरादरः स्वयंवरवल्लभ इति श्रुतिपल्लवाधराभिः, अगदंकार इति भवरुजातङ्कवाहिभिः, आहितुण्डिक इति कालकुण्डलिना, वाडवशि-
खीति वार महार्णवेन, कूटपाकल इति कुसुमेषुदन्तिना, पुरंदरा-
युधमिति जलधराचलेन, करुणापयोधिरिति शरणाभिलाषिभिः, एक-
स्वभावमपि बहुधा विभावितम्, आत्मविवर्तजगदभ्यागारिकम्, अखि-
लविध्यण्डमण्डलीखण्डनवैतण्डिकम्, अतिकरालकाकोलमुष्टिधयबन्ध-
कविलासिनीकपोलमकरिकाभरणपश्यतोहरम्, अहरवधिनटनविभ्रमा-
लकर्माणम्, अद्भुतगरिमकार्मणविविधकेलिनिर्माणम्, चलतनयानय-
नपरमानन्दनाडिधमरूपधेयम्, आपीडपदनिवेशितसगरकुलभागधेयम्,
असहायरसालतरविहारिणम्, आरग्वधमालभारिण त्रिपुरवैरिणम्

विध्यादिविहितान्वेष निध्याय महसां निधिम् ।

अद्रिकन्याकुचाभोगमुद्रित मोदते स्म सः ॥ ६४ ॥

अभिवन्द्य तमखिलभुवनवन्दनीयचरणारविन्दमकृत्रिमवचःप्रशस्ता-
पदानमस्तौषीत् ।

हन्त च्छन्दःपारिजाताग्रभाजो माद्यन्मायामाक्षिकोत्सारपूर्वम् ।

यस्यास्वाद कर्तुमार्या यतन्ते माध्वीक तद्भाति माकन्दमूले ॥ ६५ ॥

त्रसदद्रिसुतादृढोपगूहप्रमदाद्वैतपदाधिकारदात्रीम् ।

चलयाङ्क निधेहि मूर्ध्नि कम्पा धृतया कि फलमभ्रगङ्गया ते ॥ ६६ ॥

व्यर्थ. पिघातुमजिनादिविरागचिह्नैः

स्त्रीवश्यता त्रिपुरशासन ते श्रमोऽयम् ।

गात्र तवैव कमनीयकुचाङ्कमस्या

विख्यापने विजयडिण्डिमता दधाति ॥ ६७ ॥

सत्य जितोऽसि मद्नेन यतः सकम्पं

काञ्चीपदे कलयसि स्थितिमङ्गजारे ।

साहाय्यनिर्वहणसस्पृहकामकोटिः

शक्तिः किलैकसहकारवतोऽभिषङ्गे ॥ ६८ ॥

सपत्न्यै समिदुच्चयस्य परशु भद्रं भरानीतये

पाकाय ज्वलन जलाय तटिनी पत्रोपकृत्यै वटम् ।

माकन्दं च फलाय मन्मथरिपो सगृह्णति त्वय्यमू-

त्कामाक्ष्या विकलेतरः परिकरो नित्यान्नविश्राणने ॥ ६९ ॥

भावना मे महादेव..... .. ।

नौस्तम्भलग्ना काकीव नान्यत्र लभते गतिम् ॥ ७० ॥

अपि च ।

भगवति शंभावनया शिवया सह शीलिते भृश भावनया ।

तदधिगमोदस्तस्य क्लेशात्पुंसो भवेत्प्रमोदस्तस्य ॥ ७१ ॥

देव्या पारेकम्प क्ष... या दयास्पदे व्यापारे ।

परिचितमधिकाञ्चितया पश्यदलीकं भजेयमधिकाञ्चि तया ॥७२॥

वरमेकरसालपतिः श्रुतिरमुमेव स्फुटाधिकरसा लपति ।

वपुरसमा तारमतेः स्त्रीकृत्यामुष्य विश्वमाता रमते ॥ ७३ ॥

सुरभिरमाकन्दस्य स्फूर्जति मूले निविश्य माकन्दस्य ।

प्रमथेशो भाति शये भृतमृगपरशुर्जिताब्जशोभातिशये ॥ ७४ ॥

नाथशरीरं भायान्नगभुवि मृदितं नटत्परीरम्भायाम् ।

भीत्या कम्पारयतः प्लावयितुं भुवनगोलकं पारयतः ॥ ७५ ॥

परिचितवेदान्तानां प्रणिहितमनसामुमाधवे दान्तानाम् ।

अलघुभवाटव्यसनं विरचयतां केन्द्रवेशवाटव्यसनम् ॥ ७६ ॥

दक्षसभावस्कन्दे पटुरवतु शिवो निरूढभावः स्कन्दे ।

स्त्री कृतकरणीयस्य स्मृतिभवचेतोविशल्यकरणी यस्य ॥ ७७ ॥

तमुपासे वासवतः परममरादपि च सारसे वासवतः ।
 अस्त्रितसारसनाभिं कमपि करासक्तकृष्णसारसनाभिम् ॥ ७८ ॥
 अतिरेकं दर्पस्य क्षपितवदक्षणा निजेन कन्दर्पस्य ।
 प्रशमितसन्नमदेनः सरत ज्योतिर्हृदावसन्नमदेन ॥ ७९ ॥
 पृथुकटकैलासस्य प्रसवसुगन्धैः पतिः स कैलासस्य ।
 भाति भवानीकान्तस्त्रिपुरान्धकमुख्यदानवानीकान्तः ॥ ८० ॥
 पटुरनुसायं नटने समता सिंहस्य रंहसा यन्नटने ।
 मा भजमान दयता पशुपतिरातङ्गभाजमानन्दयताम् ॥ ८१ ॥
 सरसिजधामादिशते पदजुषि विद्या पृथग्विधामादिशते ।
 विभवे विप्रसवाय प्रणतिरियं ध्वस्तविधिजविप्रसवाय ॥ ८२ ॥
 अधिफणिहारमरालः पतिरवतु कृपासरोविहारमरालः ।
 अघतटिनीरच्छा यं प्लवमेत्य तरन्ति गाङ्गनीरच्छायम् ॥ ८३ ॥
 बलदहिदाम वसान त्वचमीडे देवदुर्हृदामवसानम् ।
 जगदतिसधामाद्यन्नलिनशरप्लोषलालस धामाद्यम् ॥ ८४ ॥
 पुरजेता मम नाथो रणदमितविपक्षराजमानसमुदयम् ।
 ... .. ॥ ८५ ॥

मतिभृङ्गि महेशाङ्घ्रिसारस दोहलालसे ।
 आश्रयानन्दमाध्वीकसारसदोहलालसे ॥ ८६ ॥
 शंभोरवतु मामेकसहकारतलासिका ।
 ऋते गिरिभुवं तेन सह का रतलासिका ॥ ८७ ॥
 सोऽव्याद्वहन्सुरोत्तंसमकरन्दरस पदे ।
 दिशन्नरि ध्वजारूढमकरं दरसपदे ॥ ८८ ॥
 वेदविदध्वान्तस्य व्यतिकरमबलादिसौहृदध्वान्तस्य ।
 प्रमदाम्भोजहितेन प्रत्ययरविणाम्बिकाविभो जहि तेन ॥ ८९ ॥

तं भजे बुभुजे येन तरसा गरलं घनम् ।

यत्परैः सुकरं भद्रेतरसागरलङ्घनम् ॥ ९० ॥

राजतेजा गरादी नः सविता नयशोधनः ।

राजते जागरादीनः सवितानयशोधनः ॥ ९१ ॥

उषितः समया रसालसाल स्वमुपासीदति या रसालसालम् ।

गिरिजा मुहुराहिताङ्गपालीप्रणयः स्तौति गिरा हिता कपाली ॥९२॥

अद्वितीयाग्रमूलासिकालालस नृत्तलीलारसोल्लासिकालालसम् ।

नामकी दुर्मनोभावनागाहतेः श्रीगिरीशं भिया भावना गाहते ॥९३॥

अमितविभव सर्वदैव तेषु त्रिजगति ते भव सर्वदैवतेषु ।

नतिरतिरसभावितायमानैः स्फुटमिह धीरसभावितायमानैः ॥ ९४ ॥

फणाभृति तवेश दोर्णवपटीरसालासिका-

रते नटति कम्पितार्णवपटी रसा लासिका ।

सती प्रणयसपदा समधिकामनङ्गाहते.

स्सरान्तक तवान्तरं समधिकामन गाहते ॥ ९५ ॥

इह खलु तामरसाक्षीमयवामतनो त्वमानतामरसाक्षी ।

इयमनुकम्पालय ते नतिरीश नमस्यतोऽधिक पालयते ॥ ९६ ॥

गिरिश गभीरं हस्तस्फुरदायुधमत्र केऽपि भीरंहस्तः ।

सविधिकरोटीकं ते वपुः स्सरन्तो जगद्गुरो टीकन्ते ॥ ९७ ॥

लघु फलमाशासानश्वरतु जनो नेदमाप्तुमाशा सा नः ।

त्वयि शशिकोटीरमणे भक्ति याचेम कामकोटीरमणे ॥ ९८ ॥

प्रतिदिवस सारस्य प्रकटितविपरीतस्थितेः ससारस्य(१) ।

इह सपदि व्याहारः शिव इति हरतेऽघमस्तदिव्याहारः ॥ ९९ ॥

अमित रसारम्भणतः श्राव्य शिवनाम वेदसारं भणतः ।

स्यान्मम कालापनयः स तु किल कल्याणसाधकालापनयः ॥ १०० ॥

अविहितकृदकाण्डे दण्डितोऽभून्मनोभू-

रकरुणममुनेति स्पर्धमानेव गौरी ।

स्वकुचवलयमुद्राशालि गात्र पुरारे-

रकृत मदनजैत्रस्तम्भमेकाग्रमूले ॥ १०१ ॥

प्रणयकलहशान्त्यै पादमूले विनम्रा-

दभिचलति कपर्दादभ्रगङ्गातरङ्गे ।

पुनरुपगतकम्पापूरमोहेन देव्या

दृढतरमुपगूढ ध्यायतैकाग्रनाथम् ॥ १०२ ॥

कुवलयदामकोमलवधूमयवामतनौ

भवतु भवे भवे मम भवेऽतिभवेऽभिरति ।

न तु भवने धने परिजने मदनेभमद-

प्रदचरितासु तासु वनितासु सुतादिषु वा ॥ १०३ ॥

काञ्चीनगर्यामालोक्य कामकोटे किमुन्नतिम् ।

रुद्रकोटिमधिष्ठाय रोचते मदनान्तक ॥ १०४ ॥

इति स्तुवन्निहमकरमौलिसनिधेर्जगत्प्रसूचरणसमीपमभ्यगात् ।

अलिर्यथा नवहरिचन्दनान्तिकादुदञ्चितध्वनिरुपकल्पवल्लिकाम् १०५

अपिचैकभागमधिजग्मुषी विभोरतितृष्णयेव परभागमाश्रिता ।

स्तनयोर्मनोजवसतामुपेयुषी परदेवता पथि सुधी दृशोरभूत् १०६

असौ पुनरसदृशप्रतिपत्तिमेदुरः प्रणिपत्य मातरमवाङ्मनसगोचरगु-

णामाचिकुरचरणारविन्दमनुसदधानो विसृमरानन्दवीचिरिदमवोचत ।

सर्वात्मना स्तवे तव जननि जगत्या न मादृशो निपुण ।

निवहोऽपि नित्यवाचां भागत्यागेन भणति यद्रूपम् ॥ १०७ ॥

शम्बरवैरिक्लृपाणी शैलतनूजे तवासिता वेणी ।
 उन्मदयौवनकुञ्जरशुण्डालतिका शुभाय मे भूयात् ॥ १०८ ॥
 जननि तव मौलिचन्द्रो भिन्द्यान्मम बहलमान्तरं तिमिरम् ।
 वेणीविधुतुदेन ग्रस्तमिवार्धं न दृश्यते यस्य ॥ १०९ ॥
 कान्तिविशेषाधीतिं कलयितुमन्ते वसन्नपि शशाङ्कः ।
 वहति न ते वदनरुचि भवति हि भाग्यानुसारिणी सिद्धिः ॥ ११० ॥
 वदनश्रियो विधात्रा विधृतस्य विधुच्छलातपत्रस्य ।
 मृगमदतिलकमिषेण च्छायावलय चकास्ति तव फाले ॥ १११ ॥
 उत्तेजितः किमुत्पलबाणो मदनेन भालशाणेऽस्मिन् ।
 भाति यदिय भवानि त्वद्भ्रूरूपेण तद्रजोरेखा ॥ ११२ ॥
 अधिकमसितोत्पलादपि धरणीधरपुत्रि तावक नयनम् ।
 कर्णाश्रयेण कान्तिमदाद्य यत्तदतिपीडनेन परम् ॥ ११३ ॥
 विषयमरुमार्गसीमाविभ्रमसंजातसज्वरानस्मान् ।
 अम्ब कृपारसपूरैरभिषिञ्चापाङ्गसारणीमुक्तैः ॥ ११४ ॥
 निध्याय किं भवत्या नासाचाम्पेयमन्तरालगतम् ।
 नयनमधुव्रतमिथुनं न कदापि मिथः समागमं भजते ॥ ११५ ॥
 कान्तिसुधया करम्बितमाननचषक तवाधिवासयितुम् ।
 नासामणिच्छलेन न्यस्त किमु मल्लिकामुकुलम् ॥ ११६ ॥
 विरसा विद्रुमवल्ली तुल्या न भवेत्त्वदोष्ठबिम्बेन ।
 यद्मृतसेवनलोभादीशो घत्ते बहूनि वक्त्राणि ॥ ११७ ॥
 अवतु तव स्मितकलिका शिखरिकुलाधीशकन्यके मातः ।
 प्रणयकलहप्रसक्तिषु यदवधिरीशस्य भवति चादूक्तिः ॥ ११८ ॥
 सरघोपचितरसे वा सारे वा कालकूटसोदर्ये ।
 मधुरिमधियं विमुञ्चति गिरिशः प्रस्तौषि यदि गिरमपर्णे ॥ ११९ ॥

वितता भवत्कपोले विलसति ताटङ्कमौक्तिकच्छाया ।
 अधिकतया श्रुतिगलिता हरचरितकथासुधारसञ्जरीव ॥ १२० ॥
 न नमय वदनसुधाकरममृत निपतिष्यतीति सव्याजम् ।
 गिरिशेन केलिकलहे मुहुरुन्नमित नुमो भवच्चिबुकम् ॥ १२१ ॥
 त्वत्कण्ठदत्तभङ्गः शङ्खो भीत्या समेत्य हरिदीशम् ।
 भजते ततोऽपि भङ्गान्कापि न शर्मास्ति कुटिलहृदयानाम् ॥ १२२ ॥
 कण्ठसमुदञ्चित तव कलरुतमपहत्य सांप्रत गिरिजे ।
 प्रकटयति जनसमक्ष प्रायो हस्ताग्रताडिता वीणा ॥ १२३ ॥
 नखरसुमनोलसत्करकिसलयमम्ब तव भुजलतायुगलम् ।
 आलिङ्गति सहकारं निटिलदृगभिधानमिति किलौपयिकम् ॥ १२४ ॥
 आर्तान्क्षुधा पटाम्बुजसक्तानस्मान्समीक्ष्य वात्सल्यात् ।
 धृतया स्तन्यसमृद्ध्या भवति किमम्ब तव पीनता कुचयोः ॥ १२५ ॥
 मुखचन्द्रामृतलहरी मुक्तादामच्छलात्क्षरन्ती ते ।
 कुचगिरिमृगमदकलिला नाभिसरो विशति रोमराजिमिषात् ॥ १२६ ॥
 ज्यारोपणाय मध्ये घनुषो निहितस्य मारवीरेण ।
 अटनीनिपीडनोदितमवट त्वन्नाभिरिति वदन्ति जना ॥ १२७ ॥
 उच्छ्रायशालिनोर्भरमुरसिजयोः सोढुमप्रवीणतया ।
 ताम्यति तवावलम्बं सद्द्या न ह्यन्यसपदल्पानाम् ॥ १२८ ॥
 वसतो वृषाङ्कभीत्या भवदीयश्रोणिपर्वतनितम्बे ।
 रशनामिषेण रक्षावरणो मदनस्य वर्तते मात ॥ १२९ ॥
 मन्ये त्वदूरुकाण्डौ मन्मथतारुण्यवारणेन्द्रकरौ ।
 कथमिह घटतेऽपरधा कदलीस्तम्भाभिषङ्गलम्पटता ॥ १३० ॥
 समरव्यतिकरसमये पश्चाद्भवतो भृशं निषङ्गस्य ।

दर्पहरणेन तावज्जङ्घाकाण्डस्य जननि का श्लाघा ॥ १३१ ॥
 सपल्लावास्त्वदङ्घ्रेः सक्ता वल्लीषु किसलयव्याजात् ।
 यत्पल्लावा इतीदं नाम्नो नामैकदेशतो ग्रहणम् ॥ १३२ ॥
 प्रकृतिकठोरपदावलिरेषा नुतिरेव मत्समारब्धा ।
 भवति भवदङ्घ्रिपल्लवशोणिमहेतुरिति शोभते वादः ॥ १३३ ॥
 जननि त्वदङ्घ्रिचङ्गमलीलालेशापहारसदेहात् ।
 प्रायेण निगलबन्ध नरपतयः कारयन्ति नागानाम् ॥ १३४ ॥
 श्रुतिशतशिरोविहारश्रमपरिखिन्नेव चरणरेणुस्ते ।
 सुरवरशेखरसुमनोमकरन्दस्यन्दगाहन तनुते ॥ १३५ ॥
 असितकचमायतेक्षणमुल्लसितस्मितमुदारकुचभारम् ।
 घनजघनमरुणचरण कलये कामाक्षि तावक रूपम् ॥ १३६ ॥

सुधाभजनविधायिनोऽपि सपदि समुदेति सौहिती न पुनरम्बागुण-
 कदम्बामृतझरीनिषेवणधुरीणमानसस्य । पुनरपि भूसुरधुरंधरस्तदनुब-
 न्धिनीमेव भारतीमभिधातुमारभत ।

कस्मिन्मुहूर्ते करपल्लवेन तवाददे काञ्चनदर्विकेयम् ।
 यस्य प्रसादादयमिन्दुमौलिरैश्वर्यमव्याहतमम्ब भुङ्क्ते ॥ १३७ ॥
 धामास्य कैलासगिरि करस्थो हेमाचलस्त्व दयितान्नपूर्णा ।
 धत्ते हरो भिक्षुकता तथापि लुब्धः समागच्छति केन तृप्तिम् १३८
 गिरीशहेरम्बकुमारवाहग्रस्तावशिष्टैरचलेन्द्रकन्ये ।
 धान्यैरपि प्रस्थमितैः कथं वा जगत्रयीपोषणमातनोषि ॥ १३९ ॥
 कम्पामपास्य ग्रथितोद्गमानां चञ्चूपुटग्रस्तविसाङ्कुराणाम् ।
 उद्गीवमोधेन मरालिकानामाकर्ण्यमानाभरणस्वनानि ॥ १४० ॥
 मृदुप्रकृत्योर्मणिनिर्मिताया पदाब्जयोरर्पितयोः पदव्याम् ।

तद्विम्बदम्भाह्यमानधात्रीप्रारब्धपद्मास्तरणक्रियाणि ॥ १४१ ॥
 कुचामृतास्वादकुतूहलेन हस्तावकृष्टाशुकपल्लवाभ्याम् ।
 अभीष्टवस्त्वन्तरदानपूर्वमाख्यातसान्त्वानि कुमारकाभ्याम् ॥ १४२ ॥
 अनुद्रवच्छेकमृगीनिवृत्त्यै वितन्वतो हुकृतिमाननेन्दोः ।
 साचीकृतप्रेङ्खितवेणिकास्तश्चासानिलाकृष्टमधुव्रतानि ॥ १४३ ॥
 मध्याय मन्देतरकम्पशालिपयोधरद्वन्द्वभरार्दिताय ।
 अनार्यशङ्काकुलितेन भर्त्रा प्रतिक्षण प्रार्थितमङ्गलानि ॥ १४४ ॥
 अचिन्त्यमानस्फटिकाङ्गणोर्वीपुष्पोपहारस्खलनव्यथानि ।
 वेगोपयातानुचरीप्रणीतवेणीगलन्माल्यनिबन्धनानि ॥ १४५ ॥
 अभीक्षणमक्षणोः श्रवणारविन्दपरागपर्याकुलभावभाजोः ।
 प्रसादनाय प्रणयोत्तरङ्ग पिनाकिना दत्तमुखानिलानि ॥ १४६ ॥
 अद्वैतचूतप्रसवासवेषु पदे पदे प्रस्तुतमज्जनाभिः ।
 कम्पातरङ्गानिलकन्दलीभिराचान्तघर्माम्बुकणावलीनि ॥ १४७ ॥
 अजस्रमभ्यागतमण्डलाय प्रत्यग्रमन्न प्रतिपादयन्त्याः ।
 आ मण्डपादा च महानसात्ते कामाक्षि नः पान्तु गतागतानि १४८
 कि च ।
 मध्ये नीपवनस्य प्रचलद्दीर्वाणतरुवनीपवनस्य ।
 शीलितमोहनगानां जननीं भज भङ्गनाय मोहनगानाम् ॥ १४९ ॥
 पुरहरगिरिजातरसा चेतसि येषा चकास्ति गिरिजा तरसा ।
 अतिसरस पद्मं ते रचयन्ति यशासि तेषु सपद्यन्ते ॥ १५० ॥
 इयमुपनीताम्रतरावभिके सक्ता जपावनी ताम्रतरा ।
 मामिह पाकं पायान्नियतविधि तन्वती कृपा कम्पायाम् ॥ १५१ ॥

बहुशो भाविता नासाशिखरन्यस्तलोचनैः ।
 बहुशोभाविताना सा भवानी परिपातु नः ॥ १५२ ॥
 घनसारसगन्धेन वदनेन स्मितेन च ।
 घनसारसगन्धेन ललिता ललिता भजे ॥ १५३ ॥
 अपत्यमगराजस्य भजमानसभाजनम् ।
 चन्द्रशेखरचाटूनां भज मानस भाजनम् ॥ १५४ ॥
 कलत्रमैश दृग्भासा सन्नतामरस सदा ।
 सेवे श्रित पदोपान्तसनतामरससदा ॥ १५५ ॥
 त्रातोऽस्मि देव्या बन्धूककलिकोपमदेहया ।
 गङ्गाधरे कृतप्रेम कलिकोपमदेहया ॥ १५६ ॥
 जनन्या गिरिशोद्गाढोत्कलिकालसमानया ।
 वयं धन्या वतंसेन्दुकलिकालसमानया ॥ १५७ ॥
 अम्बा तपोवनीभूतकम्पाकान्तारमालिका ।
 सेव्या शिवस्मृतौ वीतकम्पा कान्ता रमालिका ॥ १५८ ॥
 शिवा स्पृहावती कम्पावाहिनीपवनालये ।
 भासते सुमनोभारवाहिनीपवनालये ॥ १५९ ॥
 काशते वलयाङ्गस्य कमनी यतमानसा ।
 कान्तिसौभाग्यशीलैः किं कमनीयतमा न सा ॥ १६० ॥
 समरच्छिन्नदैतेयसारवद्विपदन्तया ।
 देव्या जितं कृतोपास्तिसारवद्विपदन्तया ॥ १६१ ॥
 अत्र गौर्या सदारब्धयागवासरसार्थया ।
 भूयते गीयते लोके या गवा सरसार्थया ॥ १६२ ॥
 भजतः स्युरिमा विद्या काञ्चीदा मोदराशयः ।
 साधु जानाति यान्मातः काञ्चीदामोदराशयः ॥ १६३ ॥

धत्ते मुदा श्रियं गौरी तामसीमदमन्थरा ।
 अस्याश्च प्रकृतिर्दूरे तामसी मदमन्थरा ॥ १६४ ॥
 कलयामीन्दुकलया भूषितां तटभूषिताम् ।
 कम्पाया. सोर्मि कम्पाया देवता शश्वदेव ताम् ॥ १६५ ॥
 कुन्दराजन्नवरदा वरदानविशारदा ।
 गारदाविनुता पातु तापातुरमिम शिवा ॥ १६६ ॥
 जननी जननीतीना गिरिजा गिरि जाग्रती ।
 महता महताटोपं तनुता तनुता शुच ॥ १६७ ॥
 रमणीयतमा शभुरमणीयमुपासिता ।
 कम्पातीरं गता नाधेः क पातीरंमदाधिकात् ॥ १६८ ॥
 धरा धरार्तिकृत्पयोधराधरास्तपल्लवा ।
 परा परापनीतितत्परा पराकरोत्यघम् ॥ १६९ ॥
 अमेयविभवे भवे सहृदया दयाघनमना मनाक्सभजने ।
 जने धृतसुमा समाधिसुगमागमालिमहिता हितास्ति जननी ॥ १७० ॥
 रयशालिकुचा लिकुचापजये वचसैव सुधा वसुधाधरभू ।
 कलसारसना रसना भुवि मे तनुता नटन नटनर्मसखी ॥ १७१ ॥
 मुदितामुदितारुणबिम्बनिभामगजामगजानुविधेयगतिम् ।
 अधिकाञ्चि वनाभवने भवने रतिभाजमिहाकलये कलये ॥ १७२ ॥
 महितया हितया जगता त्रयीपथिकपालिकपालिजुषा मयि ।
 करुणयारुणया क्रियतां नमत्सुरगवीक्षणवीक्षणनाटिका ॥ १७३ ॥
 आर्तिभागशनदानवासनाशालिनी जनितदानवासना ।
 तादृशी जयति तापसी मया सेविता कृतिरतापसीमया ॥ १७४ ॥

श्रये महस्तरुणिमसंपदा मनाञ्जदारुणं दृशि वशिनामदारुणम् ।
 तनुप्रभाततिपरिभूतनिर्दलज्जपावनं विनतसमाजपावनम् ॥ १७५ ॥
 शिवयागमेषु लसमानवार्तया निजशीलवागलसमानवार्तया ।
 स्वगुणोदयत्सकलभावलीलया जगती कृतारिकलभावलीलया १७६
 सेवन्ते नतिमिह हारमालिकायै शर्वस्य स्तनधृतहारमालिकायै ।
 तारुण्यप्रकटिततादृशान्तरङ्गा वागीशादिमवनिता दृशां तरङ्गाः १७७
 हितोपसपन्नवनीपकानना वितापसपन्नवनीपकानना ।
 श्रिता भवानी तरसा लसन्निधौ सदा भवानीतरसालसनिधौ १७८
 अव्याजनिर्मलतरैर्नखरांशुपूरैः कम्पानदीप्रमदभिन्नगजेशयानाम् ।
 कर्माकरोति मनसा भवतीमिदं मे कं पानदीप्रमदभिन्नगजे शयानाम् १७९
 सहेतिमस्तच्छविपल्लवेषु शयेषु लूनाच्छविपल्लवेषु ।
 त्वामम्ब सिन्दूरविभासमानां ध्यायन्ति मध्येरवि भासमानाम् १८०

सति स्मरहरन्यस्तायतमानसभावे ।

पाहि मामजहत्सेवायतमानसभावे ॥ १८१ ॥

अम्ब यस्य भवल्लास्यकलनादरसभवः ।

स वेद तव सगीतकलनादरस भवः ॥ १८२ ॥

अधिमस्तकमेशेन सह सारसमध्यगाम् ।

अम्बिके भवतीं पश्यन्सहसा रसमध्यगाम् ॥ १८३ ॥

त्वत्कृपा भुवने पुंसां कामाक्षि करसाधिका ।

त्वां विनानन्दलहरी का माक्षिकरसाधिका ॥ १८४ ॥

करोषि देवि दानैस्ते करवैभवनाटनम् ।

कदा ते किकरीभूय करवै भवनाटनम् ॥ १८५ ॥

नाके बलन्ते नादान्तमनसः परमेश्वरि ।
 ना केवलं ते नादान्तदीपिकायास्तु चिन्तकः ॥ १८६ ॥
 भगवति कामाक्षि पतिप्रणयिनि भजते श्रिय न कामाक्षिपति ।
 तव हि कटाक्षतरङ्गः करुणोर्मिनटीविशङ्कटाक्षतरङ्गः ॥ १८७ ॥
 स्थितिमधिकं पारम्ये कलयसि मातः स्थले च कम्पारम्ये ।
 सिध्यति तव पदवीक्षणतः सिध्यति पुसामजादिपदवी क्षणतः १८८
 जगदुदयस्थेमहतीः कर्तुं काञ्चीपुरालयस्थे महतीः ।
 अतुल चारित्र्येऽघा रूपं निगमान्तसौधचारि त्रेधा ॥ १८९ ॥
 द्विषति पुरामारभसे रुषमधिमौलि धृतजलधिरामारभसे ।
 त्वमिव परा का रमिता तस्य शिवे दक्षिणेतराकारमिता ॥ १९० ॥
 इह पिबतः स्तन्यं ते कस्य न वाचः सुधाभृतस्तन्यन्ते ।
 अम्ब तदाशु भवत्या प्रदीयतामस्य सर्वदा शुभवत्या ॥ १९१ ॥
 शुभमनसा कमनेन द्युपतिसुताया गुहेन साकमनेन ।
 स्तनरसदायजुषो मे समयं गमय स्तुते सदा यजुषोमे ॥ १९२ ॥
 कार्या देवि चिकित्सा कुक्षिरुजः का दयापदे विचिकित्सा ।
 स्तन्यरसायनमस्ते तमसि प्रदिशाङ्घ्रिसारसाय नमस्ते ॥ १९३ ॥
 चिदुदधिराकारजने त्रिभुवनमातः कृतस्सराकारजने ।
 तव नुतिवाचा रचये प्रपदनमजहत्प्रियोत्सवाचारचये ॥ १९४ ॥
 अञ्चितशंकरवाणि त्वत्पदसेवा दिवानिशं करवाणि ।
 मम न गिराजनि योगं वद वचन ते वदन्ति राजनियोगम् १९५
 श्रितपतिमानसदेशे शश्वत्काञ्चया भवद्विमानसदेशे ।
 भवतु शिवा सानुमति स्निग्धे तव देवि मन्निवासानुमतिः ॥ १९६ ॥

इति विनिहितबुद्धिरीश्वरायां भवनमिवाद्रिपतेरसावयासीत् ।

निजहृदयनिरूढकामकोटे रुचिततरा वरदोपकण्ठयात्रा ॥ १९७ ॥

पार्श्वयुग्मगता यस्य प्रसूते गोपुरद्वयी ।

अन्तरस्थितशैलेभबन्धनस्तम्भविभ्रमम् ॥ १९८ ॥

कथ मनोविस्मयकारि तद्भवेदनन्तरं तत्र यदग्रणी सताम् ।

समाहितानन्तसरोवगाहन. स पुण्यकोट्या लभते स्म सनिधिम् १९९

अथ सुमतिरयमधिरूढशिखरिकूटभागमवलोकयति स्म विस्मयवि-
धायि विनयगौरवावर्जिताभिरापगावेगसङ्गिवेतसविडम्बिनीभिरुत्तमाङ्गप-
रंपराभिरन्योन्यनमनकर्माणि निर्मिमाणैरापाण्डरोर्ध्वपुण्ड्रमरीचिनिबिडश-
रीरतया श्वेतद्वीपविहरणोचित परिणतिविशेषमिव गाहमानैः सत्वसमृ-
द्धिमन्तरमान्ती बहिरिव विभावयद्भिरतिवेलबोधजलधिपूरावगाहमिलित-
मिव बहलफेनपटलमाभिभ्राणैरधिकण्ठमाशये च नलिनाक्षगुणमण्डितैः
सारसविहंगमैरिव समाचर्यमाणलक्ष्मणाभिमतैः कमलाकरैरिव कमनीय-
जलजचक्राङ्गशालिभिरम्बरकुटुम्बिभिरिव प्रकटामृताभिलाषैरञ्जलिसनाथ-
मौलिभिरस्तोकविसृमरस्तवैः परमभागवतसूरिभिराबध्यमानसेवानुवृत्तिमु-
भयपार्श्वस्थितपरिजनकरावलम्बितैरनवरतविजृम्भमाणपतनोत्पतनकर्मभि-
रलघुनिर्मलाशुडामरैश्चामरैः स्वकरुणारससुधापयोधिवीचिनिचयैरिव समा-
चरितविजनोपचारमनधिगतवेपथुभिरपनिमेषचापलमात्मीयरूपसपदमनु-
भवद्भिरिव दीपिकाप्ररोहैरवभासितभूषणप्रपञ्च काञ्चीमध्यमण्डलमाखण्ड-
लनीलमिव लक्ष्यमाणमेकेन पाणिना वारणविरोधियादोनिषूदनाय पत्या-
हमविनियुक्तेति कन्दलितादिव मन्दाक्षभरादधोमुखी कौमोदकीमवष्ट-
भ्य तिष्ठन्तमिदमेव मदावलभयविदारणमित्यभयमुद्रानुबन्धिना करान्त-
रेण सुदर्शनमिव प्रदर्शयन्त शुण्डालवरनिवेदित पुण्डरीकमुकुलमिव

समञ्चितं पाञ्चजन्यमापाटलाङ्गुलीदलशोभावगुण्ठितमचिरखण्डितग्राहुरु-
धिराङ्गमिव रथाङ्गमपि हस्तारविन्दयुगलेन सदधानमध्युषितनिकषमध्या-
मपि कनकरेखामलकृतगगनाङ्गणामपि तरुणारुणकिरणघोरणीमम्बुदकृ-
तावलम्बामपि शम्पालतामधिक्षिपन्त्या वक्षोनिविष्टया लक्ष्म्या समाश्लि-
ष्टवपुषमभिनवबन्धूकरोचिषि दन्तवाससि चन्द्रिकाशकलपेशल स्वीकृ-
तवपैकदेशमिव हसितलेशमुद्रहन्त पुत्रागमपि भुवनमण्डलीतिलक पूत-
चारित्रमपि भुजङ्गभोगभुज हरिमपि प्रथमानकरिहार्दगरिमाणमसमान-
महिमशेवधिं निरवधिविभूतिमनिमेषपतिम् ।

अङ्गत्विषामञ्जनमेचकाना व्याजेन विस्तारयति स्फुट यः ।

कठोरवक्षःस्थलकेलिभाजो लक्ष्म्या नवेन्दीवरपत्रशय्याम् ॥ २०० ॥

वेदाकरा नीलमणेश्लिलोकीविभूषणानामपि भूषणस्य ।

अलक्रिया यस्य किरीटमुख्यैरनुग्रहः केवलमेव तेषाम् ॥ २०१ ॥

आपादचूडाभरणेषु लक्ष्मीराभाति यस्य प्रतिबिम्बिताङ्गी ।

आक्रम्य हन्मध्यमपूर्णकामा समश्रुवानेव तनु समस्ताम् ॥ २०२ ॥

यद्भूषणेषु हरिनीलमलीमसेव

मुक्ताफलाम्भसि निमज्जति दृग्रमायाः ।

शोणोपलातपमुपैति जडीकृतेव

तप्तेव याति हरिदृश्मतमालवीथीम् ॥ २०३ ॥

यत्कौस्तुभप्रतिभटोपलसंग्रहेच्छु-

रुद्धृत्य पूर्वजलधेर्मणिमम्बरस्य ।

नक्तंदिवस्फुरणहीनममु विचिन्त्य

वेधा निरस्यति मुहुश्चरमाम्बुराशौ ॥ २०४ ॥

स्वबिम्बमन्तर्मणिराजमीक्ष्य जायान्तराशङ्किहृदः प्रियायाः ।
क्षण समुद्यत्किलिकिञ्चिताना यः पात्रतामेति दृगञ्चलानाम् ॥ २०५ ॥

उद्दामबाहुभरमुद्धृतकण्टकस्य
यस्योपधाय सुखसुप्तिजुषस्त्रिलोक्याः ।
क्षौमोत्तरीयमिव निःश्वसितप्रणुन्न-
मास्ते महश्चटुलमङ्गदमौक्तिकानाम् ॥ २०६ ॥

यस्य वरदस्य हस्तो रंहस्तो हृतपराग्रहस्तोमः ।
कटकं विभर्ति मानोत्कटकञ्जमुखीविनोदसघटकम् ॥ २०७ ॥
शावककृष्टिपुरोगतिजगदभयत्यागदृष्टकौशल्योः ।
सव्यापसव्यकरयोर्घटते मणिकङ्कणार्पण यस्य ॥ २०८ ॥
अन्तर्बहिरपि शुचयः कटकजुषो यस्य वृत्तकमनीयाः ।
हृद्गतपरस्वरूपा मुक्तामणयो विभान्ति मुनय इव ॥ २०९ ॥
कटककुरुविन्दकान्तिस्थगितान्मणिदाममण्डलाद्यस्य ।
करपल्लवः क्षणार्धं हारग्रहणाय हन्त सदिग्धे ॥ २१० ॥
सरसि विहृत्य वधूभिः सतरतो यस्य निर्जरेभस्य ।
कटकहरिन्मणिकान्तिः सृजति कराकृष्टकमलिनीशङ्काम् ॥ २११ ॥

मध्येरण कटकमौक्तिकधामगौरो
यन्नन्दकः परिपतन्नरिकन्धरासु ।
वैमानिकायतदृशा वरणागतानां
सूते वरार्पितसुरद्रुममाल्यशङ्काम् ॥ २१२ ॥

रणे बलाकृष्टसुरारिलक्ष्मीवेणीव सा दीव्यति यत्कृपाणी ।
तद्धान्तजातीकुसुमानुकारं तन्वन्ति यत्कङ्कणमौक्तिकानि ॥ २१३ ॥

यद्विव्याभरणोच्चयस्य महिमश्लाघाविधाने तथा

हर्षात्कम्पयते फणादशशतीमाशीविषग्रामणीः ।

पर्यस्येत यथा धृतश्चिरमदः प्रत्युत्तरत्नाङ्कुर-

प्रौढालोकनिरर्थकीकृतमणीवृन्दातिभारश्रमः ॥ २१४ ॥

तदनु दनुशासनाय विनयोपहृतमौल्यानतिरसौ कल्याणिनेयः कौतु-
कविकसितेक्षणो नवनवाक्षराणि कतिचिदेवमस्त्राक्षीत् ।

काचिन्नीला भासा करुणा विकसद्गुमावनीलाभा सा ।

कृतरचनाम्नायततेः स्थितये लोकस्य वरदनाम्ना यतते ॥ २१५ ॥

स्फुरदपदानवलोऽपः सिन्धोरवगाह्य क्लृप्तदानवलोपः ।

नितरामायामी नः श्रियमनवद्यां तनोतु मायामीनः ॥ २१६ ॥

अरिजलजगदाधारं दूरं वचसामशेषजगदाधारम् ।

स्वीकृतकच्छपदेह सेवेऽह (त) कृताब्धिकच्छपदेहम् ॥ २१७ ॥

बाहुषु सुरसालाभः प्रलयजलान्तःप्रणीतसुरसालाभः ।

किटिरुरुनासावश पूर्णो भावः परस्य नासावंशः ॥ २१८ ॥

अघमभितापं चास्यन्नमतां वक्त्रेण भास्वता पञ्चास्यम् ।

सृजदरिवक्षो दमित भजत महस्तदसृगभिनवक्षोदमितम् ॥ २१९ ॥

निजपदराजीवेन न्यकृतदैतेयशेखराजीवेन ।

कलितमहामहिमानः कल्पयतां शर्म घनमहा महिमा नः ॥ २२० ॥

विरचितपरशुभरणया त्रिसप्तवारावनीपरशुभरणया ।

सहृत्कृतवीर्यजया श्रीपतिकलया भवाम कृतवीर्यजयाः ॥ २२१ ॥

पशुपतिचापलतायाः पाटयिता जयति पद्मचापलतायाः ।

य. किल साकेतपतिः स्वयमटवीमाप पितरि साके तपति ॥ २२२ ॥

आहतहालाहलया हतमुष्टिकमुख्यदुष्टहालाहलया ।
 श्रयत हरिज्यायस्या श्रेयःकलया सशस्तिरिज्या यस्याः ॥ २२३ ॥
 धाम्नो वशस्तस्य प्रकाशता विभ्रदारव शस्तस्य ।
 अतिसुकुमारमयन्त मधुमयता गोपसतितमा रमयन्तम् ॥ २२४ ॥
 मुरली वादयमाना मोद पशुपालनोत्सवादयमाना ।
 सदृशी तापिञ्छेन स्फुरति कृपा शिरसि भूषिता पिञ्छेन ॥ २२५ ॥
 हरिमभिजातोदन्त वन्दे कृतबाणबहुभुजातोद तम् ।
 वक्षसि परमा यस्य क्रीडति लक्ष्मीरपोढपरमायस्य ॥ २२६ ॥
 अधिगतकल्यन्तेषु म्लेच्छेषु सृजत्सु वृषमकल्य तेषु ।
 नटितभुजातरवारि ज्योतिरुपासे भयोपजातरवारि ॥ २२७ ॥
 सार्थयन्वरदाभिख्यां साधून्पुष्यत्यय वरैः ।
 सत्यव्रताधिका ॥ २२८ ॥
 क्रन्दति करुणमिभेन्द्रे क्र वैनतेयः क्र वैनतेय इति ।
 उक्त्या सह फणिशयनादुच्चलतस्ते स पातु सरम्भः ॥ २२९ ॥
 श्रीचाटुवाणीश्रवणान्तरेऽपि गर्जेव भेजे करिणः श्रुति ते ।
 आपन्नरक्षाध्वरदीक्षिताना पुसा न भोगाभिनिवेशयोग ॥ २३० ॥
 मधुपानुबन्धमनिश मदान्धता रसनाविपर्यसनमप्यचिन्तयन् ।
 अतिभक्तिमेव करिणस्त्वमग्रहीर्गुण ता खलु गुणो महीयसाम् २३१
 रमेश कारुण्यरसाम्बुराशेः समुज्जिहानो भवतः सवेगम् ।
 चक्रारुणो नक्रतमिस्रहारी बभार पद्मिन्यनुकूलभावम् ॥ २३२ ॥
 भवत्सायुज्यलाभेऽपि भवादतिशयान्तरम् ।
 भजते स्म न वेतण्डो भवन्मुक्तैकसश्रयः ॥ २३३ ॥

यस्ते कटाक्षविधिरार्तिमिते गजेन्द्रे

यश्चास्य पीडनविधायिनि शिशुमारे ।

तत्तादृशोर्वरदराज तयोरिदानी-

माद्य निधेहि मयि मद्भृजिने द्वितीयम् ॥ २३४ ॥

अजाश्वमेधाध्वरकल्पशाखिनः पचेलिम तत्फलमच्युताकृति ।

अहो वताभिष्टुवतोऽपि सौहिती मनीषिणां मौलिमणेर्वर्धत ॥ २३५ ॥

इति समरपुगवस्य कृतौ चम्पूकाव्ये तृतीय आश्वास ।

चतुर्थ आश्वास ।

अन्तर्वाणिरसौ गेहमरुणस्तु नभोन्तरम् ।

तौ विष्णुपदससेवातत्परौ लब्धुमैच्छताम् ॥ १ ॥

तथा हि । तरलतत्कान्तिमपद्विडम्बितजाम्बूनदकुम्भमम्भोजसचिव-
बिम्बमम्बरसौघशिखरमालम्बत ।

मुक्त्वारुचो मूर्धनि हर्म्यकेतोरासक्तमम्भोरुहबन्धुबिम्बम् ।

तस्याः पुरोऽराजत दण्डशालि हिरण्मयच्छत्रमिवावभासे ॥ २ ॥

प्रादुर्भूत प्राग्दिशा विप्रयोगादाविभ्राणो हन्त सतापभारम् ।

काले तस्मिन्कामुकः पद्मिनीनामन्यैर्भजे दुर्निरीक्ष्यामवस्थाम् ॥ ३ ॥

भूत्वा मृदुः पुरा पश्चात्तीव्रो गति दिनेश्वरः ।

प्रायो वसुसमृद्धाना प्रकृतिः किल भिद्यते ॥ ४ ॥

अपहत्य कुलान्यभीशुमाली जगदन्धकरणानि शार्वराणाम् ।

प्रकटीक्रियमाणभीमभाव प्रतिपेदे परदुःसहं प्रतापम् ॥ ५ ॥

विभज्य विश्वभरया नदीभिराशागणैरप्यनुभूयमानः ।

जज्ञे वियत्प्रान्तरयानजन्मा तापातिरेकस्तरणेरसह्यः ॥ ६ ॥

उपगच्छति येन साकमुच्चैरुदया(द्रौ) जगदुष्णघाम्नि तस्मिन् ।
 अखिलात्मनि तापमश्रुवाने तदभूत्तप्तमिहास्ति किं विचित्रम् ॥ ७ ॥
 अहह ततिरशेषदेहभाजामपि पुरत स्थितिमीक्षितु तदानीम् ।
 अभजत भृशमक्षमामवस्थां त्रिभुवनचक्षुषि दर्शितप्रकोपे ॥ ८ ॥

निरतिशयतापनिर्वापणायैव कमलकुवलयकह्लारविपिनानि किमपि
 परिममर्श तरणिकरनिकरः । किमुत बहुदूरसरणिसचरणारचितसज्वरघनाः
 पञ्चजनाः । तत्क्षण च नगरमक्षान्तमिहिरसतापतया सेव्यमानकदलीगृहा-
 न्तरमभिनन्द्यमानशशिकान्तमणिवेदिकमधिरुह्यमाणसरसकुसुमास्तरणम-
 भ्यस्यमानकर्पूरालेपनमारभ्यमाणधारागृहासिकमासाद्यमानकासारखेलन-
 मुद्गाव्यमानगन्धोदकयन्नशीकरासारमुद्भूयमानलामंजकव्यजनमुपयुज्य-
 माननवनालिकेरसलिलपरिचीयमानपाटीरपङ्कमेदुरवधूटीकुचाचलमजा-
 यत ।

कुचमण्डलमालिलिङ्ग कण्ठ जगृहे वक्रसरोरुहं चुचुम्बे ।
 स्पृशति स्म नितम्बमारुरोह प्रमदानां जघनं श्रमाम्बुपूरं ॥ ९ ॥
 तालवृन्तपवनादभिकानामुत्तरीयमरुदञ्जमुखीनाम् ।
 प्रीतयेऽजनि ततोऽपि विसर्पन्वक्रसीमनि तदास्यसमीरः ॥ १० ॥
 पयोधरोत्सारितकञ्चुकानां प्रासादवातायनसेविनीनाम् ।
 स्त्रीणां जहार श्रममञ्जगन्धी सशीकरो वेगवतीसमीरः ॥ ११ ॥
 वीचीकणैः पौरविलासिनीना व्यत्यस्तवक्रश्रमवारिलेशः ।
 स्वसौरभक्रीतशिरोजगन्धः क्षीरापगामन्धवहश्चचार ॥ १२ ॥
 प्रतिसौधगवाक्षलक्षितप्रमदावक्रशता पुरी बभौ ।
 मिहिरज्वरवारणोद्यन्मृगलक्ष्मावलिभूषितेव सा ॥ १३ ॥

तदनु निर्गत्य सरोजनेत्रसदनादतनुशासनसमाराधनाय नवकुसुमनि-
 चयमवचिचीषुरयमवतरति स्म विविधतरुकोटरकोडपरिक्रीडमानचिक्रोडं
 पतनदलितनालिकेरफलपरिग्रहव्यग्रशावकपरिषदावध्यमाननियुद्धकोला-
 हलं विटपितलनिषण्णविटजनोत्सङ्गनिद्राणपुष्पलावीपरिष्कृत दिवसकर-
 भीतशीतलतानिरातङ्कवसति गजतुरङ्गसंदोहमन्दुरा चारुतरवीरुन्नटिनी-
 निवहनर्तनानर्तमही प्रमदोपगूढमिव मन्मथारूढहृदय बहिरिद्धकण्ठकं
 च विन्ध्यमिव नमेरुविरचितामोद व्याप्तनभस्थलं च पथिकशरीरमिव
 प्रियालोपहतशोभं प्रत्यग्रलोध्रपाण्डरं च पतिवरापरिगृहीतमिव भासुरम-
 धूकमालिकाभूषितं प्रथमानमङ्गल च राशिमण्डलमिव मन्दारमण्डितपुष्प-
 वदलकृतं च स्वर्लोकराज्यमिव सहस्राक्षसमन्वित सभावितरम्भाविलास
 च पार्थिवसदनमिव पृथुलसालवलयित कोशपरिपूरित च दैत्यारिरूपमिव
 भद्रश्रियाञ्चित धात्रीनिषेवित च सज्जनशीलमिव समधिकद्विजपक्षपातमा-
 श्रितसतापहरं च वल्लकीवाद्यमिव रुचिरप्रवालशोभितमभिरूप्यककुभं च
 फणिराजशयनमिव कृष्णलाभासित सदाभोगसहित च गणिकासनाथ-
 मपि विमलस्वभावमविरतजपानुबन्धमपि बहुतरारिष्ट जातिविशिष्टमपि
 नकुलचरितान्वित सरलोदितच्छायमपि कुरवकसमग्रं सुकवीरशोभास्प-
 दमपि साध्वसदृगन्तर प्रकटितस्पर्शनमपि नवनीपकाभिराममुत्फुल्लचिरि-
 बिल्वमुल्लासहरितमल्लिकमुन्निद्रपुन्नागमुन्मुद्रणातिमुक्तमुद्भिन्नकर्णिकारमु-
 न्मेषशोभिकेसरमुज्जृम्भमाणचम्पकमुद्विकासवासन्तिकमभिजातहसित
 केतकमारब्धविदलनारगवधमतितन्नमुचुकुन्दमावृन्तविकचमाकन्दमाक-
 लितजागराशोकमवबोधशालिनवमालिक निखिलजननयननिर्माणफलमु-
 न्मीलयता तारतम्यातिशयेन खाण्डवमपि निकर्षताण्डवस्य वृन्दावनमपि
 मन्दाक्षसपदो नन्दनमपि भूरिनिन्दनविधेरशोकवनिकामपि निराकरण-

कर्मणो मधुवनमपि पृथुघृणावतरणस्य चैत्ररथमपि महात्रासपरिणतेः
पात्रीकुर्वाणमलिपटलजेगीयमानसरसर्तुसाधिमास्पद परभृतकदम्बपापठ्य-
मानपञ्चशरविरुदप्रपञ्च शुकशारिकानिकरजोघुष्यमाणपुराणपुरुषहृद्याव-
दानमुद्यानम् ।

पिकनिनदमयी नयन्प्रियोक्ति प्रसवरसप्रमदाश्रुविन्दुवर्षी ।

उपवनपवनस्तदाभिधावन्परिरभते स्म तमानत सगन्धः ॥ १४ ॥

तत्र पुनरत्रभवानशेषसुमनोविकासहेतुरसौ वसन्त इव समन्ततो
विटपिवाटीषु पर्यटन्भवितव्यशिवपदाम्बुजसपर्कबहुमानसमदादिव विस्र-
यमानमभिजातकुसुममाददानो जयविशिखसग्रहणशीलमकराङ्कविलास-
भूयिष्ठतनुरिदमाचष्ट ।

मधुव्रतक्षोदसह अदीय सदोपभोगेऽपि ससौरभीकम् ।

पुष्प प्रसूते भुवि कस्तरूणामग्रेसरं केसरमन्तरेण ॥ १५ ॥

संहृष्टा किमु कापि हानिरियता चाम्पेयलोलम्बयो

रसाक्षीन्न परस्परं यदुभयोरम्भोजभूः सौहृदम् ।

क्षमापालैरुपलाल्यते न शिरसा कि चाम्पकः कोरको

भृङ्गः कि कमलाकरेषु न मुहुः प्राप्नोति लीलासिकाम् ॥ १६ ॥

ललिता त्व लतावलीषु जाते सुकुमारः समयेषु माघवोऽपि ।

प्रणयेद्यदि सगति भवत्या स भवेत्सर्वगुणाकरस्तदानीम् ॥ १७ ॥

हे कर्णिकार मुहुरीश्वरवल्लभत्व

सतसहेमसमता च तवेति हृद्यम् ।

आमोदभारमलिमानसलोभनीय-

मात्रिष्करोषि न यदत्र परं व्यथा मे ॥ १८ ॥

भजतश्चपलोदये विकासं रजसा दूषयति स्वसेविनोऽपि ।
 प्रमथेशपदार्चने निषेधो भवतः केतक युक्तमेव मन्ये ॥ १९ ॥
 कर्पूरस्य पदे चिताग्निभसितं क्षौमस्य नागत्वच
 प्रासादस्य परेतभूमिमुरग प्रत्यग्रमुक्तावलेः ।
 दिव्याहारभरस्य किञ्च गरलं देवेन सतन्वता
 स्थाने काञ्चन पारिजातकुसुम स्थाने भवद्वारणम् ॥ २० ॥
 प्रमथाधिपार्चनायै बिल्व भवत्पत्रभङ्गरचनैव ।
 मूलमनघेन पुसा मुक्तिवधूपत्रभङ्गरचनायाम् ॥ २१ ॥
 श्रीखण्डसालजगतीविदितानुभाव
 तत्तादृशी सहनतां तव किं वदाम् ।
 काम यत कठिनदारणदार्यमाण-
 देहोऽपि गन्धनिवहेन जनान्घिनोषि ॥ २२ ॥
 पौष्पैः कल्पयसे रसैर्मधुलिहा वृन्दस्य सतर्पण
 छायासपदमातनोषि जनतासतापनिर्वापिकाम् ।
 पुष्पासि स्वयमङ्कुरैः शुभगिरा पुस्कोकिलाना कुल
 घात्र्यामत्र तवैव चूतविटपिन्धन्या महाभ्युन्नतिः ॥ २३ ॥
 उद्यानादथ मज्जनाय सुमना मध्याह्नहृद्येतर-
 च्छायानायकसज्वरप्रशमनोपायादुपायात्सरः ।
 पाथोजावलिशीघुहृष्टमधुपत्रातप्रणादक्रिया-
 सगीतोत्तरनृत्तकौशलमिलद्भृङ्गालि रङ्गस्थलम् ॥ २४ ॥
 अधिगत्य च कासारमयमित्यभाषत ।
 नीरजानि जलनीलिकाभरैः साकमेव सततं बकैः सह ।
 मण्डलीमपि च मानसौकसां पुष्यति स्फुटमसौ जलाशयः ॥ २५ ॥

ग्राहाञ्जिनीकण्टकपङ्कराशीनन्तर्दुरन्तानपि सदधानः ।
बहिर्गतैरम्बुजराजहंसैर्बध्नाति विस्त्रम्भमयं तटाकः ॥ २६ ॥

हे पद्माकर मा विषीद जगतीचेतःप्रियभावुको
घत्ते यत्त्वयि चन्द्रमा विमुखतां तस्यैव तल्लाघवम् ।
सौहित्यप्रतिपादने तव पुनः शक्ताः परिष्कुर्वते
पृथ्वीमध्यममी पराकृततमोदर्पा रवेर्भानवः ॥ २७ ॥

अनन्तरमसावनियन्त्रणस्त्रेहपरवशानुचरो निजकरविलुलितोदकमवगा-
ह्यकमलाकरमवचितसरोजपरिष्कृताग्रहस्तः समुत्तीर्य वारितो निषेवित-
दिवसबन्धुरयमवनिसुरधुरंधरो मन्दिराय मन्दमन्दमस्पन्दत ।

गत्वोपकार्या कलितेशपूजः स भुक्तवान्भूसुरभुक्तशेषम् ।
ब्रह्मोद्यपाठ प्रतिपद्यते स्म सुचर्ययार्याः समय नयन्ते ॥ २८ ॥

तथा हि ।

एष दुर्हृदनुरोधहेतुक भेदमात्मपतिना सम गतः ।
आपदामहह भाजनीभवन्पूरुषो भजति भूयसी व्यथाम् ॥ २९ ॥
ईशवासरमणेदर्शनादेधमानघनमोहशार्वरः ।
सनिक्कृष्टमपि शश्वदात्मनो हर्षशेवधिमसौ न पश्यति ॥ ३० ॥
बोधचन्द्रमसि पूर्णविग्रहे मोहराहुमुषिताकृतौ सति ।
स्नानदानयजनादिकान्यसौ मोचनावधि मुदानुतिष्ठति ॥ ३१ ॥
आ रसातलतलादयं विधोरा च वासभवनाद्गतागतैः ।
खिद्यमानहृदयो गवेषते स्फारविश्रमसुखास्पदं पदम् ॥ ३२ ॥
आधिवीचिमदनादिससृतिव्याधिभेषजविशेषवेदिनम् ।
शर्मदं शरणमेयुषामयं ब्रह्मनिष्ठभिषजं प्रपद्यते ॥ ३३ ॥

देशिकोक्तिदृढकुञ्चिकाकृते गाढविभ्रमकवाटपाटने ।
 आगमान्तवसुमन्दिरान्तरादर्थमिष्टमनघोऽयमृच्छति ॥ ३४ ॥
 पण्डितः पटुविचारशस्त्रिकाव्यस्तकोशमयवल्कसंहतेः ।
 सारमाकलयते जगद्धनक्षमारुहात्किमपि नित्यनिर्मलम् ॥ ३५ ॥
 मानतर्कमयवारिधारया क्षालितेषु गगनादिपांसुषु ।
 अन्तरङ्गफलकान्तरे सुधीरीशताद्रविणमीक्षते निजम् ॥ ३६ ॥
 पारदुर्विधसुखप्रकाशके तत्त्वबोधतनयोदये सति ।
 अस्य कर्मकरणाधिकारिता नानटीति न कदाचिदप्यहो ॥ ३७ ॥
 विश्वकण्टकिफलं विशुद्धया वेदनच्छुरिकया विदारयन् ।
 आन्तरं रसममुष्य निर्ममः सर्वथा निरुपम समश्नुते ॥ ३८ ॥
 विप्रयोगसमये स्वमायया विक्रियाशतमुपैति पूरुषः ।
 हन्त मुक्तिरमणीमवाप्य तामेष निर्विकृतिरेव तिष्ठति ॥ ३९ ॥
 मुक्तिसगतिमहोत्सवो मुनेरीदृशोऽयमिति केन वर्ण्यते ।
 चेतसा सह यतो निवर्तते श्रेणिरागमशिरोगिरामपि ॥ ४० ॥
 अपि च ।
 चित्तेन वृत्त्या विषयेण सगान्मातृप्रमामेयदशा प्रपन्नः ।
 आत्मैक एव प्रतिभासते चेदतः किमन्तर्मुखतास्ति भिन्ना ॥ ४१ ॥
 निःसन्धिबन्धं निगमान्तवाचः परप्रतीचोरभिदा वदन्ति ।
 सा च स्वरूपानतिरेकिणी चेदहप्रतीतेरपरो न योगः ॥ ४२ ॥
 अजादिकीटान्तमनर्थजातमध्यस्तमेवात्मनि बोधरूपे ।
 स एव चेदस्ति भवेन्निवृत्तिरतः परं कि पुनरस्ति साध्यम् ॥ ४३ ॥
 इतीदृशीमागमदेशिकाभ्यामधीयमानामवबोधनावम् ।
 द्रढीयसीमेत्य तपोभिरेकः पारं परं याति भवाम्बुराशेः ॥ ४४ ॥

किं च ।

विना मृडप्रपतन विगमो न हि जन्मनाम् ।

भास्वतो दर्शनमृते प्रशमस्तमसामिव ॥ ४५ ॥

आधिक्यमस्माज्जगतोऽधिगन्तु विश्वाधिकोक्तेर्विषयं प्रपद्ये ।

कालग्रहग्राहभयापनुत्थै कृतान्तशिक्षाकृतिनं प्रपद्ये ॥ ४६ ॥

शृङ्गारभूजृम्भणवारणाय प्रसूनकोदण्डरिपु प्रपद्ये ।

विनेतुमार्ति विषयाध्वजन्यां वटद्रुमाधोवसति प्रपद्ये ॥ ४७ ॥

मोहातिरेकस्मयमोषणाय पादादितापस्मरणं प्रपद्ये ।

कर्माटवीपाटनकौतुकेन पाणौ विराजत्परशु प्रपद्ये ॥ ४८ ॥

विशुद्धविज्ञानविकासहेतोः प्रबोधमुद्राभरित प्रपद्ये ।

तापत्रयाटोपसमापनाय प्रालेयधामाभरणं प्रपद्ये ॥ ४९ ॥

वैमल्यसपादनवाञ्छयाह मन्दाकिनीमाल्यधरं प्रपद्ये ।

प्रसादलाभ परमीहमानो मुग्धस्मितोल्लासिमुख प्रपद्ये ॥ ५० ॥

व्यथामशेषा व्यपनेतुकामो नाम्ना मृडं नाथमहं प्रपद्ये ।

.. .. ॥ ५१ ॥

सर्वज्ञतासारभृत प्रपद्ये निःसीमसौहित्यनिधिं प्रपद्ये ।

अनादिबोधायतन प्रपद्ये स्वतन्नतायाः सदनं प्रपद्ये ॥ ५२ ॥

हरं प्रपद्येऽहमलुप्तशक्तिममेयसामर्थ्यमहं प्रपद्ये ।

शिव प्रपद्ये जनकं विधातुरीश हृषीकेशगुरुं प्रपद्ये ॥ ५३ ॥

इति प्रपत्तिमीशस्य तन्वते तत्त्वदर्शिनः ।

तत्क्रतुन्यायरसिकास्तत्तादृशफलाप्तये ॥ ५४ ॥

तदनु तदनुवर्णितशास्त्रसमाकर्णनादिव विरक्तभावमापाद्यमानः कर्माणि

शमप्रकर्षमुपदर्शयन्नरुणसारथिरवततार चरमगिरिशिखरम् ।

अस्ताद्रिशृङ्गादतिमात्रतुङ्गादात्माधिनाथं पतयालुमब्धौ ।
 द्रष्टुं नलिन्यो धृतभीतिभारा न्यमीलयन्नीरजलोचनानि ॥ ५५ ॥
 नभस्तमालद्रुमपल्लवाभा नव्या बभौ सान्ध्यमयूखरेखा ।
 अम्भोधिनिर्मज्जदभीशुमालिरथाग्रकौसुम्भपताकिकेव ॥ ५६ ॥

दिवसकरविप्रयोगतनीयसीनामाशाविलासिनीनामसितजलदानुका-
 रिणी वेणिकाघोरणीव तमिस्रपङ्क्तिरदृश्यत ।
 प्रतिवेश्म तमिस्रेण बन्दीकृत्य नियन्त्रिताः ।
 प्रभा इव पतंगस्य दीपरेखा दिदीपिरे ॥ ५७ ॥

सपदि गगनपथादपसरता वास(र)करेण सरभसानुसरणोद्भूतमःप्र-
 तिभटविलोपनाय विस्तारितानि परिष्करणमुक्ताफलानीव तारकापटला-
 नि ददृशिरे ।

तमिस्रकस्तूरिकयानुलिप्ता प्रदीपचाम्पेयकृतावतसा ।
 वाटी हरिद्रासकसज्जकाना बबन्ध चन्द्रागमनप्रतीक्षाम् ॥ ५८ ॥
 अत्रान्तरे सिन्धुरवापदेशादानन्दयन्सर्वदिगन्तराणि ।
 ध्वान्ताभ्यमित्रीणतुषारतेजः प्रयाणभेरिध्वनिराविरासीत् ॥ ५९ ॥
 आगत्य संकोचभृतः सरोजादिन्दीवरं यावदलिस्ततोऽपि ।
 मौनस्पृशो यातुमियेष तावदिन्दुस्तदुद्धोधकरो जजृम्भे ॥ ६० ॥

विगतसकलाशाविकासकर्मणि परिहृतविषयानुभावे संमीलितसरो-
 जचक्षुषि तेजः किमपि दीपाकारमन्तरनुसदधाने कालकर्मन्दिनि पृथु-
 लतमःपटलभेदमुपपादयन्प्रबोध इव सुधाकरो भगवान्प्रादुरभूत् ।
 घौरिन्दुनाघूतपुरस्तमिस्रा पश्चाच्च रिङ्गतिमिरा बभासे ।
 हतोत्तरीया हृदयेश्वरेण तन्वी नितम्बस्तिमिताम्बरेव ॥ ६१ ॥
 संध्यारुणं प्रागथ सान्धकारं पश्चान्नभः प्लावितमिन्दुभासा ।

रेजे विराजत्क्रमजृम्भमाणरजस्तम.सत्त्वमिवान्तरङ्गम् ॥ ६२ ॥

प्रह्लादने महसि तत्र सतिप्ररूढे

वाराकराम्बुलहरी ववृधे यथेष्टम् ।

चन्द्रोपलाः सरसतामधुरुत्पलानि

चक्रुः स्मितं किमुत यानि सचेतनानि ॥ ६३ ॥

न चेत्पुराणौ पुरुषौ नताङ्गीवशवदोरःस्थलवामभागौ ।

तादात्विकं तावपि न क्षमेतां कामोद्यमं का गणना परेषाम् ॥ ६४ ॥

काञ्च्यां तदा कामकलाजनीति किमद्भुत तत्र कृतान्तशत्रोः ।

तथा स्मरन्दग्धवतोऽपि देहे सदृश्यते शैलसुतास्तनाङ्कः ॥ ६५ ॥

तथाहि ।

विलासिनी काचन विप्रयुक्ता सतापिताङ्गी नवचन्द्रिकाभिः ।

विगर्हणापूर्वमिदं विषण्णा जगाद चन्द्रस्मरगन्धवाहान् ॥ ६६ ॥

कोदण्डदण्डः कुरुनन्दनेन मुक्तो रुषा मूर्ध्नि शशाङ्कमौलेः ।

हिमद्युते यत्त्वयि नापपात महृष्कृतानां महिमा स एषः ॥ ६७ ॥

पान्थावलीभञ्जनसचितेन दोषेण दोषाकरता तवेन्दो ।

आलोकिते त्वय्यत एव चक्रैराशास्यते चण्डकरावलोकः ॥ ६८ ॥

क्षपाकरक्ष्वेल विभावये त्वा हालाहलादप्यतिमात्रघोरम् ।

स कण्ठ एव स्तिमितः स्मरारेरुपागमस्त्वं पुनरुत्तमाङ्गम् ॥ ६९ ॥

धिग्धिक्त्रिलोकीजनगर्हणीयां चारित्रमुद्रां तव शम्बरारे ।

भवन्तमेकं परिहृत्य के वा धनुर्भृतः स्त्रीषुपराक्रमन्ते ॥ ७० ॥

मुग्धासु चेतोभव मादृशीषु मुहुर्भवान्यत्प्रकटीकरोति ।

ऋद्धे पुरद्रोहिणि पौरुषं तत्क वा विनिद्रातुमगात्तदानीम् ॥ ७१ ॥

आखेटमध्वन्यवधूमृगेषु प्रपञ्चयन्पञ्चशरः किरातः ।

पिकालिगीतिप्रचुरो वसन्ते मही मरुद्वागुरया निरुन्धे ॥ ७२ ॥

संभ्राम्यदिन्दिन्द्रचक्रनेमिसीमन्तितारशेषदिगन्तसीमा ।
महीतलान्धकरणः परागैर्मथाति पान्थानतनोः शताङ्गः ॥ ७३ ॥
तत्तादृशा दक्षिणतागुणेन विभावयन्विश्वसनीयभावम् ।
मरुन्नवोऽय बत मादृशीषु प्रभञ्जनत्व प्रकटीकरोति ॥ ७४ ॥
मध्येनितम्ब मलयाचलस्य स्पृष्टो नु दावाग्निशिखाकलापैः ।
विषोर्मिलव्यालमुखच्युतो वा मन्दानिलः सौति ममाङ्गतापम् ॥ ७५ ॥
उष्ण. स्वभावादनिलार्भकोऽयमुपाधितः शीतलता दधाति ।
आलिङ्गनादस्य कथ घटेत पत्रावशोष. परथा लतानाम् ॥ ७६ ॥
उष्णच्छिदामुष्णनिषेवणेन भिषग्जनाः प्राहुरिति प्रतीताः ।
कुम्भीनसा घोरविषोष्णशान्त्यै पिबन्ति बालानिलमुग्रवीर्यम् ॥ ७७ ॥
हराक्षिकीलाभिहता रतीशप्राणानिला एव परं धरायाम् ।
पटीरशैलानिलकैतवेन पान्थावलीप्लोषकृतो वलन्ते ॥ ७८ ॥
स्वय जगत्प्राणतया स्वधाम वियोगिनीविग्रहचक्रवालम् ।
नभस्वतो निर्दहतः कृशानुरवाप्तजन्माभवदाश्रयाश. ॥ ७९ ॥
शितो यतः शैत्यमतो विभर्ति नवः समीरो न तु शीतभावात् ।
अस्यावलेहं सृजतामहीनां भिन्ना रसज्ञाः परमत्र मानम् ॥ ८० ॥
पटीरशैलेन्द्रफणाधरेभ्यो जनावलीजीवितमोषविद्याम् ।
अभ्यस्यता चेदमुना गृहीता निद्रापि नैष प्रसरेद्विषादः ॥ ८१ ॥
अय भुजङ्गावलिपीतशेषः समीरपोतः स्वविकासहेतोः ।
वियोगिनीजीवितमारुतानामसशय संग्रहणं तनोति ॥ ८२ ॥
निरागसामध्वगसुन्दरीणामुद्वेगदानादुपजातरोषाः ।
स्वच्छन्दमन्त. श्वसन निरुध्य मन्ये निगृह्णन्ति महानुभावाः ॥ ८३ ॥
जगत्रयोपद्रवशातनाय पीताम्बुराशिः प्रथमो मुनीनाम् ।
बालानिलाब्धि च पिबेद्वेल न चेदयं नागविलीढशेषः ॥ ८४ ॥

अगस्त्यदिङ्मारुतमापतन्त वृष्टेरवग्राहमुशन्ति वृद्धाः ।
 अहो भवत्यस्य समागमेऽपि वियोगिनीलोचनवारिवृष्टिः ॥ ८५ ॥
 और्वं पयोधेरवलेपशान्त्यै समीरणस्यापि च सर्पजालम् ।
 विधिर्विदध्यान्न यदीयमुर्वी कथं न जायेत कथावशेषा ॥ ८६ ॥
 श्रीरामविश्लेषविषण्णसीताप्राणप्रतिष्ठापनवीततन्द्रः ।
 स्त्रीणामसुग्रासपटोः समीरादतो हनूमान्कथमाविरासीत् ॥ ८७ ॥
 विना जगत्प्राण भवन्तमेषा विश्वत्रयी न श्वसितुं क्षमेत ।
 ईदृग्विधेऽपि त्वयि खेदहेतौ वियोगिनीभिर्वद किं विधेयम् ॥ ८८ ॥
 धर्मच्युतस्योचितमाशुगस्य तीक्ष्णाकृतेर्देहिवधैकरस्यम् ।
 आवि.सुधर्माश्रयणस्य ते तु दाक्षिण्यघन्याशुग तद्विगेयम् ॥ ८९ ॥
 भवन्तमाहु प्रथमेशमूर्ति पदार्थशुद्धेः परम च हेतुम् ।
 सदागतिं चात्र समीर किं ते युक्त वियुक्ता युवतीर्निहन्तुम् ॥ ९० ॥
 प्ररूढमन्तः पथिकाङ्गनानां वियोगशोकानलविस्फुलिङ्गम् ।
 किं मञ्जरीगर्भरजःकरीषैः समीर संवर्धयतः फल ते ॥ ९१ ॥
 घृणा न ते दक्षिणगन्धवाह तवावतारे तरवोऽपि धाञ्चाम् ।
 वितन्वते व्यक्तशरीरकम्पाः प्रवालपाणिप्रविधूननानि ॥ ९२ ॥
 त्वामश्रुतां वाचि तपोघनानामाशीविषाणामपि वक्रसीम्नि ।
 विषाभिवृद्धिर्विदिता नभस्वन्नतो जगत्यामतिदारुणोऽसि ॥ ९३ ॥
 सङ्घे भृशं क्रोशति षट्पदानां कु(हू)रवाघायिषु कोकिलेषु ।
 अपहुवानो घृतिमध्वगानां भवान्विविद्धे पवमान बाल्यम् ॥ ९४ ॥
 आः क्रूरकर्मासि फणाभृतोऽपि घरातलेऽस्मिन्स हि तीव्रदंशैः ।
 प्राणानिलानापिबति प्रजानां भवान्पुनःस्पर्शनलीलयैव ॥ ९५ ॥
 अये समीरानिशमध्वनीनवधूवधैः पातकमर्जितं ते ।

वल्लीप्रवालव्यपदेशतप्तभलाग्रपातैरपि कि प्रशाम्येत् ॥ ९६ ॥
 भृगुप्रपातं बहुतीर्थसेवा दिने दिने दीप्तशिखिप्रवेशम् ।
 करोषि मन्दानिल कामतस्त्वं कुर्वन्मुहुः पान्थकुटुम्बहिसाम् ॥ ९७ ॥
 मान्द्यैकभूमे मलयाद्रिवात मासद्वयीमात्रमवस्थिति ते ।
 अचिन्तयन्हन्त कथ तनोषि पदे पदे स्त्रीवधपातकानि ॥ ९८ ॥
 प्राक्सेतुबन्धावसरे कपीन्द्रैरुन्मूलितश्चेन्मलयः समूलम् ।
 नृशंस मन्दानिल निर्दय त्वा पश्यन्ति कि पान्थविलासवत्यः ॥ ९९ ॥
 मन्दं समागत्य ममाशुकाग्रमालम्बसे स्वेदमपाकरोषि ।
 अङ्घ्रौ पतस्याहितचापलस्त्व पराङ्गनास्पर्शभय न कि ते ॥ १०० ॥
 मामञ्जनेति स्पृश मा समीर वियोगिनी व्यक्तमनञ्जनाहम् ।
 कन्या नृपस्यान्यकरग्रहार्हाः स्पृष्ट्वा त्वया कि फलमाप्तमासीत् ॥ १०१ ॥
 कृतावतारो हृदि गन्धवाह कन्दर्पनाराचगवाक्षिते मे ।
 प्राणान्गृहाणाशु यतो भवेयमभीकविश्लेषकथानभिज्ञा ॥ १०२ ॥
 मय्येव सनह्यसि मन्दवात कान्ते मदीये करुणां दधासि ।
 मृद्भासि चेन्मामिव निर्दयं त स किं समायास्यति नान्तिक मे ॥ १०३ ॥
 रणे शताङ्गस्य रयातिरेको जैत्रश्रियं चापभृतः प्रसूते ।
 मन्दं रथ त्वामधिरुह्य मारो मन्ये महेशेन पराजितोऽभूत् ॥ १०४ ॥
 भवन्तमालम्ब्य रथीभवन्तं सखा रतेः शर्वजिगीषुरासीत् ।
 प्राप्ते रणे त प्रतिपाद्य तस्मै चक्रे त्वया स्वाशुगतानुरूपम् ॥ १०५ ॥
 यदा रतीशं भगवानजैषीत्तदाप्रभृत्येव समीर भीत्या ।
 दिवानिशं भ्राम्यसि दिङ्मुखेषु तथापि ते शाम्यति नैष दर्पः ॥ १०६ ॥
 आयासि शीघ्र हरिदन्तरेम्यः शनैस्तु चण्डांशुभुवो दिगन्तात् ।
 कामारिभीतिः खलु तत्र हेतुः सा चेन्न हन्याज्जगतीमकाण्डे ॥ १०७ ॥

मा मा मरुन्माणव वलग्नानि प्रकाममन्दप्रकृते विधेहि ।
 पदे पदे त्वन्मदभञ्जनाय जाग्रत्यमी जातरुषो भुजङ्गाः ॥ १०८ ॥
 तदनु मदनपीडा सोढुमक्षमतया तया हरिणशावेक्षणया प्रियतमाय
 सप्रेषिता सखी समेत्य तमित्यभाषत—
 सन्त्येव कान्तेषु समश्रुवाना रागातिरेक ललना जगत्याम् ।
 नालोकितो न श्रुतिमागतो वा तस्या मृगाक्ष्यास्त्वयि भाववन्धः ॥ १०९ ॥
 आस्वाद्य शश्वन्मधुनोऽपि हृद्या गुणावलि ते कुटिलायताक्षी ।
 नितान्ततृप्ता नियतं सखीनामाहारवार्तामपि सा धुनीते ॥ ११० ॥
 दूरीकृतस्त्वद्विरहार्तिभारादुदित्वरोरुश्वसितैरिवास्याः ।
 इन्दीवराक्ष्या वदनारविन्दे सदृश्यते जातु न मन्दहासः ॥ १११ ॥
 मनोभुवो धूममयैरिवास्त्रैरुत्पादितादूष्मलबाष्पपूरात् ।
 भीतेव तस्या भृशमायताक्ष्या निद्रा दृशोर्नैव पद निघत्ते ॥ ११२ ॥
 पराङ्मुखी चन्दनपङ्कलेपवीटीक्रियामाल्यविभूषणेषु ।
 बाला विघत्ते भवदोष्ठबिम्बसुधारसास्वादकृते तपस्याम् ॥ ११३ ॥
 दूतिकावर्धितस्नेहदीपित मदनानलम् ।
 कामी निर्वापयामास कान्ताश्लेषसुखामृतैः ॥ ११४ ॥
 आलीहितोक्तिनिकरादनु दूतिकाना-
 माभाषणादनु मनोभवशासनाच्च ।
 अम्लानमानकलिकामपरो विलासी
 सप्रीणयन्प्रियतमामिदमावभाषे ॥ ११५ ॥
 पाठीनकेतुपरदेवतया त्वया कि-
 माज्ञापिते कबरिकारचनादिकृत्ये ।
 शंसासुना परिजनेन समुल्ललङ्घे
 पङ्केरुहाक्षि तव केन बभूव कोपः ॥ ११६ ॥

यः शैशवात्प्रभृति पाणितले निवेश्य
 संवर्धितोऽजनि मया दयिते स कीरः ।
 आख्याति वाक्यमहित त्वयि रोषवत्या-
 मित्यद्भुत न विरुणद्धि यदात्मजोऽपि ॥ ११७ ॥
 बाले मया न गणिता भवदादृतेन
 ये मीनकेतनसमीरकिशोरमुख्याः ।
 आसीत्ततोऽपि मम भीतिरहो भवत्या
 वैमुख्यभाजि विषमो विधिदुर्विपाकः ॥ ११८ ॥
 मन्तुस्पृशो रचयितु मम शिक्षणानि
 स्वातन्त्र्यमस्ति तव जीवितनायिकायाः ।
 कन्दर्पगन्धवहकैरविणीविटानां
 का वा कृशाङ्गि मम निग्रहणे प्रसक्तिः ॥ ११९ ॥
 आगःसमीक्षणकृतस्तव चेदमर्षः
 शोणाधरे विरचय स्वयमेव शिक्षाम् ।
 मां विप्रयोगिजनमारणवीततन्द्र-
 कन्दर्पपातकिकरे न समर्पयेथाः ॥ १२० ॥
 पादारविन्दतलताडनबाहुयन्त्र-
 निक्षेपतुङ्गकुचदुर्गनिवेशितानाम् ।
 काम त्वया कनकगौरि समाहिताना-
 महो भवामि मयि चेदपराधशङ्का ॥ १२१ ॥
 प्रारभ्य पञ्चषादिनानि तव प्रसाद-
 मभ्यर्थयन्नतिपतेरधिदेवतायाः ।

ध्यानाशनव्रजनजागरणादि कुर्वे
 प्रीतिर्न ते तदपि यत्स ममैव दोषः ॥ १२२ ॥
 शातोदरि श्रुकुटिजैत्रघनुर्लताया
 भङ्गे कृतेऽपि सति कोपनया भवत्या ।
 अश्रान्तमाशुगभरेण विचित्रकर्मा
 मर्माणि हन्त मम कृन्तति पञ्चबाणः ॥ १२३ ॥
 विश्वत्रयोदरभुवा विशिखत्रजानां
 शश्वद्व्ययं रचयतो मयि शम्बरारेः ।
 नाणीयसा भुजमदेन नताङ्गि शङ्के
 वेणीलता विरहिता तव मालिकाभिः ॥ १२४ ॥
 क्रीडाचकोरशिशवोऽपि कृशाङ्गि नून-
 मेते परं वयमिव त्वयि सापराधाः ।
 मन्दस्मितामृतमरीचिकरैरग्नीषां
 तृप्तिं यदा रचयसे न तृषातुराणाम् ॥ १२५ ॥
 तत्तादृशैः कुरवकीभवनं तपोभिः
 प्राप्य न मेरुपदवीमपि दूरभूताम् ।
 हित्वा चकोरनयने भवतीमिदानी-
 मभ्यर्थये तिलकभावमशोकतां च ॥ १२६ ॥
 प्राणेश्वरस्य पटुचाटुकृतः कुचाद्रि-
 कस्तूरिकाभिस्नुलिप्य भुजान्तरालम् ।
 वेलातिलङ्घनचणप्रणयाभिरामा
 रामा ददौ रदपटीं मुखवीटिकां च ॥ १२७ ॥

शक्रकोपशकलावलीसदृग्भीटिका तिम ला बभौ ।
 चक्रतुः प्रकटरागमेदुरखस्वमानसनिवेशन मिथः ॥ १२८ ॥
 पाणिना प्रसवसङ्गिनीमलिश्रेणिकामिव निगृह्य वेणिकाम् ।
 सुभ्रुवो मुखसरोरुहासव सेवते स्म सृमरादरो विटः ॥ १२९ ॥
 पाटलोष्ठपरिचुम्बने दृढं मेलनामधिगता मिथस्तयोः ।
 चारुताभरसमुद्गकश्रिय व्यानशो वदनमण्डलद्वयी ॥ १३० ॥
 आत्मनेतुरनुरागसपदः श्लाघन विदधतीव समदात् ।
 गाढपीडितरदच्छदामुना कामिनी व्यधित मौलिधूननम् ॥ १३१ ॥
 अन्वकारि पुलकैरणूदरीबाहुनद्धपरिणेतृसवृतैः ।
 निर्भरस्तननिपीडनोद्गता शम्बरारिशरशल्यमण्डली ॥ १३२ ॥
 मय्यमुष्य नितरां पचेलिमं मा स्म सौहृदमितश्चलत्विति ।
 स्वस्तनाग्रमणिकीलयोर्युग सा हृदि प्रियतमस्य सदधे ॥ १३३ ॥
 अस्पृशत्करयुगेन कामिनः पश्चिमाङ्गमुपगूहने वधूः ।
 न्यस्तमस्य हृदि मत्कुचाञ्चल निःसरेद्भ्रुवमिहेति कि धिया ॥ १३४ ॥
 चित्तजार्चनचिरात्ययैनसो भङ्गनाय भृगुपातसाहसम् ।
 कर्तुमेष किमु कामुको हठादध्यरुक्षदबलाकुचाचलम् ॥ १३५ ॥
 या पुरा विरहिणी सराशुगैराप खेदमतिकोमलैरपि ।
 सा बभूव वनितारतार्भटी^(१)निर्दयप्रियविमर्दनक्षमा ॥ १३६ ॥
 निर्विशङ्कनखसनिवेशनः पाणिरोधरहितोष्ठचुम्बनः ।
 स्वस्तिकोज्झितकुचोपगूहनः स्वैरलब्धरशनावमर्शनः ॥ १३७ ॥
 विप्रलम्भविहितानुतापयोः सप्रहृष्टमनसोः समागमात् ।
 तत्क्षण तरुणयोस्तयोरभूल्लङ्घिताशयपथो रतोत्सवः ॥ १३८ ॥

तदानीं च तरुणिममदानीतरभसमुत्प्लुत्य केलीतल्पतलादुद्वेलमेखला-
 डम्बरविभाव्यमानसंरम्भा निजनर्मसचिवस्य समरविशेषसंनाहमसहमा-

नेव तमधो निपातयन्ती तव कितव दर्पातिरेकमुत्पाटयामीति तर्जय-
न्तीव परिहृतार्जवगुणा भ्रूवल्लीमादधाना दशनदष्टाधरोष्ठपल्लवमाविष्क्रि-
यमाणकण्ठग्रहणचण्डिमातिशया मानद, सपदि मारयामि भवन्तमिति
सविकारमुदीरयन्ती श्रवणावतंसकुसुमपरिमलाकृष्टमधुकरकुलवाचाल-
तया स्वबन्धुभिरिव दीयमानबन्धभेदोपदेशा साटोपविधीयमानचपेटा-
भिगातमायतवितायमाननिःश्वासपवनपरिवीतमाहितनवपिष्टातपांसुमुष्टि-
भिरपनीयमाननिरवधिस्वेदमतिनिशितनखरायुधवितीर्यमाणनानाविध-
मर्मवेदमाश्चर्यगरिमनिश्चलविलोकनोद्धीवपरिसरगतप्रदीपजातं किमपि
विपरीतमदनरणरतिमुररीचकार शातोदरी ।

तस्मिन्विलासी तनुभूनियुद्धे पराजय प्राप्तमिवातिमात्रम् ।
हस्तारविन्देन नितम्बभारमास्फालयामास मृगेक्षणया. ॥ १३९ ॥
संतुष्यता तादृशसाहसिक्यान्मीनध्वजेनेव कृता मृगाक्ष्याः ।
पर्यस्तघम्मिल्लपरिच्युतानां बभूव वृष्टिः प्रसवावलीनाम् ॥ १४० ॥
कुचौ कराभ्या कुलशैलतुङ्गौ जग्राह कान्तो जलजेक्षणयाः ।
प्रतायमानादनयोः प्रकम्पान्मध्यव्यथा मा भवतादिति ॥ १४१ ॥
सा मेखलामङ्गलवाद्यघोषैः कण्ठोदयत्काकुनिनादगीतैः ।
वक्षोजनृतैरपि वारिजाक्षी चित्तेशयं दैवतमारराध ॥ १४२ ॥
अस्या भृश पौरुषमास्थिताया. प्रपेदिरे विक्लवता प्रतीकाः ।
भीरोरनीका वसे प्रकामं शैथिल्यमङ्गानि खलु श्रयन्ते ॥ १४३ ॥
श्रान्ता पुनः सामिनिमीलिताक्षी कान्ता पपातोरसि कामुकस्य ।
क्रीडासमाबद्धवियातभावव्रीडादिवामुष्य तनुं विशन्ती ॥ १४४ ॥

सभोगान्ते किमपि सुमनश्चापनाडिंघमेन
प्रत्युप्तायाः प्रियतमहृदि स्त्रीमणेः स्थैर्यसिद्धयै ।

गाढोत्पीडावलयितकुचोद्धान्तकाश्मीरलक्ष्या-

त्प्रायो रेजे बलवदभितो घट्टिता हेमरेखा ॥ १४५ ॥

चुम्बनोद्गमितवीटिकापृषद्वृषितप्रियद्वगुत्थिता वधूः ।

गात्रकामकरवालवल्लरीमाहवप्रकटितामथावृणोत् ॥ १४६ ॥

इति किल परमात्मनः सुखाब्धेर्विषयसमीरविसारितैस्तरङ्गैः ।

जगदिदमभिषिच्यमानमासीदमितभवज्वरवेदनानभिज्ञम् ॥ १४७ ॥

वाधूलवशधूर्वहस्तु वावदूको निर्वर्तितसाध्यकृत्यसतानप्रस्तुतनियमा-
दरप्रवाहनिर्मज्जदखिलविषयाभिलाषोऽपि मानसपथनीतमकरकेतुशा-
सनः सुखमशेत । तदनु दिगङ्गनादृढसमालिङ्गनचन्द्रिकाङ्गरागः प्रकटक-
लङ्ककैतवादतिचिरोपभोगपरिश्रान्तिगरिमविश्रान्ततनुलता हृदन्तरेण
विभावरी दधानो दरनिमीलदानीलसरोजलोचनमारभ्यमाणनिद्रारसानु-
भूतिरियमुत्पलिनीति तदुपगूहनविधायिनी करसहतिमात्मनः शनैरुपसं-
हरन्प्रचुरविहारखेदपरिम्लानमूर्तिरपराद्रिनिकेतशयनमजिहीत तुहिन-
दीधितिः ।

गगनमणिसौधशिखरादभिसरति दिश निशाकरे चरमाम् ।

प्राप कुलिशायुधाशा परिपाण्डुदशां वियोगविवशेव ॥ १४८ ॥

शीर्णपाण्डुरिमजीर्णपलाशा रूढसांध्यरुचिपल्लवपङ्क्तिः ।

पूर्वदिग्भ्रततिरम्बरलक्ष्मीभूषण तपनगुच्छमपुष्पात् ॥ १४९ ॥

आत्मनश्चिरमसनिधिहेतोर्वैकृत किमपि वारिधिनेमेः ।

चिन्तयन्निव शनैरुपतस्थे लोकबन्धुरथ मध्यमलोकम् ॥ १५० ॥

नभोमणिप्राङ्गणनर्मभाजस्ताराभिधाः केचन राजदाराः ।

आलोकमार्गादरविन्दबन्धोरपासरन्नध्युषितोदयाद्रेः ॥ १५१ ॥

दिशो दशानन्दयितु विधाय तिरस्कृतिं ध्वान्ततिरस्करिण्याः ।

महा त्मा महसां स राशिराकाशरङ्गस्थलमाससाद ॥ १५२ ॥
 अर्कोदयात्प्रागधिगत्य बोध प्राज्ञस्तु स प्रातरुपास्य संध्याम् ।
 पिनाकिसेवां प्रणयन्नैषीन्निशात्रयं निस्तुलसत्ववृत्तिः ॥ १५३ ॥
 इति समरपुङ्गवस्य कृतौ चम्पूकाव्ये चतुर्थ आश्वास ।

पञ्चम आश्वास ।

निष्काञ्चिरैक्षिष्ट स निम्नगां ता पयस्विनी पाण्डरफेनजालाम् ।
 सुपर्वधेनोः सुतवत्सलायाः स्तनान्तरात्सद्य इव प्रवृत्ताम् ॥ १ ॥
 शैवालपालिस्तटसीम्नि यस्या निलीयते वीचिनिरस्यमाना ।
 क्लृप्तावगाहेन गणेन नृणा प्रक्षालिता पातकधोरणीव ॥ २ ॥
 सविलासविवर्तनेषु शश्वद्विवृतावर्तगभीरनाभिगर्तम् ।
 दधती चलमीनदृष्टि गात्र भजते रागवतीव या पयोधिम् ॥ ३ ॥
 पार्श्वद्वयप्रभवसारणिकासहस्र-
 निःसार्यमाणलहरीकतया नितान्तम् ।
 आसादितापि क्लृप्ता विहधाति यस्याः
 सस्यावलीकलनकीर्तिमुखेन शोभाम् ॥ ४ ॥
 अघमर्षणमन्त्रसततेरयमावर्तनमाचरन्सुधी ।
 अदसीयजलान्तरावसत्कलिभीत्येव कदर्थितश्चिरम् ॥ ५ ॥
 सलिलैरखिले तस्याः कलिते नित्यकर्मणि ।
 आदिष्टतपनो भासा प्रातिष्ठत स धार्मिकः ॥ ६ ॥
 श्रीनन्दिशैलद्विपदानधारां हारावलीमर्णवमेखलायाः ।
 पुण्याम्बुपूरामथ भूसुरेन्द्रः पिनाकिनी प्रापदसौ प्रपन्नाम् ॥ ७ ॥
 उरुभिस्तटकेतकैरुदन्वन्महिषी दीव्यति या मनोज्ञसूनैः ।
 कलधौतपिधानखङ्गहस्तैरभिगुप्तेव महाभटैरभीक्षणम् ॥ ८ ॥

अतिसनिहितोच्छ्रयावभङ्गे निपुणामाहितनीचतुङ्गभावाम् ।
अनुगच्छति या महीपतीनामनघां नीतिमदर्शितान्तरङ्गाम् ॥ ९ ॥

तत्र च पवित्रतरपाथसि प्रणीतमज्जनविधिरेष सज्जनशिरोमणिः स-
रोगणविमुक्तसारणीपूरनिर्वर्त्यमानशालिनिचयसवर्धनक्रियं कुशसमिदा-
हृतिकुतूहलवशाद्ग्रहारशतविनिर्गतैरवनिनिलिम्पमाणवककदम्बकैः स-
संभ्रमविडम्ब्यमानसप्लवनरंहसा शम्बरकुलेन मुहुरलक्रियमाणजाङ्गलमही-
भागमागमजलधिपारगधीरजनमेधाभिभूतचण्डीशकुण्डलमतिलङ्घ्य तु-
ण्डीरमण्डलं पातालभुवनमिव फणिराजसमधिष्ठित विपिनान्तरालमिव
व्याघ्रपदलाञ्छित कलशाब्धिहृदयमिव कैटभद्वेषिनिद्रागृहाञ्छितं विपुल-
गिरिदुर्गमिव विमतभवभीतिसज्वरचण्डीतिहरमहिण्डत पुण्डरीकपुरम् ।
प्राकारपद्मे परिखासरस्यामुन्मेषवत्युज्ज्वलशृङ्गपत्रे ।

यत्रामितानन्दमय महान्तः शिलीमुखाः सीधुरस पिबन्ति ॥ १० ॥

तत्र च धरणीसुराग्रणीरनर्गलश्रद्धासमाहिततीर्थावगाहन सकौतुकमा-
क्रान्तचि(वि)त्सभान्तरो यवनिकापनयनक्षणलक्ष्यमाणतेजःपुञ्जसछादि-
तदशदिशावकाशतया वारिदघटाविनिःसृतममृतकरसहस्रमपहसन्त नि-
पुणतरविनिहितेक्षणनिरूप्यमाणनिखिलप्रतीकतया मणिभवनमध्यदेश-
प्रविष्टमिव दृश्यमानमरुणसुतशिक्षणविधावपवृत्तदाक्षिण्यमपि दक्षिणं
चरणमधो निधाय तिष्ठन्तमाटोपगारिष्ठविक्षेपभाविनी त्रिभुवनविपत्तिम-
भिशङ्क्य सरयमुपसर्पता सव्यकरपल्लवेन कलितविनिवारणमिव किञ्चि-
दाकुञ्चितमितरपदसरोजमुद्यम्य नृत्यन्तमेकहस्ततलविन्यस्तेन सरभस-
परिभ्रान्तिसदीप्तहेतिनापवमानसचिवेना रि(नि)विष्टदेहतया विलस-
दष्टापदसालवेष्टितं कैलासशैलमिव भासमानमियदेव नर्तनलयानुगुण-
मित्यन्यपाणिसतन्यमानमतिलटहडमरुडात्कारकन्दलं परिच्छेदयतेव परं
परशयसरसिजेन विरचिताभीतिमुद्राभिनीतिमादिनटमद्राक्षीत् ।

अवस्थिते मय्यपि गर्भदासे भागीरथी किं भवतैव धार्या ।
जगत्पते स्थापय तामिहेति मन्ये स नम्रीकृतमौलिरासीत् ॥ ११ ॥

आकर्णनव्रजनतीर्थवरावगाह-

निर्माल्यगन्धनिवहग्रहणावलोकैः ।

अन्येन्द्रियावलिमवेक्ष्य भृशं कृतार्था-

मस्तौदमुष्य मृडमक्षमयेव जिह्वा ॥ १२ ॥

संनिधौ मम समस्तदेहिना नृत्तमेव निखिलार्थसाधकम् ।

तत्कलैवमिति किं नु दर्शयन्पुण्डरीकपुरनाथ नृत्यसि ॥ १३ ॥

नालीकसभवमुखामरनायकानां

सत्यादिलोकपतिभावसमृद्धिलाभम् ।

प्राञ्चस्त्वदेकपरतन्नमुदाहरन्ति

तेषां पुनः किमभिलष्य तनोषि नाट्यम् ॥ १४ ॥

अमितद्रुहिणाण्डलीनामधिनेतुः स्वगताणिमादिभूतेः ।

घटते खलु कामुकस्य गौर्यास्तव ससन्नटताण्डवानुबन्धः ॥ १५ ॥

साक्षिणोऽपि जगता तव शम्भो दर्शनाय विचरन्प्रतितीर्थम् ।

अङ्कगात्मजगवेषणशील हन्त लोकमनुयामि विमूढः ॥ १६ ॥

तावकीनपदतामरसार्चामावसानमसकृद्विदधानः ।

श्रीसदाशिव कदा नु मुदाहं वासरान्क्षणमिव व्यपनेष्ये ॥ १७ ॥

असौ विद्यानिधेरस्य पार्श्वस्थितपतञ्जलेः ।

ह्रिया किमियतीं कृत्वा स्तुति तूष्णीकतामियात् ॥ १८ ॥

अथ बुधपुङ्गवः सद्यगिरिशङ्कुसदानिता बन्धरशनामिव सिन्धुराज-
पटमण्डपस्य विधिवनचरप्रसारिता व्यापादनवागुरामिव पातकभरश्चाप-
दपरंपरायाः सैकतनितम्बसङ्गिनी मेखलामिव जगतीमृगीदृशो निरति-

शयसलिलकेलिनिरङ्कुशचोलीविशङ्कटवक्षोजजघनविक्षोभजातवेदनामिव
प्रतिमुहुर्भूमिपवनापदेशेन विनिश्चसन्ती बहुदूरगमनखेदालसामिव
पदे पदे तरङ्गकरेण तटभूमिमवलम्बमाना कलिविजयकर्मविहितोद्यमस्य
धर्मक्षमापतेः कटकसंनिवेशैरिव कलशाम्बुराशिकल्लोलपाण्डरैरमरनिके-
तनप्रासादमण्डलैरविरहिततीरदेशा लासिकामिव रमसविभावितभ्रमीस-
हस्रशालिनी नारायणीमिव नवकुवलयश्यामला कौमुदीमिव कुमुदवना-
मोदनी वनमालिमूर्तिमिव वारिजसमञ्चितां पञ्चशरवैजयन्तीमिव पाठी-
नपरिशोभिता विलासवतीमिव विधृतफेनधवलचारुचन्दनामगाहत कै-
वेरनन्दनाम् ।

स्पर्धावती बाढमिवाभ्रनद्या सहस्रधा चोलभुवि स्रवन्ती ।

समन्ततः सवसथानुपेत्य पुष्पाति पुत्रानिव या सवित्री ॥ १९ ॥

कदापि नैवात्र पदं करोतु दुर्भिक्षतादोषकथापि चेति ।

प्रवाहवाहापरिवेष्टनेन बध्नाति चोलक्षितिपालन या ॥ २० ॥

रोधोवनीपिकरुतश्रवणैर्निकाम

सक्तेव या क्वचन सहतलौल्यमास्ते ।

अन्यत्र तादृशविलम्बनजन्यमब्धे-

राशङ्क्य रोषमिव हन्त रयात्प्रयाति ॥ २१ ॥

स्वयमनुतटि यस्याः स्वादु सगृह्य तोय

पृथुलफलघटीभिः प्राशवो नालिकेराः ।

गगनमरुपद्व्या गच्छतो लेखपान्थां-

श्चलदुरुदलहस्तैः सत्यमाकारयन्ति ॥ २२ ॥

अनन्तरमयमवनिवृन्दारकमणिः प्रचुरफणिवल्लरीवेल्लितक्रमुकवन-

जालेषु चोलेषु विश्रुतं मायाघनतमिस्रमार्तण्डलभुवनमपि च्छायावनं
साधारण्यपदवीविदूरमपि श्वेतारण्यं नारीव्यापारकमनीयसौधमपि गौ-
रीमायूरं मुक्त्यार्जनरसिकमोदैकहेतुमपि मध्यार्जुन जृम्भमाणहरिहराव-
दानघोषमपि कुम्भघोणं सचरदनघशैवसंजवनमपि पञ्चनद स्त्रीलाञ्छि-
तदराङ्गनटननृत्तरङ्गमपि श्रीवाञ्छं विमलाशयपुरुषपरिषदाशास्यमपि
कमलालयमधिगत्य, परिशीलयन्कियन्तमपि पन्थानमतिलङ्घ्य, कतिप-
यदिनैरमलफेनपटलभासुरामपां श्रियमिव सरस्वतो वेलाचलस्तम्भयुगला-
वलम्बिन पाशमिव दाशरथिविख्यातिलासिकानाट्यस्य तिर्यगवष्टम्भय-
ष्टिमिव तीव्रतरवातपरिभूतवार्धिमर्दनपटिमशालिनः कल्लोलकपटमल्लस्य
वेत्रलतामिव जलधिवीचिनर्तकीनटनविद्योपदेशकारिणः समीरणदेशि-
कस्य मध्यवंशमिव फणिराजमन्दिरसमावृत्तिकृतो नीरधिद्वन्द्वनीप्र(ध्र)
द्वयस्य बन्धनदारुभेदमिव सलिलमर्त्यशावकभृतो वीचिमदूर्मिडोलावि-
शेषस्य विषमसमकरणविरचनाफलकमिव सगरकुलकीर्तिशालि ... ..
पोषिणो वारिधिकेदारवसुमतीभागस्य सुवेलगिरिकीलसुदृढप्रसजितां
दामनीमिव धरणीगवी कमठचरमाङ्गकलितविनिवेशना वैतानवेदिमिव
राक्षसाधिपविजयदीक्षानुबन्धिनो रामचन्द्रस्य तूलिकामिव त्रैलोक्यधा-
मनि रामचरित्रचित्रलेखनपटो. सरसिजासनशिल्पिसार्वभौमस्य विधुतु-
दमिव दशकन्धरयशश्चन्द्रमसो युगंधरमिव पुरनिषूदनस्यन्दनस्य काल-
दण्डमिव घनकलुषमण्डलीनां नालमिव पौलस्त्यनगरारविन्दस्य वादन-
कोणमिव वाराशिदुन्दुभेः स्थूणाप्रकाण्डमिव खरखण्डनप्रथापटमण्ड-
पस्य दारणक्रकचमिव सरिदधिपदारुणो गुरुतरग्रावद्रोणीमिव वाहिनी-
शखुरलीविहारस्य गाधभावाधिगमकाण्डमिव दशवदनशौण्डीर्यतटिनी-
विलासिनः शिक्षाकशामिव सिन्धुपतिभङ्गसैन्धवव्रातस्य नलसेतुमव-
लोक्य कौतुकाक्रान्तमना वचनमिदमाचष्ट ।

जनकतनयाधिनेतुर्जयहेतुर्यातुधानपतिजेतुः ।
 सेतुस्त्रिभुवनकौतुकहेतुर्भवता तनोतु कल्याणम् ॥ २३ ॥
 दशमुखरघुवरयशसी तुलयितुमरविन्दजन्मना कृतयोः ।
 सिंहलजम्बूद्वीपच्छलघटयोर्यष्टिरवतु वः सेतुः ॥ २४ ॥
 रघुवरकीर्तिनटीमणिरङ्गगृहे जयति दीप्यमानस्य ।
 आधारयष्टिमेतत्प्रतापदीपस्य सेतुमालम्बे ॥ २५ ॥
 मामवतु रामसेतुर्मध्ये वाराकरस्य यो भाति ।
 भूपैः पुरा खनद्भिः कियतीव स्थापिता क्षितिर्मितये ॥ २६ ॥
 चलकङ्कणैः पयोनिधिशयने वेलावधूर्मिहस्तैर्यः ।
 आस्फालितोरुभागः स्वपितीव चकास्ति सेतुराजोऽयम् ॥ २७ ॥
 सेतुर्जयति यदाक्रमसंभ्रमलोलाः समुद्रकल्लोलाः ।
 विश्वत्रयीविलङ्घनलाघवशिक्षारता इवाभान्ति ॥ २८ ॥
 पुष्पातु सेतुः प्रचुरा मुद् वी महीसुवेलान्तरमानदण्डः ।
 वृद्धस्य सिन्धोरतिवेपमानतरङ्गपाणेखलम्बदण्डः ॥ २९ ॥
 कृत्वांशुकां यद्धटनेन धात्री द्रष्टुं धृतापत्रप एव रामः ।
 ततान तत्संवरणानुकूलं यशोदुकूलं प्रथते स सेतुः ॥ ३० ॥
 सेतुः श्रियं पुष्यतु यद्भुजेन सुवेलमालम्बत भूतधात्री ।
 पौलस्त्यकीर्तिप्रकराम्बुराशौ विहृत्य वेलामिव यातुकामा ॥ ३१ ॥
 यद्दद्याजदण्डेन नरेन्द्रवर्यनिवेशितेनेव कृतान्निरोधात् ।
 अपारयन्धावितुमब्धिभोगी विवेष्टते तं विनतोऽस्मि सेतुम् ॥ ३२ ॥
 डिण्डीरनिर्मोकधरः स मुष्यादधानिलान्सेतुफणाधरो नः ।
 निशाचराधीश्वरकीर्तिदुग्धं यः पायितोऽभूत्प्रभुणा रघूणाम् ॥ ३३ ॥
 न केवल येन पुरा रघूणां नाथो ललङ्घे लवणाम्बुराशिम् ।
 सीतापहारोपचितापवादसिन्धुं च हन्याद्भृजिनं स सेतुः ॥ ३४ ॥

हिनस्तु सेतुर्दुरितानि यस्मिन्मनोज्ञफेनांशुकमण्डलानि ।
 आस्फाल्य वेलाद्रिशिलासु वीचिहस्तेन विस्तारयतीव वार्धिः ॥ ३५ ॥
 भास्वत्करानीतपयोदकुम्भसहस्रसंग्राह्यपयोभरस्य ।
 उदन्वदन्धोरुपरिप्रदेशशिलामधीमो नलसेतुरेखाम् ॥ ३६ ॥
 स्रपयन्पयसा यदम्बुराशिः परिलिम्पन्नवफेनचन्दनेन ।
 मुहुरर्चयतीव रत्नसूनैस्तदुपासे हृदि रामसेतुलिङ्गम् ॥ ३७ ॥
 मकरालयचेलमध्यभाजः परितो लक्षितफेनसक्तुराशेः ।
 क्षितिचक्रघरदृकस्य यष्टिं कलये कल्मषपेषणाय सेतुम् ॥ ३८ ॥
 विनिवेश्य यदर्गला पयोधौ नरकद्वारकवाटिकायमाने ।
 क्षितिजापतिरीशलङ्गमुद्रा विदधे शर्म ददातु वः स सेतुः ॥ ३९ ॥
 रघुवीरपदावलीसमर्चारचनायेव पयोधिना वितीर्णैः ।
 स्वलदूर्मिरयोदितैः स्फुलिङ्गैरिव रत्नैर्विलसन्मुदेऽस्तु सेतुः ॥ ४० ॥
 लघयत्वघराशिमेष सेतुः श्रयतां दीव्यति यः सुवेलमूले ।
 दृढदण्ड इवार्पितः समूलं परमुन्मूलयितुं पुलस्त्यसूनोः ॥ ४१ ॥
 नलसेतुमहं नतोऽस्मि सीतापतिकीर्तिप्रमदावलम्बनार्हम् ।
 बलदब्धिपटीवृताग्रदीव्यद्धरणीमण्डलतालवृन्तनालम् ॥ ४२ ॥
 सुवेलशैलद्विरदेन माद्यता कृतः सलीलं क्षितिवाशितो(सिनो)परि ।
 करोतु वः सेतुकरो भवार्णवप्ररोहदंहोबिसिनीसमुद्धृतिम् ॥ ४३ ॥
 नमामि सेतु नटदूर्मिपाणिना तटे यदीये ततमौक्तिकावलिः ।
 चकास्ति बन्धुः सरिता रघूद्वहप्रशस्तिवर्णप्रकरानिवार्पयन् ॥ ४४ ॥
 श्रयामि सेतुं चलदूर्मिकाञ्चलैर्विनिक्षिपन्यस्य तटे वराटिकाः ।
 विराजते राक्षसराजविद्विषो गणं गुणानां गणयन्निवार्णवः ॥ ४५ ॥
 परिचरितपुण्यपण्यावलीलाभविपणिसरणिं पुरुहूतपुरकवाटसमुद्धाट-

नकुञ्चिकां राघवयशःक्षीरसागरमहाझषमर्णवनेमिवरवर्णिनीवेणिकामति-
तुङ्गपदलिप्सुतनुभृदधिरोहिणीं दुरितसिन्धुसतरणहेतुं सुकृततरणितोल-
नारित्र लङ्केशबाहुतेजकडङ्गरीयदूरीकरणयष्टिका जलधियुगलसीमावि-
भागभित्ति डिण्डीरवसनषण्डविन्यसनलिङ्गिनी प्रचेतोनिकेतनप्रासादमा-
लिकां दुर्ललितयातुघानसमाजधूमकेतुरामसेतुम् ।

वारिधिः समरवंशजन्मना क्षमाभुजाममितकीर्तिशेवधि ।
यत्र दारुणि तिरश्चि लम्बते सपदे स नलसेतुरस्तु नः ॥ ४६ ॥
सेतुरेष परिपातु पातकव्यालसहतिविहङ्गपुङ्गव ।
यस्य पार्श्वविततौ सरित्पती पुष्यतश्चटुलपक्षविभ्रमम् ॥ ४७ ॥
पच्यमानपयसि स्फुटमौर्वज्वालय सारिदधीशकटाहे ।
आसिकाविधिकृतोऽवनिदर्व्या नालमञ्चत दृशा नलसेतुम् ॥ ४८ ॥
जलधिचक्रमिषाद्वलयीकृते धनुषि दैवरघूद्वहसहितः ।
रचयतादधराक्षसमण्डलीजयमसौ नलसेतुशिलीमुखः ॥ ४९ ॥
इष्ट सेतुः सौति यद्रामबाणच्छिन्नाकारे वाहिनीसनिवेशे ।
भ्राम्यद्वीचीबाहुबृन्दा कबन्धश्रेणी नृत्तं प्रोद्धत सविधत्ते ॥ ५० ॥
यातायातायामतुङ्गैस्तरङ्गैर्दृश्यादृश्यो दृश्यता रामसेतुः ।
वाताधूत वार्धिचेलं यदूरौ भूयो भूयः स्थापयन्तीव घात्री ॥ ५१ ॥
मृत्स्नाकूटं मेदिनीनामधेयं विन्यस्यान्तर्विश्वसृट्कुम्भकारः ।
प्रायश्चक्र प्रेङ्खयत्यब्धिरूपं यष्ट्या येन त्रायतामेष सेतुः ॥ ५२ ॥
सेतु वन्दे सिन्धुराजस्य गावः काषं काषं ग्राणि यत्राङ्गकानि ।
चारं चारं जन्तुदुष्कर्मतृण्यां दोहं दोह पुण्यदुग्धान्य(ट)न्ति ॥ ५३ ॥
मध्येपाथोराशि पातालमूलादुन्मग्नस्य क्रीडयोर्वीमिषेण ।
भाति ग्रीवेवादिक्कर्मस्य यो मां पापासक्तं पावयत्वेष सेतुः ॥ ५४ ॥

शीर्णाढजकीकसभरं शिथिलप्रवाल-
 वल्लयान्ननालमवकीर्णवराटदन्तम् ।
 भग्नोर्मिबाहु च पतद्भिरगैर्बभूव
 यन्निर्मितौ जलधिवर्ष्म स सेतुरव्यात् ॥ ५५ ॥
 कुण्ठीकृताशरकुलाधिपगर्वराशिः
 खण्डीकरोतु भवता कलुषाणि सेतुः ।
 भारासहिष्णुरिव यस्य पयोधिरङ्गं
 वीचीकरैर्विततशङ्खनखैः क्षिणोति ॥ ५६ ॥
 अहाय सेतुरशिवानि विहन्तु यत्र
 सक्तेतरेतरतरङ्गमुखौ चकास्तः ।
 वेलातिलङ्घनविधापणबन्धनाय
 श्लिष्यत्परस्परकराविव सिन्धुराजौ ॥ ५७ ॥
 सेतुर्मुदे भवतु वो जलमम्बुराशे-
 वीरेण यत्करणकौतुकिना विभेजे ।
 सीतावियोगशिखिरावणबाहुघाम्नोः
 कर्तुं पृथक्प्रशमनामभिकाङ्क्षतेव ॥ ५८ ॥
 विष जगद्गुरोरदादयं पुरेति रुष्टयोः
 सुवेलगन्धमादनस्मराभियातिभृत्ययोः ।
 निधाय मध्यसीमनि प्रमृद्गतोर्यदर्गलां
 विरौति वाहिनीपतिः श्रियै स सेतुरस्तु नः ॥ ५९ ॥
 उदञ्चद्दोषाभ्यामुदधिलहरीभ्यामुभयतः
 कृतासङ्गः सेतुः कवल्यतु पापानि भवताम् ।
 भृतक्षोणीकन्यापतिविजयनिःसाणयुगली-
 लसत्पार्श्वद्वन्द्वावलितकरिराजन्यविहृतिः ॥ ६० ॥

दक्षाः संगतलोकपातकविधौ ताटस्थ्यभाजो नृणां
 चेतोभीतिविधायका मलिनता सविभ्रतो भूयसीम् ।
 तुङ्गाः घातकराशयस्तनुभृता भृ(भ)ङ्गा इवाम्भोनिधेः
 सङ्गाद्यस्य विनिर्दलन्ति शतधा तस्मै नमः सेतवे ॥ ६१ ॥
 श्रीमद्दामयशोदुकूलकलनावेम्ने नतिं मौलिना
 कुर्मो गर्हितकर्मदग्धजनताजीवातवे सेतवे ।
 शश्वद्यत्र विजृम्भतो रघुपतेः ख्यातिप्रतापाङ्कुरा-
 न्व्यक्तान्मौक्तिकपद्मरागमिषतः सिञ्चन्निवाम्भोनिधिः ॥ ६२ ॥
 मध्येवारिधि काञ्चनाचलमिलन्मध्या मही दृश्यते
 पुंसा नौरिव काषि पुण्यपटली वाणिज्यलाभार्थिनाम् ।
 लङ्का तन्निकटस्थितेव तरणिलध्वी तयोरन्तरे
 सेतुः पाश इव स्फुरन्वितरतु श्रेयांसि भूयासि वः ॥ ६३ ॥
 बलमानवीचिकरलीलया मिथः
 पृथुकम्बुकन्दुकमिह प्रहिण्वतोः ।
 निहितेव यः स्फुरति यष्टिरन्तरे
 सरिदीशयोः स नलसेतुरीक्ष्यताम् ॥ ६४ ॥
 लङ्काभिव्याप्तिघाटीचटुलरघुवरोद्दामदोर्धाममार्ग-
 स्त्रैलोक्यग्रासजाग्रद्दशवदनयशोरोधविष्कम्भकाण्डः ।
 सेतुर्वः संतनोतु श्रियमुभयनदीबान्धवोपान्तलीला-
 लोलकल्लोलमल्लद्विपयुगलसमीकार्भटीमध्यभित्तिः ॥ ६५ ॥
 श्रीमत्कूर्मोरगेन्द्रक्षितिबलयमयैरादिमध्यान्तभागै-
 राबद्धे मूर्तिमम्भोनिधिवसनसमावेष्टयमाना दधाने ।
 पीठे यद्गोमुखाढ्ये कनकधरणिभृल्लिङ्गमाभाति तुङ्गं
 पायादस्मानपायात्सुकृतनरपतेर्जैत्रकेतुः स सेतुः ॥ ६६ ॥

धर्मकोटेस्तदा तस्य धर्मकोटिमभीप्सतः ।

कथमात्माश्रयोऽप्यासीत्कार्ये न प्रतिबन्धकः ॥ ६७ ॥

अयं पुनरधिरूढगन्धमादन रतिबन्धुशासनमभिवन्द्य नुतिबन्धमौख-
रीमविन्दत ।

नलसेतुबन्धतटकेलिशालिने नतिरस्तु शैलतनयाविलासिने ।

सृजतीव यन्मकुटसिन्धुरब्धिना सहनर्मसलपनमूर्मिनिःस्वनैः ॥ ६८ ॥

यो वारिराशेरुदरात्तरङ्गमहोरगान्मौलिभृदोषधीशः ।

आकृष्य भूयस्त्यजतीव सोऽयमास्ता मनस्यादिविषापहारी ॥ ६९ ॥

यस्यादृहासेन्दुरुचा पयोब्धिलीलां दधाने लवणाम्बुराशौ ।

निद्राणनारायणनर्म धत्ते सेतुः स मा पुगवकेतुरव्यात् ॥ ७० ॥

रमता हृदि रामनाथदेवो वितता वारि गेहे ।

श्रियमञ्चति सेतुबन्धरेखा शयितोर्वीधरचापनिर्विशेषा ॥ ७१ ॥

चण्डैः प्रगृह्य चलवीचिकरैर्नराणां

पापावलिं पृथुषु सेतुशिलातलेषु ।

यच्छासनेन परिपातयतीव सिन्धुः

सोऽयं ममास्तु हृदि सोमकलावतंसः ॥ ७२ ॥

व्याकीर्णविद्रुमजटावल्यं विमुक्त-

फेनादृहासमवघूर्णितवीचिहस्तम् ।

सध्यासु यस्य नटनानुकृतिं समुद्रो

निर्माति शर्म वितनोतु स नीलकण्ठः ॥ ७३ ॥

आयात पातककृतो भवतामघानि

संक्षालयानि सहसेति यदग्रभागे ।

अम्भोधिरात्मभवसेतुविलङ्घनेन

सत्यापयन्निव चकास्ति मृडं तमीडे ॥ ७४ ॥

रामेश्वरो विजयते ललदूर्मिहस्त-
 पर्यस्तशुक्तिपटलीकपटेन यस्यै ।
 चूडामणीकृतसुधाशुकलान्तराणि
 विश्राणयन्निव विभाति तरङ्गमाली ॥ ७५ ॥
 पादावनम्रजनपङ्कपरंपराणां
 सक्षालनामिव समुद्रजलैर्विधातुम् ।
 श्रीरामसेतुतटसीमनि वासलीला-
 माम्रेडयन्घटयता मुदमद्रिधन्वा ॥ ७६ ॥

मुक्ताविद्रुमपद्मरागपटलीमुख्योपदामन्तिके
 न्यस्यन्नेत्य सृजन्निव प्रणयिनीनिर्मोचनाभ्यर्थनाम् ।
 भूयो याति मुखे वहङ्गलनिधिर्भङ्गं किलापाकृतो
 येन प्रत्यहमेधते स भगवानेणाङ्गचूडामणिः ॥ ७७ ॥
 जानकीकरसमूढवालुकामूर्तये मुषितराघवार्तये ।
 रामनाथ इति नामशालिने शूलिने नटनशीलिने नमः ॥ ७८ ॥

तदनु पण्डिताखण्डलः पाण्ड्यधरणीमण्डनायमानमुरुतरश्रीलास्यमु-
 खरमुपगम्य हालास्यनगरमगणेयगुणविशेषामशेषभुवनमातरमपि सवि-
 त्रीकृतमलयध्वजधरित्रीशवल्लभामपरयुवतिदुर्लभाभिरङ्गजनृपालपुंगवश-
 क्तिभिरिव वक्षोजवृद्धिभिस्तिष्ठभिरुपशोभमानयौवनारम्भां विपुलसरम्भ-
 विहितनिखिलदिग्विजययात्रावसरनेत्रातिथीभवन्निपुरविरोधिसनिधिति-
 रोहिततृतीयपयोधरभरां सपदि मीनाक्षीमध्यक्षयन्प्रणिपातपूर्वमयमभि-
 जातपथविहारिणी वाणीमभाणीत् ।

हरमिव समाख्यातु चित्ताय जाग्रतमग्रतो
 रचयति कुचे तार्तीयिके भुजान्तरमज्जनम् ।

सपदि विनतो लज्जासङ्गात्तदीयगवेषण-

प्रवण इव नः पायान्मीनाक्षि ते मुखचन्द्रमाः ॥ ७९ ॥

स्तनशिखरिणोः स्पर्धामुत्पाद्य तावकयोः पुरा

कुलमहिधरो दृष्ट्वा तस्थौ तृतीयकुचात्मना ।

अधिगतवतोः पश्चादैक्यं तयोः सविधादसौ

निजपरिभव प्रायो निर्धार्य देवि तिरोदधे ॥ ८० ॥

तव गिरिसुते वक्षोजेषु त्रिषु स्मरशासिनो

नयनसरसीजातैर्नीतेषु सत्सु भक्तताम् ।

दहनघटनत्रासाल्लिल्ये तृतीयपयोधरः

समकुचददश्चिन्ता न्धादलीकविलोचनम् ॥ ८१ ॥

पुरहरकरामर्शत्रासेन भूधरनायक-

स्तव कुचयुगोपान्ते प्राप्य स्तनान्तरभूमिकाम् ।

भगवति तिरोभूतः कापि प्रतिक्षणभाविनी-

महह पुनराशङ्केशानस्य हस्तविमर्शनाम् ॥ ८२ ॥

भवति विमुखे धैर्ये पाणौ विमुञ्चति कार्मुकं

सुरभिलशरेऽप्याजौ स्वीकुर्वति प्रतिकूलताम् ।

परमवसरं लब्ध्वा पृथ्वीधरेन्द्रशरासनो

जननि भवतीमाविलज्जा करे जगृहे हरः ॥ ८३ ॥

इति सुमतिरयमभिदधानो विगलितोपमानसंकथां रूपसंपदमखिल-

जगदम्बिकाया विभावयन्पुनरिदमभाषत—

अम्ब कदम्बवनान्तरमन्दिरसंजातकेलिसचारे ।

भूरि पुरवैरिलीलासाक्षिणि मीनाक्षि देहि वाग्देवीम् ॥ ८४ ॥

आचिकुरचरणपल्लवमनवद्यानां शिवे तवाज्ञानाम् ।

उपमां वदञ्जघन्यैरुपमानैः क इव नापराधी स्यात् ॥ ८५ ॥
 तदपि भवदीयचिन्तासुकृतानि लब्धुमिच्छन्त्या ।
 भक्त्या समाहितः परमयमारम्भः सवित्रि सहनीयः ॥ ८६ ॥
 विक्षिप्तदक्षिणेतरकरपल्लवमन्यपाणिघृतकीरम् ।
 किमपि करुणापयोधेरधिदैवतमाविरस्तु मम चित्ते ॥ ८७ ॥
 कुलगिरिकुमारिके तव कुन्तलपरिमुषितसंपदो मेघाः ।
 क्रन्दन्मि नूनमेते क्षितिभृत्पादेषु क्लृप्तनिष्यन्दाः ॥ ८८ ॥
 जडमपि दोषाकरमपिसमधिककौटिल्यमपि सुधासूतिम् ।
 शिरसा वहसि यदेषा जननि कलापक्षपातशैली ते ॥ ८९ ॥
 आपाटलाघरच्छविबालारुणकिरणपरिचयात्किं वा ।
 अनिशविकस्वरमास्ते पार्वति भवदीयवदनतामरसम् ॥ ९० ॥
 कमलभवन्मुखभेदे कलयेदीशोऽपि देवि मीमांसाम् ।
 एकत्र षट्पदावलिरितरत्र भ्रूलता न चेदृष्टा ॥ ९१ ॥
 शशलक्ष्मणो विशिष्ट शफराक्षि मुख तवेति मे धिषणा ।
 यदिह विशेषकमिन्दोरसुलभममितैस्तपोभिरप्यास्ते ॥ ९२ ॥
 तव जननि लोचनद्वयमाभाति मदारुणीकृतोपान्तम् ।
 निजगतिनिरोधकारिणि कर्णयुगे किञ्चिदात्तरोषमिव ॥ ९३ ॥
 शर्वाणि ते कटाक्षः शक्तिं जगृहे नु कालकूटस्य ।
 गलकलितोऽपि स विकृतिं न दिशति नाथं यदेष मोहयति ॥ ९४ ॥
 श्यामापि विमलशीलां सततलोलापि समृतस्थैर्याम् ।
 गौरि कुटिलापि ऋज्वी तनुते श्रियमानतेषु तव दृष्टिः ॥ ९५ ॥
 तावकहसितविडम्बनसंभृतगाढागसां विधोर्भासाम् ।
 सभाव्यते चकोरीचञ्चूसदंशकोटिभिश्छेदम् ॥ ९६ ॥

दशनकिरणप्ररोहैस्तन्त्रीममृतैरिवाभिषिञ्चन्ती ।
 श्लाघाचलितशिरस्कं गायति शश्वद्यशासि कामारेः ॥ ९७ ॥
 भवदीयकण्ठनालीपरिवादिन्यामलीकदृक्कान्ते ।
 तन्त्रीगु . . . . . र्दधत माङ्गल्यहेमसूत्राणि ॥ ९८ ॥
 हालाहलानलाकुलहरगलसंतापकन्दलीहरणात् ।
 ब्रूमो भुजद्वयी तव तनुरुचियमुनातरङ्गयुगलीति ॥ ९९ ॥
 कलयामि . . . . . ननि श्यामो यदशुसदोहः ।
 मूर्च्छति कपोलमूले मङ्गलदूर्वावतसमतिदायी ॥ १०० ॥
 परिणतदाडिमबीजभ्रमचुम्बितपद्मरागमणिमुद्रम् ।
 विभ्रमशुकमालोक्य स्मेरमुखी त्वा भजामि मीनाक्षि ॥ १०१ ॥
 आनन्दपारवश्यादपि विस्मृतमन्तरान्तरा गेयम् ।
 हैमवति यद्गिरा पुनरनुसंधत्से स मां शुकः पायात् ॥ १०२ ॥
 अङ्गुलिभिरम्ब तन्त्रीताडनसमये तव स्फुरन्तीभिः ।
 सगीतविभवसंभृतपल्लवनिवहेव भासते वीणा ॥ १०३ ॥
 माभूदयं विलीनो गीतिरसेनेति किं नु मीनाक्षि ।
 कुचगिरिमलाबुरुद्ध कुरुषे वीणाविनोदवेलायाम् ॥ १०४ ॥
 मध्येगानसुधाम्बुधिमज्जनमभिशङ्क्य किं नु वा धन्ये ।
 वीणावादनकेलिषु कलयसि कुचयोरलाबुविन्यासम् ॥ १०५ ॥
 त्व वल्लकी च देवि द्वे सख्यौ कृतपरस्पराश्लेषे ।
 चारुस्वने भवत्यौ सृजत इवान्योन्यकेलिसलापम् ॥ १०६ ॥
 स्फीते सहःप्रवाहे मज्जनलीलाकृतः स्मरेभस्य ।
 उत्पतिताविव कुम्भावुरसिजभारौ तवावभासेते ॥ १०७ ॥
 तव तरुणि मानमांथी कोऽपि न रोमालिरस्य मणियष्टिः ।

न कुचौ करण्डयुग्मं मौक्तिकमाला न कन्दुकश्रेणिः ॥ १०८ ॥
 शिशुतां विजित्य मध्यमसीम्नि निखातो नवेन तरुणिम्ना ।
 रोमलतिकात्मना तव राजति जम्भारिमणिजयस्तम्भः ॥ १०९ ॥
 कुचगिरिचरद्भवाशयकरिपातनजातकौतुको मदनः ।
 क्षावकगभीरनाभीदम्भादम्ब ध्रुव चकार बिलम् ॥ ११० ॥
 कुचयुगलभारपीडा कुरुते तनुता तवावलग्नस्य ।
 अविवेकिनः समुन्नतिरन्तिकभाजां विषादनायैव ॥ १११ ॥
 त्रिवलीमयेन यौवनदर्वाकरवेष्टनेन किमपर्णे ।
 भवदीयतनुपटीरव्रततीमध्यो विगाहते तनुताम् ॥ ११२ ॥
 कथमतितरां कठोरैः करहिशिर.कदलिकाण्डतूणीरैः ।
 जननि जघनोरुजङ्घं तुलयन्ति धुतोपमानसङ्घं ते ॥ ११३ ॥
 भवमहिषि तव पदाभ्यामिदमधरीकृतमिति ध्रुवं वेधाः ।
 कलयति कमलमघस्तात्सर्वे कुर्वन्ति सत्समाचरितम् ॥ ११४ ॥
 नखरनिकरच्छलोदितनूपुरहीरोपलप्रतिच्छाया ।
 अङ्गुलिदलापदेशाद्भ्रान्ति भवच्चरणकिरणनिष्यन्दा. ॥ ११५ ॥
 कमलकलहोद्यमो वा हिमगिरिहेलाविधानवाञ्छा वा ।
 यमिहृदयवारिजस्थितिकलना वा तव पदं करोत्यरुणम् ॥ ११६ ॥
 हसास्त्वया मदालसविभ्रमगत्या विभीषितस्वान्ताः ।
 मातः पयोदमालां प्रेक्ष्य भवच्छङ्कया पलायन्ते ॥ ११७ ॥
 निर्माय निर्मले तव केवलशृङ्गारकन्दलैरङ्गम् ।
 उडुराजखण्डमौलेरुपदीकुरुते स्म कि मनोजन्मा ॥ ११८ ॥
 श्रुतिश्रमविनोदिभिः शुकरवैरभिव्यक्तया
 पुरारिगुणसंपदा पुलकितैकगण्डस्थलम् ।

कदम्बविपिनान्तरे कलितसनिधानं चिरा-

न्महः किमपि दृश्यते मरकतोपलश्यामलम् ॥ ११९ ॥

अनन्तरमुपसृत्य सुन्दरेशमारचितसंनतिरिदममन्यत्—

अभीष्टसिद्धयै हरिणाङ्कशेखरं विनौमि हालास्यपुरीविहारिणम् ।

विभोश्चतुःषष्टिविलासकारिणः कियन्मदीयावनकेलिकौशलम् ॥ १२० ॥

जरद्वारोहणशीलिना त्वया कदर्थ्यते हन्त नरे(गे)न्द्रकन्यका ।

हयावलीविक्रयिणस्तवेश किं तुरङ्गमः कोऽपि बभूव दुर्लभः ॥ १२१ ॥

गिरिश पाणिषु माधुरयोषितां वलयभूषणमर्पयता त्वया ।

शफरद्वक्करपल्लवसपदा कथय तेषु कलापि किमीक्षिता ॥ १२२ ॥

उत्कूलसिन्धूदकरोधहेतुमृत्क्षेपकर्मावसरे विनम्रात् ।

स्रसेत गङ्गा यदि मस्तकात्ते का वा दशा स्यान्मधुरानगर्याः ॥ १२३ ॥

उरसिरुहत्रयरूपामुपहृत्य तव त्रिवर्गसपत्तिम् ।

अजनि शफरेक्षणा स्वयमानन्दघनापवर्गसंसिद्धिः ॥ १२४ ॥

अथ निर्गत्य मधुरापुरादधिगत्य च कवेरजां समरमृगयादलितदनु-
जसारङ्गयूथमपि श्रीरङ्गनाथ परिकल्पितपूजापुण्यततिमपि गजारण्यपर्ति
चिरमुपास्य निःसृतः सहचरलोकमवलोक्य वाक्यमिदमाख्यातवानवनी-
सुरशाकरः ।

कलशार्णवान्तरङ्गं कावेरीसङ्घि मन्महे रङ्गम् ।

यदिह घनपीनतुङ्गे पुरुषो निद्राति भोगिपर्यङ्के ॥ १२५ ॥

चारुकवेरजाङ्गरसमीरणपारणया

पोषघने शयान भुजगेशमहाशयने ।

श्रीमहिलामनोज जलदामलधामनिधे

त्वं गुरु मङ्गलं मम तरङ्गय रङ्गपते ॥ १२६ ॥

हृद्यमरुद्धाहृद्यवर्तनसक्तमते

प्रौढगजाटवीनटनपाटवरूढरुचे ।

सभृतसंपदा विहितकम्बुविडम्बनया

साधय बोधय माशु मम चेतसि भूतपते ॥ १२७ ॥

अज्ञातापचयक्रमं द्विजवरैराखाद्यमाने रसे-

ऽप्यर्घ वारिदनीलमर्धमुदयन्मार्तण्डबिम्बारुणम् ।

मूले सद्यकुमारिकातटपरिष्कारस्य जम्बूतरो-

रद्राक्षं फलमेकमीक्षणकृतामश्रान्ततृप्त्यावहम् ॥ १२८ ॥

ससारी स्यन्दनी वा जलधिरशनया लोचनी शेखरी वा

नेत्रा नीलोत्पलानामुदधिपरिवृढेनालयी तूणवान्वा ।

पर्यङ्गी कङ्कणी वा फणिधरपतिना सद्यभूभृत्कुमारी-

मध्यालकारलीलावसतिरवतु मां देवतासार्वभौमः ॥ १२९ ॥

वृद्धाचलाधिपमुपास्य ततो विपश्चि-

दाराध्य शोणगिरिसङ्गिनमङ्गजारिम् ।

नत्वा विरिञ्चिपुरनायकमप्ययासी-

न्यग्रोधकाननपुरी निजवासभूमिम् ॥ १३० ॥

अनेकतीर्थाटनवैभवेन समापतन्ती सशरीरबन्धाम् ।

कांचित्तपःसिद्धिमिवैष कन्यामन्या महीयानथ पर्यणैषीत् ॥ १३१ ॥

अनवगुणकलापैरन्यनारीदुरापै-

रनुसृतनिजचित्तं हैमवत्योरिवेशः ।

द्वयमिदमनुरुन्धन्दक्षिणः सारसाक्ष्यो-

रधित मुहुरमान्तीमन्तरानन्दवृद्धिम् ॥ १३२ ॥

इति समरपुगवगकृतौ यात्राप्रबन्धचम्पूकाव्ये पञ्चम आश्वास ॥

ताभ्यामसौ धर्ममणूदरीभ्यां समाचरन्सशयगोचरेषु ।
 निर्धारणाय श्रुतिनिर्विशेषं प्रमाणमासीत्परमङ्गभाजाम् ॥ १ ॥
 तस्य तीर्थभजनोचितयात्रामादिशन्निव सुदीधितिकस्य ।
 स्मेरपाटलपरीमलवीचीमोदितालिमुखरः समयोऽभूत् ॥ २ ॥
 मल्लिकाकुसुममण्डलगौरो मारवाहुमदमान्द्यविधायी ।
 दीप्तचण्डकरदीधितिरागात्कालकाल इव कश्चिदनेहाः ॥ ३ ॥
 ग्रीष्मसंज्वरकृतामतिपीडामब्जिनीपतिरिवासहमानः ।
 मेदुरामविरतं मिहिकाभिर्विश्रवःसुतदिश विजगाहे ॥ ४ ॥
 उत्क्षिपद्भिरटवीतरुकाण्डानुद्धतैरपरदिवपवमानैः ।
 भग्गरंहसि पतङ्गशताङ्गे द्राघिमानमलभन्त दिनानि ॥ ५ ॥
 मेदुरे करसहस्रनिपीतैर्मेदिनीतलजलैरहिमांशौ ।
 भारकुण्ठितजवै रथवाहैः प्रादुरास गरिमा दिवसानाम् ॥ ६ ॥
 व्योम्नि दावशिखिधूमवितानैर्मासले खरमरीचिहयानाम् ।
 मार्गमार्गणकृतातिविलम्बाद्दीर्घतां समजय(गम)न्दिवसानि ॥ ७ ॥
 अस्फुरच्छिखरिगह्वरगर्भव्यापिहेतिरटवीहुतवाहः ।
 उद्धतैरिव विशन्निजधूमैरुद्धव जलमुचामभिशङ्क्य ॥ ८ ॥
 भाविवैद्युतलतापरिणत्यै बीजसततिरिव प्रविकीर्णा ।
 व्योमसीम्नि विपिनज्वलनाना विस्फुलिङ्गपटली विजजृम्भे ॥ ९ ॥
 शोषितेष्विह जलेषु नितान्त शेषलोकसलिलान्यपि पातुम् ।
 दारुणैर्वसुमती करजालैर्दारितेव तपनेन पफाल ॥ १० ॥
 प्रस्थितेन मधुमासनृपेण प्रापिता वनमहीशिविराणि ।
 पावकावलिरिव प्रचकाशे पाटलीकुसुमकोरकपङ्क्तिः ॥ ११ ॥
 अंशुमालिकपिशाम्बरमध्ये व्यक्तिभाजि मधुवैरिणि काले ।

अद्भुताय किमिदं यद्मुष्मिन्नर्जुनस्य मुहुरास विकासः ॥ १२ ॥
 माघवेन विहितोपचयानां मार्दव किसलयप्रकरणाम् ।
 आजहार शुचिराशु निधातु किं शिरीषकुसुमस्तबकेषु ॥ १३ ॥
 दारुणातपभिया स्तनसीमामाश्रित शिशिरमम्बुरुहाक्ष्यः ।
 सान्द्रचन्दनरसैः किमरक्षञ्शस्यते हि शरणागतरक्षा ॥ १४ ॥
 तालवृन्तमभितो हिमधारास्यन्दनिर्भरसिताभ्रवलक्षम् ।
 नृत्यति स्म निकटे युवतीनामास्यदास्यकृदिवैन्दवविम्बम् ॥ १५ ॥
 अम्बुजव्यजनमब्जमुखीनामाश्रयन्नपि मुहुर्मरुदासाम् ।
 घर्मवारिकणजालममुष्णात्का व्यवस्थितिकथा चपलेषु ॥ १६ ॥
 पर्ययेण कृतपातमधोऽधो वापिकाजठरवारि विरेजे ।
 चण्डभानुकरसंज्वरभीत्या गन्तुकाममिव गर्भमवन्याः ॥ १७ ॥
 उन्नदद्भ्रमरमुच्छ्रितपद्मं भासते स्म पटल नलिनीनाम् ।
 साध्वसात्करमुदस्य सवित्रे शंसदात्मसरसामिव शोषम् ॥ १८ ॥
 क्रीडितुं सरसि तीरगतानां वक्रराजिररुचद्वनितानाम् ।
 सादरैव जलजेषु विधातु सर्वसन्नहनसाहसकेलिम् ॥ १९ ॥
 अम्बुगाहनकृतामबलानामङ्घ्रिपङ्क्तिरपनूपुरनादा ।
 लक्ष्यते स्म सरसीरुहलक्ष्मीमोषणाय भृतमूकदशैव ॥ २० ॥
 प्रक्रमे सलिलकेलिकलाया नाभिदग्धमपि सारसमम्भः ।
 श्रोणिभिः पुनरुरुरुहदग्ध सुभ्रुवामजनि संभ्रमहेतुः ॥ २१ ॥
 प्रापिते सरसि पद्ममुखीनां क्षोभमूरुकुचकुम्भनितम्बैः ।
 अब्जसततिरधोमुखवीक्षा लज्जितेव लहरीषु मम(ज्ज)जे ॥ २२ ॥
 वीचिलोलमपहाय सरोजं वक्रसीमनि पतन्नपि वध्वाः ।
 षट्पदस्तदुपगूहनहृष्यचेतसा सहचरेण शशसे ॥ २३ ॥

अङ्गनाः कलिलमम्बु सरस्याः कुर्वते स्म कुचकुङ्कुमपङ्कैः ।
 रञ्जयन्ति विदुषामिव भावैराशयं किमु जलस्य मृगाक्ष्यः ॥ २४ ॥
 पादयावकमुरोजपटीरं चक्षुरञ्जनमपि क्षपयन्तम् ।
 वीक्ष्य रोषविवशा इव हस्तैस्ताडयन्ति वनिताः स्म तदाकम् ॥ २५ ॥
 कान्तयन्नकरवारिभरेण प्लाविते सति पयोधरकुम्भे ।
 हृद्गतो मृगदृशां मदनेभः खेदमातपकृतं विससर्ज ॥ २६ ॥
 अक्षमा अपि विहर्तुमगाधे कामिनां करगृहीतवलमाः ।
 बालिकाः प्रसृतपाणिपदाब्ज पाथसि प्लवननर्म वितेनुः ॥ २७ ॥
 कैशिके सलिलसगिनि तासां कान्तचित्तमजनिष्ट रसार्द्रम् ।
 शुष्यति प्रचितशोषणमस्त्रैराङ्गजैर्नियमिते च निबद्धम् ॥ २८ ॥
 नीलकुन्तलनियन्त्रितमल्लीसूनकन्दुकभरा सुदृगाली ।
 वारिदोदरवलद्विधुबिम्बामावलिं क्षणरुचामनुचक्रे ॥ २९ ॥
 अथैष पित्रोरमितैस्तपोभरैरुपेयुषोः स्वर्गमुपार्जितैः स्वयम् ।
 गयाशिर सीमनि कृत्यमास्तिकः स्वधर्म इत्याचरितु समैहत ॥ ३० ॥
 द्युसिन्धुकाशीतदधीश्वरेषु प्रारभ्य या बाल्यममुष्य भक्तिः ।
 करावलम्बप्रतिपादन सा गयाप्रयाणाभिरतेरतानीत् ॥ ३१ ॥

लम्बे शुभे स निरगाद्रचितः सुरेन्द्र-

संतर्पणः सहजनिर्मलशीलशाली ।

दुष्कर्मवर्मितजनागमदूषितानि

तीर्थानि पावयितुकाम इवाखिलानि ॥ ३२ ॥

बलिभोजिवकोटयोर्जवात्प्रतिपन्नाटनयोः प्रतिक्षणम् ।

किरणच्छलतोऽसितार्जुने किमभातां पुरतोऽस्य निम्नगे ॥ ३३ ॥

अनुपदमपश्यद्यमपसव्यपार्श्वतः सहसा विनिःसृतं धरणीतलादुपरि

बाहुमध्यमादनतितुङ्गे नभसि विहितचङ्कमतया संनिकृष्टोदयामिष्ट-
 • .....मनक्षरमाचक्षाणमदक्षिणभागविटपिशाखाशिखरविरचितोपवेश-
 तया भजनीयदेशभाविनीमञ्चितामुन्नतिमभिव्यञ्जयन्तं कमपि खञ्जरी-
 टकखगम् ।

अम्बरे मण्डलभ्रान्तिमपदिश्य गरुत्मतः ।

तमागतवतस्त्रातु हरेश्चक्रमदृश्यत ॥ ३४ ॥

उल्लीढमाणिक्यमरीचिकोर्मिहल्लीसशीलच्छवि हल्लाकाद्रौ ।

वृल्लीसख धाम वशीन्द्रलोकहल्लीनमेकं मतिमाननसीत् ॥ ३५ ॥

स्थितस्य मध्ये शिवयोर्विभाति वक्रावली यस्य समं तदास्यैः ।

विम्बालिरिन्दोरिव भानुमालिस्पर्धाभृतद्वादशविग्रहस्य ॥ ३६ ॥

अभिवन्द्य च त भगवन्तमिदं नवनमतानीत् ।

गन्धश्रेणीसान्द्रकह्लारचूड मन्दस्मेरोदारवक्त्रारविन्दम् ।

अन्तर्वाणिध्येयमाम्नायगेय वन्दस्वैन वाणि वल्लीसहायम् ॥ ३७ ॥

दीनपालनमहाव्रतक्रतौ दीक्षितेयमधिहल्लाकाचलम् ।

वैनतेयतनयाधिरोहिणी वासना विहरते षडानना ॥ ३८ ॥

कालिकागिरिशयोगसाधितं गाढमग्निजठरे समाहितम् ।

गालितं पयसि सौरसैन्धवे काञ्चनीकृतशराटविं रुचा ॥ ३९ ॥

शीलितोपचयकृत्तिकापयःस्वीकृतिप्रकटितातिवैभवम् ।

व्यालिहामि मनसा भवामये मज्जता किमपि पारद रसम् ॥ ४० ॥

इहेश्वरादेकमुखप्रवृत्तेरीषल्लभा रीरितार्थः ।

कह्लारशैलाधिपति कथं वा भजन्ति संदंशितबाहुमुख्यम् ॥ ४१ ॥

कनीनिकांशुग्रथिताक्षमाला षडाननी भाति षडाननस्य ।

अम्भोरुहश्रेणिरिवासिताञ्जदलस्रजा गाढतरं निवद्धा ॥ ४२ ॥

त्रिसध्यमाविष्कृतरक्तसध्यके धराधरेऽस्मिन्निदमन्यदद्भुतम् ।
 यदेकनालोपरि शश्वदीक्ष्यते समग्रबोधाकलिता षडम्बुजी ॥ ४३ ॥
 कलापिनीनां नटनान्तरेषु कपोल[डो]दोलायितकुण्डलानि ।
 नालीकसदोहनटन्मिलिन्दपालीकन झूपरिशोभितानि ॥ ४४ ॥
 कह्लारमाघ्रातुमिवेक्षणाभ्या गाढावलीढश्रवणान्तिकानि ।
 नेत्रद्वयीसीमनिबद्धसेतुनर्मस्पृशा नासिकयोज्ज्वलानि ॥ ४५ ॥
 न्यस्तस्य दृग्दोषनिवारणाय बिन्दोः सगन्धं तिलकं वहन्ति ।
 प्रियाधरोष्ठाभृतपारणायामुच्चैरहंपूर्विकया युतानि ॥ ४६ ॥
 उपासकेभ्यो युगपत्प्रणीतषड्दर्शिनीव्याकृतिसभ्रमाणि ।
 कह्लारसौरभ्यघने कपोले स्वैरं शिवाभ्यां कृतचुम्बनानि ॥ ४७ ॥
 रसाभिलाषेण रह. प्रियाभ्यां पर्यायपीताधरपल्लवानि ।
 धन्यो जनः पश्यति तारकारेर्मुखानि मुग्धस्मितकन्दलानि ॥ ४८ ॥
 कुमारमीडे गुरुगर्वयोगादुपोढसरम्भमुपेत्य यस्य ।
 विलासहासेन भवान्विचेष्टः शक्रो जयस्तम्भ इवावतस्थे ॥ ४९ ॥
 अहरलङ्घयविधेयशतस्य वा निशि निषेविततरुपतलस्य वा ।
 उपनिषन्मुखवेद्यमुदेतु मे मनसि षण्मुखवारिरुह महः ॥ ५० ॥
 नीलावनीभृन्निभसौरिघाटीलुलायकोलाहल्लुप्तधैर्ये ।
 काले सरामः करुणाभिरामविलोकनं तारकवैरिण तम् ॥ ५१ ॥
 वलीवक्रारविन्दे मदकलमधुपत्रात्संपातरीत्या
 तुल्यानां जृम्भणानामहमहमिकया गुम्भने दुर्निवारैः ।
 हृद्यामुद्गावयद्भिर्दिशि दिशि .....पङ्क्तिमिन्दीवराणा
 कल्याणं वः कटाक्षैः कलयतु करुणाशालिभिः कार्तिकेयः ॥५२॥

स्तनंधयोऽपि शर्वाण्या दैत्यं दारितवानसौ ।
 स्वतो धारयतः शक्तिं किं वयो गण्यते बुधैः ॥ ५३ ॥
 सर्वागमोपदेष्टापि शबरीमयमग्रहीत् ।
 अस्य भिल्लाग्रणीसूनोरथवा किमनौचिती ॥ ५४ ॥

श्रयत भवानीतनयं शतमखरिपुजैत्रवैभवानीतनयम् ।
 निरवधि कारुण्येन व्याप्त हृदि वपुषि चाधिकारुण्येन ॥ ५५ ॥
 सेनानीरजनि करश्रेणिपराभूतशोणनीरजनिकरः ।
 परनलिनीरजनिकरः परमशिवानन्दबाष्पनीरजनिकरः ॥ ५६ ॥
 प्रशस्तलीलाविभवोपनीतकुशस्थलीकूलझरीविशेषम् ।
 कृपालतोपघ्नमुपात्तवेधःकपालमाराधयदेष देवम् ॥ ५७ ॥
 इमं परीपाकमिहापराधादम्भोजयोनेरपि पश्यतेति ।
 अदःकपालेन सुरालयेषु भिक्षामटन्य. प्रकटीचकार ॥ ५८ ॥

तदनु निःशङ्क भूधरोत्सङ्गसीम्नि शीलित . मासादितरागसंप-
 दावेशतया शैलेशतनुभुवा सततमाकेशचरणमवलोकनीयरामणीयकं
 नागेशमभिवन्द्य नरपालमन्दिरद्वारमासाद्य दूरादेव नृपसदसि मागधकु-
 लनिगद्यमानमभिजातपद्यजातमार्यमिश्रः सहर्षमश्रौषीत् ।

वर्धस्वामितसार सारसविधेयालोकलोकत्रयी-
 गेयप्रौढिविशेषशेषनिभवाङ्गैपुण्यपुण्याकृते ।
 सम्रामाङ्गणधीर धीरत सतां कोदण्डदण्डक्षत-
 प्रत्यर्थिस्मयसङ्गसंगतमहीरामाक माकप्रभो ॥ ५९ ॥

घनजयकृता दानेनानेकदिक्तलङ्घन-
 स्यदनिरतया कीर्त्या नीत्या निरस्तकलङ्कया ।

सरसकलया चात्रेः संतानरत्नचिरन्तना-

ननघचरितात्राजञ्जेगीयसे क्षितिनायकान् ॥ ६० ॥

जनितनलिनीशङ्कावेशे हरिन्मणिकुट्टिमे

शशधरकलामुद्यद्विम्बा निशासु समंततः ।

विसधिषणया केलीहंसाः स्पृशन्ति मुखाञ्चलैः

प्रतिबुधगृहं यत्तन्माकप्रभो तव वैभवम् ॥ ६१ ॥

श्रीमन्माकक्षितिधर भवत्कीर्तिशैल्लषयोषा

मेरुस्तम्भे भ्रमणनटनप्रक्रियां सविधत्ते ।

तस्यास्तादृग्विलसितजुषो रत्नताटङ्कभूषा-

युग्मं तिग्मच्छविरिति शशीत्यम्बरे बम्भ्रमीति ॥ ६२ ॥

चक्राणा विदधाति सोऽतिकद्वनं तेषां शरण्यस्त्वय

राजा विष्णुपदाक्रम वितनुते सोऽय तु तस्यार्चकः ।

आस्ते सोऽहिभयैकभाजनमय तस्यानभिज्ञस्त्विति

त्यक्त्वा तं परिकर्ममौक्तिकमिषात्वामेव ताराः श्रिताः ॥ ६३ ॥

तव माकविभो घराधिपैरवलेपादकृताभिवन्दनैः ।

इह दिव्यपि चानुभूयते बहुशस्त्रीपरिरम्भसंभ्रमः ॥ ६४ ॥

पार्श्ववर्तिजनताप्रतिबिम्बव्याजतो विमतराजसमाजम् ।

सङ्गरे कवलितं किल घत्ते साल्व माक तव पाणिकृपाणः ॥ ६५ ॥

वमथुनिकरेण वसुधां सिञ्चति माकनृप तव गजश्रेणी ।

आत्मपदाहतिलीलानिर्मितमूर्छानिवारणायैव ॥ ६६ ॥

श्रीमाकक्षितिपालशेखर भवद्वेतण्डकर्णानिलो

नेष्यत्याशु कुतोऽपि तूलपटलीरीत्या हरिद्वारणान् ।

आलोच्यैवमचञ्चलस्थितिकृते तेषां किमम्भोजभूः ।

क्षोणीमण्डलभारमेव सततं कुम्भस्थलीषु न्यघात् ॥ ६७ ॥

घाटीहेलासु घोटीसुरपुटदलितक्षुण्णरेणूपगूढै-

र्दानैर्जम्बालितासु त्रिदशकरटिनां गण्डभित्तिस्थलीषु ।

लम्भा नीलारविन्दच्छदरुचिरलिनां धोरणी कज्जलेन ।

व्यालिप्ता जैत्रवर्णावलिरिव भवतो भासते माकभूप ॥ ६८ ॥

अध्यासीना समन्तात्क्षितिभरणकृतामावलिः सिन्धुराणा ।

वातैरश्रान्तलोलश्रवणपुटमहातालवृन्तोपजातैः ।

काष्ठानामन्तराले किमपि विसरतस्त्वत्प्रतापानलस्य

प्रायः सधुक्षणानि प्रणयति नितरा माकराज क्षितीन्द्र ॥६९॥

विपक्षलक्ष्मीः क्रियते त्वया महीवराहवन्दी प्रमदासमञ्जसा ।

रिपु च माकेन्द्र करोषि किकरं वराहव दीप्रमदासमञ्जसा ॥७०॥

प्रकल्पते त्वत्करवालयष्टी रविप्रभावारिजयापनाय ।

न हि प्रवर्तेत कदापि लोके रविप्रभा वारिजयापनाय ॥ ७१ ॥

इह महिमा कनकपटः पटुघटित' ठा साल्वमाक नकपटः ।

विहरति मानवलोके विलसत्कारुण्यवीचिमानत्रलोके ॥ ७२ ॥

पापनृकण्ठीरवतः प्रथितादुदितं दिशासु कण्ठीरवतः ।

एत्य धरा माकेशं हृष्यति हटकृष्टवैरिरामाकेशम् ॥ ७३ ॥

वारिजनाभी राजति सोऽयं कृतस्तवारिजनाभी ।

जहिहि स्कन्धावारे वसति तरसा दिगन्तिक धावारे ॥ ७४ ॥

हेमाकरूप क्षमाकण्ठकहरपटिमा कलयरामाकटाक्ष-

स्तोमाकाषः सुमाकर्कशभणितिललामा कथं वर्ण्यतेऽसौ ।

} परिग्रहण सं० !!!... }

क्ष्माकर्पूरभ्रमाकल्पनलटहयशःप्रौढिमा कर्मरूढ-

स्थेमा कारुण्यसीमा कनदनघगुणो माकराजक्षितीन्द्रः ॥७५॥

अनन्तरमयमवनिभृदन्तिकादभिमुखमापतद्भिरागच्छत सरयमा-
शिषो वदत भूपतेः श्रीमदवलोकनकुतूहली नृपतिरयमास्त इति निवे-
दयद्भिरावसरिकपुरुषैरावेद्यमानसरणिरवगाह्य धरणीशमन्दिरमतिलङ्घ्य
कतिचिदपि कक्ष्या(क्षा)न्तराणि कविबुधबन्धुसचिवमित्रसामन्तमण्डली-
शोभिनि काञ्चनास्थानमण्डपे मणिमयचतुस्तम्भमध्यमवितर्दिकायामति-
मृदुलतूलमालिकामांसलममृतफेनपटलीविनिर्मलमादिपुरुषमिव शेषमास्त-
रणविशेषमध्यासीनं वारविलासिनीकरकमलडो(दो)लायमानचामरद्वित-
यभासुरपार्श्वभागतया कलशजलधियुगलीकल्लोलयुगला रुल्लसन्तमर-
विन्दिनीबन्धुमपह(स)न्तं कौसुम्भपटखण्डपरिकलितमालतीप्रसवशा-
लिना मौलिवन्धेन सध्यामयूखसवलिततारकमम्बरतलैकदेशं विडम्बय-
न्तमस्तोककुङ्कुमस्थासकपिशङ्गमरीचितरङ्गिता मूर्तिमावृण्वता कण्ठाभर-
णमुक्ताफलदीप्तिवृन्देन मन्दाकिनीपूरपतनगौरवपुषं सुमेरुमवधीरयन्तं
पीतवसनपरिपीतकटिप्रदेशतया पुष्करजालसवृतनितम्बभूमिमुदयक्ष्मा-
भृतमधिक्षिपन्तं कलकल्पशाखिनः किसलयान्तरालकन्दलितेन कुसुम-
कोरकेणेव कुरुविन्दमध्यवर्तिना कुलिशोपलेन परिशोभमानमहं वीरक-
ङ्कणं मणिबन्धसीमनि महनीयमुद्रहन्तं मकरध्वजमिव मार्गणोपदर्शित-
सौमनस्यं पाकशासनमिव प्रतिरोधिबलविभेदनं पुरवैरिमित्रमिव समस्ता-
भिलषितपूरणधुरीणसनिधानं द्वितीयहरमिवातृतीयलोचनमन्यमिव शत-
मन्युमितरमिव वदान्यपादपमपरमिव कुसुमाकरमत्रिकुलपवित्रीकरणकु-
शलचरित्रसपदं कोनाम्बागर्भकुञ्जगृहसचारकेलिपञ्चाननं पापजगतीपति-
प्राचीनसुकृतपरिपाकं माकनरलोकनायकमवलोकयन्मनस्येवमकरोत् ।

यो भोगिप्रवरोऽप्यजिह्वचरितः श्रीशोऽपि हृष्यद्वृषो
 भास्वानप्यरिदुःसहः कुवल्याधीशोऽप्यदोषाकरः ।
 सर्वज्ञोऽप्यनलीकदृष्टिरचलोऽप्यक्षीणपक्षावलिः

सोऽयं माकनृपो विचित्रमहिमा स्वैरं विजेजीयते ॥ ७६ ॥

तदनु संमदादुत्थाय पार्थिववरिष्ठेन समुचितासन्नविष्टरे समुपवेशि-
 तोऽयमतिविचक्षणो दक्षिणमुद्यम्य हस्तं नृपकुलमणेरस्य नमदखिलसा-
 मन्तभूपतेराशिष प्रायुङ्क्त ।

कल्याणाकर माकराज भवते कारुण्यसशीलना-

द्राँद्रेष जनार्दनो वितरतादालोकनैः सपदम् ।

पारावारसुतासनाश्रमभितो बाहान्तरान्तःपुरं

दोष्णा यस्य चतुष्टयी चिरधृतैः पातीव दिव्यायुधैः ॥ ७७ ॥

लक्ष्मीनित्यविहारकैटभरिपो चक्रावलीरञ्जन-

च्छायावल्लभ कीर्तिवृद्धिकलनाधाराधराभ्यागम ।

दोषापोषणपूर्णचन्द्र सुमनोविस्फूर्तिपुष्पाकर

श्रीव(म)न्साल्वकुमार माक भवतः श्रेयासि सप्रार्थये ॥७८॥

सकलभवद्गुणसङ्घश्लाघाचातुर्यविवृतिकलनायाम् ।

जगति फणिराज एकः शिष्यत इत्येव शेषतां धत्ते ॥ ७९ ॥

पारं भवद्गुणौघानां वाणी व्रजतु मे कथम् ।

अपर्याप्तस्थितिर्येषामपि ब्रह्माण्डमण्डलः ॥ ८० ॥

तदपास्य भवद्गुणावलीस्तवघाटीरुचिमेतदद्य नः ।

पृथिवीश भृश निवेदने प्रकृतार्थस्य मनः प्रवर्तते ॥ ८१ ॥

स्थितिगुप्तिमलब्धसगतिं क्षितिपालाधिगमे फलं विदुः ।

मनुजेशधुरीण मादृशामुचित तेन तवोपसर्पणम् ॥ ८२ ॥

भुवि ते तु बुधैरवस्थितैरनवाप्त न किमप्यवेक्षते ।
 अपहाय पुरा कृताधिक सुकृत दुष्कृतशोधनक्षमम् ॥ ८३ ॥
 तदिमां मनुजादिवन्धुतां तव पार्श्वे विनिवेश्य साप्रतम् ।
 अविमुक्तमुपासितु व(रै)रविमुक्त वयमाद्रियामहे ॥ ८४ ॥
 परिपाहि मदीयबान्धवान्विषये ते विहितस्थितीनिति ।
 कथन खलु सिद्धसाधन क्षितिसत्राणकृतस्तवान्तिके ॥ ८५ ॥

इति तमभिलपन्त हृष्टचेता नरेन्द्रो
 भृतमुदमुपचारैः प्राहिणोदत्युदारैः ।

पथि खलु विदधानो भावबन्धं विशुद्धे-

र्बलवदिह सपर्याभाजन कस्य न स्यात् ॥ ८६ ॥

अथ विनिर्गत्य निःशङ्कदुर्गभुवो निखिलदुर्गतजनस्वर्गतरोरनर्गल-
 शौर्यविस्मारितभार्गवस्य भर्गतनूभवस्येव दुर्गाप्रसादलब्धविविधाभिल-
 पितवर्गस्य भोगिवरनिराकृतिपटुविवेकशालिनो माकराजमहीपाकशास-
 नस्य सुजनतातिरेकमनुचिन्त्य मुहुर्मुहुर्मुदमनुसदधानस्तदवलम्बिभिरेव
 वचनगुम्भनैरनुचरसमाजमपि सभाजयन्सरोजलोचन इव सहचरीद्वयेन
 क्रियदूरमिव गत्वा स लब्धवर्णः सुवर्णमुखरी निर्वर्णयन्निदमवर्णयत ।
 इयं खलु

हुंकृत्य भृङ्गनिनदैरुपगृह्य वीची-

हस्तैः शिशूनिव जनानदसीयपङ्कम् ।

प्रक्षाल्य हंसरसितैः परिसान्त्वयन्ती

मोदं प्रसूरिव मुहुर्मुहुरातनोति ॥ ८७ ॥

उत्तरेण सरिदुत्तमामिमां तुङ्गशृङ्गदलितद्युसिन्धुना ।

चक्षुषोरुपदया चिराय नो भूयते भुजगराजभूमृता ॥ ८८ ॥

अत्र कुञ्जगृहासीनकेलिकाराङ्कलालिताः ।

विष्णोः कर्माणि गायन्ति विद्याधरमृगीदृशः ॥ ८९ ॥

अहो वृषधरमहीपतेरमुष्य महिमा ।

पङ्कपनीतैरिह सत्प्रसूनैः कुणिः स्रजो गुम्भनमातनोति ।

अम्भोजनाभस्य कथामवाचा प्रस्तूयमाना बधिरः शृणोति ॥९०॥

अथ तदानीं

पद्मासन्नायमाने मणिमुरसि वहन्कौस्तुभं वास्तुभूमि-

र्भासामासारदानोन्मुखधनसुषमागर्वनिर्वापिकानाम् ।

स्तुत्य श्रुत्यावलीभिर्नियमधनजनस्वान्तकान्तारलीला-

कुम्भी कुम्भीनसाद्रेरधितटममुनालोकि लोकैकनेता ॥ ९१ ॥

असौ पुनरुरसा विशङ्कटेन विधृतवनमालिक वेङ्कचे(टे)शमभिवन्द्य
निर्मलमनाः सपरितोषमिदमभाषत ।

साधूना हृदयान्तरालसरणौ पुष्पन्परिष्कारता

कुक्षेः सीमनि दर्शनीयविभवां कुर्वञ्जगन्मण्डलीम् ।

आख्यामञ्जनभूमृतो निजतनुच्छाया रं त्वर्थय-

न्कोऽप्यास्ते मणिरिन्दिराकुचतटीशाणोपलोत्तेजितः ॥ ९२ ॥

अञ्जेन्दीवरयोरनङ्गशरयोरुत्तेजिते यद्दृशौ

मञ्चो यस्य समस्तशब्दकुहनामाणिवयशाणोपलः ।

यन्नाभीसरणिश्च सूक्तिजननीश्चश्रूपदस्थायिनी

पायान्मां हृदयंगमस्सरकलातत्व तदेतन्महः ॥ ९३ ॥

अञ्जनाचल... सर्वैरपि जनैरयम् ।

तटे गुहतटाकस्य मुकुन्दो मुहुरीक्ष्यते ॥ ९४ ॥

अवतसेन विदुषां प्रशशसे ततोऽमुना ।

स्वामिपुष्करिणीतीरभूमिभूषामणिः... ॥ ९५ ॥

अद्विप्रभिन्नतटहाटकशैलशृङ्गरिङ्गद्रजोनिचयकुङ्कुमलिप्तगात्रः ।

घोणाहताम्बुनिधिदुन्दुभिघोषहृष्टः पायान्महीपरिणयामिमुखो(वराहः) ॥

अम्भोनिधेरलघुनिश्चसिताभिषङ्गाद्विभ्राम्यतो भ्रमिविलोकनकैतवेन ।

पृथ्वीपुरःप्रणयिनोचितभूपरीक्षां कुर्वन्निवादिमकिटिः कुरुतां मुद नः ॥

(व्या)धूतदेहरभसव्यपसार्यमाणा-

माशासु वारिलहरीमपदिश्य सिन्धोः ।

जीयात्सृजन्निजसमागमभाविपृथ्वी-

त्रीडापनोदनतिरस्करिणी वराहः ॥ ९८ ॥

आद्य नमामि ... भजन्समुद्रो

यद्रोमकोटिषु कुशाग्रहिमाम्बुरीतिम् ।

तत्कालसंगतधरापरिरम्भकर्म-

घर्मोदबिन्दुविहृति घटयांबभूव ॥ ९९ ॥

अम्भोधि कूल ... चोरदैत्य-

मुस्ताक्षतिप्रभवमोदपरंपराभिः ।

भूदारतां प्रकटयन्पुरुषः पुराण-

स्तत्तादृशीमिह तरङ्गयतु श्रियं वः ॥ १०० ॥

कोलस्तनोतु कुशलानि चिरंतनो मे

येन क्षितौ प्रथममीषदुदञ्चितायाम् ।

अस्या विषादविगमाच्छ्वसितैरिवाब्धे-

रह्नाय बुहुदकदम्बकमाविरासीत् ॥ १०१ ॥

आधारधुर्य जगदण्डकपालवन्ति
 पाथोमिषेण फणिमन्दिरमण्डपस्य ।
 उर्वीशिलामुपरि निक्षिपता व्यतानि
 येनाम्बुमानमिव तेन वय सनाथाः ॥ १०२ ॥

प्रान्तक्षरज्जलधिवारिभरामुदस्य-
 न्घोणाञ्चलेन धरणी कुहनावराहः ।
 तादृक्कृतिव्यतिकरश्रमवारणाय
 धारागृहान्तरमिवाधिगतः पुनातु ॥ १०३ ॥

मह्यं शुभानि विदधातु महावराहो
 दंष्ट्राहितेन विलसन्वलयेन धात्र्याः ।

संरक्षणादिव चराचरमण्डलीना-
 मासादितेन महतातपवारणेन ॥ १०४ ॥

अङ्ग महीवरतनोरधिरोपिताया
 व्यापारयन्निजदृशा वदनारविन्दे ।

आद्यः पुमानभयमुद्रिकयादसीय-
 मस्यन्हठोद्धरणभीतिमिवावतान्नः ॥ १०५ ॥

भवाब्धिरुद्रयसो जनानां पदाब्जमेतद्भजतां ममेति ।
 वक्त्रीव यः सक्थिनिवेशितेन वरप्रदेनापि कराम्बुजेन ॥ १०६ ॥

तदनु शेषाचलभूषामणेररविन्दलोचनस्य चरणारविन्दपरिचरणपु-
 ष्यपरिणतेरिव नयनसरणिमवगाहमानमन्तिकनिष्यन्दमानसिन्धुपवन-
 कन्दलप्रासतुन्दिलशिथिलबन्धस्य फणिराजपरिकर्मणः प्रतिक्षणदृढीकृतौ
 कृतदक्षिणं दक्षिणकैलासकटकतटसीमनि शिलावटमूलवद्धरतिं कालह-
 स्तिपतिमासेवमानो भूदेवानन्दनः सानन्दमिदमवादीत् ।

अग्रे लूताग्रथितपटलीकल्पितच्छायमास्ते
 सिक्त दन्तावलकरजलैरर्चित भोगिरत्नैः ।
 भिल्लाधीशोपहतपिशितामोदक्त्रारविन्द
 भाग्यं पृथ्वीधरपतिसुता ...योरादितत्वम् ॥ १०७ ॥
 पायादपायरहितं परिणम्रमुक्ता-
 दायादकायमतिवेलदयाविधेयम् ।
 दूरे चिरंतनगिरां दुरितापहारि
 पारेसुवर्णं कटं महो नः ॥ १०८ ॥
 ब्रह्मादयोऽपि भवदाप्तिकृते यतन्ते
 यत्नं विनापि ययुराटविकादयस्त्वाम् ।
 आतः कृतान्तविजयिन्नतिचित्रशीलं
 त्वा मन्महे न सुलभं च न दुर्लभं च ॥ १०९ ॥
 प्रत्यग्रपुष्करपयःकलिताभिषेके
 नागे नटद्गुणततावपि लूतिकायाम् ।
 प्रीतिस्तवास्तु भगवन्नभवत्कथं वा
 लुब्धद्विजिह्वविषयः प्रणयानुबन्धः ॥ ११० ॥
 अन्योपचारविधिरस्तु महानणुर्वा
 भावत्कहर्षपदमान्तर एव भावः ।
 गौरीश ते मणिगुणप्रतिपादनेन
 प्राप्तौ गति किल समां फणितन्तुवायौ ॥ १११ ॥
 त्वद्भावतोऽपि तुहिनांशुकिशोरमौले
 धन्या भृश भवति तावकभक्तैव ।

श्रीकालहस्तिपुरसीमनि यत्त्वयापि

भक्ताग्रिमस्य जगृहे फणिनः स्वरूपम् ॥ ११२ ॥

निर्मोकपट्टसितमङ्गमसह्यवेगः

क्ष्वेलानलो दुरवबोधतरं पद च ।

सर्वं यतः सममहेर्भवतश्च शूलि-

न्नन्योन्यरूपपरिवृत्तिरतः किमासीत् ॥ ११३ ॥

देव त्वया यदिह दक्षिणरौप्यशैले

व्यालद्विपेन्द्रतनुरष्टविधा वितेने ।

तद्युक्तमेव कलये तव नीलकण्ठं

पञ्चानन च यदुशन्ति भवन्तमार्याः ॥ ११४ ॥

घोरस्वभावजटिलः क्व वनेचरेन्द्रः

शान्तोपसेव्यसरणी सुगमा क्व मुक्तिः ।

अन्योन्यमेलनविधावनयोः प्रवीणा

तत्तादृशी जयति देव तवानुकम्पा ॥ ११५ ॥

प्रालेयभानुशकलादपि पादुकाया-

माकाशसिन्धुसलिलादपि वक्रतोये ।

देवीमुखामृतरसादपि दष्टमांसे

को वा गुणस्तव कुतूहलहेतुरासीत् ॥ ११६ ॥

हातुं पुलिन्दपतिरात्तकिरातभाव-

मासीद्भवन्तमधिगम्य महाकिरातः ।

किं कालहस्तिनगरीश तदद्भुताय

प्राग्वासना बलवती खलु देहभाजाम् ॥ ११७ ॥

अङ्गान्नरार्चनविधेरपि ते गरीयः

पादारविन्दपरिपूजनमेव शम्भो ।

दत्त्वा मुखे दृशमगाद्विषमेक्षणत्वं

भिल्ल पदे तु हरिराप्तसुदर्शनोऽभूत् ॥ ११८ ॥

व्याधः समर्पयतु नाम विलीढशेष

मांस विवेकविरहेण मनोभवारे ।

अङ्गीकृत कथमिदं भवताथवैत-

त्सभाव्यते त्वयि वनेचरसार्वभौमे ॥ ११९ ॥

पाणिग्रहव्यतिकरादुपरि प्रजाना-

मुच्छिष्टसकरमुशन्ति जना जगत्याम् ।

प्रागेव मुक्तिपरिणीतिविधेरय वा-

मासीत्किमेष शबरागमसंप्रदायः ॥ १२० ॥

स्पृष्टं शिरः शबरपादुकयेति मन्ये

तस्मिन्नमर्त्यतटिनी विभृषे तथापि ।

दष्टामिषग्रहणदर्शितचापलस्य

नेहास्ति कापि तव निष्कृतिरन्तकारे ॥ १२१ ॥

गङ्गागाण्डिवचापयोर्मदभरक्षेपाय चूडापदे

गण्डूषाम्बु च पादुका च शबरोत्तसस्य बभ्रे त्वया ।

पद्माक्षसयभञ्जनाय दृगपि प्रत्याददे कस्य वा

दर्पापाकृतये महेश जगृहे दष्टावशिष्टामिषम् ॥ १२२ ॥

त्वन्मस्तकाहितपदन्यसनादिदोष-

सशोधकव्रतकृते शबरो बभार ।

चर्माम्बरं कटितटे भसिताङ्गराग-

मङ्गे कपालमधिपाणि जटाश्च मौलौ ॥ १२३ ॥

सन्तु प्राणिवधैकतानमतयः शश्वन्मदान्धीकृता

जिह्वव्यापृतयोऽथवा जनिभृतः स्फारीभवद्भ्रान्तयः ।

मुक्तिस्तान्बृणुते खयं यदि कृपा मुग्धेन्दुचूडाल ते

तत्र व्याधगजाहिकीटपतयो दृष्टान्तकाष्ठापराः ॥ १२४ ॥

यामि प्रीतिमहं परान्नभजनैरुच्छिष्टभोजी भवा-

न्मूर्धाहं चरणौ स्पृशामि धनिना त्वं पादुकाशेखरः ।

सेवेह घनपापकर्दमनदी त्वं वक्रतोयाप्लुतो

युक्ता किनु मदीयदोषगणना श्रीकालहस्तीश ते ॥ १२५ ॥

सत्कर्माचरणात्मिका प्रथमतः सपाद्य नान्दी ततः

प्रादुर्भाव्य समस्तभक्तिगरिमप्रस्तावनाकौशलम् ।

द्रागुत्सार्य तम.पटीमथ वृते दीपेन विद्यात्मना

चित्ते मे नटन विधास्यसि कदा श्रीकालहस्तीश्वर ॥ १२६ ॥

गण्डूषाम्बुनिमज्जनाय यदभूद्भ्रजावतसस्य ते

चूडालङ्कृतिकल्पनाय विधृतज्योत्स्नावतः पादुका ।

तृप्त्यै भक्षितशेषमामिषमपि त्रैलोक्यकुक्षिभरे-

र्विद्याधीश मुदे तवास्तु तदिय वाणी लघिष्ठापि मे ॥ १२७ ॥

भिल्लाग्रणीचरणपल्लवपादुकायै

सेयं क्रियासमभिहारवती नमस्या ।

वेधः करोटिविधुखण्डवियन्नदीनां

सेहे न या गिरिशशेखरताभिमानम् ॥ १२८ ॥

अस्त्येव यद्यवतरेन्मम दृष्टिमार्गे
 नैवास्ति चेन्न तटिनीभरण घटेत ।
 इत्थ विधेर्विमतिमीश किरीटलक्ष्म्या
 यस्याः स्मृतिर्हरति सावतु पादुका नः ॥ १२९ ॥
 त्रातं यया हरजटावनचारकेल्या
 वेधःशिर प्रतिहतेः शबराङ्घ्रिपद्मम् ।
 सा पादुका षडरिवर्गविनिर्जयाय
 सनह्यता भवतु सप्रति नः शिरस्त्रम् ॥ १३० ॥

अपि च—

जगन्मण्डलीयं त्वयि स्वप्रकाशे नटन्ती रवेरंशुजाले नदीव ।
 अविद्याविलासाकृतिर्विद्यया ते भव .....भवत्यन्तकारे ॥१३१॥
 मनोहारिशब्दादिभिर्व्यज्यमानानहं किञ्चिदालिह्य यस्यैव लेशान् ।
 सुखत्वेन जानामि ससारपीडां तमानन्दवाराकरं त्वामुपासे ॥ १३२ ॥
 ..... कणस्फूर्तिहेतुः सुखादिप्रपञ्चोऽपि सर्वप्रियत्वेन भाति ।
 परप्रेमभारास्पदत्वेन तादृक्प्रमोदाकृतिप्रत्यगर्थोऽसि शम्भो ॥ १३३ ॥
 न कर्तासि नानाविधानां क्रियाणा प्रसक्तोऽपि नैतत्फलास्वादनेषु ।
 सदानन्दविज्ञानसान्द्रस्वभावो भवानेव सोऽह भवामि स्सरारे ॥१३४॥
 यथा मातृवाक्येन राधेयभावं परित्यज्य कर्णः पृथासूनुरासीत् ।
 तथा तत्त्वमस्यादिवाक्येन जैवं समुत्सृज्य रूपं त्वमेवाहमस्मि ॥१३५॥
 भवन्तं वदन्त्येकमेवाद्वितीयं प्रणीतेतरालापसीमावचांसि ।
 अतः साधयेदावयोर्भेदसत्तामयं कल्पितः किं नु संसारबन्धः ॥१३६॥
 यथा शुक्तिकादेरिदंतानुविद्धं समारोपितं वस्तु सर्वं चकास्ति ।
 तवानङ्गजेतस्तथा सत्तयेदं समालिङ्गितं दृश्यजातं विभाति ॥ १३७ ॥

गुणे कल्पिताया यथा कुण्डलिन्या जनत्रासकम्पादिसंपादकत्वम् ।
 तथा ससृतेरीश नानाविधार्थक्रियासाधकत्वं त्वदारोपितायाः ॥१३८॥
 त्रयीमौलिना देशिकस्यापि वाचा समावेदिता सगनिर्मुक्तता मे ।
 न सा बाध्यते नाथ मिथ्याभिमत्या महारत्नदीपप्रभा वात्ययेव ॥१३९॥
 असङ्गत्वधीरात्मनीय मदीया हृदाघत्त कर्त्रादिभावप्रतीत्या ।
 सुधाशूपले शुद्धतासविदस्मि जपोपाधिकारुण्यबुद्ध्यैव नैति ॥ १४० ॥
 सदा शुद्धबुद्धो विमुक्तस्वरूपस्त्वमेतादृशोऽह च तर्कागमाभ्याम् ।
 अभेदेऽपि सत्यावयोरन्तरात्मन्नहो मे सुखस्फूर्तिरल्पेयमास्ते ॥१४१॥
 विरामेण सर्वेन्द्रियव्यावृ(ष्ट)तीना सुषुप्तावपि क्षीणशोकोदयायाम् ।
 सहाविद्यया समदस्यानुभूतिः सकाकोलमाध्वीकसेवासमाना ॥१४२॥
 विसर्पन्महामोहवेगान्धकारे निरस्येह नि.सारससारकूपे ।
 भृश क्लेशयित्वा लमापन्नबन्धो शिव त्राहि मामीश कारुण्यसिन्धो ॥१४३॥
 दुरन्तव्यथाहेतुभूतस्य दुष्टत्रणस्येव शस्त्रेण वैद्यो दयालुः ।
 हृदो दुःसह ग्रन्थिमीशान भिन्दन्प्रबोधेन मे देहि मोदातिरेकम् ॥१४४॥
 वधूयुग्मवाताशनव्याधलूतानराधीशनत्कीरनागार्तिहारिन् ।
 त्व^(१)मानयै न जनिव्याधिपीडाविहस्तीकृत कालहस्तीश देव ॥ १४५ ॥
 तुषारद्युते .. .. .

पवाद मया ते वितीर्णा कलामालिकेयम् ॥ १४६ ॥

एकदापि रचितेक्षणापणौ तौ तदैव भवताभिरक्षितौ ।

पार्वतीश पदयोस्तवानिश दत्तदृष्टिमपि मामुपेक्षसे ॥ १४७ ॥

इत्यादि कीर्तयन्नयमत्यादरादुपेत्य धीराग्रिमो माराभियातिशरीरार्ध-
 हारिणीमाराध्य मातरं शतपत्रमुकुलसच्छात्रताजुषौ मस्तकभुवि हस्तौ नि-
 धाय समस्तोपनिषदर्थौघसुरभिलाभि .. .. . श्रौषीत् ।

विष्वद्रीचि मरीचिमद्रुचिभरे वीचीव वारा त्रयी
 लोकाना यदवेदनादुदयते यद्वेदनान्मीलति ।
 सत्यानन्दसुधासमुद्रलहरी सा काचिदेका . .
 ... . सि त्वमेव परमा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १४८ ॥
 नित्यानित्यविवेचनादिमजुषो नित्यैर्वचोगुम्भनै-
 राप्तैः स्वस्य तवापि चैक्यमुभयोरापाततो जानतः ।
 कल्याणे तव दृक्पथे निपततः कस्यापि पुण्यात्मनो
 जिज्ञासा त्वयि जायते भगवति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १४९ ॥
 विध्याद्यासु विधासु कापि भवतु श्रोतव्यवाक्ये विधा
 . कर्मविचारक... घटनया प्रत्यग्विचारस्य च ।
 लिङ्गैः षड्भिरुपक्रमप्रभृतिभिर्वेदान्ततात्पर्यधी-
 राधेया त्वयि तद्विमर्शकलया ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५० ॥
 कार्योत्पत्त्यनुकूलवेदनतया कर्त्र्या भवत्याः पुनः
 साक्षादेव निदानतां त्रिजगतीद्वारं तु मायापरम् ।
 मृद्वत्तन्मसृणत्ववच्च कलशे सत्ताभृतस्ते तत-
 स्तस्या जाड्यजुषश्च सगतिरिह ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५१ ॥
 कुम्भीजन्मनि कुम्भकार इव भूमतेव भूमिस्थितौ
 हेतुः किं जगतोऽन्य एव जननस्थेन्नोरुपादानतः ।
 इत्थं आन्तिमुदित्वरीं शमयितु लक्ष्माहुरेकं जग-
 ज्जन्मादित्रयहेतुतां तव बुधा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५२ ॥
 पीलना द्यणुकादिकार्यनिवहप्रारम्भकत्वं यथा
 नानारूपजडात्मना परिणतिर्यद्वत्प्रधानस्य वा ।

तद्वन्निर्द्वयनिर्विकारः स्ते तद्व्यासभवा-
 द्यालस्य स्रगिवास्य कारणमसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५३ ॥
 देहान्तःकरणस्पृहासुखमुखे रज्जूरगाद्वाधिम-
 प्रत्येकाध्यसने च जीववपुषा पुष्पास्युपादानताम् ।
 आकाशाग्निसमीरवारिधरणीमुख्ये तु साधारणे
 रूपेणैव महेशितुस्त्रिजगती ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५४ ॥
 नित्यामस्तसमस्तभेदविसरा निःस्यन्दचित्कन्दली-
 मानन्दैकरसामगम्यसरणीमाज्ञायवाचामपि ।
 मूर्ति जीवमहेश्वरौ विदधती मायावशेनात्मन-
 स्तद्वद्वानुगता विशुद्धचिदसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५५ ॥
 निष्प्रत्यूहमिषत्स्वरूपधिषणाससिद्धसर्वज्ञता
 सर्वोत्पादयितृत्वसर्वभुवनाधिष्ठातृताग्रेसरैः ।
 कल्याणैरुपशोभिता गुणगणैः कैवल्यलक्ष्मीमयी
 दिव्यामीशदशामवाप्य जयसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५६ ॥
 मायाराहुविलीढबोधशशिना चक्षुर्मुखाक्षोदयं
 नानावृत्तिमुखावलोकनमिलत्किञ्चिज्ज्ञताशालिना ।
 उन्मीलद्बहुशोकवेगगरिमोद्विग्नेन जीवात्मना
 बध्नासीव भवाब्धिमज्जनविधिं ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५७ ॥
 छायावल्लभशीतभानुहुतभुङ्क्षत्रतारादयो
 भान्ती त्वामनुभान्ति केवलचिदालोकातिरेकीकृते ।
 चेतोवृत्तिपदार्थभेदकभवन्मातृप्रमामेयता-
 धुर्या भासयसि त्वमेव भुवनं ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५८ ॥

ऐक्ये व्यक्तिमुपागते सति बहिश्चञ्चद्दृगाभावथ
 प्रेङ्खदृत्तिवशेन साक्षिविषयावच्छिन्नचैतन्ययोः ।
 प्रत्यग्बोधमयेन दीपमहसा सबन्धमाध्यासिक
 प्राप्तेन प्रकटीकरोषि विषयाञ्ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५९ ॥
 सन्त्येवावरणादिशक्तिसहिता मूलप्रकृत्यशका
 मूलाज्ञानपदाभिषेकविधिना सभाविताः सूरिभिः ।
 बाह्यैर्वृत्तिभिरीक्षणादिकरणोद्भूताभिरेकैकश-
 स्तैरुद्यन्निखिलव्यवस्थितिरसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६० ॥
 सामान्यग्रहणात्तदंशविषयाविद्यानिवृत्तावपि
 स्रङ्मुख्येतरभागसंवृतिविधाजाग्रत्तमोवस्थितेः ।
 स्रग्वातघयशुक्तिरौप्यमरुभूरिङ्गन्मरीचापगा-
 पूर्वाध्यासशतानि सकलयसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६१ ॥
 अस्पृष्टैर्भ्रमवञ्चनादिकलयावच्छेदनिन्दापरैः
 ससर्गाविषयप्रमैकजनकैश्छन्दोगिरा मौलिभिः ।
 दुष्टा प्राथमिकी दृगादिजनिता बुद्धि भिदागोचरा-
 मस्यद्भिर्घटते तदद्वयमिति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६२ ॥
 तत्त्वावेदनतश्चिरंतनगिरा प्रच्याविताध्यक्षधी-
 रज्ञानव्यतिरिक्तदोषमहिमाजन्यं प्रपद्यास्पदम् ।
 नानाकार्यपरंपरास्वनुगतां सत्तां तवातन्वती
 व्यत्यस्तामिव बोभवीति सफला ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६३ ॥
 आदर्शाहतिसंनिवृत्तनयनव्यालिह्यमान यथा
 कण्ठस्थं मुखमेव न प्रतिमुख मिथ्या पदार्थान्तरम् ।

चैतन्यप्रतिबिम्ब एव मुकुरे जीवोऽपि मायामये
 त्वद्रूपादतिरिच्यते न हि तथा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६४ ॥
 प्रक्षीणादिकथा समस्तजनिमत्प्रत्यक्षताशालिनी
 विक्षेपप्रतिरूपशक्तियुगलीविख्यापितप्रक्रिया ।
 मन्दीभूतनिरुत्तिमार्गगमना मायाभिधा किकरी
 कि ते दुर्घटमेव नो घटयति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६५ ॥
 स्वच्छन्दारुणबन्धुजीवसुमनोगुच्छाङ्कपालीवशा-
 दच्छाया तु यथा सुधाकरमणावध्यस्यते शोणता ।
 संसारप्रवणस्वभावभरिताहकारसान्निध्यतः
 शुद्धायामपि ससृतिस्त्वयि तथा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६६ ॥
 दृष्टि सृष्टिमुशन्ति केचिदपरे दृक्तुल्यकालां तु ता-
 मभ्रादिक्रमतस्त्वया प्रथमतः सृष्टस्य दृष्टिं परे ।
 लोकाना मृगतृष्णिकाम्बुलहरीसाधारणं सर्वथा
 रूप बोधनिवर्त्यमेव भवति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६७ ॥
 जन्म श्रोत्रियसततौ शुभतरे काले व्रतस्वीकृतिः
 साङ्गाम्नायसमागमो गुरुमुखाद्धारग्रहः सत्कुलात् ।
 निष्कामाचरणं च कर्मविततेर्निष्पद्यते कस्यचि-
 त्त्वज्ज्ञानादरहेतुशुद्धि(द्ध)विधये ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६८ ॥
 वर्णां स्नातककाननस्थितिजुषां धर्मैश्च कर्मन्दिनं
 सन्यासैरपि कर्मभिः समुचितैः पादोद्भवादेरपि ।
 निष्पन्ना निखिलाप्यपूर्वपटली वेगाद्विलम्बादपि
 त्वद्विद्याजननोपयोगमयति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६९ ॥

आघानाहितसंस्क्रियोज्ज्वलतरे निष्पादिते पावके
 यागोऽपूर्वमिव त्वदेकविषयध्यानक्रियाशीलनात् ।
 चित्तेनातिपचेलिमेन सहिता सा तत्त्वमस्यादिवा-
 क्त्वत्साक्षात्कृतिमादधाति विमलां ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७० ॥
 ग्रीवावस्थितमेव रत्नखचितं त्रैवेयक विस्मृते-
 रन्विच्छ(ष्य)न्पुरुषो यथाप्तवचनादाह्वैव तन्मोदते ।
 अज्ञानस्थगिता सतीमपि तथा त्वद्रूपतामात्मनः
 प्राप्यैवागमतः प्रहृष्यति सुधीर्ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७१ ॥
 त्रय्यन्तश्रवणे तदर्थमनने तद्भावनाया च स-
 न्संप्राप्तादपरोक्षसंविदुडुपात्ससारपारं गतः ।
 यावत् श्वविमुक्ति खेलति भजन्बिम्बेशतां त्वन्मय-
 ब्रह्मानन्दरसानुभूतिललितां ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७२ ॥
 वस्तुन्याहितचित्तमौपनिषदे वैधेषु वा जाग्रतं
 नानाकर्मसु रक्षसीति यदयं नैसर्गिकस्ते गुणः ।
 देहात्मभ्रमधूसरं जनमिम त्यक्तात्मनीनक्रियं
 यद्युत्तारयसे यशस्तव तदा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७३ ॥
 वृत्तान्तास्तसुधं दयैकरससंवृत्तान्तरङ्गं त्रयी-
 सिद्धान्तं स्फुटमात्मसविदपृथक्सिद्धां तनूमाश्रितम् ।
 अध्वान्तप्रणयानुबन्धिनि महत्यध्वान्तघाम्नि स्थितं
 शुद्धान्तःकरणाञ्चितं पशुपतेः शुद्धान्तमन्तर्भजे ॥ १७४ ॥

अपि च । श्रीमन्नराजमणिपञ्जरकेलिशारि

च्छन्दःशिखासदनमङ्गलदीपरेखे ।

नानागमोपवननाट्यकलामयूरि

देवि त्रिलोकजननि त्रिपुरे नमस्ते ॥ १७५ ॥

“ त्रयीपुरहरार्धभिदादिरूपे

श्रीकामराजमनुशेखरवर्णभागै ।

कृत्ताननस्तनजगत्प्रकृतिप्रतीके

कल्याणि हैमवति कामकले नमस्ते ॥ १७६ ॥

आपाटलं कुटिलकुन्तलमायताक्षं

शोणाधरच्छवि सुधाकरबिम्बवक्रम् ।

कुम्भस्तन सृणिगुणाशुगचापहस्तं

रूप विधाय कृतलोकहिते नमस्ते ॥ १७७ ॥

मध्येपयोम्बुधि मरुद्गुमनीपधाम्नो

रत्नान्तरीपतिलकस्य ललामभूतम् ।

कृत्त वदान्यमणिभिर्गृहसार्वभौम-

मास्थाय शश्वदनुभूतरते नमस्ते ॥ १७८ ॥

दीप्ताणिमादितनुदि “ ल-

व्याप्तान्तरालभुवि विभ्रमशालिकायाम् ।

मञ्चाग्रणीभवदजादिसदाशिवान्त-

पञ्चामरीधृतशिवाङ्कगते नमस्ते ॥ १७९ ॥

प्राचीनसृक्तिरसदिग्दिवसाधिनाथ
लोचनदलेषु सरोरुहेषु ।

तत्तत्फलाहिततरङ्गितमानसाभि-
राराधिते मतिमदावलिभिर्नमस्ते ॥ १८० ॥

आनन्दवाष्पमकरन्दभृताक्षिपद्मै-
रंशेषु ... .. रुपुनर्भवाय ।

अन्तर्महाकमलकाननमम्ब धन्यैः
सभाव्यमानचरणाम्बुरुहे नमस्ते ॥ १८१ ॥

निद्राविधौ निरवधिक्षुधया घरादि
पर्वावलीविलसितामतिलङ्घ्य पद्याम् ।

ली..... .. रभिषिक्तलोके
शर्वाणि कुण्डलिनी चन्द्रकले नमस्ते ॥ १८२ ॥

गीर्देवताहरिवधूगिरिजादिशक्ति-
साम्राज्यपीठनियतस्थितिजागरूके ।

शुद्धान्तसुन्दरि परस्य सुधांशुमौले
ज्ञान जनयित्री शिवे नमस्ते ॥ १८३ ॥

ततश्च विपश्चिदेष निर्गत्य दुर्गत्यरुणकरधोरणीसत्रासगरिमानुबन्धि-
भिरन्तर्मुखजनैरनवरताक्रान्तगह्वरगृहान्तमहरवसान ..... नटन्महानट-
पादतलाभिघातपरिपीडितशरीरतया भूरितरगैरिकपुञ्जपिञ्जरीभवदमित-
निर्झरीकैतवेन परितो दरीमुखशतैः क्षतजलहरीरिव समु..... न्त
जलधरपरंपरापिहितशिखरनितम्बभागतया शाम्बरीसंच्छन्नमौलिचरणस्य
पार्वतीपरिणेतुरनुकुर्वाणं निखिलससिद्धिनिर्वाहनैपुणी(ण्य)चर्वितसकल-
कुलशैलगर्वततिमभजत श्रीपर्वतम् ।

सरिद्वराः सप्त विधाय मध्ये विभेदन यस्य विनिःसरन्त्यः ।
विपाट्यामो वृजिनप्रपञ्चमेवं जनानामिति दर्शयन्ति ॥ १८४ ॥

पाटलाञ्चितपदं शरीरिणा घोरतापहरदानकोविदम् ।
मल्लिकार्जुनमसोढमन्मथं तत्र तं शुचिमसावसेवत ॥ १८५ ॥

यस्य सायमुरुत्तरंहसा पूर्णन गुरुतरं समेयुषाम् ।
वासना...तिकरादहर्निश ज्योतिषा सुरपथे परिभ्रम. ॥ १८६ ॥

तदनु धरणीसुराधिपो भवनाशिनि तटप्रकटितरसन्निधान(?) निधान-
मिव निखिलनियोगिना व्यक्तिभिदालेशवञ्चितेऽपि वपुषि व्यञ्जित...
रुषमृगजातियुगसमवायमनपायशौर्यवडवानलहेतिशोषितदनुजाधिराजभु-
जमहोजलनिधिमलोकयदहोबलपतिम् ।

सर्वान्तर्यामिभावे मम निगमशिर संप्रदायैकलक्ष्ये
दृष्टान्तस्तम्भगर्भो न परमिदमपीत्येव सददर्शनाय ।
हृन्मध्य दानवेन्दोः सपदि विदलयन्पाणिजैः कूणिताग्रैः
प्रह्लादाह्लादकारी समहृत जगति स्फीतमत्याहित य ॥ १८७ ॥

तदनु पाशायुधप्रसाधितमाशावकाशमवगाहमानः प्रकटितसेवमान-
जनदुरितभङ्गमुद्रामधिगम्य तुङ्गभद्रा सुमतिरित्ययमवोचत ।

मातर्भवत्येव महावराहवक्रावतीर्णा न वसुंधरापि ।
त्वमेव कामं न हि तुङ्गभद्रा कितु त्वया सापि कृतानुषङ्गा ॥ १८८ ॥

मह्या नितम्बमिव गौरवमाननीय-

सह्याचल समधिरुह्य सुधीरयासीत् ।

वेलागतं तदनु वीचिमतः प्रतीचो

लीलानिकेतमृषभध्वजवल्लभायाः ॥ १८९ ॥

लम्बालकान्तललितामलिके पटीर-
 जम्बालिकान्तधवलच्छविमङ्गकेषु ।
 बिम्बारुणामधरभासि विनम्य धीमा-
 नम्बामथैष वचनैरधिनोन्मनोज्ञैः ॥ १९० ॥
 हस्तैश्चतुर्भिरभय वरमञ्जचक्रे
 सविभ्रती त्रिनयना नवचम्पकाङ्गी ।
 पीताम्बराञ्चितकटी नवचन्द्रखण्डा
 काचित्सरोजनिलया करुणाविरास्ते ॥ १९१ ॥
 चण्डि प्रसाधयसि यत्प्रियवामभाग
 सौभाग्यचिह्नमिदमेव न किं भवत्याः ।
 अध्यास्य किं मुहुरमुष्य किरीटसीमा
 सह्योऽथवा भवति नातिशयः सपत्न्याः ॥ १९२ ॥
 दिक्कूलचुम्बिनि दृढं विमलस्वभावे
 मातर्भवन्मणिकिरीटमरीचिपूरे ।
 अर्धेन्दुनावमधिरुह्य मदीयभाव.
 स्वच्छन्दसंचरणकेलिविधिं विधत्ताम् ॥ १९३ ॥
 कल्याणि ते मुखविधुस्मितकौमुदी च
 नेत्रारविन्दकरुणामधुनिर्झरी च ।
 वक्षोजकुम्भगलितामृतवाहिनी च
 तन्वन्तु नस्त्रिविधतापकलापशान्तिम् ॥ १९४ ॥
 चक्रं नितम्बफलकेन तवात्तगन्धं
 शङ्खं च कण्ठविजितं विभृषे कराभ्याम् ।

आर्या गुरोरिह लघोरथवा निकाम-

मङ्गीकृतस्य परिपालनमाद्रियन्ते ॥ १९५ ॥

प्राप्यं जनेन परमं वरमेतदेव

पादाम्बुज परमितो न च किचनेति ।

व्याकुर्वतोस्तव वराभयमुद्रिकाभ्या

सेय युगाय करयोः शिरसा नमस्या ॥ १९६ ॥

अस्तोपमर्दलवमादियुगावतारे

धृत्वोदरस्य तव सूतवतस्त्रिलोकीम् ।

मातः कथ कथमिवेह महानुभावा.

सद्भाव एव सतत प्रथयन्ति चिन्ताम् ॥ १९७ ॥

सन्मार्गरोधरसिके शमवत्प्रणीत-

न्यक्कारभाजि नवमन्मथपत्रिभिन्ने ।

अक्षानुषङ्गमलिने हृदि मामकीने

शर्दाणि विन्ध्य इव ते चरणौ निधेहि ॥ १९८ ॥

मूकाम्बिके मुहुरपास्तजपस्य कामं

रागस्पृशो रचितपल्लवसौहृदस्य ।

भक्तस्य मे पदयुगस्य भवेत्तवैव

श्लाघ्या गतिः सकलहसकुलैर्दुरापा ॥ १९९ ॥

साकारा सुखकन्दली पशुपतेरेका मनोहारिणी

स्तोकालोकसुधाकृतस्मरवधूशोकाग्निनिर्वापणा ।

त्रैकाल्यप्रतिपत्तिदोहनविधौ या कामधेनुः सतां

सा कारुण्यतरङ्गिणी मनसि मे मूकाम्बिका दृश्यते ॥ २०० ॥

इति सपदि हिमाचलेन्द्रकन्यां पशुपतिनेत्रचकोरपौर्णमासीम् ।
समजनि भजतोऽस्य साधुमौलेरकृतकभक्तिसुधाम्बुधेः समृद्धिः ॥२०१॥

इति समरपुगवस्य कृतौ चम्पूकाव्ये षष्ठ आश्वास ।

अथ सप्तम आश्वास ।

अथ मनीषिमणिरेष कुमुदिनीरमणकोरकापीडसेवादरादिव शैवलि-
नीपतिना प्रतिमुहुरधिष्ठिताभ्यर्ण गोकर्णमधिगम्य मन्मथपरिपन्थिमत्रैक-
साधकानघवैदिकजनानात्मीयनयनयोः पन्थानमुपनीय चिन्तामिमामता-
नीत् ।

इह केचन शास्त्रवेदिनो भवदुःखप्रपरम्परादृशः ।

तदपायकृते जपक्रियामधिगोकर्णममी वितन्वते ॥ १ ॥

पारेपारावारमाविर्भवन्तं देवं मारामित्रमाराध्य धीरः ।

सोऽयं भूयो भक्तिपीयूषवर्षादात्तोत्कर्षा भारतीमित्यवादीत् ॥ २ ॥

अनुतटमनिश महाबलो न यदि भवानिह नाथ तिष्ठति ।

जलधिरभिभवेदयं तदा जगदभिकृष्टदिगन्तराक्रमः ॥ ३ ॥

अथवा लघुरेष सिन्धुरास्ता प्रतिविध्यण्डममी पितामहाद्या ।

स्थितिमादधते धृतप्रकम्प्रास्तनुभूशासन शासने त्वदीये ॥ ४ ॥

सृजसि स्मरजेतरासिकामिह गोकर्णमिते निकेतने ।

दिशसि श्रयता तु देहिना कथमाभोगकरम्बितं पदम् ॥ ५ ॥

अयं खलु तदनु संख्यावदग्रणीरतिलङ्घ्य सह्यधरणीधरमतिस्त्रिहृद-
नुचरघटासमावृतो विविधनीवृदावलिमवगाहमानः प्रबलवाहिनीकुलानि
पावनस्थलानि च पदे पदे निशामयन्कुशाञ्चलपरिहसनमतिरतिमात्रपे-
शलांसूक्तिमभिधातुमाद्रियत ।

वरदापदाञ्जमकरन्दकन्दली वरदापगामधिविगाह्य निर्मलाम् ।
अधुना निजामवयवार्थदुर्विधामभिधां समञ्चति मलप्रहारिणी ॥ ६ ॥

वीचीहस्ता विपुलपुलिनश्रोणिरिन्दीवराक्षी
फेनोदारस्मितविलसिता बन्धुरावर्तनाभिः ।
चक्ररोजा सरसिजमुखी चारुहंसप्रचारा
पारावारप्रथमगृहिणी भासते कृष्णवेणी ॥ ७ ॥
महाबलेशमकुटीतटजाते तरङ्गिणि ।
सकृष्णापि त्वया शश्वदकृष्णा हन्त मेदिनी ॥ ८ ॥

दोलायित बालसमीरणेन वीचीदुकूलाशुकमुद्गहन्तीम् ।
पृथ्व्या स्वय भीमरथीभवन्त्या पताकिकां भीमरथीमुपासे ॥ ९ ॥
पुरुषत्रयमौलिभागभूषामणिनीराजितमञ्जुपादपीठाम् ।
तुलजापुरवासिनी तुरीयामवलम्बे जगदम्बिकां भवानीम् ॥ १० ॥
कञ्जराजिगलितैरनारत पिञ्जराम्भसि नवीनकेसरैः ।
पञ्जरासरिति क्लृप्तगाहनः कि जरायुवसति प्रपद्यते ॥ ११ ॥
नीलग्रीवजटा.....विगलितां निर्माल्यमालामिव
ब्रह्मक्षोणिभृदुत्तमाङ्गवितता पृथ्वीपरिष्कारिणीम् ।
आत्मीयैरधिवासित विदधतीमम्भोनिधान रसै-
स्तामद्याहमगण्यपुण्यसुलभा द्रक्ष्यामि गोदावरीम् ॥ १२ ॥
पात्रगा पटुधियामिव संपत्कान्तसिन्धुरमिता करिणीव ।
गौरिवाञ्छितपयोधरभारा गौतमी हरति लोचनजाड्यम् ॥ १३ ॥
तापसाघदलनाय निर्गता गौतमी हरति कल्मषं नृणाम् ।
चातकार्तिशमनोद्यता जलैरभ्रपङ्क्तिरभिषिञ्चति क्षमाम् ॥ १४ ॥

त्रिनयनजटाराजद्राजक्षमारुहकोरक-

व्यतिकरघनामोदा गोदावरीलहरीभराः ।

पशुवधमहाकालीनालीढगोतमपातक-

प्रशमकुशलारम्भाः संभावयन्ति वसुंधराम् ॥ १५ ॥

जगत्पतेरस्य जटाच्युतेति विधेहि गोदावरि मा विषादम् ।

सरोषगौरीचरणाहतीनामलम्भनादाप्नुहि मोदमेव ॥ १६ ॥

स्वेलान्तर्लीलासुभगतरवालानिलवल-

त्तरङ्गालीतुङ्गातरलतरभृङ्गा तत इतः ।

तटिन्यास्ते धन्या तरुणकमलिन्याकरतया

प्रणीता वैनीतावलिभिरभिवीता शतधृतेः ॥ १७ ॥

पवित्रामद्राक्षं बहलकमलामोदमधुरैः

समीरैरध्वन्यश्रममपनयन्ती नवनवैः ।

अतिप्रेम्णा भर्तुश्चरमजलधेरर्पितमुखी

पयोष्णीमुष्णीषप्रतिमलहरी विन्ध्यनृपतेः ॥ १८ ॥

कलितापीडा कमलैर्महिता पीयूषमधुरतापीना ।

जनतापीतजलेय मम ताप हरतु मलिनतापीडाम् ॥ १९ ॥

सुधाशुकन्या स्वदतां जनानां ताप च दूरे तनुतां पयोष्णी ।

कथ त्वमप्यम्ब कठोरधाम्नस्तनूभवे तापि तथाविधासि ॥ २० ॥

अक्ष्णोर्वर्षत्यमृतलहरीमाश्रमैस्तापसानां

नित्योदञ्चन्निगमपठनैरुल्लसत्तीरभागा ।

अश्मत्रातैरचलधनुषो लिङ्गभूतरभूता

मज्जन्नानामनुजपटलीशर्मदा नर्मदा मे ॥ २१ ॥

पूजनीयविभवासु भूतले जाग्रतीषु शतशो नदीष्वपि ।
कि त्वयैव वितनोति केलिकामर्णवस्त्वमसि येन नर्मदा ॥ २२ ॥

कुचपरिणतिभाजः क्षोणिविम्बाधराया
विगलितमिव यस्मादुत्तरासङ्गचेरुम् ।

नटयति मुद्गमम्भो नार्मद शृङ्गसीमा-
मधिवसति महाद्वेयस्य माहिष्मतीयम् ॥ २३ ॥

पुरी जयत्यर्जुनभूपतेरिय वहन्निमा विन्ध्यवसुधराधरः ।
त्रिविष्टपालम्बतया धृतस्मयं नगाधिराज न तृणाय मन्यते ॥ २४ ॥

माहिष्मतीमण्डनमार्तिहारि जनस्य दोस्तम्भसहस्ररम्यम् ।
सप्तार्णवीमुद्रितराज्यलक्ष्मीविलासगेहं किमपि स्मरामि ॥ २५ ॥

अवतारविशेषमञ्जनाभेररुणोष्णीषमनल्पहेमभूषम् ।
कृतवीर्यतनूजवेषमीडे जगतीपालनकर्मनिर्निमेषम् ॥ २६ ॥

यदीयभुजमण्डले धरणिरेत्य लीलारतिं
विशङ्कटतरे विसृजति स दौस्थ्यव्यथाम् ।

परीक्षणकषोपलः स दशकण्ठबाहूष्मणा
जगन्महितशासनो जयति कार्तवीर्यार्जुनः ॥ २७ ॥

रेवा यस्य परं दुरासदभुजासेतौ न माति स सा
तेजोवार्धिरपि क्षपाचरपतेस्त्रैलोक्यकूलंकषः ।

सप्तद्वीपनिखातयूपपुलकच्छन्नावनीविग्रहः
सोऽय हैहयनायको विजयते शूरक्षितीशाग्रणीः ॥ २८ ॥

काचिन्महाकालनिकेतनस्य पुरामरातेर्भुवि राजधानी ।
श्रिया विशालां जनतामवन्ती चकास्त्यसावुज्जयिनी पुरीणाम् ॥ २९ ॥

भूर्तिं देहि ब्रूहि नामानि शभोराद्य विद्या लीलयेत्याचरन्ती ।
 देव्या साक ध्यायत ध्यायतेति ध्यायन्त्यस्यां दैवत केऽपि धन्या ॥३०॥
 अस्यां मरालीततिरद्रिकन्याकेलीगतिप्रार्थनसापराधा ।
 निवारितान्तर्गमनेव नित्यमास्ते बहिः खेयरतिच्छलेन ॥ ३१ ॥
 क्रीडाजुषामत्र कृशोदरीणामारज्यमाना घुसृणाङ्गरागैः ।
 सृप्रा जगत्पातकसहतीनामुत्पातसन्ध्येव पुरः समिन्धे ॥ ३२ ॥
 अस्यां निरस्ता दिवसान्तनृत्यत्पिनाकिपूजापटहप्रणादैः ।
 निर्याति नृणामिव दुष्कृतालि. सौधेषु कालागरुधूमरेखा ॥ ३३ ॥
 आरूढकर्मन्दिपथा इवास्यामाविर्भवज्झङ्कितितारनादाः ।
 आरामवीथीष्वनुवल्लिगेहमटन्ति भृङ्गा मकरन्दभिक्षाम् ॥ ३४ ॥
 स्वयं विशालाप्यवकाशहीना दुष्कर्मलेशस्य शरीरभाजाम् ।
 उच्चैर्महाकालमुपाश्रितापि कदापि नैषाञ्चति काललक्ष्याम् ॥ ३५ ॥
 स्थितं सनिधानेऽपि धीसूक्तिदूरं निराकारमप्यर्धनारीशरीरम् ।
 अधिष्ठानमप्यस्य विश्वस्य शश्वन्महाकालवास्तव्यमव्यान्महो नः ॥ ३६ ॥
 अस्या. सिन्धोरूर्मिहस्तावलम्बादेनःसिन्धोरेत्य पारं भवामि ।
 निर्विन्ध्याया निर्मलाम्भःप्रवाहे निर्मज्याहं निर्गतः क्लेशविन्ध्यात् ॥३७॥
 चर्मण्वत्या. साधु खण्डीकृतांहोमर्मण्यस्या मज्जतां वारिपूरे ।
 कुम्भीपाकाद्धोरपीडाविपाकात्कि भीतिः स्यात्किचिदप्यङ्गभाजाम् ॥३८॥
 इदं तावदिह दृश्यते मन्दाकिनीविहितमहितसागत्यमलघुसलिलपू-
 रसातत्यवितीर्णजलधिसौहित्यमशिशिरकरापत्यम् ।
 क्षितिरोमलता कलिन्दभूभृत्करिकालायसशृङ्खला स्रवन्ती ।
 भवतापपरीतमानसानां नवतापिच्छवनीयमाविरास्ते ॥ ३९ ॥

वृषमौक्तिकसंहतेर्विधात्रा वृणिजा भूविपणौ विसारितायाः ।
 परभागकरी पटीव नीला प्रतिभाति द्युमणेरिय कुमारी ॥ ४० ॥
 मिहिरांशुविलीनमेघमार्गद्रवनिष्यन्दततौ परं किलास्याम् ।
 यमुनेति कलिन्दजेति सिन्धोरबलेति प्रथते नृणां विमोहः ॥ ४१ ॥
 नतिरस्तु गभस्तिमालिसूनोर्नरकद्वारमहायसार्गलायै ।
 जनसद्गतिनर्तकीमसारप्रतिसीराकृतये प्रकाममस्यै ॥ ४२ ॥
 असितोत्पलमालिकामवन्या जनतापुण्यशिखावलाभ्रपङ्क्तिम् ।
 शिशिरामवगाह्य सिन्धुमेनां जनिताप विजहाति जीवलोकः ॥ ४३ ॥
 अनुवारमवाप्तवारिकेलेरसिताया मुरशासनस्य मूर्तेः ।
 अयमाविशदंशुमालिकन्यामभिरामः किमु नीलिमातिरेकः ॥ ४४ ॥
 अतिवेलरसोदयानुभावात्कलयन्ती निजकामुकाभिसारम् ।
 असितावरणांशुकं किमेषा सहजश्यामलकच्छलेन घत्ते ॥ ४५ ॥
 अभिषिञ्च कलिन्दकन्यके मामतिनीलच्छविनैव वारिणा ते ।
 सहसा भवितास्मि तावताह शरदिन्दीवरबान्धवावदातः ॥ ४६ ॥
 दिशि वासमवाप्य दक्षिणस्यां सहजन्मा तव शास्ति पापशीलान् ।
 भवती तु परिष्कृतोत्तराशा कृपया कल्मषमेव देहभाजाम् ॥ ४७ ॥
 जननि त्वदवेक्षणं जनाना निरयश्रेण्यनवेक्षणे निदानम् ।
 भवदम्भसि मज्जनं तु भद्रे पुनरुन्मज्जनकारणं भवाब्धेः ॥ ४८ ॥
 जननामयभेषजैः श्रुतीनां पटवासैस्तटरेणुभिर्भवत्याः ।
 चरणाम्बुजवासितैर्मुरारेरनुलिप्तोऽपि भवामि नीरजस्कः ॥ ४९ ॥
 रविनन्दिनि नीलरत्नयोस्ते तटसीमाजनुषोस्तयोः किलैकम् ।
 अभवत्परिकर्म विन्ध्यभूमेरपरं गोपवधूपयोधराणाम् ॥ ५० ॥

हसितौषधमोहिताशयानामनुतीरं तव बल्लवाङ्गनानाम् ।
 बहुशो हरति स्म नीविबन्धानतिसंधापटुरादिमः स चोरः ॥ ५१ ॥
 तटमम्ब तवैनदेव शार्ङ्गी निजवंशीविनदामृतैरसिञ्चत् ।
 अत एव पुरीयमत्र भान्ती मधुरेति व्यपदिश्यते जगत्याम् ॥ ५२ ॥
 महतीषु पुरीषु काममेषा मधुरेत्यत्र किमाविरास शार्ङ्गी ।
 अवतारमहोत्सवेन शौरेरथ चेयं मधुरा किमासु जज्ञे ॥ ५३ ॥
 जनिकापथचङ्कमालसानामलघुश्रान्तिकलापमङ्गभाजाम् ।
 अमृतार्पणलीलया हरन्ती नगरीयं मधुरा भवेन्न केषाम् ॥ ५४ ॥
 धरणीतिलक तरी भवाब्धेः खनिरिन्द्रानुजगारुडोपलस्य ।
 दिशति प्रमद दृशोरियं मे रजनीशान्वयराजराजधानी ॥ ५५ ॥
 यदुवशयशोनिदानभूमिः शिशुताविभ्रमसाक्षिणी मुरारेः ।
 नवमुक्तिवधूविवक्षुलोकप्रतिबोधाङ्कुरपालिकेयमास्ते ॥ ५६ ॥
 अवकर्णयितु यशो मुरारेरसकृत्पौरजनोपगीयमानम् ।
 गलितावरणैरिय गवाक्षैः परिफुल्लश्रुतिसपुटेव भाति ॥ ५७ ॥
 यमुनालहरीसमीरधूतैरियमाभाति शतैस्तटाकिकानाम् ।
 उपकण्ठमुपेयुषां जनानामघसंघातमिवापसारयन्ती ॥ ५८ ॥
 निजभक्तिनिरूढमानसाना घनससारविषादखण्डनाय ।
 अरविन्दविलोचनः किलास्यां परिजग्राह भवानुबन्धलीलाम् ॥ ५९ ॥
 चिरकालधृतं हृदा जगत्याः किमपि प्रौढविषादकारि शल्यम् ।
 भगवानिह कंसनामधेयं बलसदंशिकया समुज्जहार ॥ ६० ॥
 इह धन्यतमैरलोकि रेखासरसीजातरथाङ्गशङ्खचिह्ना ।
 अनुवीथि पदावली मुरारेरकुतो जन्मसरस्वतीविचेया ॥ ६१ ॥

मनुजो नहि मादृशो जगत्यामनुकम्पालवदुर्विधान्तरङ्गः ।

चिरशीलितमप्यधर्मजात बहिरुत्सृज्य पुरीमिमां विशामि ॥ ६२ ॥

इत्यादिवचनरीतिमुखरिताननो हरितालनिभवसनभरितात्मकटितटं
हरिनीलमणिभङ्गसंकाशरोचिषमवनतपरिषदतिहर्षविरचनाय समुद्यन्त-
मिव कमपि तडित्वन्तमानकदुन्दुभेरात्मजमभिवन्ध संक्रन्दनमुकुन्दशा-
तोदरीद्वन्द्वसवादरूपमरविन्दलोचनस्तुतिकलापमभिरूपशेखरोऽयमेवम-
करोत् ॥

विधाय केलिं वियदापगाया यान्त्योस्तटीमिन्द्रमुकुन्दपत्न्योः ।

पटीविपर्यासवशेन जज्ञे प्रगल्भवादप्रतिवादभङ्गी ॥ ६३ ॥

पटे सुरेन्द्रप्रमदैकधार्ये कुतोऽन्यथा मुह्यसि गोपभीरो ।

तवैव मोहो दयित मुरारेरशेषवन्द्यादधिक वदन्त्याः ॥ ६४ ॥

मृगाक्षि शौरेर्महिमातिरेकमाख्याति राज्यानधिकार एव ।

बलेस्त्रिलोकीमपहृत्य बाले गोत्रारये दत्तवतः क्व राज्यम् ॥ ६५ ॥

ज्यायोबलात्साधयतोऽनुजस्य कार्याणि मुग्धे वद कः प्रकर्षः ।

त्राणं गवां तन्वति मत्सहाये दृष्टं बलं दुर्ललिते मघोनः ॥ ६६ ॥

गोपालबाले कुलिशायुधेन कृपा व्यधायीति किमेष दोषः ।

ममनानुकम्पा क्व नु मातृगर्भं दम्भोलिना दारयतो बलारेः ॥ ६७ ॥

दिवौकसां दानवजातिमात्रे स्पर्धा निसर्गप्रभवा हि सत्ये ।

पौलोमि तर्हि त्वयि पाकशासी वैरानुबन्धान्न कुतो विधत्ते ॥ ६८ ॥

नारीवधं नर्मसखस्तवैव शतक्रतुः सत्रिदधीत किं वा ।

अकार्यमप्याचरणीयमेव वितन्वता विश्वकुटुम्बरक्षाम् ॥ ६९ ॥

स्वकुक्षिपूत्यै कृतचोरवृत्तेर्दूरे जगन्नाणधुरंधरत्वम् ।

पुंसः स्वकीयोदरपोषणं च तस्य त्रिलोकीपरिपोषहेतुः ॥ ७० ॥

मर्त्याङ्गनागर्भपुटीमितेऽस्मिन्करोषि मिथ्यागरिमाधिरोपम् ।
 विश्वत्रयव्यापितनोरनेन का हानिरुन्मीलति कैटभारेः ॥ ७१ ॥
 किं किं शुभे केशवशाम्बरीभिर्विमोहिता त्वं न समर्थयेथाः ।
 भजन्तमुत्सृज्य जनं परेषु घाटी निबध्नाति तदीयमाया ॥ ७२ ॥

आनन्दामृतसर्वस्वमाशास्यममरैरपि ।

आभीरपतिगेहान्तमभिव्यक्तमुपासहे ॥ ७३ ॥

पयःपयोधौ बहुकाललीलया वितायमानादिव वासनाबलात् ।
 हरिर्विहायानकदुन्दुभेर्गृहान्त्रजे सुधाब्धे विहरन्स पातु नः ॥ ७४ ॥
 जङ्घोपरि न्यस्य कृते जवेन सक्षालने संविहितां जनन्या ।
 प्रदक्षिणाम्भःपरिषेकरक्षामन्तर्हसन्वीक्ष्य हरिः पुनातु ॥ ७५ ॥
 स्तनं जनन्या धयतेव समुख प्रसारितः पातु करो बलिद्विषः ।
 निशाचरीमम्ब निरीक्ष्य मारितां प्रयाहि मा भीतिमितीव शंसितुम् ७६
 वन्दे मुकुन्दं पदपल्लवाभ्यां वाचालमञ्जीरमनोहराभ्याम् ।
 प्रहारलीला मनसि प्रणेतुमभ्यस्तडो(दो)लाफलकाभिघातम् ॥ ७७ ॥
 जानुद्वयीचङ्गमणेषु धान्या पाणि निधायैकमुदस्तबाहुः ।
 तमाहरिष्ये तरुमिन्द्रलोकादिहेति शंसन्निव शौरिरव्यात् ॥ ७८ ॥
 अपि त्रिलोकीममिमीत यस्त्रिधा समाहितैरङ्घ्रिसरोजविक्रमैः ।
 स माधवो नः परिपातु संचरन्करौ समालम्ब्य पितुर्गृहाङ्गणे ॥ ७९ ॥
 अमेयमप्यकृतकभारतीशतैरगोचरं यमिवरचेतसामपि ।
 गृहाङ्गणे किमपि यशोदया गुणैरुल्लखले कलितमुपासहे महः ॥ ८० ॥
 आकुञ्च्य पादान्बुजमेकमन्यदुत्क्षिप्य नृत्यन्तमुदग्रचूडम् ।
 पाणिद्वयीपायसगव्यसारौ पश्यन्तमीडे पशुपालडिम्भम् ॥ ८१ ॥

कराम्बुजस्तम्भितकिङ्किणीरवं पदे पदे कल्पितपार्श्ववीक्षणम् ।
 शनैःशनैराकलिताङ्घ्रिचङ्कमं विनौमि शौरेर्ब्रजगव्यमोषणम् ॥ ८२ ॥
 विज्ञातुमामोदवशेन मोषं गव्यस्य गोपाङ्गनया कयापि ।
 निजाननेन्दोर्निकटोपनीतं जिघ्रन्मुकुन्दो वदन स जीयात् ॥ ८३ ॥
 गृहे मदीये कियदद्य गव्यमहारि शसेति कयापि पृष्टे ।
 पयोधरौ पाणियुगेन तस्याः स्पृष्ट्वेयदस्तीति भणन्वितोऽव्यात् ॥ ८४ ॥
 कलशीनिहितं पयः कथं वा परिपीतं भवतेति राघयोक्ते ।
 अधरामृतपारणाममुष्या विदधानं विभुमेवमित्युपासे ॥ ८५ ॥

हैयङ्गवीनहरणाकुलघोषयोषि-

दाक्रोशनाटितरुषः पुरतो जनन्याः ।

व्यत्यस्तपाणिविधृतश्रवणानि चित्ते

नाथस्य केलिनमनोन्नमनानि भान्ति ॥ ८६ ॥

लताङ्गि मह्यं रचयाञ्जलिं पटीमहं दिशामीत्यवकर्ण्य भाषितम् ।
 कृतेऽञ्जलावेककरेण राघया शिरो विधून्वञ्जिशुरस्तु संपदे ॥ ८७ ॥
 रक्षाकरं मङ्गलमारचय्य सप्रेषितः सानुनयं जनन्या ।
 कस्तूरिकाकृत्तमालपत्रो नासाञ्चलेनापि मणिं दधानः ॥ ८८ ॥
 काञ्चीगुणोदारकटिप्रदेशो मायूरबर्होज्ज्वलमौलिबन्धः ।
 वहन्करे वेत्रविषाणवंशान्पाथेयशिक्याकलितांसभागः ॥ ८९ ॥
 पवित्रयन्त्रद्विपयोरुहाभ्यामाभीरपल्लीभवनाङ्गणानि ।
 बहिर्नयन्पीतनिबद्धशावं कुलं गवां गोष्ठगृहान्तरेभ्यः ॥ ९० ॥
 श्रुलीलया काञ्चिदपाङ्गितेन परां दरस्मेरमुखश्रियान्याम् ।
 कर्तुं रहः केलिकलां वनान्ते समाह्वयन्घोषसरोरुहाक्षीम् ॥ ९१ ॥

पित्रा क्रियद्वूरमिवानुगम्य वात्सल्यनिम्नेन विसृज्यमानः ।
 वनाय शृङ्गिण्यवनाय चाद्यो विद्योततां चेतसि पूरुषो मे ॥ ९२ ॥
 किरीटसदानितकेकिपिञ्छं वशीकृताभीरवधूप्रपञ्चम् ।
 कदम्बगुच्छाहितकर्णपूरं कुर्वे हृदन्तः कुहनाकिशोरम् ॥ ९३ ॥
 हेलावलद्रीवमितत्रिभङ्गीवक्राम्बुजव्यापृतवशनालम् ।
 व्यत्यासविन्यस्तपदं पुरस्तादास्तामवस्थानमनङ्गशौरेः ॥ ९४ ॥
 वंशीमुपासे वसुदेवसूनोरारज्यमानामधरांशुपूरैः ।
 शृङ्गारगीतामृतसेचनेन रोहत्प्रवालामिव लोभनीयाम् ॥ ९५ ॥
 वंशीसुघ्रां वर्णय वाणि शौरेरास्वादितामर्कसुतामरालैः ।
 गलन्मृणालीकवलच्छलेन तृप्तेस्तदुद्गारमिवादघानैः ॥ ९६ ॥

आप्लावयेयुरपि नः श्रवसी कदाचि-

त्कंसाभियातिकलहंसवरामृतानि ।

प्रादुर्भवत्किसलयच्छलतः प्रसार्य

जिह्वां महीरुहकुलैरपि सेवितानि ॥ ९७ ॥

अनुभवेयमहं किमु जातुचिन्मुरभिदो मुरलीनिनदामृतम् ।
 किसलयाञ्जलिशालिमुखाञ्जलैः किमपि सेवितमन्यभृतैर्द्विजैः ॥ ९८ ॥
 आपाटलान्यङ्गुलिपल्लवानि व्यापारयन्तं विवरेषु वेणोः ।
 नादामृतैर्नन्दगवीकुलानां मोदान्सृजन्तं कलये मुकुन्दम् ॥ ९९ ॥
 खुराहतिक्षुण्णभुवा पशूनां परागजालैः परिधूसराङ्गे ।
 मुह्यद्दिगन्ते मुरलीनिनादैः स्निह्यत्यनन्ते मम शेमुषीयम् ॥ १०० ॥
 दृढानि गोपीधृतिबन्धनानि हठादपाकुर्वति हासलेशैः ।
 अनीदृशे मे मतिरागमान्तवनीचरे वैणविकावतसे ॥ १०१ ॥

बिम्बाधरं बन्धुरमन्दहासं लम्बालकासङ्गिललाटदेशम् ।
 विरामकालेऽपि न विस्मरामि मुखं रणद्वेणुसख मुरारेः ॥ १०२ ॥
 हसितस्पृशि हारिकण्ठनाले परमानन्दसरःप्ररूढमूले ।
 अधरच्छविकेसराभिरामे श्रुतिसौरभ्यनिधौ शुचा विरामे ॥ १०३ ॥
 ब्रजयोषिदपाङ्गभङ्गवीते मकरन्दायितमञ्जुवेणुनादे ।
 परिलक्षितशृङ्गिणीपरागे रदमुक्त्वारमणीयगर्भभागे ॥ १०४ ॥
 अमितप्रणयावगाहिनीभ्या रचिताघ्राणविधौ रमावनीभ्याम् ।
 कुरु मानसराजहसलीलां कुहनागोपमुखाम्बुजे विशालाम् ॥ १०५ ॥
 वनाद्दिनान्ते ब्रजमात्रजन्तमभङ्गशृङ्गारवपूरिताशम् ।
 श्रवःकदम्बस्तबकेन साकं मनागिवाम्लानमुखारविन्दम् ॥ १०६ ॥
 वराङ्गनादन्तपटप्रतीति सरोषराधासमुदीक्षितेन ।
 बिम्बोष्ठमध्ये भृशपाटलिम्ना विन्यस्तवशीजनुषा विभान्तम् ॥ १०७ ॥
 वृन्दावने प्रीणितया कयापि सभावितं सप्रणयावलोकैः ।
 सकेतभूवञ्चितया तु गोप्या सताडितं दारुणदृष्टिपातैः ॥ १०८ ॥
 भ्रूक्षेपमन्दस्मितदृक्तरङ्गैः पुष्पान्तमन्तः स्मरमङ्गनानाम् ।
 आभीरवृद्धाननुकम्पयार्द्रैरालापभेदैरनुमोदयन्तम् ॥ १०९ ॥
 नन्देन क्लृप्ताभिगमेन गाढमालिङ्गय दोर्भ्यामभिगम्यमानम् ।
 आविःस्तनक्षीरमिलिन्दभाजा यशोदया सादरमीक्ष्यमाणम् ॥ ११० ॥
 श्रोभाविगोसचरणप्रदेशान्सकेतयन्तं सवयोजनानाम् ।
 अग्रेचलद्गोकुलमम्बुजाक्षमालम्बतां बालकमाशयो मे ॥ १११ ॥
 गोवर्धनव्यञ्जितकौशलेन गोवर्धनच्छत्रमुदस्य दोष्णा ।
 गोपायिताभीरकुलाय वर्षाद्गोपायितायास्तु स ते प्रणामः ॥ ११२ ॥

ऋजूकुर्वन्नपि हरिस्त्रिवक्रामसृजन्पुनः ।
 दृगन्तकचभारेषु त्रिषु वक्रा धिनोति नः ॥ ११३ ॥
 भवभीतिपराकृतेरुपायं शृणु चेतः श्रुतिमौलिसंप्रदायम् ।
 परिशीलय भावनां मुरारेः कुरु दारादिकुतूहलानि दूरे ॥ ११४ ॥
 प्रसूरियमसौ पिता मम सुतो नताङ्गीति कि
 विमोहमरुगाहनव्यतिकरेण वा ताम्यसि ।
 यदूद्धवधूटिकाजठरशुक्तिमुक्तामणौ
 मनो भज विनोदनं मधुविदारके दारके ॥ ११५ ॥
 अशौरिकुलपावनानकृतनन्दगोपालका-
 नकालियविमर्दनानकरनीतगोवर्धनान् ।
 अकंसमदभञ्जनानकलितावनीरञ्जना-
 नबाणभुजदारकानलमुपास्य वृन्दारकान् ॥ ११६ ॥
 अल्लनवृषभासुरैरशिखिपिच्छकाभासुरै-
 रगव्यरसलालसैरपटुरासलीलारसैः ।
 अगोभरणदीक्षितैरकमलानुवादीक्षितै-
 रभृङ्गसचिवालकैरलमशाम्बरीबालकैः ॥ ११७ ॥
 कृष्णस्य वृन्दावनकन्दरान्तराभीरदाराभिरतेः कथाभिः ।
 अल विमुक्त्यै कृतमर्चनायामायासभारैरमरान्तराणाम् ॥ ११८ ॥
 वनमालिवशीकृताशयानां पदविन्यासपवित्रितो वधूनाम् ।
 यमुनातटरेणुरेव पुंसामलमंहो विनिहन्तुमङ्गसङ्गी ॥ ११९ ॥
 परःसहस्राणि परस्य धाम्नः सन्त्येव रूपाणि जगद्विभूत्यै ।
 मृग्यो मृषा गोपविलासवीर्यलावण्यसौरभ्यलवोऽपि तेषु ॥ १२० ॥

पशुपैरपि बाह्यदृष्टिशीलैर्ददृशे दृश्यरथाङ्गशचिहा ।
 अधिनन्दनिवासमागमान्तैरपि मृग्या पदपङ्क्तिरञ्जनाभेः ॥ १२१ ॥
 उरुभक्तिसुधारसोर्मिलानामपनेतुं जनिखेदमङ्गभाजाम् ।
 स्वयमादृतसंभवानुबन्धे महनीये रमतां मनो मुकुन्दे ॥ १२२ ॥
 किञ्च—वन्दे महः किञ्चन वशनालीशृङ्गाङ्कुशाजिह्वागचापहस्तम् ।
 गुञ्जारुणं कापि ततोऽपि नीलं बर्हावलीवालमृगाङ्गचूडम् ॥ १२३ ॥
 शृङ्गाटमध्ये कृतसंनिधाना मुखारविन्दे मुरली दधाना ।
 ममास्तु चित्ते महनीयशीला विद्या मुरद्वेषिविचित्रलीला ॥ १२४ ॥
 इदं मदंशद्वयमेवमेव कृतव्यतीहारमजायतेति ।
 विभावयन्ती विनिमाय पादौ विद्या परा वेणुमती समिन्धे ॥ १२५ ॥
 कुहचिज्जयकुञ्जरप्रचारं परतो भावितराजहंसयानम् ।
 कटिसीमनि वाससी वसानं कनकाद्भासिकुसुम्भरागशोणम् ॥ १२६ ॥
 हृदि कौस्तुभमेकतो दधानं परतस्तुङ्गपयोधरोपरुद्धम् ।
 गिरिधारणकर्कशैकपाणिं कुसुमादप्यतिकोमलान्यहस्तम् ॥ १२७ ॥
 हरिणाधिपकोकिलावलेपान्क्षपयन्तं निजकण्ठनादभङ्गया ।
 क्वचिदुज्ज्वलकुण्डलाभिरामं पटुताटङ्कपरिष्कृतं कुतोऽपि ॥ १२८ ॥
 विनतार्तिहरं विलोचनाभ्यां कमलेन्दीवरगर्वमोचनाभ्याम् ।
 धृतचित्रकद्वक्सरोरुहा(भ्यां) निटिले निर्जितबालचन्द्रभासि ॥ १२९ ॥
 प्रियकस्तवकासितोत्पलाभ्यां प्रतिपन्नश्रवणावतंसकृत्यम् ।
 शिरसा शिखिनः शिखण्डमालां शशिखण्डं च सहैव लालयन्तम् १३०
 बलभिन्मणिवन्धजीवशोभं धृतपाशाङ्कुशपुष्पबाणचापम् ।
 मुरलीवरमूर्च्छतासु शश्वन्महनीयासु निबद्धमौलिकम्पम् ॥ १३१ ॥

गिरिशार्धगृहान्तरे विहारान्कलयन्तं नवकल्पशाखिमूले ।
 परितः परिवारदेवतानां प्रकरेणाहितसेवनानुबन्धम् ॥ १३२ ॥
 इतरेतरयोगमेयुषाभ्यामतिहृद्यन्मकरन्दशर्कराभ्याम् ।
 कृतिनः खलु केऽपि भावयन्ते भवशान्त्यै परसविदोरभेदम् ॥ १३३ ॥
 रुचिराद्भुतरूपसंविधानं परमानन्दसुधापयोनिधानम् ।
 उषितं पथि योगिनां विधेये तदहं धाम विचिन्त्य तत्र लीये ॥ १३४ ॥
 पुण्यस्थानाग्रगण्यादथ यदुनगरादेष तस्मान्मनीषी
 स्थापवीशाख्य धरण्यामभजत किमपि क्षेत्रमुच्चैः पवित्रम् ।
 सद्यः ससिद्धिहेतुं समधिकतपसां पुष्करं दुष्कराणां
 सोमावास प्रभासं सुगतियुवतिसंचारिका द्वारकां च ॥ १३५ ॥
 अथ द्रुताभीष्टकरी शतद्रु पाशापहन्ती भजतो विपाशाम् ।
 धरावतीर्णा धरणीधरेन्द्रादिरावती चैष निषेवते स्म ॥ १३६ ॥
 साभोगां चन्द्रभागा जगदखिलमिदं पावयन्ती च सिन्धुं
 सेवित्वाथो निवृत्तः परिचितधनदारामगन्धाद्दिगन्तात् ।
 प्रौढं जालन्ध्रपीठाभिधमनघपदन्यासधन्यं भवान्या
 हृद्य प्रापद्यतासौ हिमवति किमपि स्थानमानन्दशाली ॥ १३७ ॥
 असौ पुनरनेकतटिनीसरोवनीनगरप्रदेशेषु विरचितभ्रमणोऽपि पर-
 मपावनपर्यः पूरनिष्यन्दिनी शृङ्गिणीमिव पुंगवकिशोरकस्त्रिदशतरङ्गिणीं
 निशामयन्किमपि चिन्तातिशयसंदानिताशयो व्याहर्तुमिति गिरं
 प्रावर्तत ।
 इक्ष्वाकुसंतानयशःपताका मुक्तामणिं तां मुनिकण्ठशुक्तेः ।
 दुर्वर्ण्यकक्ष्यामवनीवशायां निर्वर्णयिष्यामि कदा स्रवन्तीम् ॥ १३८ ॥

विद्याम्बुजश्रेणिविभातवेलं मायातमश्चन्द्रमरीचिवीचीम् ।
मुक्तालतां मुक्तिविलासवत्या भागीरथी चेतसि भावयामि ॥ १३९ ॥
गङ्गामुपासे गगनापदेशकासारकेलीकलहंसपङ्क्तिम् ।
स्वयंवरासक्तिसमेतमुक्तिवधूकराम्भोजमधूकमालाम् ॥ १४० ॥
किरीटिकोदण्डकृतप्रहारत्रणोल्बणीभावविशङ्कयेव ।
यामोषधीशेन समं महेशो दधाति मौलौ तटिनी नुमस्ताम् ॥ १४१ ॥
भागीरथी सावतु या गिरीशजटाटवीपर्यटनोपजातात् ।
आशाभ्रमान्मार्गमजानतीव भगीरथस्यन्दनमन्वयासीत् ॥ १४२ ॥

क्रीडापराधशमनाय नतस्य शभो-

श्रूडापदे विहरण समवेक्ष्य यस्या ।

कोपातिरेकमयते कुलशैलकन्या

सा पावनी दिशतु समदमभ्रगङ्गा ॥ १४३ ॥

अम्बरगालितमासीद्ब्रह्माण्डघटे बलिद्विषा यस्मात् ।
तस्मादतीव पूतं जज्ञे किल सौरसैन्धवं सलिलम् ॥ १४४ ॥
द्युसिन्धुरुर्व्यां दुरितानि हन्तुमाढौकते वीवधगूढरूपा ।
प्रकाशसंचारविधौ भयेन कुतोऽपि धावेयुरितीव बुद्ध्या ॥ १४५ ॥
समुद्धृता वीवधसपुटीषु भागीरथी भाग्यवतां जनानाम् ।
आरोहणं मूर्धनि सविधातुं प्रायो विधत्ते पदमंसभागे ॥ १४६ ॥
गङ्गा निज वारि विगाहमानाञ्जरीरिणः कालहरीकरोति ।
सुधांशुमौलेः स्वमदापहस्य गर्वापहाराय कृतोद्यमेव ॥ १४७ ॥
विष्टपत्रयतमःपरिपाटीखण्डनाय कलितावतरापि ।
अभ्रसिन्धुरखिलानपि लोकानन्धकारयति हन्त किमेतत् ॥ १४८ ॥

निमज्ज्य गङ्गाम्भसि निःसरञ्जनः पयोदनीलप्रतिमागतं गलम् ।
 विलोक्य जम्बालविलेपशङ्कया करोति भूयोऽपि च गाढमज्जनम् १४९
 मातेति पूर्वं महयन्विधत्ते सुरापगायां सुकृती विगाहम् ।
 कान्तेति पश्चात्कलयन्नसौ तां कोटीरकोटौ कुरुते विचित्रम् ॥ १५० ॥

सेराम्भोरुहशीघुसारलहरीनिष्यन्दमुष्टिंघयो

रोधोदेशविकासिकैतकरजोविस्तारकुक्षिंभरिः ।

वीचीनर्तितराजहंसवनितासगीतसर्वकषो

मर्त्यानां हरति श्रमं सुकृतिनां मन्दाकिनीमारुतः ॥ १५१ ॥

कदा तरङ्गे गगनापगाया निमज्ज्य गाढ निवसामि तावत् ।

प्रविश्य यावत्प्रतिहृत्प्रतीकं समूलमुन्मूल्यते स तापान् ॥ १५२ ॥

अयि नगराजनन्दिनि घनसुकृतसारकन्दलनिष्यन्दिनि परतत्त्ववि-
 ज्ञानपाथोनिधानकौमुदि भगवति भागीरथि,

निम्नगासु न ते तुल्या नीचेषु न च मे समः ।

मयि प्रपातनं मातर्विधातु किं विलम्बसे ॥ १५३ ॥

अनन्तरमन्तर्वाणिरयमतिदुरन्तभवखेदसंतानभीषितः पिपासित इव
 पीयूषकन्दली परिशुष्यदमेयसस्यसमूह इव प्रत्यग्रवर्षधारा प्रतिभटानु-
 द्रुत इव प्रबलत[मा]मित्रवाहिनी जिह्वगविषाभिभूत इव जीवातुमूलिकां
 कल्लोलिनीरमणलहरीविषक्त इव कामपि महातरि तीव्रनदीपूरनीयमान
 इव तीरभूमि घर्माभितप्त इव कर्पूररसनिर्झरी निर्धनलोक इव निक्षेपसं-
 तति जगतीधराधीशशिखरान्तरादधिहरिद्वारमापतन्तीममृताशनसरितमु-
 पलभ्य निर्भरानन्दसभ्रान्तमानसो मौनमहासीत् ।

पयः प्रकृतिशृङ्गिण्या ब्रह्माण्डोघसि संभृतम् ।

जगदर्भकजीवातु गङ्गेति परिगीयते ॥ १५४ ॥

विध्यादेशकरी सेयं विविधप्रत्ययावहा ।
 आगमैरञ्चिता भाति शब्दविद्येव जाह्ववी ॥ १५५ ॥
 उद्दिधीर्षुः सगरजानसौ स्वर्गादवातरत् ।
 गणयन्ति न हि क्लेश परार्थैकपरायणाः ॥ १५६ ॥
 गिरिशस्य पुरा केशान्परिगृह्योर्मिपाणिना ।
 पादावलम्बिनी पश्चादासीज्जाड्यादसौ नदी ॥ १५७ ॥
 ईशमुक्ता गिरिदरीरियमाप पदे पदे ।
 भगीरथस्य तन्वाना भावं भूयस्तपोविधौ ॥ १५८ ॥
 परं नापूरि जाह्वव्या भगीरथमनोरथः ।
 पारावारोऽपि निःसीमपरिणाहविभूषितः ॥ १५९ ॥
 त्रिविक्रमपदोद्भूता त्रिलोकीमियमानशे ।
 कारणस्यानुकुरुते कार्यं हि गुणसपदा ॥ १६० ॥
 अनन्तपथगाप्येषा हन्त त्रिपथगामिनी ।
 भगवत्पादजातापि शुक्ला वर्णेन शोभते ॥ १६१ ॥
 नदी नवसुधाधारा वसुधावासवत्यपि ।
 प्रतिकूलप्रवृत्तेयमनुकूलापि देहिनाम् ॥ १६२ ॥
 गङ्गोरगी गिरीशस्य जटाकन्दरनिःसृता ।
 विषोदग्रा वितनुते पापमण्डूकपारणाम् ॥ १६३ ॥
 आस्ते किमावृता गाङ्गे दाहशक्तिरिहाम्भसि ।
 निर्दह्यते यतो नृणामस्य सङ्गादघाटवी ॥ १६४ ॥
 आपगाया जगत्यस्याः कोऽपि शीतलतागुणः ।
 पातकानि प्रकम्पन्ते यस्या नामश्रवादपि ॥ १६५ ॥

ननु त्रिपथगावारि समस्ताम्भोविलक्षणम् ।
 सिक्तः कूलाङ्कुरो येन कल्पते मूलवृक्षये ॥ १६६ ॥
 कोऽपि निर्जरवाहिन्या गुणासङ्गी शरोत्करः ।
 चलञ्जवेन तनुते षडरिच्छेदन नृणाम् ॥ १६७ ॥
 अनादिमलसंघातहरणैकपटीयसीम् ।
 अम्रगङ्गामपि नदीमन्यामपि गृणन्त्यहो ॥ १६८ ॥
 विध्यण्डपुटनिष्पन्नो वियद्गङ्गामयो रसः ।
 अजरामरणां सिद्धिमाधत्ते सेवितो नृणाम् ॥ १६९ ॥
 शिरांसि भजतामाशु सिन्धुरेषाधिरोहति ।
 विवरीतुं प्रवृत्तेव विश्वमूर्धन्यता निजाम् ॥ १७० ॥
 अस्यामिहावतीर्णायामाविरास्ते भवाद्भयम् ।
 कालमन्मथयो. शश्वत्कदाचिन्न शरीरिणाम् ॥ १७१ ॥

विमुक्तिविश्राणनधुर्यभावबोधाय बद्धा भुवनान्तराले ।
 काशीपतेः क्षौमपताकिकेव लेखस्रवन्त्या लहरी समिन्धे ॥ १७२ ॥
 इयं प्रसन्ना हृदये जले च तीरे प्रवाहेऽपि च दीप्रहंसा ।
 अभीष्टदाने गमनेऽपि शश्वदपास्तमान्द्या तटिनी चकास्ति ॥ १७३ ॥
 आपन्नसत्त्वेव वियन्नदीयमाविर्भवत्केतकबर्हशोभा ।
 वीचीकरालम्बितपार्श्वभित्तिविजृम्भमाणश्वसनं प्रयाति ॥ १७४ ॥
 कूलद्विजा कुन्दसगन्धमूर्तिः स्वादुस्तुषारा सुरभिः सरोजैः ।
 इयं प्रसूतेः फलमिन्द्रियाणा मन्दाकिनी पुष्यति मामकानाम् ॥ १७५ ॥

तदनु भुवनोपतापदमनोपचितरंहसि सुमनोनदीजले कलितावगा-
 हनो बुधजनोत्तंसमणिरतिमनोहरं वचनोपहारमतनोत् ।

त्रिमार्गगे वाङ्मनसातिदूरः स कोऽपि जागर्ति तव प्रकर्षः ।
यदन्यतीर्थातिशयप्रसङ्गे विश्राम्यति त्वय्युपमानभावः ॥ १७६ ॥
दानाय मुक्तेर्धृतकङ्कणाया मयि स्थितायामपि केऽपि मर्त्याः ।
क्लिश्यन्ति चेतः श्रुतिचिन्तयेति क्लृप्तादृहासेव विपाण्डरासि ॥ १७७ ॥
ब्रह्माण्डरन्ध्रात्पतनं सुमेरौ नानानगेन्द्राभिहतीश्च गुर्वीः ।
अचिन्तयित्वा भुवमागतासि पातु सुतानम्ब भवाब्धिमग्नान् ॥ १७८ ॥
हिमाचलं प्राप्य जटाकलापादीशस्य नेत्रानलतापितेव ।
प्रपद्यसे मज्जदनेकलोकभवाग्निक्कीलाकुलितेव सिन्धुम् ॥ १७९ ॥
अम्ब त्वया भेषजमत्यपूर्वमशिक्षि कस्मादिदमभ्रसिन्धो ।
भवज्वरं यद्विषमं प्रकृत्या शीताम्बुसेकेन नृणां क्षिणोषि ॥ १८० ॥

ब्रह्मन्हरे हर भवादवतेति देही

जरूपन्निमज्जति जले तव जहुकन्ये ।

निर्माहि पाहि निजहीति निदेशमेषां

तन्वन्नदञ्चति क एष तवानुभावः ॥ १८१ ॥

गगनतटिनि तावकं गरिम्णा सलिलमशेषजलातिशायि मन्ये ।
न विसृजति निमज्जतां नराणामिदमधिरुह्य सकृद्यतः शिरासि ॥ १८२ ॥
भरणे निजवर्ष्मणोऽपि खिन्ना भवती जाह्ववि देहिनो भजन्ते ।
किमिदं निदधाति मूर्ध्नि तेषामहहाशेषजगत्कुटुम्बभारम् ॥ १८३ ॥
त्रिदिवस्रवन्ति भवदम्बुमाधुरी सकलातिशायिविभवेति मन्महे ।
अवलिह्य जातुचिदिदं यतो जना विमुखीभवन्ति जननीकुचामृते १८४
अयि तावकं चरितमद्भुतोदय सुरभीकरोति सुरलोकनिम्नगे ।
पदमुन्नतं भजनसङ्गिनो जनान्नयसे यतः स्वयमधोनिपातिनी ॥ १८५ ॥

चेलं चर्म निकेतनं पितृवन पात्रं शिरो लेपनं
 भस्मालंकृतिरस्थिजालमनुगा वेतालपारम्परी ।
 भिक्षापर्यटनं च वर्तनमहो नृणां भवत्सेविनां
 मातर्ब्रूहि कथं त्वदीयभजन कुर्वे सुपर्वापगे ॥ १८६ ॥
 आकण्ठं सलिले निमज्ज्य पुलिनाभोगोपधाने शिरः
 कृत्वा शैलसुतापते सुररिपो गङ्गाधरेत्यालपन् ।
 गृह्णन्कर्णपुटे शिवेन कृपया प्रव्याहृतं तारकं
 तीरे जाह्नवि तावके तनुपरित्यागं विधास्ये कदा ॥ १८७ ॥
 त्वद्रोधोभुवि भूस्त्वदम्बुनि जल त्वत्फेनभासि प्रभा
 त्वद्वीचीपवने मरुत्त्वदुदकावर्ताम्बरे चाम्बरम् ।
 इत्थं देवि मदीयदेहजननी भूतावली लीयतां
 त्वत्सबन्धिनि जह्नुनन्दिनि महत्येषा मम प्रार्थना ॥ १८८ ॥
 इति स्तुत्वा नभःसिन्धुमेष धीमानमोदत ।
 मनसा फलिताशेषमनोरथसमृद्धिना ॥ १८९ ॥
 इति समरपुगवकृतौ यात्राप्रबन्धचम्पूकाव्ये सप्तम आश्वास ।

अष्टम आश्वास ।

पत्या प्रकाश्यमान क्षेत्राणामयमुपास्य केदारम् ।
 सकलमहितं फलानि स्वकुलत्राणक्षमाणि लभते स ॥ १ ॥
 उच्चैर्महागिरिविहारमुपेत्य धीमा-
 न्नीहारसवृत्तिनिवृत्तिदिनावतारे ।
 प्राहृष्यदादिपुरुषं बदरीवनान्तः
 पश्यन्करोदरमिषहृदराविशेषम् ॥ २ ॥

तदनु कारुण्यलवनवविकृतकामरूपां कामरूपान्तराहितकामपीठ-
स्थिति कामपि परदेवतामाराध्य नरदेवदुर्नयनाटिकाविभावनपाटवानुव-
र्तिभिरालापविस्तारैरस्तौषीत् ।

त्वद्भ्रूलीलानुसारित्रिपुरहरणदृक्किङ्कराधोक्षजाज्ञा-

निर्वोदृ ब्रह्मचिन्तासमुपनतजगद्धोरणीकोणभाजः ।

उर्व्याः कापि प्रदेशे कतिपयविषयाधीशतामेत्य मत्ता

न त्वामञ्चन्ति भूपाः समयविषमतां किं ब्रवीम्यद्रिकन्ये ॥ ३ ॥

नत्वा पृच्छामि किञ्चिद्भगवति भवती वाच्यमेतत्कुतश्चि-

त्पुण्यात्पट्टाभिषेकव्यतिकरसमयप्राप्तिमात्रेण राज्ञाम् ।

सौजन्यं क्व प्रयायात्क्व मतिरुपरमेत्क्व व्रजेत्साधुवादः

सौलभ्यं कापसर्पेत्क्व पुनरपसरेदातुरेष्वार्द्रभावः ॥ ४ ॥

भूजाने जय जीव कोऽत्र पुरतः शब्दायते वार्यता-

मायुष्मन्नहमेव कोऽसि कथय त्वं वा त्वदीयाश्रितः ।

आस्ता तद्भवदीयनाम किमहं डित्थस्तथा वा तदि-

त्यभ्यस्तानपि खेदयन्ति गिरिजे भूपा भवद्वञ्चितान् ॥ ५ ॥

आयाहि प्रातरेहि ह्यलमनवसरो याहि मे देहि सद्यः

स्वर्णान्येतत्पिधेहि प्रतिभुवमथवा ब्रूहि नो चेदपेहि ।

इत्येवं द्रष्टुकामा नरपतिहतकानेतदासन्नभृत्यै-

रायास्यन्ते नितान्तं जननि तव पदद्रोहिणो देहभाजः ॥ ६ ॥

ह्यः शर्वर्या समज्याविघटनसमये हे बुधा युष्मदर्थं

राज्ञेऽवोचाम किञ्चिद्ब्रूहि स च तदा प्रीतचेता इवास्त ।

इत्थं वागीशसार्थानयि जननि भवद्वञ्चितान्वञ्चयन्तो

मन्दाः कुर्वन्ति केचित्पितृपतिनगरीमार्गपाथेयबन्धम् ॥ ७ ॥

आकर्ष्यास्साकमभ्यागमनमवनिभृद्वित्रिकक्षयान्तराणि
 प्रोल्लङ्घ्याभ्येत्य नीत्वा बहुमतिमतनोदर्धपीठीजुषां नः ।
 इत्थं मिथ्यावचोभिः पटव इव जना वञ्चयन्ति प्रपञ्चं
 केचिज्जानन्ति नैते भवदुपजनितानम्बिके विप्रलम्भान् ॥ ८ ॥
 अद्य प्रातः सभायामखिलनृपतिषु प्रेक्षमाणेषु पीठा-
 दुत्थायासत्कराग्रादवनिभृदुपदामग्रहीत्पाणिनेति ।
 एतादृक्त्वेन जात्वप्यवनिपतिम[वि]ज्ञातवन्तोऽपि केचि-
 द्राजामिज्ञा इवाज्ञास्त्वयि सति विमुखेष्वैन्द्रजालं सृजन्ति ॥ ९ ॥
 नीहाराहार्यकन्ये तव पदकमलध्यानमुद्राविधानै-
 रत्यर्थं वर्तयन्ते जनुषि सफलतां केऽपि धन्या धरण्याम् ।
 अद्राक्षीदीषदस्मान्नृपतिरधिगतप्रीतिरद्येति सार्थं
 मन्वाना जन्म यान्ति प्रतिमुहुरितरे निर्वृति दुर्विवेकाः ॥ १० ॥
 मातर्देतेयवैरिप्रमुखसुरवरैः शश्वदध्यासितायां
 भावत्कागारबाह्याङ्गणभुवि वसतिप्राप्त्युपायं विहाय ।
 हा हा मोहाद्यतन्ते जगति तनुभृतो नैकनिष्ठयूतवीटी-
 जम्बालैर्दूषितायां नरपतिभवनद्वारि कर्तुं विहारम् ॥ ११ ॥
 धिक्कारः सौविदल्लैश्चिरविततबहिर्वेदिकावासकार्यं
 याच्ञादैन्यानुरोधः करितुरगकुलेष्वाकुला पर्यटाख्या ।
 निर्हेतुर्दण्डपातो भृशसुलभरुषा मेदिनीनायकेने-
 त्येवरूपेण मातः परिणमति नृणां त्वत्पदाब्जापराधः ॥ १२ ॥
 त्वत्पादाम्भोजपूजाविरचनविमुखीभावदोषावतीर्ण-
 क्षोणीभृत्सेवनानां पुरुषपरिषदामद्विराजन्यकन्ये ।
 नाहारो नैव निद्रा न सुखरसिकता नार्चना देवतानां
 राजद्वारोपकण्ठेष्वपि तु तत इतः पर्यटाख्यैव कृत्यम् ॥ १३ ॥

त्रैलोक्यश्लाघनीये धरणिधरकुलोत्तंसवशे प्रसूतिः
 शुद्धान्तैश्वर्यभाक्त्व त्रिभुवनभरणोल्लासिनश्चन्द्रमौलेः ।
 लोकानां मातृता चेत्यखिलमपि शिवे हृद्यमेतद्भवत्या
 भूपद्वारासिकायै पुनरपि तु सतां सृष्टिरेकैव कष्टा ॥ १४ ॥
 आवासं दुर्गुणानां कमपि नृहतकं भूपतित्वेन सृष्ट्वा
 तद्देहद्वारि याञ्जामहह रचयितुं यद्विनिर्मासि धीरान् ।
 सोऽय सर्गस्वभावः किमु तव जननि ब्रूहि किं विभ्रमो वा
 नैर्घृण्य वा किमाहो किमुत दृढतरद्वेषिता वा बुधेषु ॥ १५ ॥
 तस्याः को वा निषेधं सृजति गिलति चेदावृत्तिः सस्यजाल
 मर्यादालङ्घिनी चेज्जलनिधिलहरी को नु वा ता निरुन्ध्यात् ।
 किं च त्व शैलकन्ये कुटिलनृपगृहद्वारवेदीविहार-
 क्लेशोदन्यावदान्या भवसि यदि सतां कस्तव स्यान्नियन्ता ॥ १६ ॥
 भूमृत्सेवाविधानं बुधजनविततेः शास्त्रदृष्टेः पिधानं
 दुष्कृत्येषु प्रधान दुरितमिषविषोन्मेषपाथोनिधानम् ।
 ब्राह्मण्यस्यावसानं प्रसरदपयशोवल्ल्युपन्नप्रदान
 सत्यस्वापोपधानं सति किमु बहुना त्वय्युपेक्षानिदानम् ॥ १७ ॥
 भुक्ते प्राचीनवित्ते गरिमजुषि ऋणे भिक्षुताया धृतायां
 संमाने हीयमाने नृपसदसि बहिर्द्वाररोधेऽपि जाते ।
 कोऽयं मायानुभावस्तव सति विलसत्यर्थलाभातिलोभा-
 द्धावं धाव बुधानां ततिरटति मुधा राजधान्यामघन्या ॥ १८ ॥
 विन्यस्ताञ्जलिना प्रणम्य शिरसा याचे दया चेद्बुधा-
 नास्थानीनरकान्तरे क्षितिभुजा कामाक्षि मा मा क्षिप ।
 यद्यस्मिन्क्षिपसि व्यपेतकरुणालेशा तदा शालिका-
 द्वाराध्यासनदुर्दशां वितर नो गुर्वीं दुरुर्वीपतेः ॥ १९ ॥

नैतत्स्वर्गतिसाधन न च कुलाचारं(रो) न चाज्ञा गुरो-
रान्नायैर्विहित च कर्म यदिदं भूपाधमोपासनम् ।

प्राग्जन्मन्यचलात्मजे कृतभवत्पादापराधा वयं
पात केवलमात्मनः स्वयमहो कर्तुं प्रवर्तामहे ॥ २० ॥

मूर्ध्ना पर्यटने कृतेऽपि करुणामुद्रा न चेत्तावकी
न प्राप्येत नरैर्गुवाकफलमप्यन्तर्घुणास्वादितम् ।

जानन्नप्यमुमर्थमर्थपटलीसपादनाकाङ्क्षया

हा धिक्कष्टमनुद्रवामि धरणीपालाधमानम्बिके ॥ २१ ॥

त्वच्चिन्ता कलयामि चेत्त[दधुना] प्रत्यूहजाग्रन्मन-

क्षोभोत्पादनचञ्चुरौदरशिखिज्वाला समुज्जृम्भते ।

तच्छान्त्यै नृपतीन्भजामि यदि तच्छ्यानात्त्वदीयस्मृति-

नेवोदेति किमाचरामि कथय प्रालेयशैलात्मजे ॥ २२ ॥

प्राचीनक्षेत्रमात्रान्न लगति किल मे स्फारससारभारः

कृत्वा भूमर्तृसेवां धरणिरभिनवोपार्जनीया मयेति ।

चिन्तासंदानितान्तःकरणसरणिभिर्घस्मैरस्मदाद्यै-

रन्वारब्धा भवत्यां पुरहरदयिते देवि साक्षादुपेक्षा ॥ २३ ॥

उत्थानं प्रातरुर्वीपरिवृढभवनद्वारदेशाभिधान

निध्यानं भूमिबन्धोः पुनरुपगमनं वासशाला प्रतीति ।

एतैर्व्यापारजातैरचलपतिसुते नित्यमावर्त्यमानै-

रङ्घ्रिद्वन्द्वं भवत्या मुहुरहह वय घसरा विस्तरामः ॥ २४ ॥

ग्रामं वा ग्रामटी वा मितभुवमथवा हाटकं वा पटं वा

यः कोऽप्यस्माकमेतत्किमिह न वितरेदेकिका वा वराटीम् ।

इत्यम्ब त्वय्युपेक्षाविरचनदुरितप्राप्तदारिद्र्यमुद्रा-

कातर्याः पर्यटाट्यां नगरभुवि वयं बह्वधर्माय कुर्मः ॥ २५ ॥

अन्तःशुद्धान्तमास्ते नृपतिरविरतं नैव निध्याति दैवा-
 त्निर्गच्छन्त कदाचित्तिरयति तरसा खेटकूटैर्भटौघः ।
 वक्ता वा नास्मदर्थे स्वयमपि गमनं दुष्करं द्वार्यथापि
 त्वद्दोहादद्रिकन्ये वयमवनिपतिं द्रष्टुकामाश्चरामः ॥ २६ ॥
 विद्यागोष्ठीषु राज्ञो नहि रुचिकणिकाप्यस्त्युदास्ते प्रधानो
 विद्वेष्टि स्वाधिकारक्षतिचकितमनाः सोऽप्यमेधाः पुरोधाः ।
 अन्यस्त्वज्ञातविद्वज्जनसरणिरथाप्यम्ब ते शाम्बरीभिः
 पश्चात्सचोद्यमानाः सुधिय इति वय राजधान्या भ्रमामः ॥२७॥
 संनहत्सौविदल्लाधमवदनसमालोकनाय प्रसर्प-
 ङ्खलीषु द्वारवेदीशिखरसरणिषु प्रत्यहाध्यासनाय ।
 याच्ञावाणीनिबद्धक्रमसरसनाधारणायपि चास्मा-
 त्निष्कारुण्य सृजन्त्यास्तव गिरितनये कि फल लब्धमासीत् २८
 कर्णो मध्याह्नदीनः समयमनुसरत्यम्बुदः स्वर्गमात्रे
 सन्तानस्त्यागशाली वयमपि तु मुहुः सर्वतो दानशौण्डाः ।
 इत्युर्वीपालगर्वप्रलपितगरलज्वालजालानि पातुं
 कर्णाभ्या कि नु सृष्टा वयमवनिधराधीशकन्ये भवत्या ॥ २९ ॥
 कुम्भीपाकादिनानाविधनिरयकुलेष्वातलं संनिमज्जा-
 व्यापारे नास्ति भारः सरसिरुहभुवो यावदायुर्विरामम् ।
 क्षमापालद्वारि कितु क्षणमपि वसतिः शक्यते नैव कर्तु
 तस्मादस्मद्विपक्ष जनमपि न कदाप्यम्ब तस्या निधेहि ॥ ३० ॥
 आस्थानी गाहनीया नृपनिकटजुषो रञ्जनीया मनुष्या
 भूपालः सेवनीयः स च बहुलधनैरापनीयो मयेति ।

चिन्तां संत्यज्य सोऽहं तव पदनलिनोपासनामात्रकृत्यः
 प्रेङ्खद्भावः कदा वा वद जननफलान्यम्ब सपादयिष्ये ॥ ३१ ॥
 यास्यामो राजधानीं कथमपि नृपतेरन्तिकं तत्र को वा
 नेष्यत्यस्मानकस्मात्प्रचुरघनभरैः प्रीणनामन्तरेण ।
 दृष्टे वा राज्ञि कृष्टां चिरवसतिमृते नाञ्जसा वाञ्छितासि-
 स्तस्मादक्लेशलभ्यां द्रुतफलजननीमद्रिजां न त्यजामः ॥ ३२ ॥
 लक्ष्मीकुर्वे किमुर्वीसहचरहतकानम्बिके तावकाद्भौ
 जाप्रत्यश्रान्तमन्तःकरणभुवि ममाभीष्टविश्राणनाय ।
 त्वद्भृत्यद्वा.स्थवीटीचिपिटकपटसवाहकक्रीतदासी-
 दासेयप्रेष्यचेटीसुतजनसदृशाः किं नु ते राजकीटाः ॥ ३३ ॥
 कामाक्षि त्वत्कटाक्षव्यतिकरकलिकामोदसाम्राज्यलक्ष्मी-
 पर्याप्तस्वान्तवृत्तेर्नहि मम गणनागोचरे ते नरेन्द्राः ।
 सेवाहेवाकभाजां तव जननि जगत्यब्जभूर्वा हरिर्वा
 त्र्यक्षो वा लक्ष्यकोटौ विलसितुमनल केऽपि मूढा नृकीटाः ३४
 त्वद्धानैकावधानप्रणयनसुलभानन्दलीढान्तरात्मा
 नाह भूपानुपासे पुरहरसुतनो संपदे किंपचानान् ।
 पुंसां चिन्तालताभिर्हृदि तव चरणोपपन्नतामद्रिकन्ये
 नाबध्यन्ते कतीभाः कति कति तुरगा गेहबाह्याङ्गणेषु ॥ ३५ ॥
 कुर्वन्तु स्वैरमुर्व्या कतिचन समयक्षेपण भूपगेह-
 द्वारावस्थानधारापरिचयरचनोदीतरागा वराकाः ।
 त्वद्दयानारम्भलब्धोदयनिरतिशयानन्दनिष्यन्दसिन्धो-
 रन्तःस्वच्छन्दचारैर्जननि वयममी कालजालं नयामः ॥ ३६ ॥

स्निग्धद्रूपालदत्तद्विरद्वरघटामांसलस्निग्धमुग्ध-
 स्कन्धाभोगाधिरोहक्रमसृमरतमख्यातिसंप्राप्तितोऽपि ।
 देवि त्वद्भृत्यशालारजकवशजुषामन्वये रासभाना-
 मुद्भूयामेयभारोद्धहनमतितरा युक्तमित्येव मन्ये ॥ ३७ ॥

साकं भूनायकेन प्रचुरमणिभरोद्भामरं सामरस्या-
 दध्यारुह्यासनार्धं युगपदभिमुखीभूय सलापतोऽपि ।
 न्यञ्चद्गात्रं निषेधप्रसृतकरतलं निर्भरोत्कम्पमम्ब
 त्वद्देहद्वास्थवेत्रप्रहरणसमयत्रासदैत्यं परं नः ॥ ३८ ॥

आन्दोली चतुरन्तयानतुरगश्वेतातपत्रद्विप-
 प्रायां सपदमावहेति गिरिजे न त्वा कदाप्यर्थये ।

याचे केवलमेतदेव बहुधा त्वत्पादपङ्केरुह-
 द्वन्द्वाराधनचातुरीगुणनिकासाभ्राज्यसिहासनम् ॥ ३९ ॥

तदनु तुहिनजगतीधरादवतीर्य स पुनरार्यमिश्रो निजवचःस्रुतिधौ-
 ततत्त्वावबोधकर्दमनिकरस्य सगरसुताहुतिहुताशनीकृतप्रबलरुषः कपिल-
 मुनेराश्रमपदमुपाश्रयत ।

अभिषिच्य भसितराशीन्पुरहरनिर्माल्यसलिलपूरेण ।
 निरवापयत्पितृणां भगीरथो यत्र निरयवाघाम्निम् ॥ ४० ॥

अहाय पत्युरह्नामपहाय सतामसूयितवतीव ।
 श्लिष्यति सुस्त्रवन्ती नर्मसखं यत्र नवनवोर्मिकरैः ॥ ४१ ॥

तत्र च जलधिमध्यक्षयन्निदमवादीत् ।

भागीरथीतिप्रथिताभिधाना काचित्कुमारीमुपनीय गौरीम् ।
 अस्मै वरायातिसृजन्पितृणां चक्रे मुदं चण्डकरान्वयेन्दुः ॥ ४२ ॥
 अहस्करापत्यसरस्वतीभ्यामभ्यर्णमादाय विमुच्यमाना ।
 अमुं नवोदेवखं द्युसिन्धुराबद्धभङ्गा पतिमभ्युपैति ॥ ४३ ॥

वारं वारं प्रौढवातानुषङ्गाद्वेगेनायं वेपते वीचिमाली ।
कुम्भीयोनेः कुक्षिवास्तव्यमग्निं ध्यायं ध्याय त्रासमृच्छन्निवोच्चैः ॥ ४४ ॥

मन्थानशैलमथितोऽपि घटीभवेन

ग्रस्तोऽपि दाशरथिना कृतबन्धनोऽपि ।

उद्दामवाडवहुताशनपीडितोऽपि

गम्भीरता न हि कदाचिदयं जहाति ॥ ४५ ॥

अथ नीलाद्रिमासाद्य कृती स कृतवन्दनः ।

अस्तौदित्थ जगन्नाथमघनिर्माथकर्मणे ॥ ४६ ॥

चरितं तव प्रथीयः शक्यं मितया न मे गिरा स्तोतुम् ।

नासामणिर्न भवितुमर्हति मानाधिक रत्नम् ॥ ४७ ॥

अतिलघुनापि च वचसा मधुमथन तव प्रणौमि महिमानम् ।

तुभ्य त्रिभुवनवपुषे तुल्यं कथमर्प्यते माल्यम् ॥ ४८ ॥

मम यन्मनुष्यजन्मनि भवत्सपर्यापराङ्मुखीभवनम् ।

स नैवनीतनिर्गमसमये मन्थानगुणभङ्गः ॥ ४९ ॥

अन्यार्थमपि भवन्तं परिचरता प्राप्यते गतिः पुंसा ।

आमोदमेणनाभेराजिघ्रति कि न पणितापि ॥ ५० ॥

भवतः प्रपद्यमानश्चरणौ पदवी समश्नुते परमाम् ।

को गन्धगुजाधिरूढः क्षुद्र प्रतिपद्यते द्वारम् ॥ ५१ ॥

प्रकृतिजयिनस्त्वदङ्घ्रेः पातकराशिरपि किमु भवेल्लक्ष्यम् ।

अस्त्रमरविन्दयौनेश्चटकोपरि कि नु सधेयम् ॥ ५२ ॥

ईषल्लभा मनीषिभिरीहितसंपत्प्रसादविषयैस्ते ।

हैयङ्गवीनसङ्घं ह्यादधतो न खलु घृतचिन्ता ॥ ५३ ॥

१ 'हैयङ्गवीननिर्गमसमये' इत्युचितमिति प्रतिभाति.

करुणागुणपरिणाहः कसारे तव निसर्गससिद्धः ।

आधीयते न केनचिदमृतरसौघस्य माधुर्यम् ॥ ५४ ॥

अनुपदमतिलङ्घ्य जनपदशतानि विबुधाग्रण्यः स पुण्यस्थलीषु शस्तं
गयाक्षेत्रमयासीत् ।

दृश्यते तटिनी यस्मिन्नद्भुताकारशालिनी ।

अपि फल्गुः स्वयं पुसामफल्गुफलदायिनी ॥ ५५ ॥

अधिमौलि गयामरद्विषो विबुधैर्यत्र कृते पदार्पणे ।

भुवनत्रयमस्तके पुनः पितरो हन्त पद वितन्वते ॥ ५६ ॥

कटितटिघटिततटिनिभांशुकं रमाधवं छविजितमारमाधवम् ।

जगन्नयी प्रणमति यत्र मौलिना गदाधरं किसलयभं गदाधरम् ॥ ५७ ॥

तत्र च विहितकर्तव्यकलापोऽयमभिरूपो विनिर्गत्य ततः समग्रगु-
णसभृतेन कुटुम्बिनीयुगेन विविधतीर्थसमूहमवगाहमानो विमानितदि-
विषदाहारसपद व्याहारमुदजृम्भयत ।

अहस्करेऽप्यलघुतमिस्रतस्करे कुमुद्वती समधिगता कुमुद्वतीम् ।

पवित्रितक्षितिरियमत्र चक्षुषी पुनः पुनारमयति मे पुनः पुना ॥ ५८ ॥

सध्याटवीचारविवृद्धमूर्तिः कुर्वन्मुहुः कूलविहङ्गलीलाम् ।

स्वैरं प्रणर्दन्निह शोणभद्रो गवामसौ गच्छति सनिवेशम् ॥ ५९ ॥

शर्वाणीचरणसरोजवान्तलाक्षाजम्बालभ्रमजनिहेतुधातुशाली ।

विन्ध्याद्रिर्वितरति मे नितम्बसीमाविस्तारस्थगितदिगन्तरः प्रहर्षम् ६०

अध्यास्ते रुचिरममुष्य शृङ्गमेका सा काचित्रिभुवनसज्वरापहन्त्री ।

निर्व्याजप्रणिहितनीलकण्ठहर्षा वर्षन्ती कमपि रस बलाहकाली ॥ ६१ ॥

कर्याली हृतमधुकैटभावलेपा लोकान्धकरणलुलायदर्पहन्त्री ।

चामुण्डा शकलितरक्तबीजदम्भा शुम्भनी जयति निशुम्भसूदनीयम् ६२

विश्वस्मादपि धरणीधरेन्द्रकन्ये
 विन्ध्योऽय निरवधिभागधेयशाली ।
 आक्रान्ताखिलभुवनापि यस्य नाम्ना
 विख्याता परमसि विन्ध्यवासिनीति ॥ ६३ ॥

देवि त्वत्पदरुचिदर्शितातिरागा तुङ्गेषु द्रुमविटपेषु लम्बमानाः ।
 शैलेऽस्मिन्सततमवाङ्मुखत्वभाजो दृश्यन्ते धृतनियमा इव प्रवालाः ॥ ६४ ॥
 कुब्जत्वं दधदपि कुम्भयोनिभक्त्या विन्ध्याद्रिर्विबुधनिवासतोऽपि तुङ्गः ।
 संचारं सदयगिरीशपाणिपद्मस्पृष्टाभ्यामिह वितनोषि यत्पदाभ्याम् ६५
 मच्चित्ते..... महिषासुरोत्तमाङ्गे विन्ध्याद्रेरधिशिखरं च विश्वमातः ।
 निःशङ्क निहितपदाब्जया भवत्या काठिन्य क नु वद काममन्वभावि ६६
 वेलाया विषमकृतान्तवाहघण्टासरावश्रवणसमाहितव्यथायाम् ।
 मञ्जीरकणितमनोहरं पुरस्तादास्ता नश्वरणसरोजमम्बिकायाः ॥ ६७ ॥

पारीन्द्राः परिभवमापिता निकामं
 मध्येन स्मरहरवल्लभे भवत्याः ।
 तत्तादृक्तिमिरतरङ्गितासु मन्ये
 बध्नन्ती(न्ति)स्थितिमिह • भ्यतो गुहासु ॥ ६८ ॥

उत्तुङ्गा बलवदुदारकान्तिभाजो वर्तन्ता शतमिह वारणेन्द्रकुम्भाः ।
 सोढारस्तव कुचभारवत्किमेते पञ्चास्यप्रसभविमर्दसभ्रमाणाम् ॥ ६९ ॥
 शर्वाणि स्तनभरसपदा परं ते विन्ध्याद्रिर्विगलिततुङ्गतावलेपः ।
 व्रीले(डे) न क्षितिमभजद्विजस्तु भेजे प्रख्यातिं शिव शिव भाग्यरीतिरेषा
 सत्रातुं जनमिह सर्वहिसकेभ्यो वात्सल्याद्ब्रह्मसि वरायुधानि हस्तैः ।
 हन्तैतद्भगवति साहस यतोऽमी रज्यन्ते नवसुमनोजिघृक्षयापि ॥ ७१ ॥
 चन्द्रस्ते वदनमिषेण शैलकन्ये विन्ध्याद्रौ वसति विधुंतुदैकमीत्या ।

पर्यन्तभ्रमणमिष(षा)त्तरक्षुवीक्षावित्रासव्यतिकरविद्रवत्कुरङ्गः ॥ ७२ ॥
 त्वद्विम्बाधरतुलना शिवे तदानी प्रादुष्यादिह सहकारपल्लवेषु ।
 धात्रा चेन्मकरन्दसारधारानिष्यन्दः कुसुमवदेषु निर्मितः स्यात् ७३
 स्वच्छन्दं विलसतु चन्द्रिकाङ्कुराणामुद्भेदः किमपि सुधारसोद्गमश्च ।
 वक्त्रेन्दौ तव वरवर्णिनि सरारेराश्चर्या न किमिह सूतिरम्बुजानाम् ७४
 अस्याद्रेरनुवनमध्यमम्बुजातैर्वेतण्डव्रजकरदण्डपातभीतैः ।
 सारङ्गैरपि चकितैर्वनेचरेभ्यः सर्वस्व निहितमिव स्वक त्वदक्ष्णोः ७५
 कुल्लासु क्षितिरुहपुष्पमञ्जरीषु भ्राम्यन्ती ततिरिह भाति षट्पदानाम् ।
 पृथ्वीभृत्प्रियतनये विलोकयन्त्याः कान्तारश्रियमिव ते कटाक्षमाला ७६
 पाठीनध्वजपरिपन्थिकायमायाकैलासक्षितिधरकालमेघपङ्के ।
 मातस्ते हतजनिमार्गपर्यटाट्या निष्टप्ते मयि निपतत्वपाङ्गधारा ॥७७॥
 त्वामभ्रच्छविमिह वीक्ष्य नीलकण्ठास्तुष्यन्तः सपदि वितन्वते कलापान् ।
 त्वत्केशद्युतिविसरापहारशङ्कां निर्माष्टु निपुणमिव प्रदर्शयन्तः ॥ ७८ ॥
 उद्भिन्नस्मितलवमुल्लसत्कपोल लोलाक्षिभ्रुवमतिलोभनीयनासम् ।
 बिम्बोष्ठ भृतमणिकुण्डलाभिराम वक्त्र ते जननि वयं न विसरामः ७९
 विनिर्गतानविहितपुण्यदुर्लभत्रिमार्गगासलिलविगाहनाय नः ।
 पदे पदे बहलविपत्तिशङ्कया विषीदतः सुखयतु विन्ध्यवासिनी ८०
 अपि च ।
 रक्षति दुर्गा यन्तं विपदः स्वगुणान्कृपामृदुर्गायन्तम् ।
 समहृत कासरदनुजं तमपि च या सुम्भमन्तिकासरदनुजम् ॥ ८१ ॥
 देवी सा मे दुरित क्षपयतु कृपया हरिस्वसा मेदुरितम् ।
 शक्तिषु परमा नन्द जनक किल या निनाय परमानन्दम् ॥ ८२ ॥
 शुचमिह नोपलभन्ते वपुः सरन्तो वलार्दनोपलभ ते ।
 स्थितमनिदानवलक्षे हर्यक्षे चण्डि लूनदानवलक्षे ॥ ८३ ॥

अपि च ।

स्कन्धादवप्लुत्य हरेः सलीलमाक्रम्य पद्म्यामवनीलुलायौ ।
 संधित्सया चापगुणैर्निषङ्गादुदर्चिष मार्गणमुत्क्षिपन्तीम् ॥ ८४ ॥
 प्रहारकेलिस्पृहया रथाङ्गनेमिग्रहव्यग्रनिजाग्रहस्ताम् ।
 तिर्यङ्मुखी पाणिधृताञ्चलस्य कम्बोः समुद्धोषणकर्महेतोः ॥ ८५ ॥
 उदस्तहस्तोपहितत्रिशूलनिर्भिद्यमानं निजपश्चिमाङ्गात् ।
 निर्गच्छतो निर्जरशात्रवस्य चर्मासिपाणेः शिरसश्छिदायै ॥ ८६ ॥
 आलम्ब्य केशानवधूय खेट पाणावधिक्षिप्तकृपाणवल्लीम् ।
 दरोच्छ्वसन्मध्यमदृष्टिरिङ्खदग्निस्फुलिङ्गावलिभीषणास्याम् ॥ ८७ ॥
 विश्वत्रयापद्विनिवारणाय सनाहमेवं समरे दधानाम् ।
 किरीटचन्द्राशुक्लताभिषेकामम्बामहं भावनयावलम्बे ॥ ८८ ॥
 तमसामर्दिनि विधृतमसाधिष तमसा जाह्नवीपूरं तमसा विगाहते ।
 निर्जेतु दुरितावलीं सति कलौ निःसीमवीर्योदयां
 देवो मेलयति स्म यत्र सुदृढं तिस्रो महावाहिनीः ।
 श्रेयानेष निरीक्ष्यते स शिविराभोगः प्रयागाभिधो
 धीरा. स्वैरमिह प्रयान्ति पदवी देहत्यज शाश्वतीम् ॥ ८९ ॥
 देहिनामिह तटस्थितिस्पृशा पुण्यमात्मजमिमाः पुनः पुनः ।
 स्फारविस्मयकृते परस्परं सगताः प्रसुवते सरिद्वराः ॥ ९० ॥
 अन्योन्यमायामिभिरूर्मिहस्तैरास्कन्दकर्मण्यनयोः सपत्नयोः ।
 साक्ष्यं न साधीय इतीह सा कि सरस्वती सवृतमूर्तिरास्ते ॥ ९१ ॥
 जाह्नवीरविसुतारजतायःशृङ्खलायुगलसद्वतमेनम् ।
 क्रीडितु स हि विमुक्तियुवत्या केलिमञ्चमयमञ्चति लोकः ॥ ९२ ॥
 यियासतामत्र निमज्ज्य नाकं हित्वा तनु मुक्तिमभीप्सतां च ।
 वैवस्वतीविष्णुपदीमिषेण वेदोपदिष्टाध्वयुग चकास्ति ॥ ९३ ॥

निर्वापितानामिह विष्णुपद्या नृवर्गकान्तारभवानलानाम् ।
विसृत्वरी धूमपरम्परेव विराजते चण्डमरीचिकन्या ॥ ९४ ॥
सहजमलिन विद्यावर्त्म स्वभावमलीमसा

विधिपदविका चित्रः पन्था विमिश्रितयोस्तयोः ।

इति पृथगवस्थित्या समेलनेन च देहिना-

मिह विवृणुतो नानामार्गान्द्युसिन्धुकलिन्दजे ॥ ९५ ॥

निर्माति घर्माशुसुताभुजङ्गया निर्मोकशङ्कामिह गाङ्गमम्भः ।
या वीक्ष्य लोकाः समवर्तिलोकयात्राकथामप्यवधीरयन्ति ॥ ९६ ॥

अनेकदेशोन्मिषदभ्रसिन्धुप्रवाहखण्डामिव भानुकन्याम् ।
पश्याम्यविद्यामिव तत्र तत्र प्रभिद्यमाना विषयप्रकाशैः ॥ ९७ ॥
उन्नेतुमुद्वेलभवाब्धिमग्नान्कृतोद्यमाभ्या कृपया शिवाभ्याम् ।
प्रसार्यमाणाविव बाहुकाण्डौ पश्यामि नद्योरनयोः प्रवाहौ ॥ ९८ ॥

वेगाविद्धसरोजकुञ्जलकुच विक्षिप्तवीचीभुज

फुल्लेन्दीवरदृष्टि बुद्बुदनिभाविर्भूतरोमोद्गमम् ।

त्रुट्यत्फेनविपाण्डुकञ्चुकमुभे दूरात्समभ्यागते

गाढालिङ्गनमत्र हन्त तनुतो गङ्गाकलिन्दात्मजे ॥ ९९ ॥

क्वापि प्रस्तुतदोर्मुधे इव मिथो वीचीभरैराहतै-

रैतैरात्तजयश्रियाविव कुतोऽप्यन्योन्यकृत्साक्रमैः ।

विद्राणे इव साध्वसेन कुहचिद्व्यक्तापसारत्वैरै-

स्तन्वाते सरितौ विडम्बनमुभे तत्तादृशाना नृणाम् ॥ १०० ॥

कालिन्दीसुरनिम्नगे विलसतः कालावदाते ययो-

रंशूनामिव सतती तनुभृतामन्तस्तमिस्रापहे ।

पुण्यैरद्य पुराकृतैर्वयममी तत्तादृशौ तावुभौ

वेणीमाधवशूलटङ्कगिरिशौ वीक्षामहे चक्षुषा ॥ १०१ ॥

वामे भागे वरतनुमयं शूलटङ्केशमीडे
 संध्यानृत्तभ्रमणरचनासङ्गिनो यस्य कण्ठात् ।
 स्रस्तां मुक्तास्रजमिव महाकृष्णसर्पाञ्चितार्धा-
 मग्रे पश्याम्यमरतटिनीमर्ककन्योपगूढाम् ॥ १०२ ॥
 भुवनत्रयपारवर्तिं पुंसामधिगन्तु पदमाहितस्पृहाणाम् ।
 अनुभूतचरादिविप्रयागादयनं नेह परं भुवि प्रयागात् ॥ १०३ ॥
 इत्यालपन्नयमुत्तीर्य सुरधुनीमनीदृशसपत्तिपेशलान्कोसलानवलोक्य-
 न्नघगुणपरिभूतधनदपुरुहूतपुरमजिहीत साकेतम् ।
 विमलां प्रकृतिं विवृण्वती सततं भावितसर्वमङ्गला ।
 यदलंकरणाय कल्पते हिमवन्मानससंभवा नदी ॥ १०४ ॥
 परिसरयूपकण्ठमलघूत्तरवेदितटी
 परिसरयूपकण्ठपरिवद्धचषालशता ।
 प्रदिशति यत्र कौतुकमशीतकरामिजन-
 प्रभवजनाधिनाथहयमेघवितानमही ॥ १०५ ॥
 तत्र स रामभद्रं प्रणिपत्य नुतिमित्यतानीत् ।
 कल्पयत्यवनिकर्णजन्मनो बद्धहि श्रवणहर्षवैभवम् ।
 सभवे जनकमोदसंपदामात्मजोक्तिरयते निदानताम् ॥ १०६ ॥
 सूनुनैव सुवच प्रचेतसो वस्तु वर्णयितुमाद्रियामहे ।
 राघवैकसुगमे रणाङ्गणे व्यापृतं किल वलीमुखैरपि ॥ १०७ ॥
 हन्त सत्यपि रघूद्वहे गिरा प्रस्तुवन्ति कवयः परानपि ।
 यस्य वक्तमपदानमेव या प्रादुरास भुवि पद्यरूपिणी ॥ १०८ ॥
 तद्विना दशरथावनीसुहृन्मानिनीजठरशुक्तिमौक्तिकम् ।
 वावदूकजनवाङ्मुखस्य किं विद्यते भुवि विभूषणान्तरम् ॥ १०९ ॥

संयमिप्रवरसाधितस्य कि पायसस्य परिपाकवैभवात् ।
माधुरीमधिगतो महीयसी राघवो रमयते ममाशयम् ॥ ११० ॥
दत्तया दिविकृतत्रिशङ्कुना निर्ममो निखिलशस्त्रविद्यया ।
आधिशङ्कुभरमापयन्दिषामाशयेषु रघुनायकोऽवतात् ॥ १११ ॥
पादरेणुपरमाणुयोगतः सिद्ध्यता युवतिसृष्टिकर्मणा ।
साधयन्नपि मत मुनेः कथं जानकीपतिरतर्कमार्गगः ॥ ११२ ॥
कुर्वतो दृढगुणप्रकृष्टतामात्मनो दशरथाङ्गजन्मनः ।
गौरव न सहते स्म कार्मुकं कामशासनकरोपलालितम् ॥ ११३ ॥
धर्मनिर्मथनकर्मठं हठात्कल्पयन्नपि करातिपीडनम् ।
मेदिनीहृदयहारिभिर्गुणैर्मेदुरो जयति मैथिलीपतिः ॥ ११४ ॥
प्रक्रमं रचयतः प्रनर्तितुं विक्रमस्य किल विघ्नशान्तये ।
ऐशचापतृणभङ्गमाचरन्नेष दाशरथिरेव सेव्यताम् ॥ ११५ ॥
दोःप्रतापशिखिनः समिन्धने दोहलीव निजबाहुलीलया ।
काकपक्षधर एव कार्मुकं पाटयन्पशुपतेः स वर्ण्यताम् ॥ ११६ ॥
आप भङ्गमवनीसुताभ्रुवः पूर्वमेव पुरवैरिकार्मुकम् ।
अर्कवंशसुकृतैरयं पुनः कीर्तिमानवतु केलिमानुषः ॥ ११७ ॥
हन्तुमुद्यमवतो निशाचरानदृहास इव रामतेजसः ।
पूर्यन्दश दिशः पुनातु वो भैरवः शिवधनुर्भिदारवः ॥ ११८ ॥
मैथिलीहृदयमञ्चशायिनः सौखशायनिकशेखरः प्रभोः ।
पातु वो रघुवतंसदोर्लताभज्यमानभवचापनिखनः ॥ ११९ ॥
आत्मवैरिधनुरार्तिनानटद्वीरचोदितविदेहजार्पिताम् ।
दृक्तरङ्गवरणोत्पलस्रजं धारयन्नवतु वो रघूद्वहः ॥ १२० ॥
जातरूपफलके शनैः शनैरङ्गसंगतिभियापसृत्वरीम् ।
मन्दमन्दमपदेशपूर्वकं मैथिलीमनुसरन्स पातु वः ॥ १२१ ॥

वार्धिनेमिजनुषो वधूमणेरशये शयकुशेशयेऽपि च ।
 कौतुकस्य कलयन्निबन्धन नन्दनो दशरथस्य पातु नः ॥ १२२ ॥
 मैथिलीपरिणयोत्सवे मुखं मन्दहासमधुराधरं विभोः ।
 घर्मवारिकणहृद्यमस्तु मे [मङ्गलाय] शुभिकाविभूषितम् ॥ १२३ ॥
 आश्रमप्रसृमरे शनैर्जवादाहितापसरणे कथंचन ।
 सगते सदसि मङ्गलाय मे जानकीरघुवतंसयोर्भ्रुवौ ॥ १२४ ॥
 मैथिलीमनुकुलावतसयोः पुष्पती पुलकजालमङ्गके ।
 शोभनस्तुतिमया शुभाय मे कल्पतां सुदृगल्लुकाकपि (१) ॥ १२५ ॥
 भाविनि त्रिदशवैरिभञ्जने साधिव मे कुरु सहायतामिति ।
 याचमान इव जानकीकरं पाणिना परिमृशन्मुदेऽस्तु सः ॥ १२६ ॥
 चम्पवल्लिकरपीडने रुषः शान्तये किमुपलाधिरोहणे (१) ।
 जानकीपदसरोजमामृशन्पाणिना रघुपतिः प्रसीदतात् ॥ १२७ ॥
 हन्त दृश्यमपरं मदागमः शंसति ध्रुवमितीर्ष्ययेव सः ।
 तत्प्रदर्शनविधौ धराभुवि मन्दवर्षवचनो धिनोतु माम् ॥ १२८ ॥
 मैथिलेन्द्रमहिलाभिरेकतः स्थापितौ सदृशतादिदृक्षया ।
 . . . . . माहितस्थितौ चिन्तयामि जगदादिदम्पती ॥ १२९ ॥
 मैथिलीसहचरं मनः सखे सर्वदैव तदवेहि दैवतम् ।
 घोरजन्मकुहनापयोनिधेस्तारकं तव तनुप्रतारकम् ॥ १३० ॥
 सन्तनामह वीशसम्मतपरं (१) देवता विगणयामि नैव ताः ।
 राममेकमभिरामवैभवारांशरविराममाश्रये ॥ १३१ ॥

तमालच्छायालः सततमनुकूलस्तनुभृतां

वचः केलीशे .. (१) विशगतमधूलीमधुरिमा ।

जगन्नेता सीतापतिरहितजेता गुणगणैः

स नाथो हृत्साधो जनुषि रघुनाथो विजयताम् ॥ १३२ ॥

मणिगणपरिणद्धे मण्डले पुष्पकान्त-

सुरतरुतलभञ्जि स्वर्णपीठे निषण्णौ ।

विसरमुपहसन्तौ विद्युदम्भोदभासा

मनसि मम रमेता मैथिलीरामचन्द्रौ ॥ १३३ ॥

सकृदेव शरीरिणः प्रपन्नान्भवदीयाः स्म इति प्रजल्पतोऽपि ।

परिपातुमभीतिलम्भनेन प्रतिपन्नव्रतमस्ति दैवतं नः ॥ १३४ ॥

अपि च ।

तमुपास्महे तपोधनमहिमार्जितपायसार्थपरिपाकम् ।

पङ्क्तिरथपार्थिवेन्दोरन्तिमऋणभागमोचनं द्रविणम् ॥ १३५ ॥

भक्तिपरितोषिताशयक कालिके कलितोपदेशविभवेन (१) ।

त्रिजगदरिष्टविदारणदीक्षादृढबद्धर(ल)क्ष्यता यातम् ॥ १३६ ॥

सुस्तं तस्य सुकेतं प्रभदनतनुमेदिनीप्रतप्तस्य (२) ।

आशरकुलाशनोद्यमभाजः(ज) प्रा(वा)णाहुतीकृतसुबाहुम् ॥ १३७ ॥

अपि भू[ग]वदङ्घ्रिरजसा सहितचिरलुप्तनिर्यमिसंसारम् ।

परिणीतधरणितनय पशुपतिचापाधिरोपणपणेन ॥ १३८ ॥

दैत्यभिदो धनुषा सममात्तभृगुप्रवरशक्तिसर्वस्वम् ।

त्रातारं वसुधाया अन्ते सह सीतयाऽनुभूतसुखम् ॥ १३९ ॥

जगति परिग्रहयोग्या न खलु श्वश्रूरिति प्रतीत्येव ।

धरणिमनपेक्ष्य साकं तत्सुतयाध्युषितचित्रकूटतटम् ॥ १४० ॥

१ भगवतः स्वस्येति व्याख्येयम् २ नियमोऽस्यास्तीति नियमी मुनिः -अत्र
गौतमस्तस्य ससारोऽहल्येति बोध्यम् ३ श्वश्रूः पृथिवी
या० प्र० ११

स्ववशमुपेयुषि विभवे विमुखस्य भ्रातुरर्पितेन करे ।
 चरणत्राणेन चिरं कारितवन्त क्षमापरित्राणम् ॥ १४१ ॥
 आत्मीयादपि चास्त्रादतिरभसभृतो जवातिरेकेण ।
 विस्मेरितामिदैत्य^(१)व्यञ्जितकरुण कृतागसि खगेऽपि ॥ १४२ ॥
 ना(सा)कमवगाहमानं जनकापत्येन दण्डकारण्यम् ।
 चेतस्तपोधनानां शीतलमम्बश्च ॥ दायः ^(२) ॥ १४३ ॥
 सेतुमिवारिमिवाब्धे^(३)श्छेदितवन्तं निशाचरीनासाम् ।
 प्राग्(ह)तविराधपदविं चारितरक्षश्चतुर्दशसहस्रम् ॥ १४४ ॥
 उन्मीलितखरदूषणमुर्व्या रिपुयशस्तिरोधानाय ।
 चिरकालविरहसीदन्मातृसदेशोपनीतमारीचम् ॥ १४५ ॥
 सद्योदय सपक्षे पत्रिणि दशकण्ठयानपक्षेऽपि ।
 हनुमन्मुखेन सहितसुग्रीव स्वप ॥ भाजकबन्धे ^(४) ॥ १४६ ॥
 सालान्सप्तमहीद्रा(ध्रा)न्फणिपतिभवने च पत्रिणैकेन ।
 दारितवन्तं तरसा सव्यैरविस्रम्भसम्पदं साकम् ॥ १४७ ॥
 विमतश्चापदमृगयाविधिशीलतया विधाय निजमूर्तिम् ।
 दत्तहतिमर्मनन्दनदीपकमृगवञ्चितात्मने हरये^(५) ॥ १४८ ॥
 हरिणपदाना हरिणप्रतिघादिव दूरतः प्रयातायै ।
 मणिमणि(गण)मुद्रां प्रेषितवन्त प्रेयसीमिव वयस्याम् ॥ १४९ ॥ ^(६)
 प्रस्प(स्र)मरमहः पुरेहे^(७)सुदृशश्चूडामणौ समीरभुवा ।
 संप्रापितेऽपि सनिधिमाचितमोहान्धकारसंदोहम् ॥ १५० ॥
 भुज(भव)जलधिकर्णधारं भजतादे(मे)नं कियान्भवाब्धिरिति ।
 सरुषा विभीषणेन प्रतिपत्तिकृताङ्घ्रिपाथोधिमम् ॥ १५१ ॥

१. विस्मापितादितेयमिति सभवति. २. सत्वरेति प्रतिभाति.

दयया हृदयमरातेरनुज राज्याभिषेकसलिलेन ।
 प्लावितवन्तम(न्तं ह्य)धिकं प्लवगभटाना च हर्षबाष्पेण ॥ १५२ ॥
 सेतुपथेन जितवति सुग्रीवभटे तट सुवेलस्य ।
 अवधि जगति वृन्द तान् प्रापितवन्त प्रतापयशसी स्वे(१) ॥ १५३ ॥
 अखिलजगदन्तरङ्ग ... . ।
 आत्मन इवाश्रमस्थितमहिरवन्त धनुर्गुणस्यापि ॥ १५४ ॥ (१)
 छादितसकलदिगन्तैः कपिभिः पुर एव कलितरोद(घ)स्य ।
 निजतेजस इव तापान्निर्याताय द्विषे प्रपदिष्टवधम् ॥ १५५ ॥ (१)
 हुतवहक(के)(नि)प(ष्प)तितां
 स्वकीयचारित्रशुद्धि(द्ध)विस्तता(म्भा)म् ।
 अधिरोप्य पुष्पक पुनरायान्तं स न (सहैव) साकेतम् ॥ १५६ ॥
 प्रकृतिविरचिताभिषेकपाथः प्रमुदित..... . . . ।
 सकलभुवनमाद्य(१) शासनाङ्गामधिगतमखण्डिता समृद्धिम् ॥ १५७ ॥
 इति श्रीवाधूलकुलतिलकस्यातिरात्रयाजिन समरपुङ्गव-
 दीक्षितस्य कृतौ यात्राप्रबन्धेऽष्टमाश्वास ।

अथ नवमाश्वास ॥

. . . . .

... ..निजभाववचः क्रियाभिः ।

संभिद्य यत्र सुमनः सरिता रमन्ते

सागे(के) [तके] च (१) सरयूरपि गोमती च ॥ १ ॥

नेदीयसीमतिचिराय निजैस्तपोभि-

वाराणसी प्रति ततो बल ..... ।

क्षेत्रान्तराज्यततिरेकमिव सह(१)

स्वेन व्यदायि जगतीतलपर्यवाद्याः(१) ॥ २ ॥

संसारिणामुदयते [भविक हि] तेषा-

मात्मीयकर्मफलमत्र न को नु भुङ्क्ते ॥ १० ॥

अहो मम पचेलिमानां प्राचीनतपसामनुभावो यदस्मिन्नहनि विस्स-
यातिरेकमुपहरिष्यति मदीय चक्षुषोरसदृशप्रभावसाधीयसी वाराणसी ।

अभ्यर्थ्य जम्भरिपुणापि वितीर्यमाणं

सर्गानिकाममपि गणाय मत्पतीक्षणान् ।

अस्मत्पितृन्नियतमद्य निजाग्रहस्त

न्यस्तार्ष्यपात्रमुपयास्यति नाभिजन्मा ॥ ११ ॥ (१)

कथमिवैतस्य कथयामि महिमानमानन्दकाननस्य ।

कैलासशैलादपिकामशत्रोश्चेतोविनोदोपचयप्रदात्री ।

काशी भवाशीविषवैनतेय(सत्) पाटिका पाटयते तमांसि ॥ १२ ॥ (१)

विभर्ति चन्द्रः शशमित्यकीर्ति कुले निरूढामपनेतुकामः ।

वाराणसीजाङ्गलवर्त्मचारी प्रायेण चन्द्र विभृते शशोऽपि ॥ १३ ॥

अधिकाशि तरक्षुरामिषस्पृहया संहरति ...वलिमृगम् ।

अजिनग्रहणाय राहोर्हरिणश्चायममुं मृगादनम्(!) ।

काश्यामुमाकामुकराजधान्यामैश्वर्यलोभेन कृतासिकानाम् ।

कैश्चिद्दिनैरेव वयस्यकोटौ संख्येयतामेति घन शिवोऽपि ॥ १४ ॥

अखण्डमैश्वर्यमपेक्षमाणाः कथं नु काशी पुरुषा भजन्ति ।

भवन्ति यस्या बहुसपदोऽपि भिक्षाकमध्ये प्रथमं गणयाः ॥ १५ ॥

यातुं कुत्र सखे व्यवस्यसि(ति) महाम्या(भवाना)नन्दवन्यन्तरे

मा गाः केन ततो गतस्य न मया दृष्टं परावर्तनम् ।

कस्मात्तत्र समेयुषां वसुभृतां वर्ण्यादिपूर्वस्थितिं

कोऽप्युत्सार्य बलात्प्रयच्छति निजं रूपं किराताग्रणीः ॥ १६ ॥

अविद्यायां द्वेषं चिरपरिचितायां घटयते
 निरुन्धे तत्सूनोरपि च मनसो लालनविधिम् ।
 न कामक्रोधादीनपि तु सहते तस्य तनया-
 नहो पुसः काश्यामभिनवजनिः प्रेमगरिमा ॥ १७ ॥
 अहो भाग्यं काशीवसतिरसिकानां तनुभृतां
 यतो भोगानेते चिरमिह समाखाद्य विविधान् ।
 अलभ्यां ब्रह्मादेरपि समधिकानन्दभरितां
 भजन्ते देहान्ते परमशिवसायुज्यपदवीम् ॥ १८ ॥
 पुरा भोगत्यागः श्रवणमथ वेदान्तवचसा-
 मथोद्धोधः पश्चादमृतमिति शैलीसुलभता ।
 यदर्चामाहास्यात्सकृदुपगता निग्रहवता-
 मलं मुक्त्यै काशीपुरभुवि निवासः क्षणमपि ॥ १९ ॥
 आहितनरकावज्ञान् विमुक्तरमाविलासपरितुष्टीन् ।
 उच्चैः स्थापितगोत्रानुपास्यते(सहे) चेतसा महापुरुषान् ॥ २० ॥
 वरणो(र्णो)ज्ज्वलम(प्र)सिद्धा करिमुखजलपाति(लि)ता पुरीं पुरुषाः ।
 भैरवदुर्गाधिष्ठितमध्यामध्यासते स्वरक्षायै ॥ २१ ॥
 वसतिरविहता परस्य पुंसो भवति तपोभरवैभवेन काश्याम्
 जगदवनपरायणस्य शमोः स्फुरति कृपालहरीव यत्र गङ्गा ॥ २२ ॥
 [वाराणसी] वासविदामविघ्ना दिशन्तु देवा मम भैरवाद्याः ।
 दिने दिने सादरमानतीनां शतं शतं प्राभृतयानि तेषाम् ॥ २३ ॥
 निरुपप्लवनिर्मलस्वभावं परमानन्दघनं प्रबोधसान्द्रम् ।
 गिरिजागिरिजापयोः स्वरूपं परिपश्यन्त्यधिकाशि भाग्यभाजः ॥ २४ ॥
 आरूढशार्करमपावन्नहनि(?)माश्लिष्टपार्श्वमुमया हरिणाङ्गचूडम् ।
 भग्नार्धमूर्तिरुदके मणिकर्णिकायाः पुण्यैः कदा पुरत एव विलोकयिष्ये २५

अस्तीति निर्धार्यमकृत्रिमोक्त्या निरञ्जनैरेव निरीक्षणीयम् ।
आश्चर्यमानन्दनिधिं कदा वा द्रक्ष्यामि तीरे मणिकर्णिकायाः ॥ २६ ॥

भो भो मन्मथलोभमत्सरमदव्यामोहरोषाः सुखं
युष्माभिः क्षपितानि भूरिदिवसान्यस्मासु क्लृप्तासिकैः ।
देशानद्य यथामनीषितमितो याता न जानीमहे
यास्यामो भवतामगम्यविषयामेतर्हि वाराणसीम् ॥ २७ ॥

तदनु धरित्रीसुधाशनपवित्रीक्रियमाणसमाश्रितजीववर्गमपवर्गफलप्र-
दानकरूपलतोद्यानमविमुक्तमवलोकयन्नतिनाकसुखभरतरङ्गितो गिरं
कृतनवीनमाध्वीकदूषणा साध्वीमिमामभाषत ।

वाराणसि त्रिपुरवैरिकरारविन्दा-
देक त्वया विधिशिरो हृतमामनन्ति ।
आसेदुषे सविधमङ्गभृते कदा वा
वेधःकरोटिवितता प्रवदानि मालाम् ॥ २८ ॥ (१)

इदं खलु त्रैलोक्यमहनीयमभ्यर्णवितृणा(१)मधिकर्णपुटं वर्णयतः
प्रणवमपर्णासहायस्य वक्त्रेन्दुविगलितैर्विद्यासुधार .....विव विहि-
तपरिपूरणं निर्वेल भवतापनिर्वापणक्षममालक्ष्यते परमपावनतीर्थसमुद-
याग्रेसरं च कृतं सरः ..... ।

अतिकलिलनायिन्यामा नाकमा च रसातला-
दिह भरपरीवाहैर्देवादियं पुरतो मया ।
उरुविमलताहेतुः पाथ. प्रसन्नमुपेयुषी
निखिलजगतीमान्या सवर्ण्यते मणिकर्णिका ॥ २९ ॥ (१)

स्वयमासु सुदर्शन खनित्रं खननेऽस्यामुरशाखिलैव कर्ता(१) ।
अभिपूर्तिविधायितभ्रयाभस्त्रिदयं (१) तावद्गोचरे नुतीनाम् ॥ ३० ॥

परस्य पुंसः प्रसृताधिराजादारान्मदीयं मुहुरापतन्ति ।
आश्लिष्यती मामवमूर्मिहस्तैः सर्वस्य रम्यः सहजः स योगः ॥ ३१ ॥
कैवल्यमानक्षमतैकराज्यवैराज्यमूलानवधार्य दोषान् ।

गङ्गानया क्लृप्तविभेदलेश मेधावती हेलनमादधाति ॥ ३२ ॥

नियतं विभर्ति निटिलेक्षणायिता-
मपसार्य मूर्तिमगजेव जाह्ववी ।

अत एव भागमदसीयमेकक
मणिकर्णिका किमपि मण्डयत्यसौ ॥ ३३ ॥

कल्लोलमन्दपवनैर्गगनोपगीय-
मासेवते जनमिमा(वा)ति(न्ति)मयाव(न)काले ।

भूरिश्रवापनयपूर्यममुष्य मूर्ध्नि
निक्षिप्यमुद्यमवतीव निजाम्बुभारम् ॥ ३४ ॥ (१)

उदयिता(१) किलेन्द्रियोपघाते विषमे जीवितविप्रयोगकाले ।
इह दैवतमेकमाविरास्ते जलदश्यामलकंधरं(रो)जनानाम् ॥ ३५ ॥

अत्रासून्विजहाति सः शिव शिवेत्याकर्ण्य कण्ठध्वनौ
देवीं भूषयितुं गृहीतमनघं धृत्वैव सारं करे ।

आदावप्यतिसंभ्रमेण भगवानर्धेन्दुचूडामणिः
सर्पादेय(व)विमुक्तिवामद्वगलंकारं विधास्यन्निव ॥ ३६ ॥

ओंकारमन्न(त्र)विपरीतमुपैतु पाणि-
मालम्ब्य शैलजनुषो मुहुरद्रिधन्वा ।

षाशावमोचनकरी परमोत्त(क्त)विद्या
सैषी(षे)ति किं प्रकटनाय शरीरभाजाम् ॥ ३७ ॥ (१)

तीरेऽस्याः स्थिरशयनस्पृशां जनानां
तत्तादृगू विषभजने ततो द्रुमाणाम् ।

आनन्दद्रविणभरापणो विबद्धः

पार्वत्याः पतिरधमर्णलोकशैलीम् ॥ ३८ ॥ (१)

श्रमातुराणां चिरकालबन्धादत्रामृतास्वादकृते पशूनाम् ।

तेषामधीशो दयमानचेता. पाशापनीतं(तिं) प्रसभं विधत्ते ॥ ३९ ॥

प्रेङ्खद्रथाभीशुभरापदेशादत्रोपदेशावसरे महेशः ।

कुतर्कघोषाविलमङ्गभाजा कर्णान्तरं लक्षयतीव तोयैः ॥ ४० ॥

त्रयीरहस्यं विचितं तपोधनैरनेकवर्णास्पदमेकमक्षरम् ।

शरीरिणामत्र शशाङ्कशेखरो व्यनक्त(क्ति)प(पु)र्यामपि वेद्यमप्युभे(१)४१

अस्तं कलानामिह षोडशानामादाय दोषाकरमण्डलस्य ।

सतारकस्फूर्तिरहो समग्रमस्यामृतं पुष्यति कालकालः ॥ ४२ ॥

जन्तुः शृणोतीह वृषाङ्कवक्रादोकारमुत्तम्बितपश्चिमाम्भः ।

वामाकृते राशिवधूभवन्त्याः प्रकाशनेमि हृदि वाति लज्जाम् (१) ॥ ४३ ॥

भगवदरञ्जतोरन्तः अन्तः प्रणवाम्यतं (१)

स्वमुखशशिनः सारं शूली विसारयतीह सः ।

.. .. .

..... लिङ्गमानमिव स्थितम् ॥ ४४ ॥

विद्याविक्षतिसंभ्रमेण मुकुटाद्विश्वेश्वरोऽपि स्थिता-

मादत्ते मुहुरैन्दवीमिह कलामाघातुकामः पथि ।

कांचिन्मौक्तिककुञ्चिकामिव नवा सद्यः प्रसन्नेप्सित-

स्फीतामोदनिदानकोशभवन[द्वा]रार्गलोद्घाटिकाम् ॥ ४५ ॥

चूडाशशिक्षुतविषक्तसुधैकलेश-

व्याजादिह प्रण[य]दानविधौ पिनाकी ।

मध्येललाटफलकं मनुजस्य दृष्टि

कर्तुं पुरा किमपि कल्पयतीव चिह्नम् ॥ ४६ ॥

इह पतिरखिलानामेकहस्तेऽवरुन्धन्

समयसुरभिपाय(१)शङ्कया ब्रह्मरन्ध्रम् ।

परिकलयतु मत्तः पाणिनान्येन जन्तोः

श्रवणमपि च गृह्णन्स्यन्दयत्युक्तिसारम् ॥ ४७ ॥

तारकार्धविवृत तनुभाजां कुर्वतः कुमुदिनीविटमौलेः ।

श्लाघते चतुरतामिव चञ्चन् दक्षिणेतरवपुःस्तनकुम्भः ॥ ४८ ॥

वपुरर्पयतीव विश्वभर्त्रे जनता जीवितमोचनच्छलेन ।

प्रणवाक्षर(वर्णना)पदेशादुररीकारमिवातनोति सोऽपि ॥ ४९ ॥

प्रणवमयमेव तिलक प्रियामुखे लिखति वासनातिशयात् ।

अनुसधातुमिवेशामनुनेष्यन्नहह करुणविवशतां नीतः ॥ ५० ॥

त्वरितमभितो धाव धावं कृपातिशयात्प्रभो-

रतिसुकृतिना कर्णेष्वोकारमत्र विवृण्वतः ।

अनभिवलपतः ... ..

स जयतितरा शश्वन्निःश्रेयसार्पणविभ्रमः ॥ ५१ ॥

असौ पुनरत्र निर्वर्तितावगाहविधिरतिवादितार्धनिदाघसंज्वरो निर-
ञ्जनहृदयसङ्घनिःशङ्कविहृतिमन्दिरं चिरंतनसुन्दरीसीमन्तसरणिमौक्तिकं
समस्तजगन्नमस्क्रियासकेतशालिकान्तारमङ्गजानुरागसागरहरिणाङ्कपरि-
णताननं द्युमणिमरीचिकोच्चयदुर्जयतमोनिषूदनमनतिकषायचेतसामदृ-
श्यगतिं पश्यतिस्स विश्वपतिम् ।

पुरत्रयी येन पुरा व्यधायि मन्दारमाला भवता रणेन ।

मन्दाकिनी यापि च मौलिभागे मन्दारमाला भवतारणेन ॥ ५२ ॥

निध्याय च निटिललोचनबद्धानतिरिद्धमवोचत ।

स्वर्धुनी प्रकृतितो जलाकृतिः कालिकाश्रितकुटुम्बघातिका ।

धूर्जटे त्वमपि धूर्तशेखरो हा तथापि कथमाश्रयन्ति वः ॥ ५३ ॥

विश्वेश्वरत्वं निखिलेश्वराणामाब्रह्मकीटं फलमेकरूपम् ।
 सर्वेश्वरः प्राणिषु तुल्यवृत्तेः कथं नु सेवां तव कल्पयामः ॥ ५४ ॥
 लोके महान् लुब्ध इति प्रवादो मुदा न ते मुग्ध शशाङ्कमौले ।
 यतः समीपे तव याचकानां प्राणप्रहाणावधिरिष्टलाभः ॥ ५५ ॥
 किं तस्य ते वच्मि गिरीन्द्रकन्याकान्तस्य कर्णे जनुतोऽनुभावम् ।
 यस्यैकदेशे निहितेऽपि या(म)त्या भवन्ति दारप्रमुखे पराञ्चः ॥ ५६ ॥
 मान्त्रिकेषु महितो भवान् यतो देहिनस्त्वदुपदेशवैभवात् ।
 हालहालमपि पातुमीशते नेतुमा[भ]रणतामहीनपि ॥ ५७ ॥
 अन्या माध्यमपीतदेहपतनत्रास ॥ घापालिता
 देहेष्वेकपरिक्षयेऽपि भवता त्राताऽस्मि देहाष्टकम् ।
 त्रय्यन्ता इह सक्षिता दधत इत्यर्धं जगत्प्राणिना
 व्यक्तं वक्तुमिव प्रकाशिततनुं काश्यां भवं तं नमः ॥ ५८ ॥
 सान्द्रानन्दपयोधिवर्धकविधुं ससारविन्ध्याटवी-
 दावाग्निं सनकादितापसमनोधामप्रदीपाङ्कुरम् ।
 वेदान्तोपवनान्तरालसततव्यापारकेलीशुकं
 काशीकल्पलताफलं भज मनः कात्यायनीकामुकम् ॥ ५९ ॥
 कान्तया सह शुभालकान्तया मूर्तयेव कृपयैकमूर्तये ।
 सर्वदाय नतिरस्तु सर्वदा नाकिनेत्रमणये पिनाकिने ॥ ६० ॥
 सेवित्वा चिरमचलात्मजासनाथं
 विश्वेशं विसृमरसपदान्तरङ्गम् ।
 धन्योऽयं तदनु शनैःशनैरयासी-
 दावास त्रिभुवनमातुरन्नदात्र्याः ॥ ६१ ॥
 कृतावनतिरम्बायै सतामयतु(म)पश्चिमः ।
 अपारकरुणामेनामुपातिष्ठत सूक्तिभिः ॥ ६२ ॥

इष्टातिथिं कृतकलामनसौरभेयी
 मृष्टान्नहारमृगनाभिमुखैरुदाराम् ।
 सेवाकृतं मयि गृहं श्रियमावहन्ति
 सौवानना पशुपतेरिह सनिधत्ताम् ॥ ६३ ॥

दर्वीशरावौ कृतकङ्कणाभ्यां सविभ्रती पाणिसरोरुहाभ्याम् ।
 पट्टांशुकं पाटलमुद्वहन्ती काचित्पुरस्तात् [करुणा] ममास्ताम् ॥ ६४ ॥
 त्वमन्नपूर्णापि कृशासि मध्ये श्यामासि संफुल्लजपाभिरामा ।
 छन्दोवनस्थाप्यवनप्रसक्ता वन्दारुमन्दारलताप्यपर्णा ॥ ६५ ॥
 निरस्तवेलानियमं विमुक्तचिरन्तनागन्तुजनव्यवस्थम् ।
 व्यसेपवेधः कृमिभेदचिन्त(१)मगात्मजे नौमि तवान्नदानम् ॥ ६६ ॥
 अपोभिरष्टादशभेदशालिरसैरिह त्वामतिरञ्जयित्रीम् ।
 न स्तोतुमीष्टे नलिनासहो(नो)ऽपि वाचं रसैर्वासयिता तदर्थैः ॥ ६७ ॥
 आर्ये मुहुः केवलमर्थमन्नैः पुष्पासि वाच न पुनः कदापि ।
 भवत्स्वरूपप्रतिपादने किमतः प्रयातीयमशक्तिमत्ताम् ॥ ६८ ॥
 प्राचीनवाचापि परं दुरापां त्वामीडितुं यत्त्वरते रसज्ञा ।
 निदानमस्मिन्भवदीयदर्वीनिवेशदिव्यान्नरसाभिलाषः ॥ ६९ ॥
 न स्तौति क्लृप्तान्नमयादिपोषा . . . . . ।
 सविभ्रतः स्वीयशरीरमात्र जनस्य का वा जगति प्रशंसा ॥ ७० ॥
 त्वामोषधिप्रस्थपतेस्तनूजा प्राचीनभिक्षाकपरिप्लवाक्षीम् ।
 अकिचनाग्रेसरमध्यगेयां वयं कथं विश्वसिमोऽन्नदात्रीम् ॥ ७१ ॥
 न विद्यते पाकसमुद्यमस्ते नैकत्र (वा) भोक्तृजना मिलन्ति ।
 जगन्नयीतृप्तिकरं तथापि चित्रीयते देवि तवान्नदानम् ॥ ७२ ॥
 केलीकृते श्रीरिव सारस वा वाणीव पाणौ मणिवल्लुकीं वा ।
 दधासि चेदम्ब विधूय दर्वी कथं त्रिलोकी कुशलं लभेत ॥ ७३ ॥

वैषम्यशाली बलते जनेषु पदाब्जयोः शारदयोः प्रसादः ।
 हिताशनैरेघयितु त्रिलोकी दधे तु (१) जागर्तु तवाम्बिकायाः ॥ ७४ ॥
 अवस्थिता भर्तुरमुक्तपार्श्वमार्तातिथीनामवन च भोज्यैः ।
 भवानि कर्तुं यदतिप्रवीणा गुणः किलाय कुलपालिकानाम् ॥ ७५ ॥
 आर्तिस्पृशाम्ब सुखासु(नु)भूते(ति)रापादि नानाखिलदेहभाजाम् ।
 आहारदाने नियमस्तवायमर्थे परेषामनघाय तत्ते ॥ ७६ ॥
 अशेषलोकावनमम्ब भोज्यैः कर्तव्यमित्येव करोषि बुद्ध्या ।
 तामालिदो (१) दासजनाभिपोषमावश्यक प्राहुरधीश्वराणाम् ॥ ७७ ॥
 स्वार्धं प्रियं सर्वमितीरयन्ती मृषेतरा वागपि सा मृषैव ।
 आदिश्य किं पुष्यसि विश्वमन्ते स्वमम्ब सप्राप्तसमस्तकामा ॥ ७८ ॥
 कार्या न कि कान्तपदाब्जसेवा नास्ति श्रमः कापि न किकरीति ।
 अङ्गानि धन्ये समयमङ्गभाजा दर्वीमसत्यज्य धृता दधासि ॥ ७९ ॥
 त्वमेव दर्वीर्दधतः क्षुधार्तान्पुष्णासि भूयस्यपि दासलोके ।
 स्वपुत्ररक्षाविषये सवित्री परत्र न प्रत्ययमादधाति ॥ ८० ॥
 सतर्पयस्यम्ब सदान्नदानैरागन्तुलोकानपि पार(ल)यन्ती ।
 आद्यस्य भिक्षोरनपायि नित्य जानानि धिनार्तिजनप्रयासान् (१) ॥ ८१ ॥
 भैक्ष्याय मातः प्रतिवीथि काश्यामितस्ततो यान्तमतिक्षुधा माम् ।
 आहूय वत्सेत्यनुवेलमन्नैर्विधेहि सौहित्यविशेषभाजम् ॥ ८२ ॥
 दर्व्या प्रपञ्चे तव रक्ष्यमाणे विहाय चिन्ता रमते वृषाङ्क ।
 सधर्मिणी चेच्चरितानुरोधात्कुटुम्बिनः शर्म कुतस्ततोऽपि ॥ ८३ ॥
 प्रपञ्चमन्नैः परिपोषयन्त्यामार्ये भवत्याममृताशुमौलेः ।
 भिक्षाटनं प्राभवजृम्भितेषु क्रीडाविभेदेषु गणयमासीत् ॥ ८४ ॥
 आतु(मात)र्भवप्रार्थनदैवमिन्दोरग्लान्तकृष्णाश्रयणस्य कार्श्यम् ।
 क्षेप्तुं भिवोर्भिक्षुकृतां च मातः क्षमेतरा त्वं कथमन्नपूर्णा ॥ ८५ ॥ (१)

अज्ञातमन्यैरमितान्नदानादैश्वर्यमैशं भवती न्यनः (व्यनक्ति) ।
 प्रकाशभाव प्रमदामुखेन प्रयाति गुप्तोऽसि(पि)भृशं किलार्थः ॥ ८६ ॥
 आस्ता नि - श्मशानं वस्तां त्वचं वा विभु(वपु)रस्य भूतिम् ।
 कथं विघत्तामखिल किलेद सत्यन्नपूर्णे तव सविधाने ॥ ८७ ॥
 ईर्ष्या किमाशाय गिरं वितीर्य गणे सुराणा ..... तौघे । (?)
 दिवानिशं देवि सुधान्नवृष्ट्या धिनोषि यत्रीण्यपि विष्टपानि ॥ ८८ ॥
 जगन्मुखारोपणकृत्कपाल पतिर्दधावित्ययशः प्रमार्ष्टुम् ।
 किमम्ब गृह्णासि करेण दर्वीं प्रतिक्षण विश्वजनप्रतीक्ष्याम् ॥ ८९ ॥
 त्रैलोक्यकुक्षिभरिणा हरेण ताभ्या च लम्बोदरषण्मुखाभ्याम् ।
 अधिष्ठिते घाम्नि तवान्नभूमा जयत्ययं देवि जनार्तिहारी ॥ ९० ॥
 तवास्पद दातुमरुद्धवीना(?)माक्रान्तमुद्यानममर्त्यसालैः ।
 वेश्माभिचिन्तामणिभिः प्रणीत विश्राणनेनास्य किमम्ब भारः ॥ ९१ ॥
 सर्वातिथि(थी)स्त्वं खलु सर्वकालं निश्चिन्तमन्नानि दिशस्यपर्णे ।
 न तत्र हेत्वन्तरमन्तरेण न्यग्रोधमालोग्रजप प्रियं ते ॥ ९२ ॥
 मातर्विंशालाक्षि महार्हचेलस्रगङ्गरागप्रभृतौ स्वभूतिम् ।
 सदोपयुङ्क्ते यदि शैलघन्वा कथं तदा ते घटतेऽन्नदानम् ॥ ९३ ॥
 त्रैलोक्यसतर्पणदानजन्मा दूरे गिरा त्वत्सुकृतातिरेकः ।
 आस्ते कपर्दी यदनुग्रहेण वेधोमुखामर्त्यविरामसाक्षी ॥ ९४ ॥
 स्रष्टुं प्रतिष्ठापयितु जगन्ति हर्तुं तिरस्कर्तुमनुग्रहीतुम् ।
 पितामहाद्याः प्रभवन्ति यत्ते सवित्रि दर्वीविभवः स एषः ॥ ९५ ॥
 समाप्य नाथे सवन द्वितीयमारब्धदीनागमनप्रतीक्षे ।
 नवीनमन्नं नगजे भवत्या प्रदीयतां प्राघुणिकाय मह्यम् ॥ ९६ ॥
 अपास्य षाण्मातुरमर्धपीतवक्षोजमम्यागतवत्सले त्वम् ।
 आगत्य वेगादमृतौदनं मे पिनाकपाणिप्रमदे प्रदेहि ॥ ९७ ॥

आनर्घमाणीकृशरापमध्यादार्तेन (१) कार्तस्वरदर्विकायाम् ।
 मैक्षेण दाक्षायणि पावनेन मनोरथ पूरय मामकीनम् ॥ ९८ ॥
 संतन्वतेव स्वमणीकलम्पटे ...षूपदेशात्कृशतानुयोगात् ।
 हस्तेन कात्यायनि हन्त काम विश्राणय श्रान्तिविनोदनं मे ॥ ९९ ॥
 हैयङ्गवीनस्रुतिशालिहस्तनखपच नव्यसितानमार्घम् ।
 करस्फुरत्काञ्चनभाजनात्ते भवानि दिव्य दिश पायसान्नम् ॥ १०० ॥
 दृशोऽनुकम्पारसदीर्घिकाया नीलारविन्दैरिव निर्जहानैः (१) ।
 अपाङ्गपातैरनुगृह्य मातरामोदयान्नैरिममन्नपूर्णे ॥ १०१ ॥
 श्रान्तः क्षुधा सायमहर्मुखे वात्यन्न दिश द्वारमुपैमि यावत् ।
 शिञ्जानमञ्जीरपद् समेत्य प्रयच्छ मे पार्वति तावदन्नम् ॥ १०२ ॥
 आविष्कृतप्रार्थनमप्यकाले वीतक्षुधं मां गिरिजे विधेहि ।
 प्रतीक्षते किं पृथुको जनन्याः स्तन्यामृतासारसमृद्धिवेलाम् ॥ १०३ ॥
 अवश्यकर्तव्यतयानुवेलं महान्ति कर्माणि सदा दिशन्ति ।
 पर्याप्तमम्ब प्रतिपादयान्न कर्तुं न किञ्चित्क्षमते बुभुक्षुः ॥ १०४ ॥
 नित्यानन्दे मे निजमूर्तिभारमचिन्तयित्वाशनमर्पयेथाः ।
 आदाय दर्वां क्वचिदासिकायै जगज्जनन्याः समयः कुतस्ते ॥ १०५ ॥
 दूरे क्षिपन्ती गुणदोषचिन्तामिष्टाशनैरेधय मामनव्यम् ।
 निजे तनूजे किल निर्गुणेऽपि व्यनक्ति वात्सल्यभरं सवित्री ॥ १०६ ॥
 अन्नार्थिन मां यदि चेद्बुनोषि कृपापराची गणये किमन्यत् ।
 ... .. ॥ १०७ ॥

दर्वापायसभाजने कलयता युग्मेन हस्ताञ्जयो-

रप्रत्यूहविभावितत्रिजगतीभिक्षाकनेत्रोत्सवा ।

वाचालाभरणं महानसगृहादन्नोपहारेच्छया

निर्यान्ती परदेवता मम मुहुश्चिन्तापथ गाहताम् ॥ १०८ ॥

स्तन्यास्वादकृते निरुध्य पुरतः संतन्वते प्रार्थनां

सेनान्ये सति पूर्वकायमसकृत् स्थित्या दिशन्ती स्तनौ ।

अस्तखेदपयःकणां(णा)प्रणयिनो हस्तेन वक्रादुमां(मा)

मृष्टान्नार्पणमर्थिनां विदधती(ती)मेधा महा(या)लम्ब(म्ब्य)ते ॥ १०९

सोरसोरमलीकचित्रकपरामर्शी श्रमाम्बोर्लव

दिव्यास्ते व्यजनानिलाद्धरचलोत्तस दधाना मुखम् (?) ।

चेतो मे न जहातु सा भगवती कृत्वातिथेथी कृपा-

माशी[राशि]परा गिरीशवसतिं प्रत्याव्रजन्ती जनैः ॥ ११० ॥

दृढभक्तिरङ्गितक्रमामथ मश्यन्नधिकालि देवताः ।

अविगाढपरं मनोगिरामधितानन्दममन्दमास्तिकः ॥ १११ ॥

आर्यश्चक्रसरोवगाहनियमैरश्रान्तयात्राक्रमै-

रस्माक द्विजनौहितीविरचनैरावश्यकैरध्वरैः ।

विद्याव्याकरणैश्च शिष्यसदसे विश्वेशमाराधयन्

वाधूलान्वयमौलिरावसदसौ वाराणसीमृद्धिमान् ॥ ११२ ॥

प्रालेयाद्रिसुतासहायभजनप्रेमानुबन्धस्पृशे

विद्याशीलविनीत . . . पो विश्राणनासङ्गिने ।

स्त्रैणपराङ्मुखाय . . . करुणामूर्ति सविभ्रते

मूर्ध्ना सनतिमग्रजाय महते मोदान्मुहुः कुर्महे ॥ ११३ ॥

इति श्रीवाधूलकुलजलविकौस्तुभस्यातिरात्रयाजिन साहित्यगुरो कनकाठपाठविरुदा-

ङ्कस्य वेङ्कटेशसुमतिसहधर्मिणीमण्यनन्तम्मागर्भशुक्तिमुक्तामणे समरपुङ्गवदीक्षितस्य

कृतौ चम्पूकाव्ये यात्राप्रबन्धे परिपूर्तिशोभितविलासो नाम नवम आश्वास ॥

वीतस्पृहाय विरजस्तमसे समस्तशास्त्र[श्रुति]स्मृतिविदे समदर्शनाय ।

सिद्धाशिषे भगवदङ्घ्रिसमस्तभक्तिसान्द्रप्रसन्नमनसे सदसे नमोऽस्तु ॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

परिग्रहण सं०...!!!

प्रन्थालय, के उ ति शि

सा.न.थ